

**T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI**

**ANTALYA MERKEZ İLÇELERİ
SEÇİM COĞRAFYASI (1980-2015)**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Mehmet IŞIK

ŞANLIURFA - 2017

T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI

ANTALYA MERKEZ İLÇELERİ
SEÇİM COĞRAFYASI (1980-2015)

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Mehmet IŞIK

Danışman:
Doç.Dr. Veysi GÜNAL

ŞANLIURFA - 2017

T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

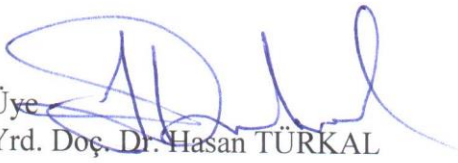
Coğrafya Anabilim Dalı, Coğrafya Bilim Dalı'nda 135225013 numaralı Mehmet IŞIK'ın hazırladığı "Antalya Merkez İlçeleri Seçim Coğrafyası (1980-2015)" konulu Yüksek Lisans Tezi ile ilgili tez savunma sınavı 24/11/2017 tarihinde, saat 10.00'da yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABUL (Başarılı) olduğuna oybirliği/oy çokluğu ile karar verilmiştir.

24/11/2017

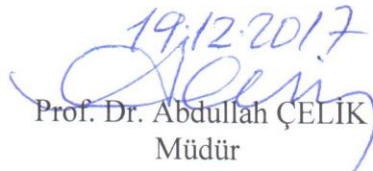

(Başkan/Danışman)
Doç. Dr. Veysi GÜNAL

Üye
Prof. Dr. Kadir TEMURÇİN

Üye
Yrd. Doç. Dr. Hasan TÜRKAL

Bu tezin Coğrafya Anabilim Dalında Yapıldığını ve Enstitümüz Kurallarına Göre Düzenlendiğini Onaylarım.

19.12.2017

Prof. Dr. Abdullah ÇELİK
Müdür

Not: a) Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan alıntılar, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

b) Tez, HÜBAK'tan Bilimsel Araştırma Projesi mali destek Almıştır Almamıştır.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ORJİNALLİK RAPORU VE BEYAN BELGESİ

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ

Adı-Soyadı Mehmet IŞIK
Öğrenci Numarası 135225013
Enstitü Anabilim Dalı Coğrafya Anabilim Dalı
Programı Yüksek Lisans
Başlık (Türkçe) Antalya Merkez İlçeleri Seçim Coğrafyası (1980-2015)

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yukarıda başlığı belirtilen “Antalya Merkez İlçeleri Seçim Coğrafyası (1980-2015)” çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 200 sayfalık kısmına ilişkin, 28/11/2017 tarihinde şahsım/ danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, benzerlik oranı % 10’dur.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 6 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen tezli/tezsiz lisansüstü programlarda seminer, dönem projesi, tez vb Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından kabul edilen lisansüstü orijinallik raporu alınması uygulama esasları ile belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve bütün bilgilerin, akademik kurallara uygun olarak toplanıp sunulduğunu, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı, blok şeklinde alıntılar yapmadığımı ve tüm alıntıların bilimsel atıf kuralları çerçevesinde kaynağını gösterdiğimi, Yükseköğretim kurulu bilimsel araştırma ve yayın etiği yönergesi ile Harran Üniversitesi bilimsel araştırma ve yayın etiği yönergesinin 8. maddesinde yer alan etik ihlallerden her hangi birisinin yer almadığını, etik ihlal tespiti halinde, Enstitü yönetim kurulunca, diplomamın iptal edilmesini kabul ediyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

28/11/2017

Hazırlayan Öğrencinin
İmzası

Yukarıda yer alan raporun ve beyanın doğruluğunu onaylarım. 28/11/2017

Doç. Dr. Veysi GÜNAL
Danışmanın Unvanı-Adı-Soyadı
(İmzası)

ÖNSÖZ

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de farklı zamanlarda ve farklı mekânlar içerisinde gerçekleşen siyasi aktiviteler ve tercihler üzerindeki değişimler, siyasi coğrafya içinde yer alsa da bu unsurları etkileyen fiziki, beşeri, sosyal ve kültürel etmenler mevcuttur. Belirli bir alanda yaşayan insanların sosyo-kültürel ve ekonomik özellikleri değişkenlik gösteren siyasi tercihler ve seçime olan etkisi zamansal ve mekânsal olarak incelenecektir.

Coğrafya bilimi diğer bilimlerde olduğu gibi ne kadar ayrıntıya girerse uzmanlaşacak kendini o kadar geliştirecek ve alansal gelişim artış gösterecektir. Antalya merkez ilçelerine yönelik daha önce seçim ile ilgili anketlerin ve tabloların yorumlanmasının ötesine gidemeyen çalışmalar neticesinde Antalya merkez ilçelerinde seçim çalışmalarına coğrafi bir bakış açısı getirecek, seçim coğrafyası çalışmalarına gereksinin duyulmuştur.

Çalışmam, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmamın tüm aşamalarında saygıdeğer coğrafya bölümü hocalarım yardımlarını bir an olsun benden esirgemediler. Bilgi birikimlerini paylaşan, yol gösteren ve destekleyici olmalarından dolayı sayın danışman hocam Doç. Dr. Veysi GÜNAL'a ve Harran Üniversitesi Coğrafya bölümünün tüm saygıdeğer hocalarına teşekkür ederim.

Araştırmam sırasında maddi-manevi desteklerini benden esirgemeyen anneme, babama, kardeşime ve çalışmamda kullandığım verilere ulaşmamda destek olan tüm Antalyalı hemşerilerime ayrı ayrı teşekkür ederim. Ayrıca araştırmamın her aşamasında bana destek olan eşime ve oğluma en içten sevgilerimi sunuyorum.

Bu çalışmada detaylı olarak yapılan her araştırmada bir takım eksikliklerin varlığı mevcut olmakla birlikte, bu durumun oluşmasında belge ve veri eksikliğinden kaynaklanmaktadır . Oluşabilecek aksaklıkların araştırmacılarca hoş karşılanmasını ve bu çalışmanın Antalya merkez ilçeleri seçmenine, siyasi partilere ve Antalya'yı araştıracak olanlara yararlı olmasını temenni ederim.

Mehmet IŞIK

Şanlıurfa, Kasım 2017

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	II
KISALTMALAR.....	IV
TABLO LİSTESİ.....	VII
GRAFİK LİSTESİ.....	XI
HARİTA LİSTESİ.....	XIV
ÖZET.....	XVI
ABSTRACT.....	XVIII

1.BÖLÜM

GİRİŞ

1. PROBLEM, ÖNEM, AMAÇ, KAPSAM, VERİ VE YÖNTEM.....	20
2. ANTALYA MERKEZ İLÇELERİNİN KONUMU VE GENEL COĞRAFI ÖZELLİKLERİ.....	22
3. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	37
3.1. Türkiye’de Genel ve Yerel Seçimlerin Yapısı.....	40
3.2. Seçmen Davranışında Rol Oynayan Etkenler.....	49
3.2.1. Siyasi Partilerle İlgili Faktörler.....	51
3.2.2. Adayla İlgili Faktörler.....	52
3.2.3. Gündem ve Konu Faktörleri.....	54
3.2.4. Propaganda ve İletişim Faktörleri.....	56
3.2.4.1. Seçim Kampanyaları.....	59
3.2.4.2. Kamuoyu Araştırmaları.....	61
3.2.4.3. Yüz Yüze Oy Toplama (Canvassing).....	64
3.2.4.4. Kitle İletişim Araçları.....	65
3.2.4.5. İkna ve Mesaj Stratejileri.....	66

2. BÖLÜM

2.1. ANTALYA MERKEZ İLÇELERİNDE GENEL VE MAHALLİ İDARELER SEÇİMİNDE ETKİLİ OLAN FAKTÖRLER.....	69
2.1.1. Seçmen ile İlgili Faktörler.....	69
2.1.1.1 Ekonomik Faktörler.....	69

2.1.1.2 Eğitim Faktörü.....	73
2.1.1.3 Meslek Faktörü.....	77
2.1.1.4 Cinsiyet Faktörü.....	83
2.1.1.5 Yaş Faktörü.....	89
2.1.1.6 İnanç – Etnik Faktörler.....	92
2.1.1.7 Gelenekçilik (Bölge Faktörü).....	98
2.1.1.8 Yerleşim Birimi (Kentsel-Kırsal).....	100
2.1.1.9 Göç Faktörü.....	104

3. BÖLÜM

3.1. ANTALYA MERKEZ İLÇELERİNDE GENEL VE YEREL SEÇİMLERİN ANALİZİ	107
3.1.1 Genel Seçimler.....	107
3.1.1.1. Genel Seçimlere Katılım Durumu.....	108
3.1.1.2. Genel Seçimlerde Siyasi Partilerin Oy Durumu.....	131
3.1.2. Yerel Seçimler.....	173
3.1.2.1. Yerel Seçimlere Katılım Durum.....	173
3.1.2.2. Yerel Seçimlerde Siyasi Partilerin Oy Durumu.....	189

4. BÖLÜM

4.1. ANTALYA MERKEZ İLÇELERİNDE GENEL VE YEREL SEÇİMLERİN KARŞILAŞTIRMASI (1980-2015).....	209
SONUÇ: BULGULAR VE ÖNERİLER.....	214
KAYNAKÇA.....	221

KISALTMALAR

ADNKS	:Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
ARCGİS	: Ölçeklendirilebilir Entegre Bir Coğrafi Bilgi Sistemi
ANAP	:Anavatan Partisi
AKP	:Adalet ve Kalkınma Partisi
AKT.	:Aktaran
AP	:Adalet Partisi
ATP	:Atılım Türkiye Partisi
BBP	:Büyük Birlik Partisi
BDP	:Barış ve Demokrasi Partisi
BĞMSZ	:Bağımsız
BKZ.	:Bakınız
BP	:Barış Partisi
BTP	:Bağımsız Türkiye Partisi
CHP	:Cumhuriyet Halk Partisi
DP	:Demokrat Parti
DBP	:Demokrasi ve Barış Partisi
DEHAP	:Demokratik Halk Partisi
DEPAR	:Değişen Türkiye Partisi
DSP	:Demokratik Sol Parti
DYP	:Doğru Yol Partisi
DTP	:Demokratik Toplum Partisi
DTP	:Demokrat Türkiye Partisi
EMEP	:Emeğin Partisi
FP	:Fazilet Partisi

GP	:Genç Parti
HAKPAR	:Hak Partisi
HADEP	:Halkın Demokrasi Partisi
HEP	:Halkın Emek Partisi
HP	:Halkçı Parti
HYP	:Halkın Yükselişi Partisi
IDP	:Islahatçı Demokrasi Partisi
İP	:İşçi Partisi
LDP	:Liberal Demokrat Partisi
MÇP	:Milliyetçi Çalışa Partisi
MDP	:Milliyerçi Demokrasi Partisi
MHP	:Milliyetçi Hareket Partisi
MP	:Millet Partisi
MSP	:Milli Selamet Partisi
ÖDP	:Özgürlük ve Dayanışma Partisi
RP	:Refah Partisi
SBP	:Sosyalist Birlik Partisi
SHP	:Sosyal Demokrat Halkçı Parti
SİP	:Sosyalist İktidar Partisi
SODEP	:Sosyal Demokrasi Partisi
SP	:Saadet Partisi
SPSS	:Statistical Packet Of Social Science (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paketi)

TODAİE :Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü

TKP :Türkiye Komünist Partisi

TÜİK :Türkiye İstatistik Kurumu

TÜSES :Türkiye Sosyal Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Vakfı

YDP :Yeniden Doğuş Partisi

YSK :Yüksek Seçim Kurulu

YTP :Yeni Türkiye Partisi

TABLO LİSTESİ**Sayfa No**

Tablo 1.1: Türkiye ve Antalya Merkez İlçe Nüfus Büyüklükleri ve Nüfus Artış Hızları (1927-2013).....	27
Tablo 1.2: Antalya Merkez İlçelerinde Kadın-Erkek Nüfusu (1980-2014).....	29
Tablo 1.3: Antalya Merkez İlçesinde Kent Nüfusu ve Kır Nüfusu Değişimi (1980-2012).....	30
Tablo 1.4: Antalya Merkez İlçelerinde Kent ve Kır Nüfusu (1980-2013).....	31
Tablo 1.5: Antalya Merkez İlçeleri İçine En Çok Göç Veren On Şehir (2009-2014).....	33
Tablo 1.6: Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Antalya Merkez İlçeleri Nüfus Dağılımı.....	34
Tablo 1.7: Seçme ve Seçilme Çağındaki Nüfus Miktarı (2014).....	35
Tablo 1.8: Antalya Merkez İlçeleri İçinde Okuma – Yazma Durumu (15 Yaş ve Üzeri).....	35
Tablo 1.9: Antalya Merkez İlçeleri İçinde Eğitim Durumu (15 Yaş ve Üzeri).	36
Tablo 1.10: 2015 Seçimlerinde 2011 Seçimlerine Göre Partilerin Aldığı Oyların İstikrar ve Diğer Partilere Kayma Oranı.....	45
Tablo 1.11: 1984'ten Günümüze Türkiye'de Yerel Seçimlere Katılım Oranları	46
Tablo 2.1: Antalya Merkez İlçesinde Birinci Gelen Parti ve Aldığı Oy Oranı 1983-2015	72
Tablo 2.2: Antalya Merkez İlçelerinde Oy Dağılımı.....	76
Tablo 2.3: Antalya Merkez İlçelerinde (Merkez ilçe, Kepez, Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa) Genel Seçimlere Katılım Oranları.....	77
Tablo 2.4: Antalya Merkez İlçelerinde (Merkez ilçe, Kepez, Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa) Seçmenlerin Medeni Hali.....	84
Tablo 2.5: Antalya Merkez İlçelerinde (Merkez ilçe, Kepez, Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa) Seçmen Profili.....	85
Tablo 2.6: Antalya Merkez İlçelerinde (Merkez ilçe, Kepez, Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa) Cinsiyete Göre Milletvekili Oranları.....	87
Tablo 2.7: TBMM'de Kadın Milletvekillerinin Meclisteki Temsil Tablosu.....	87
Tablo 2.8: Antalya Merkez İlçelerinde (Merkez ilçe, Kepez, Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa) Kadın ve Erkek Nüfusu.....	88

TABLO LİSTESİ**Sayfa No**

Tablo 2.9: Antalya Merkez İlçelerinde (Merkez ilçe, Kepez, Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa) Seçmenin Yaş Grupları.....	90
Tablo 2.10: Antalya Merkez İlçelerine En Çok Göç Veren Doğu ve Güneydoğu İlleri.....	96
Tablo 2.11: Antalya Merkez İlçesinde 1980-2015 Genel Seçimleri CHP Oyları.....	99
Tablo 2.12: Antalya Merkez İlçelerinde 1980-2015 Kır-Kent Nüfusu.....	102
Tablo 2.13: Antalya Merkez İlçelerinde (Büyükşehir Merkezinde Kalan İlçelerin) En Çok Göç Aldığı İller.....	106
Tablo 3.1: Antalya Merkez İlçesi Milletvekili Seçimlerinde Katılım Miktarları ve Oranları (6 Kasım 1983).....	109
Tablo 3.2: Antalya Merkez İlçesi Milletvekili Seçimlerinde Katılım Miktarları ve Oranları (29 Kasım 1987).....	110
Tablo 3.3: Antalya Merkez İlçeleri Milletvekili Seçimlerinde Katılım Miktarları ve Oranları (20 Ekim 1991).....	112
Tablo 3.4: Antalya Merkez İlçeleri Milletvekili Seçimlerinde Katılım Miktarları ve Oranları (24 Aralık 1995).....	114
Tablo 3.5: Antalya Merkez İlçeleri Milletvekili Seçimlerinde Katılım Miktarları ve Oranları (18 Nisan 1999).....	116
Tablo 3.6: Antalya Merkez İlçeleri Milletvekili Seçimlerinde Katılım Miktarları ve Oranları (3 Kasım 2002).....	118
Tablo 3.7: Antalya Merkez İlçeleri Milletvekili Seçimlerinde Katılım Miktarları ve Oranları (22 Temmuz 2007).....	120
Tablo 3.8: Antalya Merkez İlçeleri Milletvekili Seçimlerinde Katılım Miktarları ve Oranları (12 Haziran 2011).....	122
Tablo 3.9: Antalya Merkez İlçeleri Milletvekili Seçimlerinde Katılım Miktarları ve Oranları (7 Haziran 2015).....	125
Tablo 3.10: Antalya Merkez İlçeleri Milletvekili Seçimlerinde Katılım Miktarları ve Oranları (1 Kasım 2015).....	126
Tablo 3.11: Antalya Merkez İlçesinde Milletvekili Seçimleri Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (6 Kasım 1983).....	131

TABLO LİSTESİ**Sayfa No**

Tablo 3.12: Antalya Merkez İlçesinde Milletvekili Seçimleri Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (29 Kasım 1987).....	134
Tablo 3.13: Antalya Merkez İlçelerinde Milletvekili Seçimleri Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (20 Ekim 1991).....	137
Tablo 3.14: Antalya Merkez İlçelerinde Milletvekili Seçimleri Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (24 Aralık 1995).....	140
Tablo 3.15: Antalya Merkez İlçelerinde Milletvekili Seçimleri Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (18 Nisan 1999).....	145
Tablo 3.16: Antalya Merkez İlçelerinde Milletvekili Seçimleri Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (3 Kasım 2002).....	149
Tablo 3.17: Antalya Merkez İlçelerinde Milletvekili Seçimleri Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (22 Temmuz 2007).....	153
Tablo 3.18: Antalya Merkez İlçelerinde Milletvekili Seçimleri Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (12 Haziran 2011).....	157
Tablo 3.19: Antalya Merkez İlçelerinde Milletvekili Seçimleri Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (7 Haziran 2015).....	161
Tablo 3.20: Antalya Merkez İlçelerinde Milletvekili Seçimleri Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (1 Kasım 2015).....	166
Tablo 3.21: Ülke, İl ve Merkez İlçelerde Birinci Olan Siyasi Partiler ve Siyasi Kanatlar (1983-2015).....	171
Tablo 3.22: Antalya Merkez İlçesinde Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (25 Mart 1984).....	174
Tablo 3.23: Antalya Merkez İlçelerinde Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (28 Mart 1989).....	175
Tablo 3.24: Antalya Merkez İlçelerinde Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (27 Mart 1994).....	177
Tablo 3.25: Antalya Merkez İlçelerinde Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (18 Nisan 1999).....	179
Tablo 3.26: Antalya Merkez İlçelerinde Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (28 Mart 2004).....	181

TABLO LİSTESİ**Sayfa No**

Tablo 3.27: Antalya Merkez İlçelerinde Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (29 Mart 2009).....	183
Tablo 3.28: Antalya Merkez İlçelerinde Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (30 Mart 2014).....	185
Tablo 3.29: Antalya Merkez İlçelerinde Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (26 Mart 1989).....	190
Tablo 3.30: Antalya Merkez İlçelerinde Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (27 Mart 1994).....	193
Tablo 3.31: Antalya Merkez İlçelerinde Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (18 Nisan 1999).....	196
Tablo 3.32: Antalya Merkez İlçelerinde Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (28 Mart 2004).....	199
Tablo 3.33: Antalya Merkez İlçelerinde Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (29 Mart 2009).....	202
Tablo 3.34: Antalya Merkez İlçelerinde Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (29 Mart 2014).....	205
Tablo 4.1: Antalya Merkez İlçeleri (Antalya Merkez İlçe) Genel ve Yerel Seçimlere Katılım Oranları (1980-2015).....	211
Tablo 4.2: Ülke, İl ve Merkez İlçelerde Genel Seçimlerde Birinci Olan Siyasi Partiler ve Siyasi Kanatlar (1983-2015).....	212
Tablo 4.3: Ülke, İl ve Merkez İlçelerde Yerel Seçimlerde Birinci Olan Siyasi Partiler ve Siyasi Kanatlar (1983-2015).....	213

GRAFİK LİSTESİ

Sayfa No

Grafik 1.1: Türkiye - Antalya Merkez İlçesi Nüfus Artış Hızı Grafiği (1927-2013).....	28
Grafik 1.2: Antalya Merkez İlçeleri Kent ve Kır Nüfus Oranı Değişim Grafiği (1980-2012).....	32
Grafik 1.3: Yaş Grubuna Göre Antalya Merkez İlçelerinde Nüfusu Dağılım Grafiği.....	34
Grafik 2.1: Antalya Merkez İlçelerinde (Kepez, Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa) Gelir Grubu Dağılım Oranları.....	71
Grafik 2.2: Antalya Merkez İlçelerinde (Kepez, Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa) Seçmenlerin Eğitim Durumu Oranları.....	74
Grafik 2.3: Antalya Merkez İlçelerinde (Kepez, Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa) Seçmenlerin Gelir Durumu.....	74
Grafik 2.4: Antalya Merkez İlçelerinde (Kepez, Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa) Okur-Yazarlık Durumu Oranları.....	76
Grafik 2.5: Antalya Merkez İlçelerinde (Kepez, Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa) Kamu Görevlilerinin Oranı.....	79
Grafik 2.6: Antalya Merkez İlçelerinde (Kepez, Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa) Çiftçi, İşçi ve Diğer Mesleklerin Oranı.....	81
Grafik 2.7: Antalya Merkez İlçelerinde (Kepez, Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa) Dini-Siyasal Dağılım.....	94
Grafik 3.1: Antalya Merkez İlçesi Genel Seçimlerinde Katılım Oranları (6 Kasım 1983).....	109
Grafik 3.2: Antalya Merkez İlçesi Genel Seçimlerinde Katılım Oranları (29 Kasım 1987).....	111
Grafik 3.3: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçimlerinde Katılım Oranları (20 Ekim 1991).....	113
Grafik 3.4: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçimlerinde Katılım Oranları (24 Aralık 1995).....	115
Grafik 3.5: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçimlerinde Katılım Oranları (18 Nisan 1999).....	117

GRAFİK LİSTESİ

Sayfa No

Grafik 3.6: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Katılım Oranları (3 Kasım 2002).....	119
Grafik 3.7: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Katılım Oranları (22 Temmuz 2007).....	121
Grafik 3.8: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Katılım Oranları (12 Haziran 2011).....	123
Grafik 3.9: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Katılım Oranları (7 Haziran 2015).....	125
Grafik 3.10: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Katılım Oranları (7 Haziran 2015).....	128
Grafik 3.11: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Katılım Oranları (1 Kasım 2015).....	129
Grafik 3.12: Antalya Merkez İlçesi Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Oranları (6 Kasım 1983).....	133
Grafik 3.13: Antalya Merkez İlçesi Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Oranları (29 Kasım 1987).....	136
Grafik 3.14: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Oranları (20 Ekim 1991).....	139
Grafik 3.15: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Oranları (24 Aralık 1995).....	143
Grafik 3.16: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Oranları (18 Nisan 1999).....	148
Grafik 3.17: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Oranları (3 Kasım 2002)	152
Grafik 3.18: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Oranları (22 Temmuz 2007)	156
Grafik 3.19: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Oranları (12 Haziran 2011)	160
Grafik 3.20: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Oranları (7 Haziran 2015)	165

GRAFİK LİSTESİ

Sayfa No

Grafik 3.21: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Oranları (1 Kasım 2015)	169
Grafik 3.22: Antalya Merkez İlçesi Yerel Seçimlerinde Katılım Oranları (25 Mart 1984).....	174
Grafik 3.23: Antalya Merkez İlçeleri Yerel Seçimlerinde Katılım Oranları (28 Mart 1989)	176
Grafik 3.24: Antalya Merkez İlçeleri Yerel Seçimlerinde Katılım Oranları (27 Mart 1994)	178
Grafik 3.25: Antalya Merkez İlçeleri Yerel Seçimlerinde Katılım Oranları (18 Nisan 1999)	180
Grafik 3.26: Antalya Merkez İlçeleri Yerel Seçimlerinde Katılım Oranları (28 Mart 2004)	182
Grafik 3.27: Antalya Merkez İlçeleri Yerel Seçimlerinde Katılım Oranları (29 Mart 2009)	184
Grafik 3.28: Antalya Merkez İlçeleri Yerel Seçimlerinde Katılım Oranları (30 Mart 2014)	186
Grafik 3.29: Antalya Merkez İlçelerinde Mahalli İdareler Seçimi Katılım Oranları (1984-2014)	188
Grafik 3.30: Antalya Merkez İlçeleri Mahalli İdareler Seçiminde Siyasi Partilerin Oy Oranları (26 Mart 1989).....	191
Grafik 3.31: Antalya Merkez İlçeleri Mahalli İdareler Seçiminde Siyasi Partilerin Oy Oranları (27 Mart 1994).....	194
Grafik 3.32: Antalya Merkez İlçeleri Mahalli İdareler Seçiminde Siyasi Partilerin Oy Oranları (18 Nisan 1999).....	197
Grafik 3.33: Antalya Merkez İlçeleri Mahalli İdareler Seçiminde Siyasi Partilerin Oy Oranları (28 Mart 2004).....	200
Grafik 3.34: Antalya Merkez İlçeleri Mahalli İdareler Seçiminde Siyasi Partilerin Oy Oranları (29 Mart 2009).....	203
Grafik 3.35: Antalya Merkez İlçeleri Mahalli İdareler Seçiminde Siyasi Partilerin Oy Oranları (30 Mart 2014).....	206

HARİTA LİSTESİ

Sayfa No

Harita 1.1: Antalya Merkez İlçeleri Lokasyon Haritası (Çalışma Alanı).....	23
Harita 1.2: Antalya Merkez İlçesi Sayısal Yükseklik Modeli.....	24
Harita 3.1: Antalya Merkez İlçesi Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (6 Kasım 1983).....	132
Harita 3.2: Antalya Merkez İlçesi Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (29 Kasım 1987).....	135
Harita 3.3: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (20 Ekim 1991).....	138
Harita 3.4: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (24 Aralık 1995).....	142
Harita 3.5: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (18 Nisan 1999).....	147
Harita 3.6: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (3 Kasım 2002)	151
Harita 3.7: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (22 Temmuz 2007)	155
Harita 3.8: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (12 Haziran 2011).....	159
Harita 3.9: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (7 Haziran 2015)	163
Harita 3.10: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (1 Kasım 2015)	168
Harita 3.11: Antalya Merkez İlçesi Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (26 Mart 1989).....	192
Harita 3.12: Antalya Merkez İlçeleri Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (27 Mart 1994).....	195
Harita 3.13: Antalya Merkez İlçeleri Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (18 Nisan 1999).....	198
Harita 3.14: Antalya Merkez İlçeleri Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (28 Mart 2004).....	201

HARİTA LİSTESİ

Sayfa No

Harita 3.15: Antalya Merkez İlçeleri Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (29 Mart 2009).....	204
Harita 3.16: Antalya Merkez İlçeleri Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (30 Mart 2014).....	207

ÖZET
ANTALYA MERKEZ İLÇELERİ
SEÇİM COĞRAFYASI (1980-2015)

Seçim coğrafyası ile ilgili çalışmaların son dönemlerde hız kazandığı görülmektedir. Bu çalışmada, Antalya merkez ilçeleri seçim coğrafyası bağlamında ele alınmaktadır. Buna göre, katılım oranları, geçerli oy sayısı ve parti bağlamındaki sonuçlar itibariyle, 1980-2015 yılları arasındaki genel ve yerel seçimler coğrafi ilke ve prensiplere göre incelenmektedir. Ayrıca merkez ilçelerdeki bu siyasi yapı ile Türkiye ortalaması karşılaştırılması da yapılmaktadır. Öte yandan bu çalışma ile merkez ilçede söz konusu dönem içinde meydana gelen siyasi değişimler ve nedenleri üzerinde durulmuştur. Söz konusu çalışmanın temel verileri Yüksek Seçim Kurulu (YSK), Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve TODAİE (Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü) ile çeşitli internet sayfalarından elde edilmiştir. Elde edilen verilerden yola çıkarak katılım oranları ve oyların geçerliliğinin 1980 yılından günümüze kadar sürekli değiştiği fark edilmiştir. Büyükşehir merkezi sınırları içinde yer alan ilçelerin sosyo kültürel yapısının seçimlere yansıdığı görülmüştür. Darbe sonrası gerçekleşen genel seçimlerinden 1983'de %91,2 ve 1987'de %91,4'lük katılım oranı ile tüm ülkede olduğu gibi, %90 bandını geçmiş ve bu oran Antalya merkez ilçelerinde genel seçimlerde bir daha yakalanamamıştır. Yerel seçimlerde 1984 seçimleri dışında günümüze kadar yapılmış yerel seçimlerde %90 katılım bandı aşılammıştır. 2002 genel ve 2004 yerel seçimlerindeki katılım oranları önemli oranda düşüş göstermiş, Antalya merkez ilçelerinde katılım oranları 1991, 1995, 2007, 2011, 07 Haziran 2015 ve 01 Kasım 2015 seçimlerinde Türkiye ortalamasını aştığı görülse de, yerel seçimlerde katılım oranları 1984 ve 2009 dışında ülke ortalamasını aşamamıştır.

Seçim sonuçlarına göre, Antalya merkez ilçelerinde 1983, 1987, 1991 ve 1995 yılı seçimlerinde merkez sağın, buna karşın 1999, 2002'de merkez solun öne geçtiği görülmektedir. Devam eden seçim yıllarından 2007, 2011'de merkez sağ öne geçmiş iken, 7 Haziran 2015 seçimlerinde merkez sola geçen üstünlüğün, 1 Kasım 2015 seçimlerinde tekrar merkez sağa geçtiği görülmektedir. Bu durum bize Antalya'da seçime katılan seçmenlerin tercihlerinde dönem dönem oynamaların olduğunu

göstermektedir. Diğer bir taraftan 7 Haziran 2015 seçimlerinde %29,41 oy oranlarına çıkan milliyetçi partiler ile 1995 seçimlerinde muhafazakâr partilerin ülke genelinde ve merkez ilçede almış olduğu oy oranların farkı dikkat çekmektedir. Bu yargılardan hareketle milliyetçi seçmenlerin Antalya merkez ilçelerinde belli bir oy yoğunluğuna ulaştığı, muhafazakâr seçmen kitlesinin ise ülke geneline oranla Antalya merkez ilçelerinde daha az yoğunluğa sahip olduğu seçim sonuçlarından tespit edilebilmektedir. Genel seçimlerin aksine yerel seçimlerde çok fazla siyasi kanat değişimi olmamış, oynamalar daha azdır. Yerel seçimlerde merkez sağ etkisi merkez ilçede daha da göz önünde olup 2009 seçimleri dışında 1984, 1989, 1994, 1999, 2004, ve 2014 yerel seçimlerinde sağ üstünlüğü göz önündedir.

Anahtar Kelimeler: Seçim, Seçim Coğrafyası, Antalya Merkez İlçeleri, Genel Seçimler, Yerel Seçimler.

ABSTRACT

THE ELECTION GEOGRAPHY OF THE CENTRAL DISTRICTS OF ANTALYA PROVINCE (1980-2015)

It has been seen that studies on election geography have gained momentum recently. In this research, the central districts of Antalya are approached in terms of election geography. With reference to this, with its participation rate, valid vote number and party results, the general and local elections held between 1980 and 2015 are analyzed in terms of geographical basis and principles. In addition, the political structure in the central districts was compared to Turkey's average. On the other hand, in this research, it has been focused on the political changes and causes happening in the central region during the aforementioned period. Therefore, the basic data of the study were obtained from the web sites of the Higher Election Board (HEB), the Turkish Statistical Institute (TSI) and TMEPAI (Turkey and the Middle East Public Administration Institute) and several other web sites. Based on the collected data, it has been noticed that the participation rates and the validity of the votes have changed continuously from 1980 to the present day. It has been seen that the socio-cultural structure of the cities within the boundaries of the metropolitan center is reflected in the elections. Of the general elections held after the coup, participation rates passed the 90% band with 91.2% in 1983 and 91.4% in 1987 as in the whole country, and this rate couldn't be reached again in the next general elections in the central districts of Antalya. In the local elections, 90% participation band hasn't been exceeded until today except for the 1984 election. Participation rates in the 2002 general and 2004 local elections dropped considerably. Although it has been seen that participation rates of the central province of Antalya in the elections of 1991, 1995, 2007, 2011, the June 7, 2015 and the November 1, 2015 exceeded the Turkey's average, participation rates in the local elections did not exceed the national average except for 1984 and 2009.

According to the results of the elections, it has been seen that the center right was ahead in the central districts of Antalya in 1983, 1987, 1991 and 1995 elections, whereas the center left was ahead in 1999 and 2002 elections. In the following election years, it has been seen that while the center-right was ahead in

2007 and 2011, the dominance passing to the center left in the June 7, 2015 election passed to the center right in the the June 7, 2015 election again. This event shows us that the preferences of the voters participating in elections in Antalya have fluctuated from time to time. On the other hand, the vote rates of nationalist parties increasing their vote rate to 29.41% in the June 7, 2015 election and conservative parties in the 1995 election all over the country have taken attention. It can be concluded from the judgements of these elections that the nationalist voters have reached a certain vote intensity in the central districts of Antalya but the mass of conservative voters has much less intensity in the central districts of Antalya when compared to the country's average. Unlike the general elections, there weren't many political wing exchanges in the local elections, and the less fluctuation was observed. In the local elections, the center-right effect is even more visible in the central district, and the right dominance can be seen in the local elections of 1984, 1989, 1994, 1999, 2004, and 2014 except for 2009 election.

Keywords: Election, Election Geography, Antalya Central Districts, General Elections, Local Elections.

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1. AMAÇ, KAPSAM, VERİ VE YÖNTEM

İnsan geçmişten günümüze çevresi ile etkileşim içerisinde, bazen olumlu bazen olumsuz, karşılıklı bir etkileşim yaşamıştır. Coğrafya insan-çevre ilişkisini geniş bir perspektif ile neden-sonuç, bağlantı ve dağılım ilkelerini dikkate alıp doğal ve beşeri çevrede gerçekleşen olayları açıklamaya çalışan bilimdir. Genel Coğrafyanın içinde yer alan zaman, mekân ve insan diyalektiğinin sonucu Beşeri ve İktisadi Coğrafya da insan faktörü ve uğraşları üzerinde yoğunlaşmıştır. Coğrafyanın ana kollarından biri olan Fiziki Coğrafya mekâna dair niteliksel ve niceliksel özellikleri araştırır; Beşeri Coğrafya da insan – mekân etkileşiminin sonuçlarını incelemektedir.

Coğrafyanın tanımında, mekânsal tasvir ve insan- mekân arasındaki karşılıklı etkileşimi vurgulayan Ardel (1960), İzbirak (1964), Erinç (1977), Stoddart (1987), Stoltman (1991), Doğanay (1994), Tümertekin, (1994), Leat, (2002), Güney (2002), Özçağlar (2003), Acheson (2003), Morgan and Lambert (2005), Lambert and Morgan (2010) coğrafyayı insan ile doğal ortam arasındaki etkileşimleri ve bunların mekânsal özelliklerini açıklayan bir bilim olarak tanımlarken, Kant ise coğrafyayı dünyanın ve doğal ortamın tasviri olarak tanımlamaktadır (Özgen 2010: 3).

Çalışmamızı da sınırları içine alan siyasi coğrafyanın amacı; biçim, sınırlar, konum gibi fiziki; nüfus ve ekonomi gibi beşeri; din ve dil gibi kültürel etkenlerin siyasal parti ve organizasyonların oluşmasında, bunların iç politika ve dış ilişkilerde nasıl bir rol oynadıkları, siyasi olaylarda coğrafi çevre üzerinde ne gibi etkilere neden olabileceği veya kamuya ilgili siyasetin tespitinde coğrafyanın etkilerini ve bu politikanın uygulanmasıyla ne gibi coğrafi sonuçların oluştuğunu araştırmaktır (Günel 2004: 30) . Siyasi coğrafyaya alan kavramını Ratzel yerleştirmişti.

Seçim coğrafyası, herhangi bir coğrafi bağlamda, geçmişte ve günümüzdeki siyasal yönelimleri ve siyasal güç dağılımına ait özellikleri değerlendirmeye imkân oluşturmasının yanında geleceğe dair çıkarımlara da temel oluşturmaktadır. Seçmen ile seçilecek aday arasındaki ilişkinin mekânsal dağılımını, bu dağılımı etkileyen etmenleri, temsil durumunu, bölgesel farklılıkları ve bunların nedenlerini araştıran

bir disiplindir. “Seçim coğrafyası çalışmalarında ölçek ulusal, bölgesel ya da yerel olabileceği gibi, yerleşme türlerine göre belirlenebilmekte ya da nüfus bir ölçek gibi kullanılabilir” (Çitçi 2005).

Siyasi coğrafya, seçim konusu ile ilgilenmeye başlamasıyla Coğrafyacılar, seçim bölgeleri ve seçmenlerin sosyo-ekonomik özelliklerine göre, seçimler hakkında görüş ve tahminde bulunup, seçim yöntemleri ve sonuçları hakkında değerlendirmeler yapıp, çıkan çeşitli sonuçların beşeri ve fiziki faktörlerle ilgisinin bulunup bulunmadığını tespit etmeye yönelik bilimsel araştırmalar yapmışlardır. Seçim coğrafyasında “ilk Çalışmalar 1913’de Fransa’da Andre Siegfried tarafından yapılmıştır. Son yıllarda seçim coğrafyası alanındaki yayın ve toplantılarda politik bilimciler ve coğrafyacılar tarafından çalışma başlıklarında mekânsal model (spatial model) terimi sıkça kullanmaya başlanmıştır. Bu model özellikle seçimlerin analizinde kullanılmaktadır” (Karadoğan ve Yeşilorman 2008:3).

Çalışmamızın temel sorusu, Antalya merkez ilçelerinde seçim ve seçmen üzerinde etkili olan faktörlerin etkili olup olmadığı, faktörler eğer etkiliyse bu etkinin ne boyutlarda olduğudur. Buna bağlı olarak, gerçekleştirilmesi amaçlanan bu seçim coğrafyası araştırması, yerel seçimlerde zamana bağlı olarak Antalya ve Merkez ilçelerinde meydana gelen değişimleri, mekâna bağlı değişen siyasi farklılaşmaları, oluşan farklılıkların ve etki eden faktörlerin sebep ve sonuçlarını ortaya çıkarma çabasının bir sonucudur. Antalya merkez ilçelerinin beşeri, sosyo-ekonomik düzeyi hakkında bilgi verilmiştir. Oy vermeye etki eden faktörler hakkında literatür taraması yapılmış ve çeşitli çalışma örnekleri verilmiştir. 12 Eylül 1980 darbesi sonrası gerçekleşen genel ve yerel seçimler Antalya merkez ilçeleri ölçeğinde incelenmiştir.

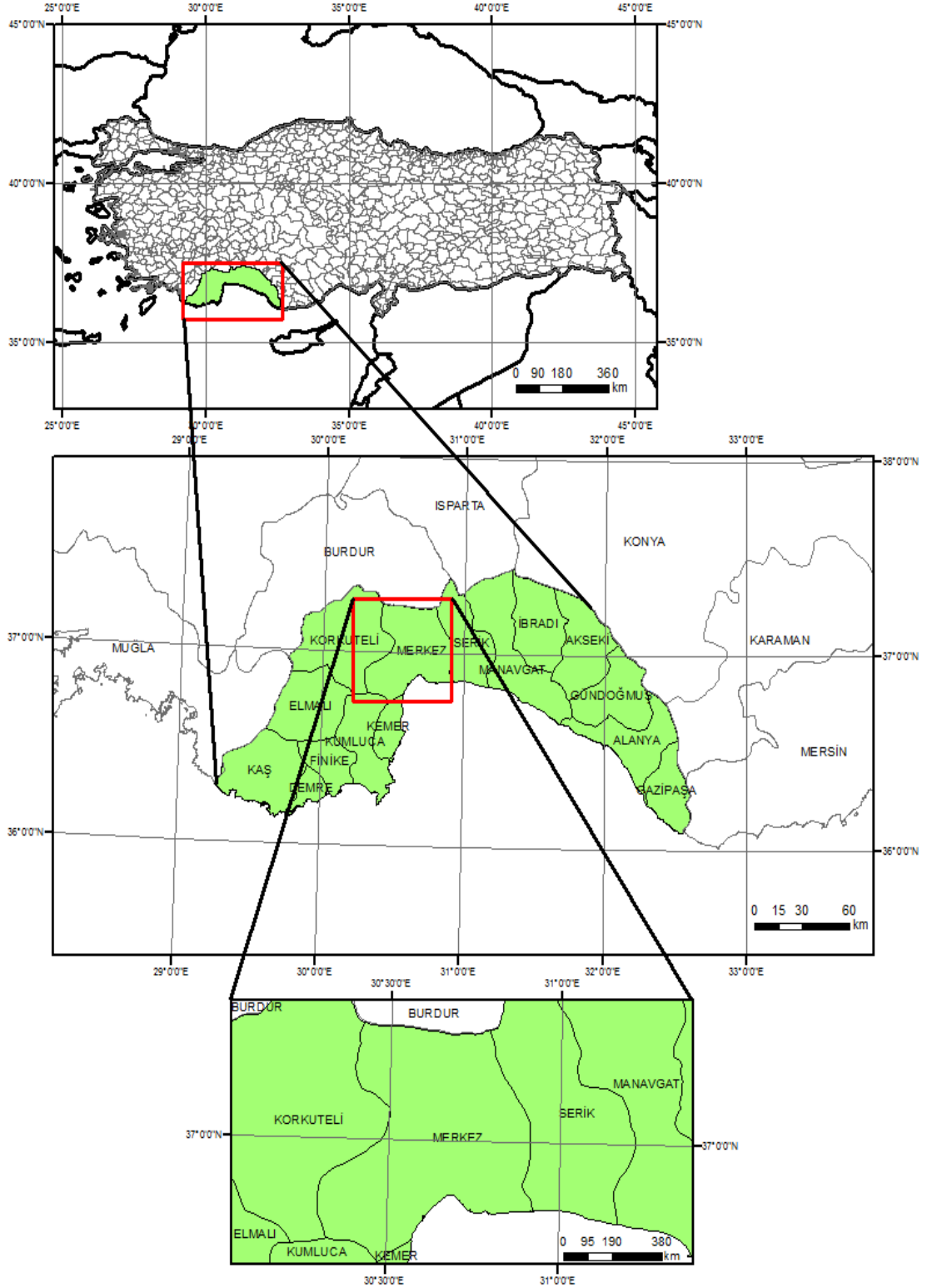
Araştırma konusunda YÖK tez merkezinden gerekli araştırmalar yapıldıktan sonra Antalya merkez ilçelerine yönelik olarak seçim coğrafyası çalışmasının bulunmadığı tespit edilmiştir. İstatistiki verilerin toplanmasında Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Yüksek Seçim Kurumu (YSK), Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE) kurumlarına ait seçim verilerinden yararlanılmış. Harran Üniversitesi Kütüphanesi, Antalya Halk Kütüphanesi, Akdeniz Üniversitesi Kütüphanesi’nde araştırmalar yapılmıştır. Çeşitli bilimsel dergiler ile seçimlere yönelik web sitelerden yararlanılmıştır (Yerelnet.com.tr).

Dört bölümden oluşacak “Antalya Merkez İlçeleri Seçim Coğrafyası (1980-2015)” çalışmasında ilk bölümde seçmen davranışı ve seçim üzerinde etkili olan faktörler sıralanıp bu faktörlerin olumlu ve olumsuz etkileri kapsamlı bir şekilde açıklanacaktır. Siyasi parti, aday, gündem ve konu, propaganda ve iletişim, seçmen ile ilgili faktörler başlıklar halinde incelenmiştir.

İkinci bölümde ilk bölümde açıklanan faktörler Antalya merkez ilçeleri ekseninde değerlendirilip, üçüncü bölümde 1980 yılından sonra gerçekleştirilen yerel ve genel seçimlerin sonuçlarına bakıp seçmenlerin değişken özellikleri ve Antalya merkez ilçeleri seçmenin üzerinde etkili olan unsurlar değerlendirilip mekânsal olarak analiz edilecektir. Son bölümde de kısaca Antalya merkez ilçelerinde yerel ve genel seçimleri karşılaştırılacaktır.

2. ANTALYA MERKEZ İLÇELERİNİN KONUMU VE GENEL COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ

Araştırma sahasını oluşturan Antalya merkez ilçeleri, ülkemizin güneyinde yer alan Akdeniz Bölgesi'nin Antalya Bölümü'nde yer almaktadır. Antalya merkez ilçeleri, güneyinde Akdeniz, doğusunda Mersin'in Anamur ilçesi ve Karaman'ın Sarıveliler ilçesi, kuzeydoğusunda Konya'nın Derebucak ilçesi, kuzeyinde Isparta'nın Sütçüler ilçesi ve Burdur'un Bucak ilçesi, batısında ise Muğla'nın Seydikemer ilçesi ile çevrili olup, 36° 06' -37° 27' kuzey enlem ve 32° 27' -29° 14' doğu boylamları arasında yer almaktadır. Araştırma sahasının batı sınırında Kumluca ve Korkuteli ilçeleri, doğu sınırında Serik ilçesi, güney sınırında ise Kemer ilçesi ve Akdeniz bulunmaktadır. 20.591 km²'lik yüzölçümüne sahip olan Antalya ilinin 19 ilçesi bulunmaktadır. Çalışma alanını kapsayan Antalya merkez ilçelerinin sınırlarına, 5747 sayılı Büyükşehirler içinde yeni ilçelerin kurulmasına olanak veren kanun ile Kepez, Konyaaltı, Muratpaşa ve Döşemealtı belediyeleri ilçe haline getirilip dâhil edilmiş, Aksu ilçesi de Antalya merkez ilçeleri içinde yer almıştır. Çalışma alanını oluşturan 5 ilçe yaklaşık olarak 2027 km² yer kaplamaktadır (Harita 1.1). Aksu, çalışma alanının doğu bölgesinde bulunur ve yüzölçümü 406 km² dir. Döşemealtı çalışma alanının kuzey bölgesinde bulunur ve yüzölçümü 687 km² dir. Kepez, çalışma alanının kuzey bölgesinde bulunur ve yüzölçümü 292 km² dir. Konyaaltı, çalışma alanının güneybatı bölgesinde bulunur ve yüzölçümü 546 km² dir. Muratpaşa, çalışma alanının güneydoğu bölgesinde bulunur ve yüzölçümü 96 km² dir.

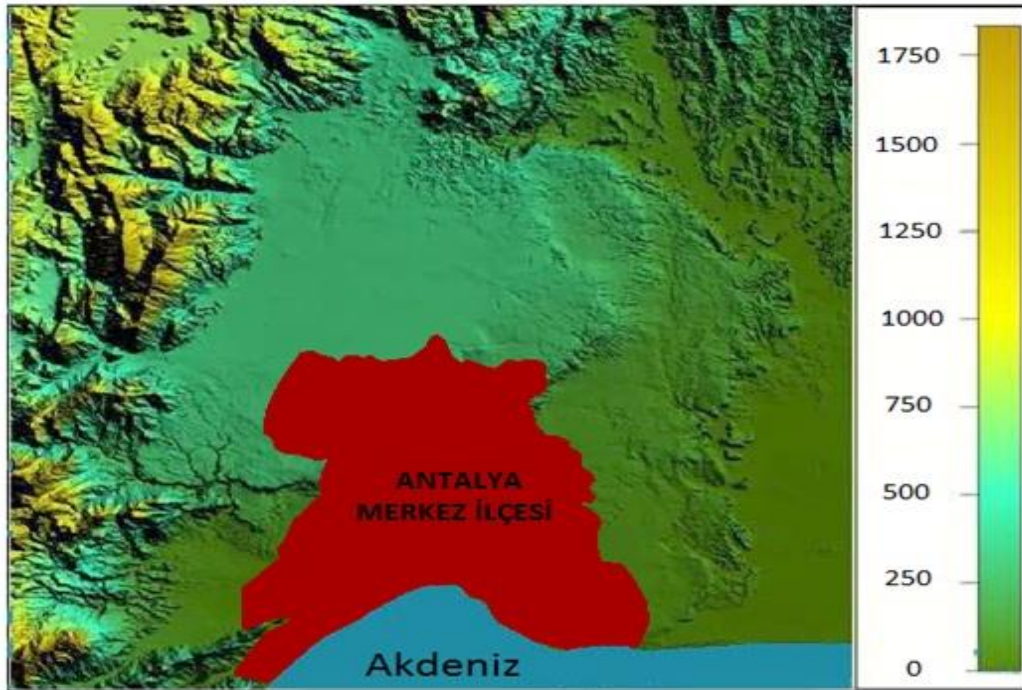

Harita 1.1: Antalya Merkez İlçeleri Lokasyon Haritası (Çalışma Alanı)

Merkez ilçe, genel olarak kıyının hemen gerisinden başlayan ve iç kısımlara doğru yükselti değeri hafifçe artan traverten taraçalarının üzerine kurulmuştur.

Traverten sahası, batı ve kuzeybatıdaki Beydağlarından başlayarak Antalya merkez ilçesinin doğusunda Aksu çayı, güneyde Akdeniz tarafından çevrelenmiş durumdadır. Çalışma sahasının kuzey ve doğusunda yer alan “Antalya Travertenleri” jeoloji literatüründe önemli şekilde yer alır. Akdeniz bölgesinin jeolojik ve stratigrafik özellikleri kapsamında özel bir yeri ve önemi olan Antalya merkez ilçelerinin bulunduğu sahada traverten yayılımı yaklaşık 630 km²'ye ve kalınlığı ise 280 metreye kadar ulaşmaktadır. (Özmen, 2007: 26; Efe ve diğ., 2008: 238). Doğuya doğru; Aksu nehrinin vadisinde ve batıya doğru Konyaaltı plajının kuzeyinde traverten yıpranmış ve yüzey alüvyon ile kaplanmış, mükemmel plajlar oluşmuştur.

Çalışma alanı Antalya Ovası'nda falezler üzerinde kurulmuş, batısında Toros Dağları, doğusunda ise Aksu Çayı bulunan ve topoğrafik olarak yerleşime uygun bir coğrafi havza içerisinde yer almaktadır. Antalya merkez ilçeleri içerisinde en yüksek noktalardan biri 618 metre yükselti ile Konyaaltı'na yakın Tünektepe'dir. Kıydan iç kesimlere doğru uzandıkça Geyikbayırı çevresinde Beydağları ile 1000-1300 metreye ulaşan yükseklik, Saklıkent çevresindeki tepelerde 2500 metrelere ulaşmaktadır. (Harita 1.2).

Harita1.2: Antalya Merkez İlçesi Sayısal Yükseklik Modeli

Çalışma alanında ovalık alanların dar, dağlık alanların ise geniş olması nedeniyle kırsal yerleşimlerin yarından fazlası dağ eteklerinde ve yamaçlarında yer

alır. Orman yerleşme düzeninde önemli rol oynar. Köylerin yaklaşık % 80'i orman içinde ya da kenarında kurulmuştur.

Çalışma alanımız Antalya merkez ilçelerinde tipik Akdeniz iklimi görülür. Yaz mevsimi sıcak ve kurak, kış mevsimi ise serin ve bol yağışlı geçmektedir. Antalya'da yıllık ortalama sıcaklık 18,2 °C'dir. Sıcaklığın 0 °C'nin altına düştüğü ender görülen bir olaydır. Nispi nem ortalaması %64 olan Antalya merkez ilçelerinde ortalama deniz suyu sıcaklığı 21 °C'dir. Ocak ayında 17,6 °C, Nisan'da 18,0 °C, Ağustos'ta 27,7 °C ve Ekim'de 24.5 °C'dir. Yıllık ortalama yağış miktarı ise 1063,5 mm. dir. Antalya merkez ilçelerinde yıllık yağışın mevsimlere dağılımına bakıldığında en yüksek yağış değeri 241 mm. ile (%65) kış, en düşük yağış değeri ise 2,9 mm (%1,5) ile yaz mevsiminde düştüğü görülür (İl Kültür Turizm Yayınları-2010).

Tüm bu coğrafi özelliklerden sonra Antalya'nın tarihçesinden bahsederek Antalya'nın tarihi geçmişi taş devrine kadar dayanır ve buna kanıt olarak Antalya il sınırları içerisinde bulunan Karain mağarası içerisindeki paleolitik çağ kalıntıları gösterilebilir. Antalya'nın tarihi devirlerinin başlangıcı karanlıktır. Hititlerin çivi yazılı tabletlerinde geçen Ahhiyava' ya da Arzova ülkesinin Pamfilya (Antalya) olabileceği bazı tarihçiler tarafından ileri sürülmektedir.

Antalya Bölgesi ilk zamanlar Lidya krallığına bağlıydı. Apemeia barışından (M.Ö. 188) sonra Romalılar bu bölgeyi Bergama Krallığına bırakmıştır. Bergama Kralı II. Attalos (M.Ö. 159–138) bir liman kenti olarak Antalya'yı (Attalea) kurmuştur. Antalya Bölgesi M.S. II. yy'dan, M.S. III. yy. ortalarına kadar tarihin en görkemli dönemini yaşamıştır. Antalya Bölgesi, Anadolu Selçuklularınca Süleyman Şah döneminde alınmış ancak 1117 yılında yapılan anlaşma ile Antalya yine Bizanslılara bırakılmıştır. Selçukluların dağılışı ile Antalya Hamitoğulları Beyliği'nin bir kolu olan Tekelioğullarının yönetimine geçmiştir. Yıldırım Beyazıt döneminde de Antalya Osmanlı egemenliğine girmiş ve Teke sancağı adıyla anılmaya başlanmıştır. Antalya Kurtuluş Savaşı başlangıcında kısa bir süre İtalyanlar tarafından işgal edilmiş, 9 Temmuz 1921 tarihinde İtalyanların Antalya'yı işgali sona ermiş ve bu tarihten sonra Türkiye Cumhuriyeti'nin bir ili olmuştur (İl Kültür Turizm Yayınları-2010).

Antalya Merkez İlçelerinin Nüfus Özellikleri

Antalya'nın merkez ilçelerinde nüfus ve artış oranını incelerken Türkiye nüfusu ve artış oranı ile olan ilişkisine bakılması daha kesin sonuçlara ulaşmamızı sağlayacaktır. Ülke nüfusunda meydana gelmiş olan değişimler il, ilçe merkezlerindeki nüfusun değişiminde büyük önem arz etmektedir.

Ülke nüfusunun değişimine ve gelişimine baktığımızda ülkemizde üç demografik aşama göze çarpmaktadır. “Türkiye nüfusu Cumhuriyet’ten günümüze kadar üç demografik asama geçirmiştir. 1923-1950 dönemleri arasındaki ilk asama tarım alanında is gücü ihtiyacının hissedildiği ve buna bağlı hızlı nüfus artışının teşvik edildiği bir dönemdir. Bu dönemde ülke nüfusu 13,6 milyondan 20,9milyona yükselmiştir. İkinci asama 1950-1985dönemleri arası yüksek artış dönemidir. Bu yıllar arasında kalan dönemde doğumların azalma hızı ölümlerin azalma hızından daha az olduğu için nüfus artış hızı en yüksek oranına ulaşmıştır (1955-1960 arası % 2,9). Bu dönemde gerçekleşen aşırı nüfus artışı bölgelerarası kalkınma farkından dolayı bugünkü pek çok sorunun kaynağı olmuştur. Üçüncü asama 1985’den günümüze ise ölüm hızı oranı ve doğurganlık hızı oranının azaldığı görülmektedir. Nüfus artış hızında azalma eğilimi olmuş ve % 2’nin altına inmiştir.1985’ten günümüze nüfus artış hızı azalmakla birlikte toplam nüfusta artış devam etmektedir. Bu dönemin en önemli olaylarından biri de göçlerin sadece kırdan kente değil,çok yönlü olmaya başlamasıdır. Büyük kentler yanında küçük ve orta ölçekli kentlerde bir hareketlenme başlamıştır. Göç çekim merkezlerine yenileri katılmıştır”(Özözen K. 2006: 133-134). Bu dönemin sonlarında Antalya il ve merkez ilçelerde dikkate değer oranda nüfus değişimi yaşanmaya başlamıştır.

Antalya merkez ilçelerinin nüfus gelişimiyle ilgili olarak Antalya’nın kuruluşundan bu yana birçok evreden geçmiş olduğunu söyleyebiliriz. Merkez ilçelerin nüfusu çeşitli sebeplere bağlı olarak belirli zamanlarda azalmıştır. Buna karşın Antalya merkez ilçeleri genel itibariyle gelişmekte olan bir profil çizdiği için merkez ilçelerde nüfus, geçmişten günümüze doğru sürekli bir artış göstermiştir. Antalya merkez ilçelerinde nüfusun gelişim aşamalarını gözlemlediğimizde nüfus artışı beraberinde ihtiyaçları, tüketimi ve bazı eksiklikleri göz önüne serer. Antalya merkez ilçeleri, ülkemizde nüfusu oransal anlamda en hızlı artan kentlerden biridir. Çalışma alanımız; 1990, 1997 ve 2000 yıllarında yapılan nüfus sayımlarında

ülkemizde nüfus artış hızı açısından ilk sıralarda yer almaktadır. Antalya merkez ilçesinde nüfus, ülkemizde yapılan ilk nüfus sayımından itibaren sürekli olarak artmıştır (Tablo 1.1).

Tablo 1.1:Türkiye ve Antalya Merkez İlçe Nüfus Büyüklükleri ve Nüfus Artış Hızları (1927-2013)

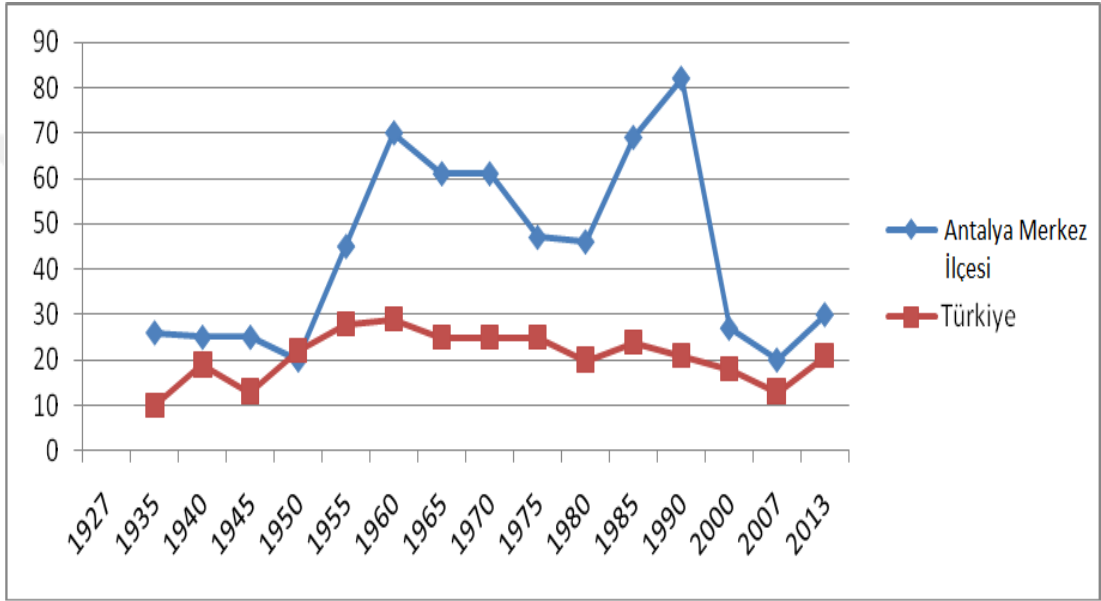
YILLAR	Antalya				Türkiye	
	Merkez İlçe Nüfusu	Şehir Nüfusu Artış Hızı (%)	Kırsal Nüfus Artış Hızı (%)	Toplam Nüfus Artış Hızı (%)	Nüfusu	Artış Hızı
1927	35.533	-	-		13.648.270	-
1935	43.857	26.31	18.99	20.28	16.158.018	21.10
1940	49.903	25.83	7.61	11.03	17.820.950	19.59
1945	48.714	24.82	21.12	16.33	18.790.174	20.59
1950	53.972	20.50	23.03	22.59	20.947.188	21.73
1955	67.480	44.67	23.86	27.62	24.064.763	27.75
1960	95.424	69.30	20.07	30.33	27.754.820	28.53
1965	129.657	61.31	21.58	31.42	31.391.421	24.63
1970	176.008	61.13	23.27	34.07	35.605.176	25.19
1975	223.089	47.41	21.23	29.58	40.347.719	25.01
1980	259.905	46.04	9.45	22.41	44.736.957	20.65
1985	338.817	69.59	10.64	34.83	50.664.458	24.88
1990	448.773	82.97	14.30	47.88	56.473.035	21.71
2000	714.129	27.04	3.95	40.46	67.844.903	18.34
2007	913.568	20.39	-15.54	18.04	70.586.256	5.65
2013	1.161.148	30.09	-10.45	4.04	74.930.100	20.85

Kaynak: TÜİK Nüfus Verileri Kullanılarak Hazırlanmıştır.

1940 yılından sonra tüm Türkiye’de olduğu gibi bölgede de iyileştirme çalışmalarına önem verilmiş, tarımda, ulaşımda, ticarete, turizmde yapılan çalışmalar sahamıza da büyük ölçüde yansımıştır. Bu gelişme, 1950 sonrasında da artarak nüfusu da etkilemiştir. Türkiye’de görülen kırdan şehre göç olayı bölgemizde

de kendini, potansiyeli fazla olan yerlere göç şeklinde göstermiş ve değişen, gelişen şartların sebep olduğu doğal nüfus artışının da ilavesiyle söz konusu tablo ortaya çıkmıştır. 1960'lara kadar ülkemiz nüfusunun izlediği genel artış eğilimine paralellik gösteren kent nüfusu, bu dönemden sonra sahada gelişmeye başlayan seracılık faaliyetlerinin etkisi ile büyük bir ivme kazanmıştır. Bölge nüfusunun artışında tarım kadar tarıma bağlı olarak gelişen sanayi ve ticaretin de etkisi olmuştur. 1980'lerden itibaren Turizm Teşvik Yasası ile birlikte kent ve çevresinde hızla artan turizm yatırımları sahanın cazibesini iyice arttırmıştır.

Grafik 1.1: Türkiye - Antalya Merkez İlçesi Nüfus Artış Hızı Grafiği (1927-2013)

Kaynak: TÜİK Nüfus Verileri Kullanılarak Hazırlanmıştır.

1990 sonrası Türkiye'nin diğer kentlerinde olduğu gibi Antalya merkez ilçesinde de nüfus artış hızı azalma göstermiştir. Genel olarak nüfus artışında Türkiye ortalamasının üstünde olan Antalya ilk nüfus sayımlarından günümüze sadece 1950 yılında ortalamanın altına düşmüştür. 1990 yılında artış hızı en üst seviye ulaşmış ardından azalma eğilimine girmiş, 2000 yılı sonrası aradaki fark azalmış %20-30 artış hızında gidip gelmiştir (Grafik1.1)

Tablo 1.2: Antalya Merkez İlçelerinde Kadın-Erkek Nüfusu (1980-2014)

1980-2014 Antalya Merkez İlçelerinde Nüfus Değişimi Tablosu											
AKSU	1980	1985	1990	2000	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2014
Erkek:	14.008	18.384	16.275	22.660	6.775	29.136	31.230	32202	25.118	25.153	34960
Kadın:	14.595	16.927	13.954	19.807	6.846	27.936	29.970	30849	24.203	24.155	33146
Toplam:	28.603	35.311	30.229	42.467	13.621	57.072	61.200	63051	49.321	49.308	68106
DÖŞEMEALTI	1980	1985	1990	2000	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2014
Erkek:	25.500	29.192	13.921	31.791	12.545	20.461	20.414	27306	3.004	2.828	27412
Kadın:	25.140	27.491	9.347	23.301	12.264	20.176	20.141	20980	3.046	2.866	26142
Toplam:	50.640	56.683	23.268	55.092	24.809	40.637	40.555	48286	6.050	5.694	53554
KEPEZ	1980	1985	1990	2000	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2014
Erkek:	37.888	45.080	70.041	135.855	204.175	196.199	200.411	206.686	209.691	216.596	238783
Kadın:	36.260	42.000	59.065	121.816	172.343	191.705	194.261	200.133	202.246	209.198	231976
Toplam:	74.148	87.080	129.106	257.671	376.518	387.904	394.672	406.819	411.937	425.794	470759
KONYAALTI	1980	1985	1990	2000	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2014
Erkek:	25.500	29.192	13.921	31.791	18.077	46.421	53.364	58.822	62.999	64.507	71141
Kadın:	25.140	27.491	9.347	23.301	15.076	45.705	53.384	59.177	64.085	67.006	74507
Toplam:	50.640	56.683	23.268	55.092	33.153	92.126	106.748	117.999	127.084	131.513	145648
MURATPAŞA	1980	1985	1990	2000	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2014
Erkek:	36.916	44.405	62.659	106.757	85.675	187.184	196.737	206.612	213.620	218.587	230211
Kadın:	36.595	43.142	53.072	92.628	79.439	190.673	200.169	209.964	217.728	224.076	235716
Toplam:	73.511	87.547	115.731	199.385	165.114	377.857	396.906	416.576	431.348	442.663	465927

Kaynak: TÜİK ve TODAİE (Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü) Yerel Net verilerinden derlenmiştir (07.11.2016-21:30).

Çalışma alanında yaşayan nüfusun dağılımına bakıldığında kent merkezini oluşturan alanları bünyesinde barındıran Muratpaşa toplam nüfusun yarısına sahip olduğu, büyük bölümü yakın dönemde sahaya göç ile gelen nüfusun yerleştiği alan olan Kepez ise toplam nüfusun yaklaşık %44'üne sahip olduğu görülür. Kent nüfusunun yaklaşık % 9'una sahip olan Konyaaltı ise günümüzde hızlı bir yapılaşmaya sahne olmaktadır. Nüfus verileri incelendiğinde büyükşehir merkezi sınırları içinde, merkez ilçelerden Döşemealtı ve Aksu nüfusunun istikrarlı olarak artış göstermediği aşikardır. Muratpaşa, Kepez ve Konyaaltı geçmişten beri merkeze bağlı belediyeler olmasından dolayı idari sınırlarında çok fazla değişime uğramadığı için nüfus istikrarlı bir artış sağlamıştır. İdari sınırlarında değişim olan Aksu ve Döşemealtı nüfusunda 2010 yılından sonra değişim belirgindir. Merkez ilçeler içinde yer alan tüm ilçelerde 2007 yılında ADNKS(Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi) ile

nüfus miktarlarında azalma görülmektedir. Bu azalmanın suni bir azalma olduğunu devam eden yıllarda nüfusun geçmiş yıllardaki gibi artmasından görebilmekteyiz.

Dikkat çeken başka bir unsurda kadın ve erkek nüfusundaki değişimdir. Aksu, Döşemealtı ve Kepez gibi kırsal nüfusun daha baskın olduğu ilçelerde geçmişten günümüze tüm yıllarda erkek nüfusu kadın nüfusunun üzerinde olmuştur. Muratpaşa nüfusuna bakıldığından erkek nüfusu 2008 yılına kadar önde iken bu yılın sonrasında kadın nüfusu erkek nüfusunun önüne geçmiştir. Benzer bir durumda Konyaaltı'nda 2009 yılından sonra görülmektedir (Tablo 1.2).

Çalışma alanı içinde kent ve kır nüfusuna baktığımızda aradaki farkın en az olduğu dönem 1980'li yıllar ve öncesine denk gelmektedir. 1980'li yılların sonrasında günümüze yaklaştıkça kent nüfusu neredeyse %100'e yaklaşmıştır. TÜİK tarafından hazırlanan kentsel gelişim raporları incelendiğinde 2013 yılı sonrasında Antalya'da kır nüfusu tamamen ortadan kalkmıştır. Değişen büyükşehir yasası ile tüm köyler mahalle olarak merkezlere bağlanmıştır. Bunun sonucunda kır ve kent ayrımı en azından yönetsel olarak ortadan kalkmıştır (Tablo 1.3).

Tablo 1.3: Antalya Merkez İlçesinde Kent Nüfusu ve Kır Nüfusu Değişimi (1980 – 2012)

%	Yıllar											
	1980		1985		1990		2000		2007		2012	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Kent	%68	%65	%77	%76	%84	%83	%84	%84	%84	%85	%95	%95
Kır	%32	%35	%23	%24	%16	%17	%16	%16	%16	%15	%5	%5

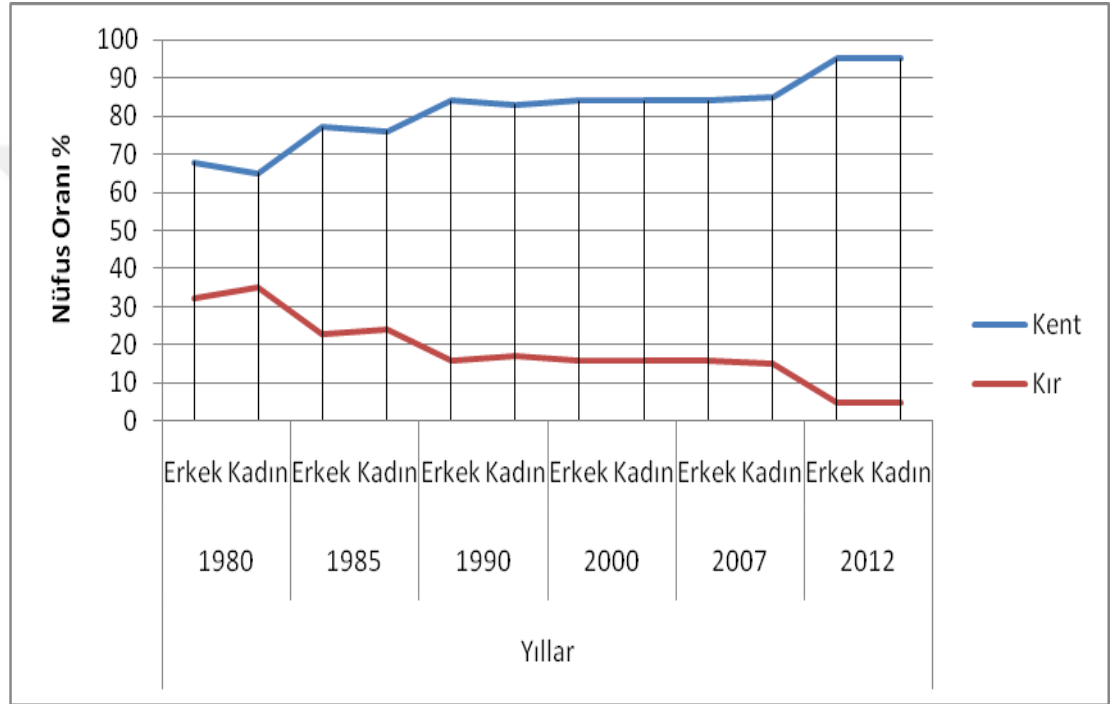
Kaynak: TÜİK Nüfus Verileri Kullanılarak Hazırlanmıştır.

Tablo 1.4: Antalya Merkez İlçelerinde Kent ve Kır Nüfusu (1980-2013)

		1980		1985		1990		2000		2007		2012		2013	
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Muratpaşa	Kent	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	218.587	224.076	223.546	229.709
	Kır	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----		
Kepez	Kent	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	216.596	209.198	229.522	221.212
	Kır	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	4.155	4.012		
Konyaaltı	Kent	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	61.669	64.180	67.222	70.448
	Kır	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	2.838	2.826		
Aksu	Kent	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	23.983	23.040	34.719	32.757
	Kır	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	9.573	8.992		
Döşemealtı	Kent	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	16.380	16.085	26.678	25.335
	Kır	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	8.035	6.997		
Merkez İlçe	Kent	90.039	83.462	135.950	125.164	196.564	181.644	302.732	300.458	388.133	387.024	-----	-----	-----	-----
	Kır	42.420	43.984	38.911	38.792	35.077	35.488	56.118	54.821	70.234	68.177	-----	-----	-----	-----
Toplam	Kır-Kent	132.459	127.446	174.861	163.956	231.641	217.132	358.850	355.279	458.367	455.201	561.816	559.406	581687	579461
	Toplam	259.905		338.817		448.773		714.129		913.568		1.121.222		1.161.148	

Kaynak: TÜİK Nüfus Verileri Kullanılarak Hazırlanmıştır.

Çalışma alanı içinde 1990 yılının sonuna kadar hızlı gelişmeye bağlı kent nüfusu artmıştır. 1990 yılından sonra kent merkezlerinde tüm Türkiye'de meydana gelen azalış kır nüfusunun artışına yansımıştır. 2007 yılı sonrasında ADNKS'ye bağlı kır nüfusu oldukça azalmıştır. 2007 öncesi seçmenler oy kullanmak için köylerine dönüyorlardı. 2007 yılından sonra ikamet edilen nüfus sayımı oylarının da buralarda kullanımına yol açmıştır. 2012 yılından sonra tüm kır nüfusu büyükşehir sınırları içine alınmıştır (Tablo 1.4). Kent ve kır nüfusun değişimini 1980-1990 arası 1990-2007 arası ve 2007 sonrası olarak değerlendirilebilir (Grafik 1.2).

Grafik 1.2: Antalya Merkez İlçesi Kent ve Kır Nüfus Oranı Değişim Grafiki (1980-2012)

Kaynak: TÜİK Nüfus Verileri Kullanılarak Hazırlanmıştır.

Çalışma alanımızda gerçekleşen nüfus artışını sadece doğal nüfus artışı ile yani doğumlarla açıklamak mümkün değildir. Kentimizdeki hızlı nüfus artışının en önemli nedeni göçtür. Turizm, ticaret ve tarımın etkisiyle Antalya yoğun olarak göç alan bir yer olmuştur. Antalya merkez ilçeleri içine son yıllarda yapılan göçlere baktığımızda en fazla göç alınan yerin Burdur, Konya, Isparta, Afyonkarahisar, İstanbul, Şanlıurfa, Diyarbakır, Sivas, Van, Kayseri illeri olduğu görülmektedir. Göller yöresi, Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve İç Anadolu'dan göç almaktadır. Doğu ve Güneydoğudan gelen vatandaşlar ağırlıkta Kepez ve Muratpaşa'yı tercih etmişlerdir. Son yıllarda Organize sanayinin bulunduğu Döşemealtı ve seracılığın yoğun olduğu Aksu'da Doğu ve Güneydoğudan göç

almaktadır. Göller Yöresinden gelen vatandaşlar ağırlıkta Döşemealtı ve Kepez'e göç etmiştir. İlçelerin en çok göç aldığı 10 il tabloda sıralanmıştır (Tablo 1.5).

Tablo 1.5: Antalya Merkez İlçeleri İçine En Çok Göç Veren 10 Şehir (2009-2014)

Antalya Merkez İlçelerine En çok Göç Veren İllerin Tablosu (2009-2014)											
	İlçeler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2014	Aksu	Antalya	Isparta	Ş.Urfa	Konya	Burdur	Afyon	Manisa	D.bakır	Karaman	Adıyaman
	Döşemealtı	Antalya	Burdur	Konya	Afyon	Van	Isparta	Sivas	Ağrı	Ankara	Mersin
	Kepez	Antalya	Burdur	Konya	Isparta	D.bakır	Afyon	Batman	Van	Sivas	Kayseri
	Konyaaltı	Antalya	Burdur	Konya	İstanbul	Ankara	Sivas	Isparta	Adana	Kayseri	Afyon
	Muratpaşa	Antalya	Burdur	Konya	Isparta	İstanbul	Ankara	Sivas	Afyon	D.bakır	Kayseri
2013	Aksu	Antalya	Burdur	Konya	Ş.Urfa	Burdur	Manisa	Afyon	D.bakır	Adıyaman	Karaman
	Döşemealtı	Antalya	Burdur	Konya	Afyon	Van	Isparta	Sivas	Hatay	Ankara	Kayseri
	Kepez	Antalya	Burdur	Konya	Isparta	Afyon	D.bakır	Batman	Kayseri	Van	Sivas
	Konyaaltı	Antalya	Burdur	Konya	İstanbul	Ankara	Sivas	Isparta	Kayseri	Adana	Afyon
	Muratpaşa	Antalya	Burdur	Konya	Isparta	İstanbul	Ankara	Sivas	Afyon	D.bakır	Kayseri
2012	Aksu	Antalya	Isparta	Konya	Ş.Urfa	Burdur	Afyon	D.bakır	Manisa	Adıyaman	Karaman
	Döşemealtı	Antalya	Burdur	Konya	Van	Afyon	Isparta	Sivas	Ankara	Ağrı	Mersin
	Kepez	Antalya	Burdur	Konya	Isparta	Afyon	D.bakır	Batman	Kayseri	Sivas	Van
	Konyaaltı	Antalya	Burdur	Konya	İstanbul	Ankara	Sivas	Isparta	Adana	Kayseri	Afyon
	Muratpaşa	Antalya	Burdur	Konya	Isparta	İstanbul	Ankara	Sivas	Afyon	D.bakır	Kayseri
2011	Aksu	Antalya	Isparta	Konya	Ş.Urfa	Burdur	Afyon	D.bakır	Manisa	Adıyaman	Van
	Döşemealtı	Antalya	Burdur	Konya	Van	Afyon	Isparta	Sivas	Ankara	Ağrı	Hatay
	Kepez	Antalya	Burdur	Konya	Isparta	Afyon	D.bakır	Batman	Kayseri	Sivas	Van
	Konyaaltı	Antalya	Burdur	Konya	İstanbul	Ankara	Sivas	Isparta	Kayseri	Adana	Diyarbakır
	Muratpaşa	Antalya	Burdur	Konya	Isparta	İstanbul	Ankara	Sivas	Afyon	D.bakır	Kayseri
2010	Aksu	Antalya	Isparta	Konya	Ş.Urfa	Manisa	Burdur	Afyon	D.bakır	Adıyaman	Karaman
	Döşemealtı	Antalya	Burdur	Konya	Van	Isparta	Afyon	Sivas	Ankara	Adana	Ağrı
	Kepez	Antalya	Burdur	Konya	Isparta	Afyon	D.bakır	Batman	Kayseri	Sivas	Çorum
	Konyaaltı	Antalya	Burdur	İstanbul	Konya	Ankara	Sivas	Isparta	Kayseri	Adana	Afyon
	Muratpaşa	Antalya	Burdur	Konya	Isparta	İstanbul	Ankara	Sivas	Afyon	D.bakır	Kayseri
2009	Aksu	Antalya	Isparta	Konya	Ş.Urfa	Manisa	Burdur	Afyon	D.bakır	Adıyaman	Karaman
	Döşemealtı	Antalya	Burdur	Konya	Van	Isparta	Sivas	Afyon	Şırnak	Ankara	Adana
	Kepez	Antalya	Burdur	Konya	Isparta	D.bakır	Batman	Afyon	Kayseri	Sivas	Çorum
	Konyaaltı	Antalya	İstanbul	Burdur	Konya	Ankara	Sivas	Isparta	Kayseri	Afyon	Adana
	Muratpaşa	Antalya	Burdur	Konya	Isparta	İstanbul	Ankara	Sivas	Afyon	D.bakır	Kayseri

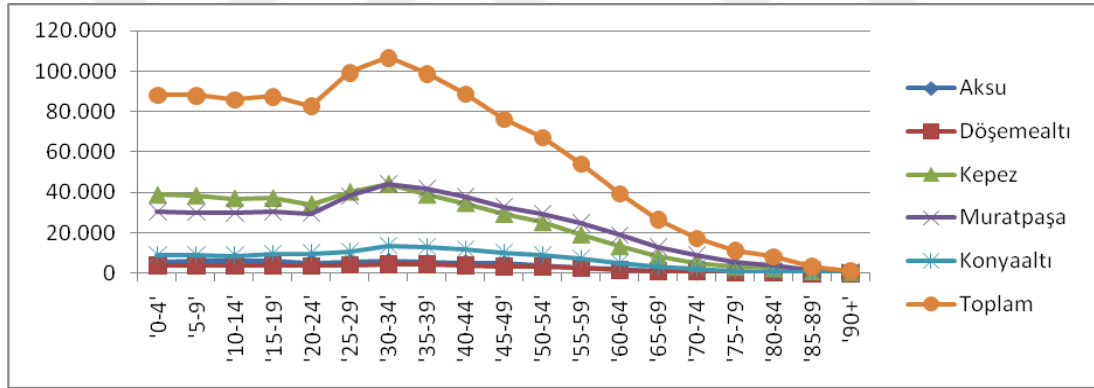
Kaynak: TÜİK Antalya Bölge Müdürlüğü Verilerinden Derlenmiştir (2014)

Çalışma alanında nüfusunun yaş gruplarına göre dağılımına baktığımızda seçme ve seçilme çağında olan nüfusun en yoğun olduğu yerler Muratpaşa ve Kepezdir. Bu ilçeleri Konyaaltı, Aksu ve Döşemealtı takip eder (Tablo 1.6, Grafik 1.3).

Tablo1.6: Yaş Grubu ve Cinsiyete Göre Antalya Merkez İlçeleri Nüfus Dağılımı

Yaş grubu	Muratpaşa		Konyaaltı		Kepez		Döşemealtı		Aksu		TOPLAM
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	
'0-4'	15.544	14.868	4.811	4.448	20.094	18.767	2.053	1.952	2.925	2.675	88.137
'5-9'	15.662	14.570	4.615	4.547	19.766	18.702	2.088	2.055	3.016	2.804	87.825
'10-14'	15.327	14.553	4.585	4.291	19.104	17.971	1.969	1.998	3.089	2.962	85.849
'15-19'	15.874	14.549	4.724	4.986	19.336	17.881	2.187	1.916	3.075	2.798	87.326
'20-24'	14.512	15.112	4.664	5.320	16.364	17.897	1.905	1.799	2.591	2.536	82.700
'25-29'	18.336	19.936	5.005	5.932	20.229	20.167	2.220	1.994	2.844	2.641	99.304
'30-34'	21.703	22.545	6.396	7.317	22.873	21.400	2.400	2.145	3.020	2.770	112.569
'35-39'	20.498	21.529	6.426	6.949	20.191	18.694	2.275	2.006	2.810	2.457	103.835
'40-44'	18.458	19.383	5.938	6.168	17.770	16.986	2.126	1.952	2.600	2.514	93.895
'45-49'	16.264	16.879	5.060	5.207	15.163	14.083	1.835	1.737	2.505	2.199	80.932
'50-54'	14.658	15.071	4.423	4.520	12.940	12.240	1.623	1.567	2.108	1.998	71.148
'55-59'	12.171	12.760	3.660	3.819	9.651	9.414	1.338	1.261	1.532	1.399	57.005
'60-64'	9.427	9.582	2.757	2.589	6.809	6.401	942	918	986	1.007	41.418
'65-69'	6.294	6.826	1.932	1.742	4.110	4.231	655	700	651	672	27.813
'70-74'	4.187	4.711	1.086	1.055	2.487	2.598	461	518	452	541	18.096
'75-79'	2.513	3.106	612	675	1.345	1.714	273	359	240	354	11.191
'80-84'	1.496	2.299	377	505	970	1.311	235	311	206	274	7.984
'85-89'	499	1.130	132	303	270	580	72	116	55	125	3282
'90+'	123	300	19	75	50	175	21	31	14	31	839

Kaynak: TÜİK Bölge Müdürlüğü Verilerinden Derlenmiştir (2014)

Grafik 1.3: Yaş Grubuna Göre Antalya Merkez İlçelerinde Nüfus Dağılımı Grafiği

Kaynak: TÜİK Bölge Müdürlüğü Verilerinden Derlenmiştir (2014)

18 yaş ve üzeri seçmen miktarı nüfus ile doğru orantılı olarak en fazla sırasıyla Muratpaşa % 40,6, Kepez % 37, Konyaaltı % 12,3, Aksu % 5,4 ve Döşemealtı % 4,4 ile takip etmiştir (Tablo 1.7).

Tablo 1.7: Seçme ve Seçilme Çağındaki Nüfus Miktarı (2014)

	Aksu	Muratpaşa	Konyaaltı	Kepez	Döşemealtı	TOPLAM
18 Yaş Üzeri Nüfus	46.395	343.596	104.786	313.549	37.428	845754

Kaynak: TÜİK Bölge Müdürlüğü Verilerinden Derlenmiştir (2014)

Nüfusun büyük çoğunluğu okuryazar durumdadır. Erkeklerin okuryazarlık miktarı Kepez, Aksu ve Döşemealtı'nda daha yüksekken Muratpaşa ve Konyaaltı'nda kadınların okuma-yazma miktarı daha fazladır. Okuma yazma bilmeyen nüfusun en yoğun olduğu yer Kepez'dir. Kepez'i sırasıyla Muratpaşa, Konyaaltı, Aksu ve Döşemealtı takip eder (Tablo 1.8).

Tablo 1.8: Antalya Merkez İlçeleri İçinde Okuma –Yazma Durumu (15 yaş ve üzeri)

	Okuma yazma bilmeyen		Okuma yazma bilen		Bilinmeyen	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
Muratpaşa	527	3.141	164.462	169.217	8.924	8.068
Konyaaltı	161	698	49.388	51.736	2.527	2.401
Kepez	1.223	7.258	163.238	153.411	5.631	4.111
Döşemealtı	49	286	19.785	18.496	517	363
Aksu	78	408	24.539	22.943	950	674
TOPLAM	2038	11.791	421.412	415.803	18.549	15.617

Kaynak: TÜİK Bölge Müdürlüğü Verilerinden Derlenmiştir (2014)

Antalya merkez ilçeleri nüfusu içerisinde ilköğretim mezunu olanların sayısının en çok olduğu yer Kepez olup onu sırasıyla Muratpaşa, Konyaaltı, Aksu, Döşemealtı takip etmektedir. Lise ve dengi okullardan en fazla mezuna sahip olan ilçe Muratpaşa olup onu sırasıyla Kepez, Konyaaltı, Döşemealtı, Aksu takip etmektedir. Yüksekokul mezunu oranında sırasıyla Muratpaşa, Konyaaltı, Kepez, Döşemealtı ve Aksu birbirlerini takip etmiştir. Tüm bunlar bize Muratpaşa'nın yüksekokul ve lise dengi mezunlarda, ilkokul mezunlarında ve okuma-yazma bilmeyenlerde Kepez'in ilk sıralarda yer aldığını göstermektedir (Tablo1.9).

Tablo 1.9: Antalya Merkez İlçeleri İçinde Eğitim Durumu (15 yaş ve üzeri)

	AKSU			DÖŞEMEALTI			KEPEZ			KONYAALTI			MURATPAŞA		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Okuma yazma bilmeyen	486	78	408	335	49	286	8481	1223	7258	859	161	698	3668	527	3141
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	4490	1055	3435	2730	600	2130	14954	4464	10490	2618	714	1904	11876	3296	8580
İlkokul mezunu	17239	8002	9237	11923	5212	6711	92090	38998	53092	14354	5543	8811	62330	24134	38196
İlköğretim mezunu	12775	7513	5262	9405	5321	4084	83998	47371	36627	13787	7476	6311	54322	29812	24510
Ortaokul veya dengi okul mezunu	2194	1424	770	2156	1430	726	18812	11719	7093	5180	2625	2555	18921	9958	8963
Lise veya dengi okul mezunu	7765	4769	2996	8009	4830	3179	74299	42575	31724	32864	15939	16925	101685	52306	49379
Yüksekokul ve üzeri	3019	1776	1243	4058	2392	1666	32496	18111	14385	32321	17091	15230	84545	44956	39589
Bilinmeyen	1624	950	674	880	517	363	9742	5631	4111	4928	2527	2401	16992	8924	8068
Toplam	49592	25567	24025	39496	20351	19145	334872	170092	164780	106911	52076	54835	354339	173913	180426

Kaynak: TÜİK Bölge Müdürlüğü Verilerinden Derlenmiştir (2014).

Antalya merkez ilçelerinde nüfus içerisindeki okuryazarlık ve eğitim seviyesine bakıldığında merkez ilçeler içinde en yüksek eğitim seviyesine sahip yerlerin Konyaaltı ve Muratpaşa olduğunu görmekteyiz. Geriye kalan ilçelerden Kepez, Aksu ve Döşemealtı'nda eğitim seviyesinin Konyaaltı ve Muratpaşa'ya oranla daha düşük seviyede olduğunu veriler incelendiğinde görmekteyiz.

3. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Seçim coğrafyası çalışmalarında seçim, seçmen ve siyasi coğrafya üzerinde durulması gereken önemli öğelerdir. Bu unsurlar demokrasinin de vazgeçilmez unsurlarıdır.

Demokrasinin işlevini yerine getirebilmesi ve temsilcilerin belirlenmesi için seçim en önemli şarttır. Siyasal iktidarlar, yönetilenler tarafından kabul ve destek görmek için varlıklarını yasallaştırmak zorundadırlar. Tarihsel süreç içerisinde sosyal gelişme düzeyi ile egemen siyasal değerlere bağlı olarak siyasal iktidarı ele geçirme ve yasallık şekil değiştirmektedir. "Yönetenlerin iktidarının güçlü ve sürekli olması için, yönetilenler tarafından asgari ölçüde de olsa kabul edilmeleri gerekir. İktidarın kökeninin halka dayandığı görüşünün yaygın biçimde benimsendiği demokratik rejimlerde, yönetilenlerin yönetenleri onaylamaları daha da önem kazanmaktadır". (Çam,1990:439). Demokrasilerin işleyişi açısından seçim demokrasinin vazgeçilmez unsurudur. Seçimin en önemli işlevi, yönetenleri meşru hale getirmektir. İktidarın sağlanması ve elde tutulması açısından seçim önemlidir.

Seçim olgusunu önemli hale getiren bir çok önemli değişken bulunmaktadır, seçmen bu unsurların başında gelmektedir . Aksel'e göre seçmen, bir ülkenin siyasi yaşamını düzenleyen yasalar gereğince, oy kullanma hakkını elde etmiş ve demokratik olarak seçimlerde kendi siyasi iradesini özgürce kullanabilen kişilere denir (Fidan, 2010:22). Seçim olgusu içinde seçmenin oy verme davranışı üzerine bir çok çalışma yapılmış fakat bu çalışmalar istatistiki verilerin yorumlanması şeklinde gerçekleşmiştir.

Seçim olgusunu istatistiki yorumlardan farklı bir bakış açısı ile ele alan coğrafya bilimi seçim konusunu siyasal coğrafyanın içinde ele almıştır. "Siyasi coğrafyanın konularına baktığımızda birçok araştırmacının bulunduğu nokta; siyasal süreç içinde yer alan politik öğelerin, coğrafi ilkelerle ilişkisini mekana göre değişimi ve dağılışının incelenmesidir " (Özözen,2007:26). Birçok bilimin ilgi alanına giren seçim konusu coğrafya biliminin ilkeleri doğrultusunda araştırılma imkanı bulmuştur.

Siyasi coğrafya kapsamında seçim konusu ile ilgilenmeye başlayan coğrafyacılar, seçim bölgeleri ve seçmenlerin sosyo-ekonomik özelliklerine göre seçimlere yönelik görüş ve tahminde bulunup, seçim yöntemleri ve sonuçları hakkında değerlendirmeler yapmıştır. Değerlendirmeler sonucu çıkan çeşitli sonuçların beşeri ve fiziki faktörlerle ilgisinin bulunup bulunmadığını tespit etmişlerdir. Seçim coğrafyasında ilk çalışmalar 1913'de Fransa'da Andre Siegfried tarafından yapılmıştır. 1918'de Carl Sauer Amerika'da Kongre bölgelerini (congressional districts) belirlemiştir. Teknolojinin gelişmesiyle Rokan (1970), McPhail (1971), Busteed (1975), Taylor (1978) ve Johnston (1979) ilk seçim coğrafyası çalışmalarını yapmış ve oylamanın coğrafi kalıplarını çıkarmışlardır. Son yıllarda seçim coğrafyası alanındaki yayın ve toplantılarda politik bilimciler ve coğrafyacılar tarafından çalışma başlıklarında mekânsal model (spatial model) terimi sıkça kullanmaya başlanmıştır. Bu model özellikle seçimlerin analizinde kullanılmaktadır (Karadoğan ve Yeşilorman ,2008:3).

Siyasi coğrafya içerisinde yer alan seçim coğrafyası çalışmalarının temel amacı, her seçim dinamiğinin coğrafi faktörlerden etkilendiğini belirtmek ve herhangi bir seçim bölgesinde geçmiş seçimlerdeki oy verme davranışının, gelecek seçimlerdeki oy verme davranışına olan etkisini mekansal olarak göstermektir. “Seçim coğrafyasının temelinde alanın siyasi coğrafi farklarının araştırılması ve nüfusun siyasi eğilimlerinin analizi yatmaktadır” (Özözen,2007: 30). Seçim coğrafyası, seçmen ve seçmen üzerinde etkili olan faktörlerinin karşılıklı etkileşiminin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır ve seçmenlerin yaşadıkları yerel topluluklardaki koşulların, normların ve geleneklerin etkisi ile oluşmaktadır (Çitçi, 2005:26).

Seçim coğrafyası, herhangi bir coğrafi bağlamda, geçmişteki ve günümüzdeki siyasal yönelimleri, siyasal güç dağılımına ait özellikleri değerlendirmesinin yanı sıra geleceğe dair çıkarımlara da temel oluşturmaktadır. Seçim coğrafyası seçmen ile seçilecek aday arasındaki ilişkinin mekânsal dağılımını, bu dağılımı etkileyen etmenleri, temsil durumunu, bölgesel farklılıkları ve bunların nedenlerini araştıran bir disiplindir. Seçim coğrafyası çalışmalarında ölçek ulusal, bölgesel ya da yerel olabileceği gibi, yerleşme türlerine göre belirlenebilmekte ya da nüfus bir ölçek gibi

kullanılabilmektedir (Çitçi, 2005:27). Seçim coğrafyasının temel verisi tercih ve davranışlardır.

Ülkemizde ve dünyada demokrasi, demokratik rejimler, demokratik siyasetin doğusu ve gelişimi sürecinde seçim ve siyasal katılım büyük bir önem taşır. Seçimlerdeki eğilimleri ile seçmen kitlesi, ülkenin yönetilmesine, toplumun değişimine ve gelişimine yön verecek siyasi güce ve konuma sahip olacak iktidarların kimler olacağını belirlemektedir. Seçmenler, siyasal katılımları ve siyasi eğilimleri ile iktidarın, siyasi partiler arasındaki dağılımını belirlemekte ve siyasal gücü şekillendirmektedirler. Bu bağlamda, hem toplumsal hem de yerel ölçekte siyasi yapının şekillenişinde, genel seçimler ve yerel seçimler belirleyici rol oynamaktadır.

3.1. Türkiye’de Genel ve Yerel Seçimlerin Yapısı

Demokrasi insanlara, kişilik ve yeteneklerini geliştirebilecekleri en elverişli toplumsal ortamları hazırlar. Demokratik sistemler, toplumdaki her kesimin yasal zeminlerde bir araya gelip örgütlenerek, siyasal iktidarın şekillenişinde söz sahibi olma savaşına uygun zemini hazırlar. Bu siyasi mücadele sürecinde iktidara ulaşmanın yolu, seçimler de elde edilen başarıdan geçer. Siyasi partilerin, iktidar mücadelesindeki başarısını onların, bireylerin tutum ve davranışlarını şekillendirme becerileri belirler. Seçimlerin temelinde ise, insanın akıllı bir yaratık olduğu ve kendisi için iyi olanla, kötü olanı ayırt edebileceği varsayımı yatar (Arslan 2007:2). Ülkemiz ve dünya ölçeğinde demokrasinin gereklerini yerine getirmek ve hizmeti iyileştirmek amacıyla genel ve yerel seçimler belli periyotlar arasında yapılmaktadır. Yapılan her demokratik seçimde ülkenin içinde bulunduğu sosyal, kültürel ve ekonomik duruma bağlı yapısal farklılıklar ortaya çıkmıştır. Halkın kontrolü olarak da bilinen demokrasinin vazgeçilmezi olan seçim ülkemizde 12 Eylül 1980 darbesi sonrasında farklı bir boyut kazanmıştır.

Seçimlerdeki siyasal davranışları ile bireyler, siyasal gücün şekillenişine karar vermekte ve siyasi partiler arasında dağılımını belirlemektedirler. 12 Eylül darbesinin Türk siyasetinde yol açmış olduğu tahribat siyasette de kendini göstermiştir. 12 Eylül’ün genel siyasete ve parti örgütlenmesine ilişkin getirdiği sınırlamalar genelde ve yerelde siyasetin dar bir siyasetçiler sınıfı eliyle yürütülmesine zemin hazırlamış, bu çıkar grupları tarafından paylaşılması olarak algılanmıştır. Bu algı ve beklenti genel ve yerel temsil kanallarının sınırlı aktörlerle doldurulmasının sonucudur. Siyasete katılımı salt seçimlerde oy kullanmaktan ibaret olan yurttaşlar ve politikada karar alma süreçlerine katılan dar bir seçkinler grubu 1980 sonrası yerel siyasetin temel unsurları olarak dikkat çekmektedir (Tosun, 2009:218). Darbe öncesi ve sonrasında seçimlerde belirgin farklılıklar ortaya çıktığı ülkemizde her şeye rağmen seçimler yapılmaya devam etmiştir. Demokrasinin vazgeçilmezi seçimler çeşitli engellere rağmen belli periyotları takip etmiştir.

Türkiye’de genel seçimler dört yılda bir yapılmaktadır. Genel seçimlerde 1980 öncesindeki istikrarsız ortamı ortadan kaldırmak için çifte barajlı d'hondt sistemi yürürlüğe sokulmuştur. Çeşitli çevre barajlarını içeren ve %10 ülke barajını kapsayan bu yöntem büyük partilerin işine yaramıştır. 1987 ve 1991 seçimlerinde

çifte barajlı d'hondt sistemi+kontenjan sistemi de benzer sonuçlar vermiştir. Seçim çevresi ve kontenjan uygulaması aynı sonuçları vermektedir. Yüzde onluk ülke barajı 1987,1991,1995 genel seçimlerinde istikrarı sağlamada yararlı olamamıştır. 1999 seçiminde alınan oyların partilere parçalanmış olması yine koalisyonun önünü açmıştır. 2002 yılından sonra barajı iki parti geçmiş ve bir çok parti barajın altında kalmıştır. Türkiye seçim tarihi açısından 2002 seçimleri daha istikrarlı bir seçim olarak göze çarpmaktadır (Özözen,2007:102-103). 2002 seçimlerinden 2015 yılı seçimleri de dahil olmak üzere tek partili iktidar istikrarlı bir süreci ifade etmektedir.

1980 sonrası dönemde gerçekleşen genel seçimler, 1980 öncesinden çok farklı bir zeminde gelişmiştir. 12 Eylül darbesi sonrası yapılan 6 Kasım 1983 genel seçimde MGK (Milli Güvenlik Konseyi) kararları kesin olduğu için onay verilen MDP (Milliyetçi Demokrasi Partisi), HP (Halkçı Parti), ANAP (Anavatan Partisi) seçime katılabilmıştır (Üste,1999:224). Oy kullanımının anayasal olarak zorunlu hale getirildiği seçimde bütün partiler %10 ülke barajını aşmayı başarmıştır. ANAP oyların %54,1 ile 212 milletvekili, HP oyların %30,5 ile 117 milletvekili, MDP oyların %23,3 ile 71 milletvekili kazanmıştır. %1,1 oy alan bağımsız adaylar yetecek oya ulaşamamıştır. ANAP'ın başarısında seçim sisteminden kaynaklı avantaj ile birlikte, partinin siyasal pazarlama teknikleri ve Turgut Özal faktörü etkili olmuştur. 1980 sonrası darbe anayasası ile yapılan seçime sadece üç parti katılsa da parti grupları açısından ilk seçim bölgeleri oluşmuştur. Siyasi partiler ülke içinde belli bölgelerde etkilerini göstermişlerdir.

Sonraki seçim olan 1987 seçimlerinde ise milletvekili seçim yasasında yapılan değişiklikler ile milletvekili sayısı 450'ye yükseltilmiştir. Ülke genelinde %10'luk genel baraj korunmuş, çıkarılan milletvekili sayısına göre çevre barajı %50'lerden kademeli olarak %20'ye kadar düşürülmüştür. Kontenjan aday uygulaması ile nispi temsil esasına çoğunluk sistemi eklenmiştir. Çünkü kontenjan aday gösterilen 4,5 ve 6 milletvekili çıkararak seçim çevrelerinde bir milletvekili çoğunluk sistemiyle seçilmekteydi (Yüzbaşıoğlu,1996:127). Bu seçimlerde ayrıca "tercihli oy" yöntemi benimsenmiştir.

1987 seçimlerine yedi parti katılmış ve katılım oranı %93,3'ü bulmuştur. ANAP oyların %36,3'ünü, SHP %24,8'ini, DYP ise %19,1'ini alarak barajı geçen üç parti içinde yer almışlardır. ANAP 292 milletvekili, SHP 99 milletvekili, DYP 59

milletvekili kazanmış, ANAP aldığı %36,3 oya rağmen %64,9 temsil hakkı kazanmıştır. Temsil oranına bakıldığında %28,6'lık fazladan temsil oranı adaletsiz bir seçim olduğu ortaya koymaktadır (Üste,1999:238). 1983 ve 1987 seçimlerinde katılım oranı çok yüksek olmuş, katılımın en az olduğu illerde bile %70'in altına düşmemiştir.

1991 seçimlerinde ise yapılan değişiklik ile ülke barajı %10 olarak korunmuş, seçim çevrelerindeki baraj 2,3,4 milletvekili için %25 olmuş, beş ve altı milletvekili için %20 olmuştur. Kontenjan milletvekili ve tercihli oy yöntemi korunmuştur. Seçimlere SHP ile HEP (Halkın Emek Partisi) bir yanda, RP ile MÇP ve IDP ittifak halinde katılmışlardır. HEP'li adaylar istifa edip SHP'ye, MÇP ve IDP'li adaylar istifa edip RP listelerinde seçime girmişlerdir (Erdoğan,1992:32-33). Seçime katılım %89,3 olmuş ve seçim sonucunda DYP ve SHP koalisyonu kurulmuştur. DYP oyların %27'si ile 178 milletvekili, ANAP oyların %24'ü ile 115 milletvekili, SHP oyların %20,8'i ile 88 milletvekili, RP oyların %16,9'u ile 62 milletvekili, DSP oyların %10,8'i ile 7 milletvekili çıkarmışlardır.

ANAP'ın erken seçim kararı ile gerçekleşmiş olan 1991 seçim sonuçlarına göre sağ partilere verilen oy oranı fazladır. "DYP ve RP oylarında artış gözlenirken, ANAP oyları hemşeri ve aday faktörüne bağlı sınırlarına gerilemiş ve oyların bir kısmı DYP'ye kaymıştır" (Özözen,2007:131). Seçime katılan altı partiden beşi barajı geçmiştir. Oylarda parçalanma önceki seçimlerde olduğu gibi Van'da en yüksek iken, en az parçalanma Isparta ve Tunceli'de olmuştur (Üste,1999:244).

Yapısal bazı değişikliklerin gerçekleştirildiği 1995 seçimlerinde milletvekili sayısı 550'ye yükseltilerek kontenjan milletvekili uygulaması kaldırılmıştır. Bu seçimde her ilin bir seçim çevresi olmasına ve seçmen yaşının 18'e indirilmesine karar verilmiştir. Ülke ve seçim çevresi barajları değişiklik göstermemiştir. Toplam 12 partinin katıldığı seçimde katılım %85,2'de kalmıştır. RP ve DSP oylarını artırırken, ANAP ve DYP oylarını azaltmıştır. RP oyların %21,4'ü ile 158 milletvekili, ANAP %19,6'ı ile 132 milletvekili, DYP %19,2'si ile 135 milletvekili, DSP %14,6'sı ile 76 milletvekili, CHP ise %10,7'si ile 49 milletvekili çıkarmışlardır.

Bu seçimde sağın gücü artmış, solun gücü azalmıştır. RP'nin oylarının artışı bunu kanıtlamaktadır (Tuncer,1994:20). Oylarda parçalanma kıyı illerde fazla iken, katılımın oranı Ege ve Güney Marmara'da yüksek olmuştur. 1995 seçimleri kimlik

siyasetinin, Türk siyasetinde önemli bir yere sahip olduğu seçim olmuştur.. Farklı kimlikleri temsil eden RP (İslami kimlik), MHP (Milliyetçi Türk Kimliği) ve HADEP'in (Kürt kimliği) aldıkları oy toplam oyların üçte biri olmuştur (Özbudun, 2003:128). Buradan hareketle kimlik siyasetinin 1995 seçiminde, kimlik partilerinin aldığı oy oranı üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Erken seçim olma özelliği taşıyan 1999 seçimlerinde katılım oranı %87,1 olmuş, seçime katılan parti sayısı 20'ye ulaşmıştır. Seçimlerde DSP ve MHP oylarını arttırırken ANAP, DYP ve FP oy kaybına uğramıştır. CHP ülke barajını geçemeyerek meclis dışında kalmıştır. DSP oyların %22,2'si ile 136 milletvekili, MHP oyların %19,3'ü ile 129 milletvekili, FP oyların %15,4'ü ile 111 milletvekili, ANAP oyların %13,2'si ile 86 milletvekili, DYP oyların %12,1'i ile 85 milletvekili çıkarmıştır. Bu seçim oylarda parçalanmanın yüksek olduğu bir seçim olup %80'in üstüne çıkmıştır. 12 Eylül darbesi sonrasında Türkiye genelinde yapılan seçimlerde ilk kez merkez sol'da yer alan bir parti birinci olmuştur. ANAP sadece genel başkanının memleketi olan Rize'de birinci parti olmuştur. Milliyetçi bir siyaset sürdüren HADEP kemikleşmiş oylarının olduğu Doğu ve Güneydoğu Anadolu illerinden çoğunlukta oy kazanmıştır.

Temsil adaletsizliğinin göz önüne serildiği bir seçim olan 2002 seçimlerinde ise %10 ülke barajı korunup, blok liste esaslı d'Hondt yöntemi uygulanmıştır. Seçimlerde uygulanan ülke barajı, kazanılan oy ile elde edilen sandalye arasında büyük orantısızlık doğurmuştur. Seçime katılan partilerden ikisi oyların %53,9'unu almış, bu oy oranına rağmen partilerin kazandığı sandalye oranı %98,3 olmuştur. AKP ülke genelinde 57 ilde birinci olmuştur. CHP ise 10 ilde birinci olmuş, özellikle Antalya'da CHP'nin birinci olmasında Deniz Baykal'ın memleketi olmasının büyük etkisi vardır. DEHAP'ın aldığı oyların yoğun olarak Doğu ve Güneydoğu ile sınırlı kalması etnik faktörlerin etkili olduğunu göstermektedir. Siyasal İslam oyları %15'den %2'ye gerilemiş, Milliyetçi oylar ise %19'dan %9'e düşmüştür.1983 seçimlerinde ANAP'ta olduğu gibi, AKP bu seçimlerde sağın tüm kesimlerine hitap etmesi önemli bir etken olmuştur. Son altı seçimde toplam merkez sağ oyların önünde yer alan merkez sol oylar, bu seçimde toplam merkez sağ oy oranının yarısından daha az oy almıştır. Tüm bunların yanında kimlik siyasetine önem veren partilerin bir kısmı baraj altında kalmış, geri kalanlar ise AKP içinde erimesi ile

seçimde varlık gösterememiştir. 2002 seçimleri açısından tek başına iktidara gelen AKP'nin mekansal kökenine bakarsak İç Anadolu'nun kuzeyi, Doğu Karadeniz, Konya ve Kayseri'yi içine alan olarak ifade edebiliriz (Özözen, 2007:135-136).

Erken genel seçim özelliği olan 22 Temmuz 2007 tarihinde yapılan genel seçimlerden de %10 ülke barajı uygulanmaya devam edilmiştir. Bu seçimden AKP birinci parti olarak çıkmış, % 46.5 oy oranıyla meclise 341 milletvekili sokmuş ve tek başına iktidar olmuştur. CHP bu seçimlerde ikinci parti olmuş, % 20.7 oyla 112 milletvekili kazanmıştır. Meclise girebilen bir diğer parti olan MHP de % 14.2 oyla 70 milletvekiline sahip olmuştur. Ayrıca bu seçimlerde bağımsız milletvekili olan kişilerin sayısındaki artış dikkat çekmektedir. 26 kişi Meclis'e bağımsız milletvekili seçilerek girmiştir. AKP tüm iller içinde 68 ilde birinci parti olmuş, Muğla, İzmir ve Trakya'da CHP birinciliği almıştır. Mersin ve Osmaniye'de ise MHP birinciliği alırken, Tunceli, Muş, Iğdır, Diyarbakır, Şırnak, Hakkari gibi Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi illerinde bağımsız adaylar birinciliği göğüslemiştir.

2011'deki genel seçimlerde AKP %49.95 oy ile 327 sandalye kazanmış ve tek başına iktidar olmuştur. CHP % 25.93 ile 135 vekil, MHP % 12.98 ile 53 vekil çıkarmıştır. Çoğunluğu bugünkü HDP'de yer alan bağımsızlar ise % 6.58 ile 35 milletvekili çıkarmıştır (<http://cilekagaci.com/2015/06/18/2011> ve 2015 genel seçimleri, 8.12.2015 , 23:00) . Bağımsız olarak milletvekili olan adaylar mecliste HDP grubuna geçerek, HDP'nin mecliste temsilini sağlamışlardır.

Darbe sonrası yapılan tüm seçimlerde olduğu gibi 7 Haziran 2015 genel seçimleri %10'luk ülke barajı esasına göre yapılmış, 2011 seçiminde uygulanan blok liste esaslı d'Hondt yöntemi uygulanmaya devam etmiştir. Seçimlere katılan partilerden AKP, CHP, MHP ve HDP tüm oyların %95,3'ünü almıştır. AKP oyların %40,9'u ile 258 milletvekili kazanmış ve birinci parti olmuş olmasına rağmen tek başına iktidarı kazanamamıştır. 2002 seçiminde meclise giren partiler %64'lük seçmen kitlesini temsil ederken, 2015 seçimlerinde seçmenlerin mecliste temsil oranı %95'lere kadar çıkmıştır (<http://demokrasidenetcileri.org/>, 08.12.2015, 22:38).

Partilerin aldığı oylar bir seçimden, diğer seçime istikrarlı olarak aynı kalabildiği gibi partiler arasında oylarda kaymalar yaşanabilmektedir. 7 Haziran 2015 seçimi ile 2011 genel seçimi karşılaştırıldığında en fazla oy kaybeden partinin AKP olduğu göze çarpmaktadır. AKP oylarının istikrar durumu %79,13'te kalmıştır.

Partilerin aldığı oyların istikrarına bakıldığında HDP'nin bağımsız adayları, oylarını korumuş ve istikrarlı olmuşlardır. CHP ve MHP istikrar oranında HDP'nin ardında kalmışlar fakat AKP'yi geride bırakmışlardır (Tablo 1.10).

Tablo 1.10: 2015 Seçimlerinde 2011 Seçimlerine Göre Partilerin Aldığı Oyların İstikrar ve Diğer Partilere Kayma Oranı

PARTİLER	2015 Genel Seçimleri					
	AKP	CHP	MHP	HDP	DİĞER	Toplam
AKP	%79,13	%0,36	%7,48	%8,49	%4,54	%100
CHP	%0,39	%90,85	%4,40	%1,89	%2,47	%100
MHP	%7,57	%1,66	%89,68	%0,08	%1,02	%100
Bağımsız	%0,01	%0,01	%0,01	%99,93	%0,04	%100
Diğer P.	%36,61	%16,99	%7,66	%14,58	%24,17	%100
Yeni Seçmen	%18,81	%13,94	%8,97	%53,51	%6,76	%100

Kaynak:<http://cilekagaci.com/2011-ve-2015-secimleri,08.12.2015,22:48>

Türkiye’de yerel seçimler beş yılda bir yapılmaktadır. Yerel seçimlerde, başkanlık seçiminde basit çoğunluk sistemi uygulanır ve en çok oy alan aday seçimi kazanmış olur. Yine köy ve mahalle muhtarlıklarının seçiminde de basit çoğunluk sistemi uygulanır. İl genel meclisleri, belediye meclisleri, köy ihtiyar heyeti üyelerinin seçimleri de beş yılda bir yapılmaktadır. Bu seçimlerde asıl üye sayısı kadar yedek üye de seçilmiştir. Bu seçimlerde genel seçimlerde uygulanan % 10 ülke barajlı nispi sistemin d’Hont yöntemi biraz farklı uygulanıp; bir seçim çevresinde kullanılan geçerli oyların sayılmasından sonra elde edilen % 10 oranındaki oy sayısı tüm siyasi parti listelerinin ve bağımsızların aldığı oylardan çıkarıldıktan sonra, kalan oylar üzerinden nispi seçim sistemine göre dağıtım gerçekleştirilmiştir. İl genel meclisi üyeleri seçimi için her ilçe bir seçim çevresi, belediye başkanı ve belediye meclis üyeleri seçimi için her belde bir seçim çevresi olarak belirlenmiştir (Tosun, 2009:220).

Tablo 1.11:1984'ten Günümüze Türkiye'de Yerel Seçimlere Katılım Oranları (%)

	1984	1989	1994	1999	2004	2009	2014
İl Genel Meclisi	91,1	81,5	92,2	86,9	76,3	85,2	88,6
Belediye Meclisi	88,5	78,4	90,3	84,9	73,3	84,1	89,1
Belediye Başkanlığı	88,5	77,8	90,5	85,2	73,3	84,2	89,2
Ortalama Katılım	89,4	79,1	91,0	85,7	74,3	84,5	89,0

Kaynak: TÜİK 2015 verilerinden derlenmiştir.

1980 yılı sonrasında yapılmış olan yedi yerel seçimde ortalama katılım %84,7 olmuştur. Katılımın ve seçime ilginin en az olduğu seçim 2004 seçimleri, en fazla olduğu seçim 1994 seçimleri olmuştur (Tablo 1.11).

1980 sonrasında 1987 yerel seçimiyle ilk kez seçmenlere yerelde iradelerini sandığa yansıtma, parti ve aday tercihlerinde bulunma imkânı verilmiştir ki, bu yerel demokrasinin yeniden işlemeye başlaması açısından önemli bir fırsat olmuştur. 1984 seçimlerine ANAP, SODEP, DYP, HP, MDP ve RP ile birlikte altı siyasi parti katılmıştır. Anavatan Partisi, 1983 genel seçimlerinde kazanmış olduğu iktidar partisi olma avantajlarını da kullanarak, seçimlerden birinci parti olarak çıkmıştır. ANAP % 43,6'lık oy oranıyla birinci parti olurken, SODEP % 25,5 ile ikinci, DYP % 12,6 ile üçüncü parti olmuştur. 1980 öncesi merkez sağda AP, merkez solda CHP bulunurken, yeni dönemin başlangıcındaki ilk yerel seçimlerde merkez sağda ANAP, DYP ile MDP'nin ve merkez solda HP ile SODEP'in varlığı dikkat çekmektedir (Tosun, 2009:223-225). Darbe öncesinde yerel gücün % 41,27'sini elinde tutan sol kanatın, darbe sonrası yerel seçimlerde elinde ancak yüzde 21,8'lik bir güç kalmıştır. Sağ kanat ise darbe öncesi, belediye başkanlıklarının %46,65'ini elinde bulundururken, darbe sonrasında bu güçlerini % 71,8'e taşımıştır (Arslan, 2007:15). Çıkan sonuçlar sağ partilerin ülke genelindeki etkisini göz önüne sermiştir. Yapılacak olan ileriki seçimlerde sağ partilerin oy oranının değişim yönünün ne yönde olacağı merak konusu olmuştur.

Sağ partilerin etkisinin bir önceki seçim olan 1987 yerel seçiminde fazla olması bu seçimde de sağ partilerin oy oranının yüksek olabilme ihtimalini ortaya

çıkarmıştır. Darbe sonrası yapılan yerel seçimlerin aksine 1989 mahalli idareler seçimlerine ANAP, SHP, DYP, DSP, RP, MÇP ve IDP katılmıştır. HP ve SODEP'in birleşmesiyle Kasım 1985'te kurulan SHP, yerel seçimlerde solun ikinci tarihi çıkışını gerçekleştirmiştir. Solun ilk çıkışını, 1977 yerel seçimlerinde Ecevit'in CHP'si gerçekleştirmiş ve Türkiye genelinde kazandığı %41,73 oy oranı ile Türk siyasi tarihinde çok önemli bir sayfa açmıştı. Bununla birlikte solun bu çıkışı, 1980 askeri darbesiyle durdurulmuştu. 1989 il genel meclisi seçimlerinde SHP, %28,69 oy alarak, 652 belediye başkanlığı il birinci parti olmuştur. Toplam oy bağlamında da sol kanat, darbe sonrası ilk yerel seçimlerde %32,63 olan gücünü, 1989 belediye başkanlığı seçimlerinde %39,22'ye yükseltmiştir"(Arslan 2007:16). 1987 seçimleri ile etkisini arttıran sağ partiler, 1989 seçimlerinde oy oranının yüksek olabilme beklentisini boşa çıkarmıştır. Sağ partiler ülke genelinde %5 oy kaybetmiştir.

1994 mahalli idareler seçimlerine ise on üç siyasi parti katılmış, katılan bu partiler içerisinde sağ partiler oy oranını arttırmıştır. 1989 seçimlerinde sağ partilerin toplam oyu %59,48 iken, 1994 belediye başkanlığı seçimlerinde, % 20'den fazla artarak, %79,08'e yükselmiştir. Yerel yönetimlerde sağ partiler 1989 yerel seçiminde %59,48 olan güçlerini, 1994 seçiminde %79,08'e taşımışlardır. Sağın bu hızlı toparlanmasında öncülüğü DYP ve ANAP yapmış olsa da, MHP ve özellikle de RP'nin bu yükselişe katkısı yadsınamayacak ölçüde büyüktür (Arslan 2007:18). SHP'nin demokratik-katılımcı, sosyallik temelli üretimci belediyecilik vaatlerini yerine getirememesi karşısında, RP'nin İslamcı sağın temsilcisi olarak çıkması aynı zamanda geleneksel seçmen ittifaklarında çözülmenin ve siyasal parti tabanlarında bir yeniden yapılanmanın ilk işareti olmuştur. RP'nin sistem karşıtı İslami söylemine rağmen, sistem merkezli siyaset yapma tarzını benimseyerek merkez sağ oylardan kendi tabanına oy çekmesi, partilerin toplumsal tabanlarında bir yeniden paylaşım sürecinin yaşandığının en kuvvetli göstergelerinden biri olarak kabul edilebilir (Tosun 2009:242). Milliyetçi ve İslamcı kimliği üstlenen partiler sağ oylarının artışında etkili olmuştur.

1999 mahalli idareler seçimlerine yirmi parti katılmıştır. 1994 belediye başkanlığı seçimlerinde sağ partiler, toplam 2710 belediye başkanlığının 2143'ünü kazanarak, Türkiye genelinde belediye başkanlıklarının %79,08'ine sahip olmuştur. 1999 seçimlerinde ise toplam 3215 belediye başkanlığından 2551'ini kazanarak

%79,35'lik büyük bir güç elde etmiştir. Sol partilerin toplam oy oranında, bir önceki seçimlere oranla değişen fazla bir şey olmamıştır. Her iki seçimde de sol partiler, yerel iktidarlarda %29 civarında bir pay alabilmiştir (Arslan 2007:22). Belediye başkanlığı ve belediye meclis üyeliği seçimleri sonucunda ortaya çıkan tablo, Türkiye'de yerel siyasal aktörler arasında ciddi bir alt-üst yaşanmakta olduğunun habercisiydi. Genel olarak merkez sağda ANAP ve DYP'nin toplam kazandıkları belediye başkanlığı ve belediye meclis üyeliği sayıları, bu partilerin yerel siyaseti kontrol etmeye devam edecek güçler olarak düşünülmesine yol açmıştır. Fakat il genel meclisi üyelikleri bir yana bırakıldığında, FP'nin birinci parti olması, bu çizginin bundan sonraki süreçte uzun yıllar yerel politikayı kontrol etmeye aday en güçlü parti ya da siyasi çizgi olduğu izlenimi veriyordu ve 2004 yerel seçimleri bu yargıyı doğrulamıştır. SP ve AKP'nin kurulması ve başarısı bunu destekler (Tosun 2009:243).

2004 mahalli idareler seçimlerine de yirmi parti katılmıştır. 2002 genel seçimlerinde atılım yapan iktidar partisi AKP beklentilerin aksine oylarını % 50'lerin üstüne çıkaramasa da yerel seçimde birinci parti olmuştur. CHP, genel seçimlere göre oylarını büyük oranda korurken, MHP çok az da olsa oylarını arttırmıştır. 2004 yerel seçimlerinde Türkiye genelinde, toplam 3514 belediye başkanlığının 2832'sini sağ partiler kazanmıştır. Bu sayı, sağ partiler açısından % 81'lik bir orana karşılık gelmektedir. Sol partiler ise, toplam 602 belediye başkanlığı ile yalnızca % 18,4 gibi bir pay alabilmişlerdir. Ortaya çıkan bu siyasi tablo, AKP'nin 2002 genel seçimlerinde yakaladığı başarısını pekiştirmiştir. Ülke genelindeki toplam 80 il içinde; AKP 56, CHP 9, DSP 3, DYP 1, MHP 4, SHP 5, SP 1 ve BĞMSZ 1 merkez belediye başkanlığı kazanmıştır.

Aynı şekilde 2009 yılı mahalli idareler seçimlerine de 20 parti katılmıştır. Siyasi partiler 2932 belediye başkanlığı için seçim mücadelesi vermişlerdir. 2004 yerel seçimlerine göre gerilemesine rağmen AKP, seçimden birinci parti olarak çıkmıştır. AKP il genel meclisindeki oy oranı %41'lerden %38 seviyelerine gerilemiş ve 2932 belediye başkanlığının 1454'nü kazanmıştır. Seçimden ikinci parti olarak çıkan CHP ise bir önceki seçim dönemine göre oylarını arttırıp 513 belediye başkanlığı kazanmıştır. MHP ise 485 belediye başkanlığı ile üçüncü, DP 151 belediye başkanlığı ile dördüncü sırada yer almıştır. Güneydoğu Anadolu da hâkim

parti olan DTP ise 97 belediye başkanlığı ile beşinci sırada yer almıştır. Ülkedeki toplam 81il içinden; AKP 44, BBP 1, CHP 13, DP 1, DSP 2, DTP 8, MHP 10 ve BĞMSZ 1 merkez belediye başkanlığına sahip olmuştur . Sağ partiler 1994, 1999, 2004 yerel seçimlerinde olduğu gibi yine gücünü yüksek tutmuştur. Parti sayılarındaki artış oyların dağılımını etkilemiştir.

Darbe sonrasında yapılan seçimlerde, seçime katılan parti sayısının yüksek olduğu 2004 ve 2009 yılları seçimlerinden daha fazla partinin katıldığı 2014 yılı yerel seçimlerine bağımsız adaylar dahil yirmi yedi parti katılmıştır. 2002 yılındaki kırılma döneminden bu güne AKP birinciliğini sürdürmüştür. AKP %43,1 oy oranı ile birinci, CHP 26,4 ile ikinci, MHP %17,7 ile üçüncü, BDP %4,2 oy oranı ile dördüncü parti olmuştur. 2014 Yılı seçimlerinin genel değerlendirmesini yapacak olursak, AKP 2009 seçimlerindeki %38,8'lik oyunu %43,1 'e çıkarmış 49 il ve 560 ilçe belediyesini kazandığını görmüş oluruz. CHP 2009 yerel seçimlerindeki %23,1 olan oyunu %26,4'e çıkarmış ve 13 il ile 163 ilçe belediyesini almıştır. MHP'de 2009 yerel seçimlerindeki %14,66 olan oyunu %17,7'ye çıkarmış ve 8 il ile 102 ilçe belediyesini almıştır. BDP 2009 yerel seçimlerindeki %5,4 olan oyu, bu seçimde %4,2' ye düşmesine rağmen 10 il ve 66 ilçe belediyesini almıştır. 1980 Darbesinden günümüze kadar 1989 yerel seçimleri hariç, sol kesim sürekli bir kan kaybı içersindedir. Sağ kesim ise sürekli bir yükseliş trendindedir.

3.2. Seçmen Davranışında Rol Oynayan Etkenler

Seçim olayının en önemli objesi olan seçmenin siyasi tercihleri ve eğilimleri üzerinde hangi faktörlerin etkili nasıl etkilerin olduğunu kavramak için önce seçmenin anlaşılması gerekmektedir. Seçimde ve seçim sonuçlarının belirlenmesinde, yöneticilerin başa getirilmesinde, görevlerinden alınmalarında etkili olan unsur seçmendir. Demokrasinin en önemli unsuru olan seçmenin oy verme davranışı çeşitli faktörlere bağlı olarak şekillenmektedir. Seçmen ve tercipleri ile yakından ilgilenen batılı devletlere bakıldığında "Oy verme davranışı" üzerine geliştirilen yaklaşımlar üç ana grupta toplanmaktadır: Sosyolojik yaklaşım, psikolojik yaklaşım ve rasyonel tercih yaklaşımı.

Oy verme davranışı üzerine geliştirilen yaklaşımlardan olan sosyolojik yaklaşımın temel konusunu seçmenler değil, gruplar ve partiler oluşturmaktadır. Sosyolojik yaklaşım "niçin oy veriyorlar?" sorusuna cevap aramaktadır (Özkan,

2010:221). Seçmen kitlesi oy verme davranışında grup normlarına ters düşmemek ve belirtilen cezai müeyyidelerle karşılaşmamak için çaba harcamakta ve "niçin" sorusuna böyle yanıt verilmektedir (Kalender, 2000:52).

Psikolojik yaklaşım ya da partiyle özdeşleşme modelini de ortaya koyan siyaset bilimcilerin temel varsayımına göre gruplar yerine bireyler üzerine odaklanmıştır ve seçmenlerin küçük yaşlarda ailelerinin ve çevrelerinin etkisi altında gerçekleşen siyasal sosyalleşme sürecinde kazandıkları siyasal tutumlar ve ideolojik yönelimlerin ileriki yaşlarda onların parti tercihi üzerinde son derece etkili olduğunu vurgulamaktadır (Akgün, 2002:24).

Türkiye’de seçmen kitlelerinde bir siyasal partiyle özdeşleşme modeli yaygındır. Örneğin bir kısım aydın ve bürokrat çevrenin tek parti döneminden bu yana gelen Cumhuriyet Halk Partisi’ne oy vermeleri bu duruma örnektir. Türk siyasal hayatında, CHP geleneği, kökleri derinlerde olan bir harekettir ve takipçileri her şeye rağmen partilerini seçim sandıklarında desteklemektedirler (Özkan, 2010:7).

Son olarak rasyonel tercih yaklaşımında, vatandaşlar her bir seçimde kendi isteklerini gerçekleştirecek, uygun gördükleri ve kendileri ile özdeşleşen partiye oy verirler. Seçmenlerin tek amaçlarının fayda olduğunu varsayılır (Akgün 2002:24; Kalender, 2000:50-65). Rasyonel tercih yaklaşımı fikir olarak seçmenin hatır için herhangi bir partiye oy kullanmasının söz konusu olmadığı, politik amaçlarının üzerinde odaklanarak sosyal çevreyi fazlaca dikkate almadığı ve kullanacağı oy ile ilgili daha çok politik bilgilere sahip olmak istediği şeklinde görüşleriyle partiyle özdeşleşme modelinden ayrılmaktadır.

Türkiye’de de son yıllarda seçmen kitlesinin dikkate değer bir bölümünün rasyonel tercih yaklaşımıyla hareket ettiği gözlenmektedir. Parti bağlılığının zayıf olduğu bu seçmen kitlesi, "en iyi kim hizmet edecekse, mevcut sorunları ortadan kaldıracak ve çocuklarımıza daha iyi bir gelecek sunacaksa o partiye oy veririm..." düşüncesiyle hareket etmektedirler. Kamuoyu araştırma şirketlerinin anketlerinde çok küçük yüzdelerle ifade edilen partilerin, sandıktan oy patlaması yaparak çıkması da bu yaklaşımın varsayımını doğrulamaktadır.

Seçmen tercihlerini etkileyen yaklaşımlarla birlikte seçimlere katılımında etkili olan çeşitli faktörler bulunmaktadır. Lipset ve Lazarsfeld seçmen kitlesinin sandık başına gidip gitmeme durumu ile ilgili olarak çeşitli eğilimlerden söz etmektedir.

Hükümet toplumun çıkarlarını savunuyor ve toplumu bilgilendiriyorsa seçmenin oy verme davranışı artacaktır. Bunun yanında toplumsal kesimlere baskı arttıkça baskı olan gruplarda katılım negatif yönde olabilir (Kışlalı, 1993:27).

Her bir yaklaşım doğrultusunda siyasal tercihte bulunabilecek seçmen tipleri belirlenmiştir. Bunlar; idealist, gelenekçi ve faydacı seçmenlerdir. Faydacı tipler rasyonel teori doğrultusunda ekonomik çıkarlarını düşünen ve bu doğrultuda siyasal tercihte bulunan seçmenlerdir. İdealist seçmen tipi, dini inanç ve ideolojisi doğrultusunda oy kullanan seçmenlerdir. Gelenekçi seçmenler ise; aile, yakın çevre ve grubundan etkilenip oy veren seçmen tipidir (Kalender, 2005:3). Oy veren seçmenin yapısı yanında seçmenin oy verme davranışını etkileyen birçok faktörden söz edilebilir.

Araştırmalar sonucunda ortaya çıkan, seçmen tercihini etkileyen faktörler beş ana başlıkta anlatılmaya çalışılmıştır. (Kalender, 2005:76).

1. Siyasi parti ile ilgili faktörler
2. Adayla ilgili faktörler
3. Gündem ve konu faktörleri
4. Propaganda ve iletişim faktörleri
5. Seçmenle ilgili faktörler (2. Bölümde detaylı olarak değerlendirilmiştir.)

3.2.1. Siyasal Partiler İle İlgili Faktörler

Demokrasi anlayışının ve demokratik toplum yapısının vazgeçilmez unsurlarından biri olan siyasi partilerin seçmen kitlesi ile olan ilişkisi, parti başkanı, parti ideolojisi, parti ekibi, partinin yaptıkları ve yapmayı vaat ettiği şeyler ve bunun gibi birçok faktör siyasi partiye oy vermenin en önemli sebepleridir. Belirtilen bu faktörler, seçmen üzerinde olumlu ya da olumsuz etkisine göre seçmen kitlesinin o partiye oy verip vermeyeceğini belirlemede etkili olmaktadır. Partilerin seçim dönemlerinde yaptıkları faaliyetler, buldukları vaatler, iktidardayken izledikleri programlar, vaatlerini yerine getirip getirmemeleri gibi faktörler seçmen davranışlarında etkili olmaktadır (Kalender, 2005:76). Parti üyeleri için bu durum söylenemeyebilir, partilerin ideolojisini benimseyen partililer vaatlerin gerçekleştirilme durumunu bazen göz ardı edebilmekte iken bu durum üye olmayan seçmenler için biraz farklı olmuştur.

Siyasi bir partinin üyesi durumunda olmayan seçmen kitlesi ise partilerin kadrosu, siyasi görüşü veya liderinden çok, partilerin ürettiği politikaları esas alarak tercihini yapmaktadır (Çaha, 2002: 141) İktidarda bulunmaktan ne kadar uzak olursa olsun, bir örgütün siyasal parti diye nitelendirilebilmesi için iktidar olmayı ya da iktidarı her konuda ve sürekli olarak etkilemeyi amaçlaması gerekmektedir. Siyasi partiler, seçimden seçime yürüttükleri kampanyaların yanı sıra; gençlik kolları, kadın kuruluşları ve diğer yan kuruluşlar ile yoğun bir siyasallaşma çalışması yaparlar. Doktriner partilerde bu çalışmalar çok daha yaşamsal bir boyut kazanır. (Özbudun, 1975:108-109). Çeşitli kesimlerin oluşturduğu gruplara, yasadışı partiler ya da kuruluşlar da katılabilir. Parti kuruluşları gençlerin çok küçük yaşlardan itibaren siyasi eğilimlerini güçlü bir şekilde etkilemeye çalışmaktadırlar.

Siyasi partilerin söylemleri partinin siyasi tabanını oluşturmada etkilidir. Ülkemizde genel olarak muhafazakâr olan yapı, muhafazakârlığı ön plana çıkaran siyasi partilerin daha fazla oy kazanmasını sağlamıştır. Ülkemizde seçimlere katılan siyasi partiler muhafazakâr-milliyetçi ve din eksenli siyaseti daha çok tercih etmektedir. 1991 yılı seçimine kadar ANAP'ın politikası ve 1991 yılı sonrası RP'nin parti politikası bu yönde olmuştur. 2002 sonrası AKP de bu anlayış ekseninde sağa yerleşen bir parti görünümündedir.

3.2.2. Adayla İlgili Faktörler

Seçmen tercihlerini belirleyen önemli faktörlerden olan seçilecek aday ve adayın çeşitli özellikleri oyların yönü üzerinde etkilidir. Kalender (2005: 76), seçimlere katılacak adayın imajı, kişiliği, cinsiyeti, eğitimi, konuşma üslubu, performansı, ideolojisi, belli olaylar ve durumlar karşısındaki tutum ve kanaatleri, seçimi kazanabilme ihtimali, memleketi, etnik kökeni gibi seçmenlerin tercihlerinin yönünü olumlu veya olumsuz etkileyebilecek nitelikler arasında yer aldığını belirtmiştir.

Aday, siyasi parti ile seçmenler ve potansiyel seçmenler arasında bir köprü görevi görmektedir. Çünkü seçmen, siyasi partiyi gösterdiği adaya göre değerlendirmektedir. Seçimde oluşturulan aday imajı, seçmenin bir defa oy verdiği belirli bir siyasi partiye tekrar oy verip veremeyeceğini etkiler. Belirli bir adayın seçmeni de homojen bir grup olmamakla birlikte her seçmen, adayın farklı özelliklerine önem vermektedir. Bu durum seçmenlerin psiko-sosyal bakımdan farklı

oluşlarının bir sonucudur (Doğan ve Göker, 2010: 163). Buna bağlı olarak bir siyasi parti yönetimi, adayın seçmenler üzerinde etkili olabileceği özellikleri araştırır ve bu araştırmalar sonucunda da aday, politika ve stratejisini belirler.

Günümüzde adayın imajının seçmenin tercihinde önemli bir konuma gelmesinin nedeni, 1980 sonrası Türk siyasi hayatında meydana gelen değişme ve çözümler, ideolojilerde yaşanan gevşeme, partilerle güçlü bağlar kuran seçmen profilindeki zayıflamalar ve buna bağlı olarak kararsız seçmen sayısındaki artış ve partilerin birbirine benzemesidir (Tosun, 2003: 29). Seçmenler artık seçimlerde gözü kapalı oy vermek yerine destekleyecekleri adayları yakından tanımak istemekteler. Seçimlerde aday imajının daha fazla ön plana çıkmasına bağlı olarak siyasal kampanyalar artık daha fazla lider ya da aday odaklı olmaya başlamış ve profesyonel yardımlarla seçim zamanları ya da diğer zamanlarda adaylar seçmen toplulukları önüne profesyonel bir ekibin tasarladığı yeni imajıyla ortaya çıkmıştır. Bunun sonucu olarak da ortaya bol görselli ve daha çok kişinin kişisel özelliklerini ön plana çıkaran kampanyalara dönüşmüştür (Dündar, 2011: 43).

Seçimlere katılan siyasi partilerin gösterdiği adaylar partiyle uyumlu olmalı ve partinin görüşlerini temsil etmelidir. Aday partiye yakışmalı ve partiyle özdeşleşmelidir. Yapılan araştırmalar, bir sol partinin merkez sağdan bir aday göstermesi durumunda % 70 negatif etkiyle karşılaşmasının olası olduğunu göstermektedir. Seçmen her siyasi partiyi kendi bulunduğu ya da temsil ettiği görev içerisinde görmek istemektedir. Adaylar birlikte anıldıkları partilerden başka bir partiden aday olurlarsa da başarısız olma riski yüksek bulunmaktadır. Partilerin aday, adayların parti belirleme sürecinde siyasal doku uyuşması önemlidir (Özsoy, 2004:24).

Adayın doğduğu şehir, imajının önemli bir parçasıdır. Adayın seçimlerde aday olduğu bölgede doğmuş veya yetişmiş olmasında, seçmen kitlesinin tercihi açısından hemşericilik düşüncesi önem kazanmaktadır. Ülkemizde il ve bölge hemşericiliği olmak üzere iki şekilde ortaya çıkmaktadır. Örneğin Tansu Çiller'in Muğlalılar yanında Egelilerden, Mesut Yılmaz ve Recep Tayyip Erdoğan'ın Rizeli olmakla birlikte, Rizeliler yanında birçok Karadenizliden, Bülent Ecevit'in Zonguldaklılar, Süleyman Demirel'in Ispartalılar, Turgut Özal'ın Malatyalılar, Deniz Baykal'ın Antalyalılar, Kamer Genç'in Tunceliler, Mehmet Ağar'ın Elazığlılar ve

Cem Uzan'ın Balkan göçmenlerinin yoğun olduğu alanlardan daha fazla oy alması bunun en bilinen örnekleridir (Özözen K., 2007:123).

Görüldüğü üzere aday ve adayın imajı seçmen kitlesinin oy tercihinde etkili olmakta, memleketçilik (hemşericilik) bir adayın oy almasında en önemli faktör olabilmektedir. 2002 yılı seçimlerinden beri yapılan birçok çalışmada AKP'yi tercih eden seçmenin en önemli faktör olarak parti kurucusu Recep Tayyip Erdoğan'ı göz önünde bulundurduğunu ve AKP'nin Rize'de birinci parti gelmesinde genel başkanın memleketi olması, aday etkisini göz önüne sermektedir.

3.2.3. Gündem ve Konu Faktörleri

Gündem veya konu faktörleri, seçim dönemlerinde seçmen kitlesi için önem arz eden siyasal, ekonomik ve sosyal olaylar uluslararası ilişkiler, enflasyon, hayat pahalılığı, terör olayları, ekonomik gelişmeler, insan hakları gibi konuları kapsamaktadır. Seçmenlerin gündeminde bulunan ve çözüm bekleyen herhangi bir problem veya problemlere parti ve adayların bakış açıları, çözüm önerileri, oyların yönünü belirlemede etkili olmaktadır (Kalender, 2005: 77). Birçok ülkede partiye olan sadakatin zayıflaması ve sınıf temelinde oy vermenin düşüşüyle, artan oranda seçmenlerin oy tercihlerinde günlük konulara ve kısa dönemli faktörlere odaklandıkları gözlemlenmektedir. Özgül olarak partilerle seçmenler arasında güçlü bağların eksikliği, toplumun oy verme kararlarının kısa dönemli faktörlerin etkisine açık olduğu daha değişken bir seçmen davranışına yol açmaktadır (Bölükbaşı, 2005: 203).

Ülkemizde hem iç hem de dış dinamiklerin etkisiyle pek çok hayati öneme sahip olay yaşanmaktadır. Bu olayların seçim malzemesi yapıldığı dönemlerde seçmen tabanının da dışına çıkılarak geniş kitlelere ulaşma söz konusu olabilmektedir. Özellikle terör, deprem, AB üyeliği, yurt dışına asker gönderme, bedelli askerlik, emeklilik yaşı, özelleştirme, IMF ile ilişkiler ve para politikaları, Ermeni meselesi, Kıbrıs ve Ege sorunu v.b. pek çok olayın hassasiyeti nedeniyle, bu hassasiyetleri öngören partiler, kendi partileri dışından da desteklenirler. Ülke çıkarlarının öncelik taşıdığı konuların gündeminde yapılan seçimlerde, bölgesel siyasi davranış kalıpları kaybolmaktadır. Bu gelişmeler farklı tipteki seçmenlerin aynı partiyi tercih etmesine neden olabilmektedir. 1999 yılı seçimleri böyle bir özellik taşımaktadır (Özözen, 2007:122).

Seçimler üzerinde önemli etkiye sahip olan kararsız seçmenler gündemde olan durumlardan etkilenmekte ve buna göre parti seçimini yapmaktadırlar. Önemli güncel olaylar özellikle kararsız seçmenlerin oyları üzerinde etkili olabilmektedir. Şiddet olaylarının yarattığı korku, genellikle tutucu eğilimleri güçlendirmekte, arayış içinde olanları istikrara ve güçlü görünene itmektedir (Kışlalı, 1993:95) .

TÜSES verilerine göre, Aralık 1993'te seçmenlerin en önemli gördükleri üç sorun %45 terör, %37 hayat pahalılığı, %10,4 işsizlik olup terör konusunda en fazla söylemde bulunan DYP, RP 'den sonra ülke içerisinde ikinci parti olmuştur. Mart 1996'ya gelindiğinde %46,7 ile ilk sırada bulunan hayat pahalılığı ve enflasyon, %16,7 ile terör ve %12 ile işsizlik takip etmektedir” (Canakay, 2004:29).

Radikal gazetesinde 31.01.2010 tarihinde Nisan 2002'de yapılan TÜSES veri araştırmasının çarpıcı bulgusu, seçmen davranışlarını belirleyen en önemli etkenin, yaşanan ekonomik bunalım olmasıydı. Seçmenlerin, % 77,2'si hayat pahalılığı ve işsizliği Türkiye'nin en önemli sorunu olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Bunalım, seçmen eğilimlerine değişik biçimlerde yansımıştır. Bu tepkinin en önemli görüntüsü ise bunalımın nedeni olarak görülen iktidardaki üç partinin, kesinlikle oy verilmeyecek partiler sıralamasında başta gelmeleri olmuştur (DSP % 24,5- MHP % 24,1 - ANAP % 13,4). Araştırmanın, yine aynı derecede önemli bir diğer bulgusu ise siyasi partilere güvensizliktir. Seçmenlerin % 46,7'si Türkiye'nin en önemli sorununa hiçbir partinin çözüm getiremeyeceğini ifade etmişlerdir. Giderek derinleşen ekonomik bunalım ve siyasi partilerden hiçbirinin çözüm bulma konusunda inandırıcı görülmeysi, Türkiye'nin ideolojik topografyasını kökten değiştirmiştir. Seçimlere böyle bir ortamda girmiş olan seçmen, önce iktidardaki partileri tasfiye etmiştir. Sonra da, seçim sisteminin de etkisiyle, AKP'yi tek başına iktidara getirmiştir (Fidan, 2010:26). Ekonomik sorunlar, seçmenin eski partilere olan güven eksikliği 2002 yılı genel seçimlerinden sonra yeni bir arayış söylemiyle kurulan AKP'yi birinci parti çıkarmıştır.

3.2.4. Propaganda ve İletişim Faktörü

Seçmen kitlesi üzerinde etkili olan diğer bir faktör ise propaganda ve iletişimdir. Yapılmış veya yapılacak olan propaganda ve iletişim araçları ile seçim öncesinde seçmene ulaşılması seçim üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.

Özsoy (2004:32) tarafından propaganda “Bir fikrin her türlü araçtan yararlanılarak hedef kitleye ulaştırılmasıdır. Başka bir ifadeyle, fertlerin kabule zorunlu olmadıkları bir düşünceyi, istekleriyle kabule, yapmaya zorlanamayacakları bir hareketi istekleriyle yapmaya yöneltmektir. Ya da bireyler ve gruplar aracılığıyla diğer grupların kanılarını, görüşlerini ve davranışlarını iletişim araçlarını kullanarak propagandacının istekleri doğrultusunda etkileme, değiştirme veya kontrol altında tutmaya yönelik bilinçli bir davranış şeklinde tarif edilmektedir”.

Propagandanın seçmen üzerinde etkili olduğunu yapılan araştırmalarda açıkça ifade edilmiştir. Seçmen üzerinde etkin propaganda yönlendirici bir etkiye sahip olmuş, seçmen bunu gizlese de, etkin propaganda seçmen üzerinde bir rüzgâr oluşturmuş ve oluşan bu rüzgâr tercih değişimine etki ettiği görülmüştür. (Doğan ve Göker, 2010: 164).

Günümüzde etkin bir propaganda aracı olan kitle iletişim araçları, yayınladıkları haber, program ve sundukları bilgilerle seçmenin siyasal davranışının belirlenmesi sürecinde önemli bir unsurdur. Kitle iletişim araçlarının 1970'lere kadar siyasallaşmada etkili olmadığı, daha sonra yapılan araştırmalar sonucunda, siyasallaşma sürecinde kitle iletişim araçlarının çok etkin bir rol oynadığı ve bu etkinin tüm yaşam süresi boyunca devam ettiği anlaşılmıştır (Tokgöz, 1978: 83).

Seçmen kitlesi içerisinde oyunu nereye kullanacağını bilen birçok seçmen olduğu gibi nereye oy kullanacağı konusunda kararsız olan birçok seçmende bulunmaktadır. Propaganda ve iletişim faktörü kararsız seçmenlerin kafasındaki soru işaretlerini ortadan kaldırmakta ve oy tercihinde etkili olmaktadır.

Seçim döneminde gerçekleşen propaganda ve iletişim, seçmenleri parti, aday ve politikalar konusunda bilgilendiren, herhangi bir siyasi partiye oy verme davranışlarını etkileyen, onların ikna edilmesi ve karar vermesinde yoğun olarak kullanılan unsurlardır. Propaganda ve iletişim faktörü, herhangi bir siyasi parti

bağlılığının oluşmasına ve güçlenmesine katkıda bulunurken, aynı zamanda kararsız seçmenler üzerinde de etkili olabilmektedir (Kalender, 2005:80).

Siyasi seçim sürecinde kitle iletişim araçlarından etkilenme oranı artmakta, çünkü seçmen, tercihini belirlerken siyasi konular, seçime ilişkin kampanyalar, adaylar, partiler ve programlar hakkında bilgi sahibi olma ihtiyacı duymaktadır (Damlapınar, 2000: 90). Bal'a göre yapılan araştırmalar seçmenlerin kitle iletişim araçlarını özellikle televizyonu büyük ölçüde bilgi kaynağı olarak kullandıklarını, kısa vadeli tercihlerde etkisinin az olsa da uzun vadede farkında olmadan kararları değiştirebileceğini göstermektedir. Dolayısıyla kitle iletişim araçları gündem oluşturma ve kamuoyunu yönlendirmede etkili olmaktadır (Doğan ve Göker, 2010: 164).

Günümüzde herkesin evinde olan ve herkesin ulaşabildiği televizyonlar ilk günden bu yana reklam ve tanıtım amaçlı kullanılmıştır. Televizyon seçmen kitlesinin karar sürecinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Vural'ın da belirttiği gibi yayın hayatına başladığından beri sık sık siyasi propaganda aracı olarak kullanılan televizyon, toplumun siyasi kanaatlere ulaşmasında en çok kullanılan iletişim araçları arasında yer alır. Kişilerin siyasi tutumlarını, ilettikleri mesajlar sayesinde yönlendirebilen ve değiştirebilen televizyon, iletilmek istenen mesajları birkaç kanalda birden yineleyerek kişileri inandırma yolunu seçen propagandacıların en sık kullandıkları iletişim aracıdır (Vural, 1994: 62). Bir başka yaklaşımda, kitle iletişim araçlarının kişilerin eğilimlerini değiştirmekten veya yeni eğilimler yaratmaktan çok, var olan eğilimleri güçlendirecek yönde etkili olduğu ifade edilmektedir (Alkan, 1989: 145; Kışlalı, 1994: 105). Kışlalı'ya göre; kamuoyunu etkilemek amacıyla yapılan propagandanın belirli kriterleri vardır:

- Propaganda herkes tarafından kolaylıkla anlaşılabilir şekilde basit ve karşımızda tek bir düşman olmalıdır. “Yasasın, umudumuz, kahrolsun, katil” gibi sloganlar etkili bir siyasal propagandanın vazgeçilmezidir.
- Kitlelere verilmek istenen mesajların basitleştirilmesinin doğal bir sonucu olarak, propaganda genel ifadelerle yapılmalıdır. “ ekonomik kalkınma köylüden başlayacak- çalışanlar hakkını alacak- ekonomide özel sektör öncü olacak” gibi genel anlatımlar ön plana geçer.

- Propaganda az sayıda düşünce ile sınırlandırılıp, o düşünce sürekli tekrarlanmalıdır. Tekrar düşüncenin doğruymuş gibi bilinçaltına yerleşmesini sağlayabilir.
- Bir topluma sıfırdan başlayarak herhangi bir düşünceyi ya da herhangi bir ürünü istenildiği anda kabul ettirme olanağı yoktur. Ancak toplumun daha önce benimsemiş olduğu şeylerden hareketle, bazı şeyler daha dikkat çekici olur. “Esasen ben de sizinle aynı inancı paylaşıyorum, fakat” diye başlamak, söyleyeceklerinizin daha dikkatli dinlenmesini sağlayabilir.
- Propagandanın amacı, belirli yöndeki etkileri güçlendirmek ve toplumda önemli bir kesiminde o görüşü benimsediği inancını yani oy birliğini yansıtmaktır.

Kararsız seçmenlerin karar verme süreci üzerinde propaganda önemli bir etkiye sahiptir. Sosyo-ekonomik bunalım dönemlerinde ortaya çıkan kararsız ortamlarda, propagandanın etkisi ile kamuoyunun siyasi uçlar arasında kısa aralıklarla değişme ihtimali artar. Ama koşulların normal olduğu dönemlerde, propaganda kararsız seçmen kitlesini etkilemeye devam ederken aynı görüşteki kitlenin dayanışmasını artırır (Kışlalı, 1998:175).

Propaganda ve iletişim kısa vadeli faktörler içerisinde değerlendirilmekte ekonomi, para gibi unsurlardan yapısı itibariyle farklılık göstermektedir. Propaganda ve iletişim faktörlerine örnek olarak siyasi kampanyalar, kamuoyu araştırmaları, canvassing (yüz yüze oy toplama teknikleri), kitle iletişim araçları ile ikna ve mesaj stratejileri gibi etkili yöntemler gösterilebilir (Kalender, 2005:81).

Seçim dönemlerinde tüm partilere oy sağlayan propaganda ve iletişim faktörü bazen belirgin örneklerle karşımıza çıkar. 2002 seçimlerinde yeni bir parti olmasına rağmen %7 oy oranına ulaşan Genç partinin aldığı oylarda propaganda ve iletişim faktörünün etkisi görmekteyiz.

3.2.4.1. Seçim Kampanyaları

Seçim dönemlerinde partilerin seçim kampanyaları adaya verilecek oyun miktarını arttırmaktadır. Hedeflenen temel amaç kararsız seçmen tercihlerini kendi lehlerine çevirmek ve seçim sonucunda partinin üstünlüğünü sağlamaktır. Bu hedefi gerçekleştirmek için, siyasi partiler seçim sürecinin sonuna kadar çeşitli çalışmalar yapmaktadırlar. Bunlar, parti veya adayın üstünlüğü için seçmen tercihlerini etkilemeye çalışmak ve seçim gününde kendi taraftarlarının daha çok oy vermesini sağlamaktır.

Propaganda ve iletişim faktörü içinde yer alan kampanyalar parti seçiminde kararsız kalan, partilerle bağları zayıf olan kişiler üzerinde daha etkilidir. Siyasal kampanyalar, seçim dönemleri oy tercihlerini etkilemeyi tasarlayan bir ikna edici iletişim biçimidir. En temel olarak siyasal kampanyaların iletişim temelinde seçmenlerin aday/partiyi benimsemeleri ve tercih etmelerini amaçlar. Seçimler sırasında siyasi parti ve adaylar, siyasal rekabetin doğal gerekliliği içinde seçmenlere yönelik iletişim faaliyetlerini gerçekleştirirler. Bu da seçmenlerin parti ve adayları tanımada önemli bir bilgi kaynağını oluşturur (Uztug, 2004:85).

Siyasal parti bağlılıklarının giderek çözüldüğü günümüzde, seçim kampanyalarının önemi giderek artmakta ve seçmenlerin kampanya sırasında etkiye daha açık olması imkân dâhilinde gözükmektedir (Kalender, 2005:81).

Siyasal seçim kampanyalarının fonksiyonlarını ise şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Siyasal seçim kampanyaları, seçmen kitlesinin tercihlerini değiştirme, tutumlarını pekiştirme, seçmenleri oy vermeye ve kampanyaya yardımcı olmaya teşvik etmektedir.
- Seçime yönelik yapılan kampanyalar her türlü görüşün tartışılmasını, yeni liderlerin kamuoyuna tanıtılmasına, uzlaşma ve demokrasi kültürünün seçmen kitlesine yerleşmesine zemin hazırlamaktadır.
- Adaylar arasındaki kişisel farklılıkları, özelliklerini, üsluplarını seçmenlere tanıtmakta, ülkenin temel sorunlarını gündeme getirerek seçmenlerin bunları öğrenmesini sağlamakta kampanyaların etkisi ortadadır (Uztuğ, 1999:20).

Türkiye’de ulusal seçim kampanyalarının başlangıç noktası çok partili siyasal hayata geçiş dönemi olan 1945 yılına dayanmaktadır. Bu dönemden itibaren siyasi partiler ilk kez devlet radyosundan propaganda yapma hakkı elde etmişlerdir. İlerleyen yıllarda televizyonun toplum hayatına girmesiyle, seçim kampanyaları daha da renklenmeye başlamıştır. Daha sonraları ise reklam ajansları, gazeteler, dergiler, çeşitli hediyeler, adreslere yollanan mektuplar gibi unsurlar kampanyalarda kullanılmaya başlanmıştır (Kalender, 2005:84).

Partilerin radyolardan seçim konuşmaları yapmaları 1950 yılı seçim kanunu ile düzenlenmiştir (Topuz, 1977:88). Televizyonun Türk halkının gündemine girmesiyle ülkemizde seçim kampanyaları daha çeşitli hale gelmiştir.1979 yılında reklam ajansları parti seçim kampanyalarına katılmış, Adalet Partisi adına siyasal gazete reklamları düzenlenmiş kampanyalarda kullanılacak teyp kayıtları hazırlanmıştır (Topuz, 1991:15) Seçim öncesi planlama ile hazırlanan televizyon ve teyp kayıtları partilerin başarıya ulaşmasını kolaylaştırmaktadır.

Seçimde kullanılacak seçim kampanyalarına başlamadan yapılacak bir ön çalışma ile belirli amaçlar belirlenerek gerçekleştirilirse, kampanyalar amacına hizmet eder. Başarılı bir siyasal seçim kampanyası yürütebilmek için öncelikle amaçlara yönelik bazı çalışmalar yapılması zorunludur. Bunlar oy arttırma, baraj aşma, birinci parti olma gibi kampanyanın hedefinin belirlenmesi adayın seçmen tarafından tanınması, imajının değiştirilmesi veya pekiştirilmesi, hedef kitlenin belirlenip tanınması, siyasal ilgi ve katılımın artırılması, gündem oluşturulması, hakla ilişkiler, propaganda ve reklama stratejilerinin tespit edilmesi olarak sıralanabilir (Özerkan ve İnceoğlu 1997:109). Adayın tanıtımı ve hedef kitleye ulaşma seçim kampanyaları ile etkili bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Kampanyaların yerelde ve genelde kararsız seçmenin oy tercihinde etkili olduğu dikkat çekmektedir. Seçim kampanyalarının etkisi özellikle yerel seçimlerde, yarışan partilerin organizasyonunda çok büyük farklılıkların olduğu durumlarda seçim sonuçlarını etkileyebileceği görülmektedir. Seçim kampanyasında kararlı ve kararsız seçmenlerin büyük çoğunluğu, partilerinin ne yapacağını anlamak ve oy verme kararına yardımcı olmak için kampanyaları takip ettiği görülmüştür.

Son seçimlerde yapılan etkili kampanyalar parti destekçilerini artırmada ve kararsız seçmenin tercihinde oldukça etkili olmuştur. Seçmen kitlelerinin ihtiyacı, siyasal davranışı ve oy verme davranışı üzerinde etkili bir faktördür. Seçim öncesi dönemlerde her parti kendi politik önceliklerine göre bazı projeler hazırlamaktadır. Bunlardan bazıları yerel politikacıların tercihinde etkili olabilmektedir (Özözen, 2007:126). Yerel seçimlerde çözümü vaat eden partiler oy oranını arttırmıştır.

2014 Yerel seçimlerinde Antalya merkez ilçeleri içinde yer alan Kepez seçmenine çözüm bulunamayan imar sorunun çözüleceği vaat edilmiş ve bunu vaat eden parti birinci gelmiştir.

Kitle iletişim araçları ve propaganda araçlarında parti, tabanını hareketlendirecek kampanyalarla yukarıda belirtildiği gibi amaca yönelik mesajların en iyi şekilde iletilebileceği stratejileri belirleyip harekete geçebilirler.

3.2.4.2. Kamuoyu Araştırmaları

Kamuoyu araştırmalarına açıklık getirmek için kamuoyunun ne olduğuna açıklık getirmek gerekmektedir.

Kamuoyu, “belli bir zamanda, belli bir tartışmalı sorun karşısında, bu sorunla ilgilenen kişiler grubuna veya gruplarına egemen olan kanaattir”(Kapani, 2005:14). Siyasal propaganda ve iletişim araçlarından ikincisi siyasi partiler tarafından yaptırılan kamuoyu araştırmalarıdır. Kamuoyu araştırmaları küçük gruba veya daha büyük bir gruba genelleştirmek için kullanılan örneklemeden veya örneklemin elde edildiği nüfus kesiminden sistematik, bilimsel ve tarafsız bilgi toplama işlevi olarak tanımlanmaktadır (Kalender, 2005: 95). Çeşitli sebeplerle halkın nabzını ölçmek için yapılan kamuoyu araştırmaları seçim alanında da kullanılmış olup, ülkemizde 1975 sonrası seçimlere yönelik kullanılmaya başlanmış, 1980 sonrası seçimlerde daha etkin şekilde kullanılma imkanı bulmuştur.

Ülkemizde seçimlere yönelik yapılan ilk geniş çaplı kamuoyu araştırması 1975’te yapılan ara seçim nedeniyle Milliyet Gazetesince, Ankara ilinde Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyelerinden Nermin Abadan-Unat, Ahmet Taner Kışlalı, Doğu Ergil ve Türker Alkan’a yaptırılmıştır. 1980’den sonra da Milliyet, Hürriyet, Sabah, Cumhuriyet ve Güneş gazeteleri düzenli olarak tartışmalı konularda kamuoyu yoklamaları düzenletmişlerdir (Topuz, 1991: 217-218). Ülkemizde seçimlere yönelik

kamuoyu yoklamalarının yaygınlaşmaya başladığı süreç 1980'li yıllardan sonraki hükümetlerin politika değişikliği sonucunda gerçekleşmiştir. Günümüzde siyasal partiler de seçmenlere kendilerini daha güçlü göstermek amacıyla kısmen de olsa tarafsız kamuoyu yoklamaları yaptırmaktadır.

Kamuoyu yoklaması çerçevesinde görüş beyan etme durumunda olan kişi, elbette kendi görüşünün bilinmesine, kamuya duyurulmasına önem veriyorsa, büyük bir sorumlulukla onu en iyi biçimde aktarmaya çalışacaktır. Bu davranışlarıyla, yalnızca kendilerinin değil, tüm toplumun yaşamını etkileyebileceklerini bilme durumundadırlar (Tufan, 1995:24) Buradan hareketle seçim sonuçlarına bakıldığında yapılan kamuoyu sonuçları ile seçmenin oy verme davranışının birbirinden çok farklı olmadığı, belirtilen görüş ile oy tercihinin çoğu zaman paralel olduğu görülmektedir.

Champagne'ye göre siyasal partiler ve adayları seçimde kullanacağı stratejileri kamuoyu yoklamaları aracılığıyla elde etmekte olup buna bağlı seçmeni etkileyecek mesajlar iletebilmektedir. Seçmenlerin tutumları, bakış açıları, mesajlara karşı açıklık ve kapalılık durumu, gündemdeki konular hakkındaki yaklaşımlarını ve özellikle etkisi altında olduğu iletişim aracının hangisi olduğunun belirlenmesinde kamuoyu araştırmaları etkin rol oynamaktadır (Canakay, 2004:61). Kamuoyu araştırmaları siyasal partilerin iletişim stratejilerini belirleyecek ve adayların başarı seviyesi yükselecektir. Öte yandan seçmenlerin ikna edilmesinde kullanılacak olan bu verilerin güvenilirliğinin yüksek olması gerekir ki seçim stratejileri hedefine ulaşabilsin.

Kamuoyu araştırmalarının sonuçlarının yayınlanması, seçmen kitlesinin tutumları üzerinde pek çok etkide bulunmaktadır. Bu etkilerden başlıcaları şöyle sıralanmaktadır: “Gözde olana yönelme etkisi (bandwagon effect), zayıfa destek etkisi (underdog effect), kamçılanma etkisi (lash effect) oyu geride görünen parti seçmeninin sandığa gitme oranını artırma etkisi, küçük partinin varlığını fark etme ve oy verme etkisi, barajı geçme tehlikesi olan partiyi destekleme veya desteklememe etkisi”(Özerkan ve İnceoğlu, 1997:33). Kamuoyu araştırmaları sonuçlarının seçmenlerin tutumları üzerindeki etkilerinden, çoğunluğun gözde olana yönelme ve zayıf olana destek verme üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Bir seçimde önde olan aday ya da partiye oy verme ve o tarafta olma eğilimi gözde olana yönelme etkisini ifade eder.

Kamuoyu yoklamalarında bir partinin önde gittiğinin ortaya çıkması ile kararsız seçmenlerin bu partiye ya da adaya muhalif partilerin etrafında toplandığı seçimler olmuş, bu durum bize zayıf olana yönelme etkisini göstermiştir (Mutlu, 1994:255). Kamuoyu yoklamalarında birinci gözükten siyasi partilerin, seçim sonrasında üçüncü, hatta dördüncü parti bile çıktığı olmuştur. Örneğin; 1999 yılı genel seçimlerinde ANAP, pek çok kamuoyu yoklamasında en çok oyu alabilecek partilerden biri olarak gösteriliyordu. Ancak seçimlerden, MHP oy patlaması yaparak ikinci parti olarak çıkarken, ANAP kamuoyu yoklamalarında gösterilen oy oranlarının çok altında oy alarak ancak üçüncü parti olabilmişti. Kamuoyu yoklamaları elbette seçmen davranışı hakkında bir fikir vermektedir ama asla sonucu tayin edeci bir niteliği yoktur. Hatta çoğu kere oldukça yanıltıcı olabilmektedir. Bu durumun oluşmasında kamuoyu yoklamalarının yapılaş şekli, kimin yaptığı, hangi amaca hizmet ettiği de önemli rol oynamaktadır (<http://www.siyasaliletisim.org/index.php/sie-modul/128siemodul/303kamuoyu.html>, 12.12.2015, 22:18).

Sonuç olarak kamuoyu yoklamaları siyasi partilerin zafer kazanmasında, seçmenin ise oy kullanmasında yardımcı olan çalışmalardır. Demokrasinin vazgeçilmez unsuru olan siyasi partilerin kamuoyu oluşturma, kamuoyunu etkileme ve seçimler yoluyla iktidara gelme çabaları meşru çabalardır. Bu çabalar kapsamında çeşitli propaganda faaliyetleri yürüten siyasal partilerin, bu faaliyetlerinin hukuka, etik hükümlere ve demokrasinin evrensel ilkelerine uygun olması beklenir. Yapılması gereken şey, söz konusu kamuoyu araştırmalarının bilimsel ve güvenilir esaslarla yapılıp yapılmadığını ortaya koyan verilerin de açıklanmasını sağlamak, böylece araştırmaların bilim çevreleri ve kamuoyu tarafından denetlenmesine yol açmaktır. Bu bağlamda, araştırmanın hangi kuruluş tarafından yapıldığının, kim tarafından finanse edildiğinin ve denek sayısının açıklanmasının yanı sıra, araştırmayı yöneten bilimsel ve idari kadroların, deneklere sorulan soruların, araştırmanın yapıldığı yerin ve günün de açıklanması yararlı olacaktır.

3.2.4.3. Yüz Yüze Oy Toplama(Canvassing)

Siyasal kampanyalar özel amaçlarına göre, seçmenleri ikna etmeye, harekete geçirip oy verdimeye ya da her ikisine yönelik planlanıp organize edilebilir. İkna edici kampanyalar parti bağlılığı az olan veya hiç olmayan seçmenlere odaklanıp oylarını almaya çalışırken, harekete geçirici kampanyalar taraftarları tanımaya ve onların mümkün olduğunca oy vermelerini sağlamaya yönelik etkili bir organizasyon yapmaya yoğunlaşmaktadır. Kararsız seçmenlerin oy verme davranışını arttırmak amacıyla seçimlerde siyasal partilerin kullandığı temel teknik, literatürde “get out the vote”, kısaltılmış biçimiyle GOTV diye bilinen ve oy katılımını artırma çabalardan birisi olan canvassing'tir (Kalender, 2007: 144-155)

Adayların kapı kapı dolaşarak yüz yüze genel olarak bir araç olmadan yaptıkları görüşmeler daha samimi olmaktadır. Adayların seçmen evlerine giderek kendilerine destek olunması yönündeki çalışmalar yüz yüze oy toplamaya örnektir (Topuz, 1991:192). Siyasal kampanyalarda canvassing uygulamasının genelde iki biçiminin olduğu görülmektedir. Bunlardan birincisi, daha çok yüz yüze çalışmaları kapsayan kapı kapı canvassing, diğeri ise telefonla yapılan aramalardır. Klasik biçimiyle canvassing, gönüllü ekiplerce seçmenlerin evine gidilmesi ve yapılacak seçimlerde onların niyetlerinin öğrenilmeye çalışılmasına dayanmaktadır. Canvassing uygulamasının seçmen davranışı üzerindeki etkilerini araştırmaya yönelik çalışmaların 1970'li yıllarda artmaya başladığı görülmektedir (Kalender, 2007: 144-155)

Canvassing tekniği ve uygulaması ülkemiz açısından değerlendirildiğinde, 1990'lı yıllarda bu tekniğin önem kazanmaya başladığı, ancak bilimsel araştırmalara henüz yeteri kadar konu olamadığı görülmektedir. 1990 sonrasında kapı kapı oy toplama özellikle Refah Partisi'nin uyguladığı temel siyasal iletişim tekniği olarak dikkati çekmiş ve geleneksel kapı kapı oy toplama değerini kavrayan tek parti Refah Partisi olmuştur. AKP 2002 yılı genel seçimlerinde her bölgede kurduğu Seçim Koordinasyon Merkezleri aracılığıyla "yüz yüze iletişimi" en etkin şekilde kullanmış olduğu ve Antakya'da seçim çalışmalarında kapı kapı oy toplamanın AKP tarafından uygulanan en yaygın teknik olarak kullanıldığı göz önündedir (Kalender, 2007:144-155). CHP'nin de 2002 yılı genel seçimlerinde CHP gönüllüleri, parti gençlik ve kadın kolları aracılığıyla Antakya'da kapı kapı oy toplama uyguladığı görülmektedir.

DYP Genel Başkanı Tansu Çiller 2002 yılı genel seçimlerinde Muğla'da 220 bin seçmene telefon ile ulaşmış ve kendi sesiyle seslendirdiği yaklaşık üç dakika süren mesajını seçmenlere iletmiştir. Bu örnekler, çok sistemli olmasa da ülkemizdeki siyasal parti ve adayların, “canvassing”e giderek önem verdiği göstergesi olarak değerlendirilebilir (Kalender, 2007:144-155). Yüz yüze ya da telefonla oy toplama günümüz seçimlerinde aktif olarak kullanılmaktadır.

3.2.4.4. Kitle İletişim Araçları

Seçim dönemlerinde ve seçim dışı dönemlerde propaganda faaliyetlerinin en önemli ve en etkililerinden olduğu kabul edilen kitle iletişim araçları siyasi partiler tarafından yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Seçmen, kitle iletişim araçları aracılığıyla çevredeki olaylar hakkında bilgilenir ve yaşadığı çevreyi algılaması kolaylaşır. Kitle iletişim araçlarındaki hızlı değişim, seçim kampanyalarının çehresini değiştirmiş, aynı zamanda seçmen tercihini etkilemede kampanyalar son derece önemli bir rol üstlenmeye başlamıştır. Partiler ve adaylar, milyonlarca seçmenle kitle iletişim araçlarının ağlarıyla iletişim kurmaktadır. Kitle iletişim araçları yazılı, görsel ve sözlü araçlar olarak sınıflandırılabilir.

Araştırmacılar kitle iletişim araçları içinde görsel araçlardan olan televizyonun seçim kampanyaları ve siyasi süreç içerisinde en etkili iletişim ve propaganda aracı olduğu konusunda hemfikirdir (Kalender, 2000: 47). Televizyonlarla birlikte politikacıların konuşması, ses tonu, hareketleri değişmiş ve adaylar daha dikkatli olmaya başlamışlardır. Yapılan bir araştırmada ilk, orta ve lise mezunlarının daha çok aile içi konuşmalarla siyasi tutumunu belirledikleri, üniversite mezunlarının ise televizyon tartışmaları ve gazetelerden aldıkları bilgilerle siyasi tutumlarının şekillendiği görülmüştür. Adayın seçimi kazanıp kaybetmesinde etkili olan televizyon uzun vadede etkili bir kitle iletişim aracıdır. Televizyon gündemi tespit edip seçmenlerin tutum ve düşüncelerini yönlendirmektedir (Gökçe, 1993:91). İnternet de iletişim araçları içinde vazgeçilmez bir propaganda aracıdır. Daha fazla insana ulaşabilme imkânına sahip olduğu düşünüldüğünde televizyon ve internetten sonra en etkili kitle iletişim aracının radyo olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Yeni iletişim teknolojileriyle birlikte seçmen teknolojik bir demokrasiye kavuşmuş, bunun yanında önceki yıllarda seçim öncesi seçmenden saklanan bilgiler artık yeni iletişim teknolojileri sayesinde çok kısa sürede büyük etki de yaratarak

yayıma imkânı bulmuştur. Her seçim kampanyası artık küresel bir gerçekliğe sahiptir. Her ne kadar seçmen ülke içinden de olsa ülke dışına gönderilen mesajlar yine ülke seçmenini etkileyebilecek birtakım sonuçlara ulaşabilmektedir (Akıncı ve Bat, 2009).

Kitle iletişim araçlarının etkisi göz önündedir. İletişim araçlarının önem sırası değişse de tüm araçlarda kullanılan teorilerin yoğun olarak suskunluk sarmalı ve gündem kurma teorisi olduğu görülmektedir. İletişim araçlarında yaygın olarak kullanılan suskunluk sarmalının oluşmasında kitle iletişim araçlarının büyük etkisi olmaktadır. Neumann bireylerin toplumdaki geçerli fikirleri öğrenmek için iki kaynağa güvendiğini belirterek, bunların kişisel doğrudan gözlem ve kitle iletişim araçlarının aracılığıyla dolaylı gözlem olarak sıralamaktadır. Toplumdaki çoğunluk kitle iletişim araçları tarafından desteklendiği takdirde konuşmak için azınlığa göre daha isteklidir. Kitle iletişim araçları azınlığı desteklerse çoğunluk karşısında azınlığın sesi artacaktır (Kızıldere, 2002: 65-66).

İletişim araçlarında yaygın olarak kullanılan suskunluk sarmalı ile birlikte en çok kullanılan "gündem kurma teorisi", seçmenlerin bir konunun önemli olduğuna inandırılmaları halinde o konuda en becerikli aday veya partilere oy vereceklerini ifade etmektedir. Kitle iletişim araçlarının etkisi insanların ne düşünmesi gerektiği değil, ne hakkında düşünmesi gerektiğini ifade etmek şeklinde ortaya çıkmaktadır. Çevre ve toplum ile etkileşime daha az giren seçmen kitlesi medyadan daha fazla etkilenecektir (Kalender, 2000:26).

Sonuç olarak kitle iletişim araçları seçmene ulaşmanın en kolay yollarından birisi olması sebebiyle günümüzde siyasi partiler tarafından seçim öncesi ve sonrasında sıklıkla kullanılan bir yöntem olmuştur.

3.2.4.5. İkna ve Mesaj Stratejileri

Seçmen davranışında ve oy tercihinde rol oynayan etkenler içerisinde ikna edici mesajlar adayın niçin başka bir adaya değil de kendisine oy verilmesi gerektiğini açıklayan gerekçelerdir. İletilen mesajın çekiciliği dikkatleri toplama konusunda etkilidir.

Propaganda ve iletişim çalışmalarından ikna edici mesaj stratejileri, seçmen kitlelerinin tercihlerinde etkili olması açısından büyük önem taşımaktadır. Etkili ve

ikna edici mesajlar, seçmen kitlelerini herhangi bir aday ya da siyasal partiyi motive edebilmekte, özellikle kararsız seçmenlerin kararları üzerinde olumlu etkiler yapmakta kararlı seçmenin de emin olmasını sağlamaktadır (Kalender, 2005:112).

Mesaj stratejileri temelde rasyonel ve duygusal olarak ele alınabilir. (Güllüpnar, 2013: 1935-1936). Siyasal seçim kampanyalarında adaya yönelik duygusal bir izlenim ve rasyonel kanıtlar mesajın ikna gücünü artırmaktadır. Rasyonellik yaklaşımı gerçeklik, açıklık, doğrulanabilirlik ve mantığa uygun özellikleri içermektedir. Adayı öne çıkarma (saldırgan yaklaşım) ise ruh hali, duygusallık, hisler ve imaj ile ilgili uygulamaları kapsar.

Genel ortalama üzerinde en yüksek etkiye sahip faktör rasyonel mesaj stratejisi iken en az etkiye sahip faktör saldırgan mesaj stratejisi olmuştur. Dolayısıyla faktör ortalamaları, faktörler arası ilişki analizi bakımından rasyonel mesaj stratejisinin seçmen tercihlerinde daha etkili olduğu söylenebilir (Güllüpnar, 2013: 1938-1939). Bu sonuçlar rasyonel mesaj stratejilerinin seçmenler tarafından genel olarak olumlu, saldırgan mesaj stratejisinin ise olumsuz karşılandığını ortaya koymuştur.

Seçmeni ikna edici mesajlar hazırlanırken korku çekiciliği ve mesaj tekrarı gibi etkenler dikkate alınır. Mesaj tekrarı, tekrar yoluyla mesajlar insanlar tarafından daha iyi anlaşılmakta ve hafızada yer almaktadır (Kalender, 2005:126-130).

Türkiye’de yapılan bir çalışmada kamuoyu araştırmalarında önde görünen partilere karşı diğer partilerin hazırladıkları reklamlarda mesaj stratejisi olarak saldırgan bir yapıda olan korku çekiciliği tekniğinin kullanıldığı görülmüştür (Balcı, 2007: 100-101). Korku çekiciliği tekniğinde temel prensip rakip partinin seçimi kazanması durumunda ülkenin ve insanların başına gerebilecek olumsuzlardan bahsederek seçmen üzerinde baskı oluşturmaktır.

Korku çekiciliği daha çok duygusal öğelere hitap etmektedir. Bunun yanında rasyonel yönleri de bulunan tutum temelli bir ikna tekniğidir (Kalender, 2005: 126; Özkan, 2004: 167). Korku çekiciliği ile birlikte ele alınan kapı aralama ve kapı kapatma tekniklerinin ikna değeri açısından korku çekiciliği tekniğinden daha yüksek bir etkiye sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Davranış temelli kapıyı aralama tekniğine göre belli bir davranışın gerçekleşmesi sonucunda bu yönde olumlu tutumlar oluşturacak ve bu tutumlar tekrar davranışa dönüşecektir (Kalender, 2005:

128). Kapı kapatma tekniği iknayı artıran bir yöntem olup temelde bireyden zor bir görevi yerine getirmesi istenir, bu istek birey tarafından reddedilir. Daha sonra daha yumuşatılmış ikinci bir istek ile devam edilir. Bu ikinci istek yapılması beklenen istektir (Güllüpunar, 2013: 1179).

Sonuç olarak ikna edici mesajlar seçmenin duygularına ve aklına hitap ederse etkili olabildiği gibi, seçmeni korku çekiciliği, kapı aralama ve kapı kapatma teknikleri seçmen karar vermeye mecbur bırakılabilir.

Yukarıdaki faktörler ile birlikte seçmen üzerinde etkili olan diğer faktörler ekonomi, eğitim, meslek, cinsiyet, yaş, inanç-etnik yapı, gelenekçilik, yerleşim birimi (kır-kent) faktörleridir.

2. BÖLÜM

2.1. ANTALYA MERKEZ İLÇELERİ GENEL VE MAHALLİ İDARELER SEÇİMİNDE ETKİLİ OLAN FAKTÖRLER

2.1.1. Seçmen İle İlgili Faktörler

Seçim içerisinde en dinamik unsur olan seçmen kitlesinin siyasi eğilimlerini etkileyen değişkenler birbirinden bağımsız değildir. Seçmenin çocukluk yıllarından yaşlılığına, ailesinden çevresine kadar olan tüm unsurlar siyasi tutumu üzerinde etkilidir. Başka bir deyişle seçmenin cinsiyeti, yaşı, inancı, yerleşim yeri, memleketi, etnik kökeni, gelir seviyesi, eğitim durumu, toplumsal statüsü, ailesi, yakın çevresi, ekonomik menfaatleri gibi faktörler seçmenin siyasi tercihleri üzerinde etkisi kaçınılmazdır.

2.1.1. 1. Ekonomik Faktörler

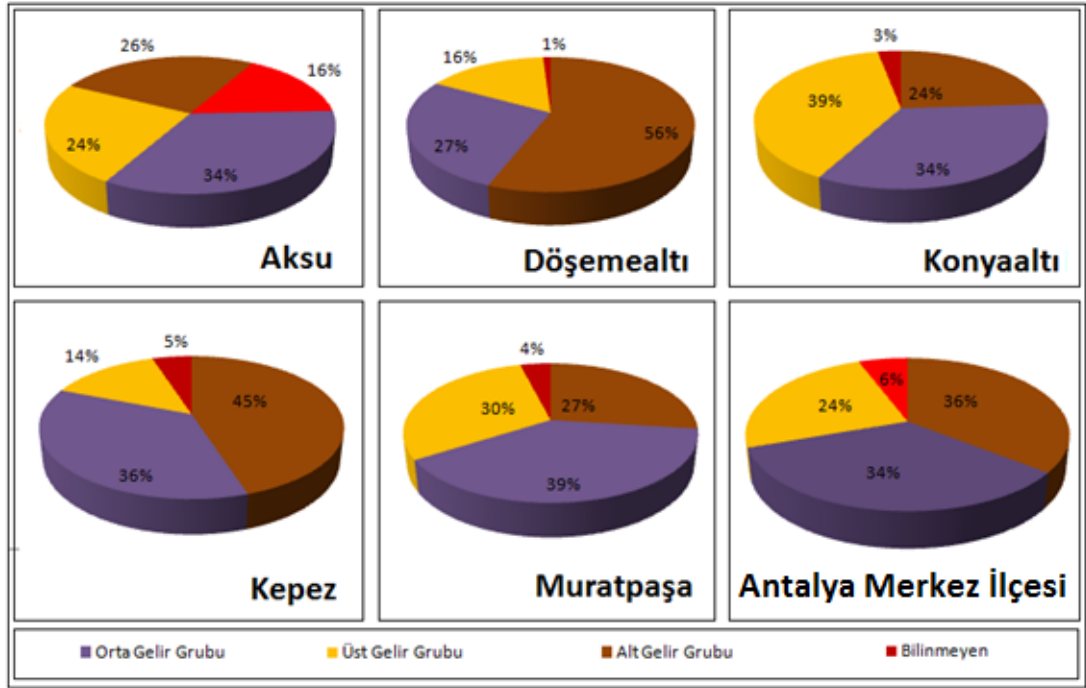
Demokrasinin hâkim olduğu toplumlarda, siyasal iktidarlar seçmen kitlelerinin tercihleri tarafından belirlenir. Bilindiği gibi seçmen davranışını etkileyen sınıf, din, yaş, cinsiyet gibi pek çok faktör vardır. Bunlar dışında ülkenin içinde bulunduğu ekonomik şartlar ve seçmenin kişisel ekonomik durumu seçmenin tercihlerini etkileyen diğer faktörler olarak görülmektedir (Sezgin, 2007:21-38). Ekonomik koşulların oy tercihlerini etkilediği araştırmacılar tarafından genel kabul görmüştür. Bu nedenle deneysel çalışmalar ekonomik şartların siyasi tercihleri hangi yönde etkilediği üzerinde yoğunlaşmıştır. Ekonomik şartlar iyi gittiğinde seçmen hükümeti ödüllendirmekte, ekonomi kötü gittiğinde ise iktidar cezalandırılmaktadır. Görüldüğü üzere oy verme davranışı üzerinde ekonominin etkisi ortadadır.

Oy verme davranışı üzerinde ekonomik faktörlerin derecesini; ülkenin içinde bulunduğu olağan veya olağanüstü şartlar, hükümetin icraatları, iktidardaki ve muhalefetteki siyasetçilerin ülkenin gündemine getirdikleri konular belirlemektedir (Sistembölükbaşı, 2001:9). Ülkemizde yapılan bir araştırmaya göre deneklere sorulan soruda başbakan olmaları halinde hangi konuyu ele alacakları sorusuna cevap olarak ekonomik sorunlar belirtilmiştir (Abadan, 1966).

Türkiye’de hem bölgelerarası hem de bölge içi gelir dengesizliği söz konusudur. Bu gelir eşitsizliği yoksulluğun artmasına katkıda bulunmaktadır. TÜİK verilerine göre, 2005 yılında Türkiye’de yoksulluk oranı % 20,05’tir. Kırsal yerleşim yerlerinde yaşayanlarda yoksulluk oranı % 32,95 iken, kentsel yerlerde yaşayanların yoksulluk oranı % 12,83’tür. Türkiye’de fertlerin % 24,3’ü yoksullukla karşı karşıyadır. Türkiye gibi gelişmekte olan tüm ülkeler işsizlik sorunu ile karşı karşıyadır ve bu durum seçmen kitlesinin oy tercihinde etkilidir (Özözen Kahraman, 2007:111). Buna ek olarak Kepez’e göç yoluyla yerleşenlerin büyük kısmının, yoksulluk sınırının altında yaşayan dar gelirli gecekondu sakinleri olduğu görülmektedir. Antalya merkez ilçelerine oranla Kepez gecekondualarında gelir düzeyi oldukça düşüktür (Özözen K., 2009:175). Ekonomik vaatleri dilinden düşürmeyen ve yoksulluğu ortadan kaldırma vaatleri olan partiler Kepez’de daha çok oy oranına ulaşmıştır. 2002 seçimlerinden sonra AKP’nin birinci parti olmayı kimseye kaptırmamasında, yapılan sosyal yardımlar etkili olmuştur. 2014 yılında TÜİK tarafından yapılan anket çalışmasında yoksulluk ve bunun gibi büyük sorunları çözebilecek partinin tüm merkez ilçelerinde AKP olduğu belirtilmiştir.

Oy verme davranışında üst ve alt gelir grubunun, orta gelir grubuna göre daha ilgili olduğu ortadadır. Üst gelir grubundakilerin gündeme olan ilgileri ve bilgiye ulaşımının kolaylığına bağlı olarak oy kullanma davranışları daha yüksektir. Diğer taraftan güç şartlarda yaşam sürdüren alt gelir grubu eğitim seviyesi düşük olsa da daha iyi şartlara kavuşma düşüncesi oy kullanmayı tetikleyen bir unsurdur. Genellikle muhafazakar olan orta sınıf istikrara zarar verebileceğinden seçimlere daha kuşkulu yaklaşmaktadır (Abadan ve Yücekök, 1966:76).

2014 yılında TÜİK’e bağlı ekonomik verilerde, merkez ilçelerden Konyaaltı’nda üst gelir grubunun yüksek olduğu, Döşemealtı ve Kepez ilçelerinde alt gelir grubunun yüksek olduğu, Muratpaşa ve Aksu’da ise orta gelir grubunun daha belirgin bulunduğu görülmektedir. 2015 yılı seçimlerinde Aksu’da %86, Muratpaşa’da %85, iken Kepez, Konyaaltı ve Döşemealtı’nda katılım %86’nın üzerinde gerçekleşmiştir (Grafik 1.1) . Yapılan araştırmalarda yüksek gelir grubunun olduğu bölgelerde siyasal katılımın yüksek olduğu söylenmiştir. Antalya merkez ilçelerinde bu söylenenin aksine düşük gelir grubunun fazla olduğu Kepez ve Döşemealtı’nda katılım oranlarının yüksek olduğu ortadadır.

Grafik 2.1: Antalya Merkez İlçelerinde (Merkez İlçe, Kepez, Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa) Gelir Grubu Dağılım Oranları

Kaynak: TÜİK 2014 verilerinden düzenlenmiştir

Dikkat edilmesi gereken diğer bir unsur da ekonomik gelişmelerin en az sorunlar kadar (işsizlik, dış borç, vergi dağılımı vs.) seçimlerin etkilediği gerçeğidir. “Ekonomik gelişme, siyasal yaşama katılmayı daha geniş bir alana yaymakta, uyarılmış bir olay olmaktan çıkarmakta gönüllü ve özerk olarak birey tarafından yapılan bir davranış biçimine dönüştürmekte, katılma biçimlerini ve siyasal kararları etkileme kanallarını çoğaltmaktadır” (Çukurçayır, 2000:65).

Ekonomik gelişmeler içerisinde bulunan sanayileşme faktörü seçmenin oy tercihinde etkili olabilmektedir. “Sanayileşmenin ilk aşamalarında kitleler yaşam koşullarının iyileşmesinden etkilenip tutuculaşabilmektedirler. Türkiye’de şehre ilk gelenlerin, şimdiki durumlarını köydeki koşullarla karşılaştırarak sağ partilere oy vermeleri, zaman geçtikçe hoşnutsuzlaşıp sola kayma eğilimi göstermeleri bu açıdan yorumlanabilir” (Kışlalı, 1998:191).

Yapılan araştırmalarda, sanayileşmiş ülkelerde ortaya çıkan sonuca göre, çiftçiler ve işçi sınıfı gibi alt gelir grubu olanlar sol partilere; işveren ve yönetici gibi üst gelir grubunda olanlar ise daha çok oylarını sağ partilere kullanmışlardır (Lipset 1964). Antalya merkez ilçelerinde nüfusun sektörel dağılımında tarımda çalışanların azaldığı, sanayi, hizmet ve yönetim sektöründe çalışanların artış gösterdiği

görülmektedir. Yapılan çalışmalara göre sol partilerin baskın olması gerekirken 1980 sonrası yapılan 10 seçimden 1995, 1999, 2002 ve 7 Haziran 2015 seçimlerinde sol partiler merkezde birinci gelmiştir. Antalya merkez ilçelerinde genel seçimlerde sağ partilerin baskın olduğunu göze çarpmaktadır (Tablo 2.3). Seçmen tercihini sağ partilerden yana kullanmıştır.

Tablo 2.1: Antalya Merkez İlçesinde Birinci Gelen Parti ve Aldığı Oy Oranı (1983-2015)

		1983	1987	1991	1995	1999	2002	2007	2011	7.06.2015	1.11.2015
Antalya Merkez İlçesi	1. Parti	ANAP	ANAP	DYP	CHP	DSP	CHP	AKP	AKP	CHP	AKP
	Oy Oranı	%53,1	%32,6	%42,0	%23,2	%28,3	%33,9	%35,3	%39,4	%34,6	%39,7

Kaynak: TÜİK 2015 verilerine göre düzenlenmiştir.

Genel olarak bakıldığında ekonomik gelişmişlik seviyesi ile partilerin aldığı oylar paralel olabilmektedir. SHP oylarının 1987 genel seçimlerinde gelişmişlik seviyesi düşmesine bağlı azaldığı görülmektedir. 1960 ve 1970'li yıllarda CHP'nin aldığı oy dağılımı bu sonuç ile paraleldir. Genel kanının tersine 1991 genel seçiminde CHP'nin az gelişmiş yerlerden en çok oyu olmasını gösterilen adaylara bağlayabiliriz. DYP 1987-1991 seçimlerinde oylarının çoğunu orta ve gelişmiş şehirlerin seçmeninden alırken, gelişmemiş yerlerin seçmeninden daha az oy almıştır (Arı, 1993:25). Devlet Planlama Teşkilatı'nın ilçelere göre gelişmişlik indeksinde Antalya merkez ilçeleri çok gelişmiş bir bölge olarak dikkat çekmektedir. Gelişmişlik seviyesi yüksek olan Antalya'da oy dağılımında 1991 seçimlerinde DYP'nin birinci gelmesi DYP'nin gelişmiş bölgelerden oy aldığını destekler niteliktedir (Tablo 2.1).

Sonuç olarak, kişilerin ekonomik gelirleri ülke koşullarına göre farklılık gösterse de, genel olarak seçmenlerin, ekonomik düzenin tamamına odaklandığı da bir gerçektir. Seçmenler, oy verirken geleceği göz önünde bulundurmadan çok geçmişteki ekonomik durumu dikkate almaktadırlar.

2.1.1.2. Eğitim Faktörü

Seçmen davranışında etkili olan, seçmenle ilgili faktörlerin içinde eğitim faktörü en önemli sosyal değişken olarak kabul edilebilir. Eğitim kişinin gelişimini sağlamakla birlikte siyasi düşüncenin oluşumunda etkilidir. “Eğitim, bireyin toplum içindeki statüsünü yükseltmek, onun soyut düşünce yeteneğini geliştirerek örgütsel ve siyasal faaliyetlere katılmasını kolaylaştırmak, ona siyasal ilişkilerin karmaşık niteliğini kavrayabileceği bilgiler sağlamak ve bireyde yurttaşlık bilinci yaratarak onun siyasal katılımına olumlu yönde etkide bulunmaktadır”(Kalaycıoğlu, 1983:29).

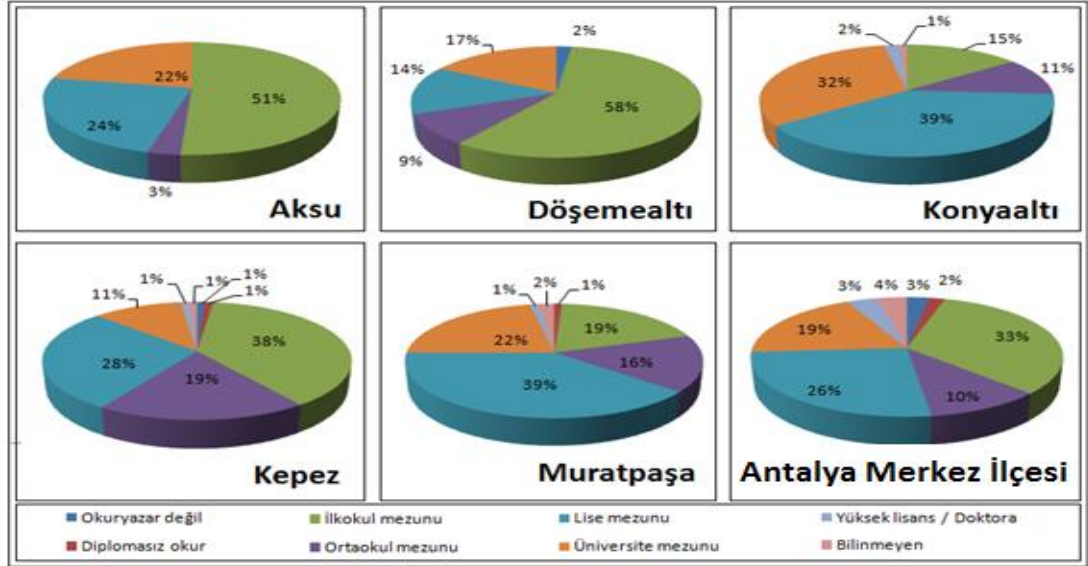
Sosyo ekonomik etmenler içerisinde eğitim faktörü siyasal katılımı belirleyen sosyo-ekonomik etkenlerden en kuvvetlisidir. Araştırma bulgularına göre; eğitim seviyesi yüksek olanlar eğitim seviyesi düşük olanlara nazaran resmi siyasal organların birey üzerindeki etkisinden daha çok haberdar, siyasal olayları ve siyasal kampanyaları daha çok izleyen, siyasal konularla daha çok ilgilenen, siyasal konular hakkında kanaat sahibi, siyasal konuları daha çok konuşan ve siyasal organları etkilemede kendini daha yeterli hissedenden kişilerdir (Cohen ve Natahan, 1960:20). Anlaşılacağı üzere eğitim, oy verme davranışı dışında, kampanya etkinlikleri, siyasal konuları tartışma, bürokrasiyi etkileme gibi katılma biçimlerini etkileyen bir faktördür.

Türkiye’de eğitim seviyesi siyasal hakların kullanımını etkilemektedir. Temel yurttaşlık ve seçmenlik temel haklarının etkin bir şekilde kullanılabilmesi belli bir eğitim düzeyini gerektirmektedir (Eroğul, 1991:56). Eğitim düzeyi yüksek olan seçmenler, eğitim düzeyi düşük olanlara göre otorite yerine hoşgörüyü tercih etmeleri, daha demokratik olmalarını sağlamaktadır

Seçmenlerin siyasi olaylar hakkında bilgi edinmesi, bu bilgileri yorumlaması, çıkan sonuçları kendi durumu ile bağlantı kurmasında ve siyasal katılımın artmasında eğitim etkisi belirgindir. Eğitim düzeyinin büyük ölçüde gelir düzeyine bağlı olduğu da unutulmamalıdır. Alt gelir gruplarında bulunanlar aynı zamanda düşük bir eğitim aldıkları için onların siyasete ilgisiz olmaları eğitimin ve gelir düzeyini ortak bir sonucu olduğu söylenebilir (Kışlalı, 1998:187).

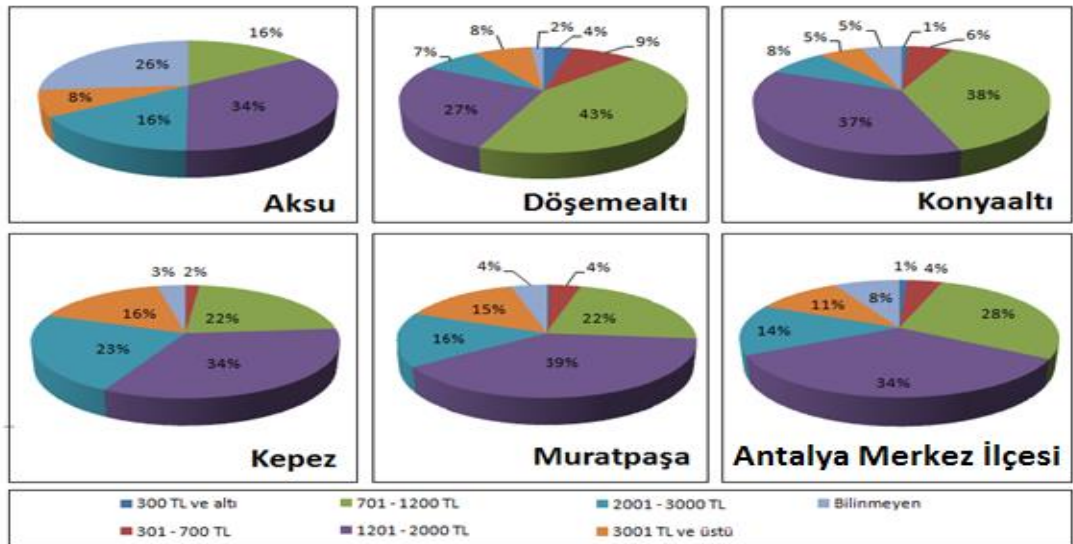
Antalya merkez ilçelerinden Kepez ve Döşemealtı'nda alt gelir grubunda bulunan insanların oranı ile ilkokul düzeyinde eğitim alanların oranı paralellik gösterir. Kepez ve Döşemealtı'nda bulunan Alt gelir grubu ve eğitim seviyesi düşük

seçmenlerin siyasete olan ilgisinin, Eğitim seviyesi ve üst gelir grubunun yükseldiği Konyaaltı ve Muratpaşa ilçelerinde bulunan seçmenlere göre fazladır. Kışlalı'nın araştırmasının aksine bu sonuçlar Antalya merkez ilçelerinde gelir seviyesi ve eğitim seviyesinin düşmesinin siyasal katılımı ve ilgiyi azaltmadığı göz önündedir (Grafik 2.2-2.3 ; Tablo 2.3).

Grafik 2.2: Antalya Merkez İlçelerinde (Merkez İlçe, Kepez, Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa) Seçmenlerin Eğitim Durumu Oranları

Kaynak: TÜİK 2014 verilerinden düzenlenmiştir

Grafik 2.3: Antalya Merkez İlçelerinde (Merkez İlçe, Kepez, Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa) Seçmenlerin Gelir Durumu

Kaynak: TÜİK 2015 verilerinden düzenlenmiştir

Eğitimin bireyin siyasal davranışı üzerindeki etkisi iki şekilde ortaya çıkmaktadır. İlk olarak siyasal kültürün duygusal ve bilişsel içeriğini bireye aktararak

bireyin inanç ve tutumlarını pekiştirebilir. Bir diğeri eğitim düzeyi yükselen bireyler siyasal olayların gerçeklerine daha iyi nüfuz ederek olayları denetleyebilecek kapasiteye erişip siyasal olarak etkili olduklarını hissedebilirler (Turan, 1977:49).

Seçmen davranışlarının eğitimle ilişkisini gösteren araştırmaları yapılmıştır. İlkokul düzeyi hariç eğitim düzeyi yükseldikçe, CHP ve RP arasındaki farklılık da artmaktadır. Veri Araştırma'nın 1998 anketine göre MHP'nin seçmenleri arasında ilkokul ve ortaokul mezunları, FP'nin seçmenleri arasında ise daha düşük eğitim seviyesine sahip olanların fazlalığı görülmüştür. (Özözen K, 2007:113-114). SHP ve MHP'ye verilen oy dağılımı az eğitimliden yüksek eğitime gittikçe yoğunlaşmakta, RP ve DYP'ye verilen oyların eğitim düzeyi düşük olanlarda arttığı, ANAP ve DSP seçmenin ise eğitim düzeyi orta seviyede olduğu görülmüştür. Buradan hareketle CHP 'nin üst kesimin partisi olmayı sürdürdüğü, DSP'nin ise alt kesime yönelmekte başarılı olduğunu göstermektedir (Ender-Tüzün ve Diğerleri 1995). 2002 seçimleri öncesi yapılan anketlerde ise CHP'nin seçmenleri arasında üniversite mezunlarının ve AKP'nin seçmenleri arasında da ilkokul mezunlarının oranının diğer partilere göre yüksek olduğu görülmüştür. Yine en son bitirilmiş okulun düzeyi yükseldikçe AKP'nin oy oranı düşmektedir (Özözen K., 2004:113).

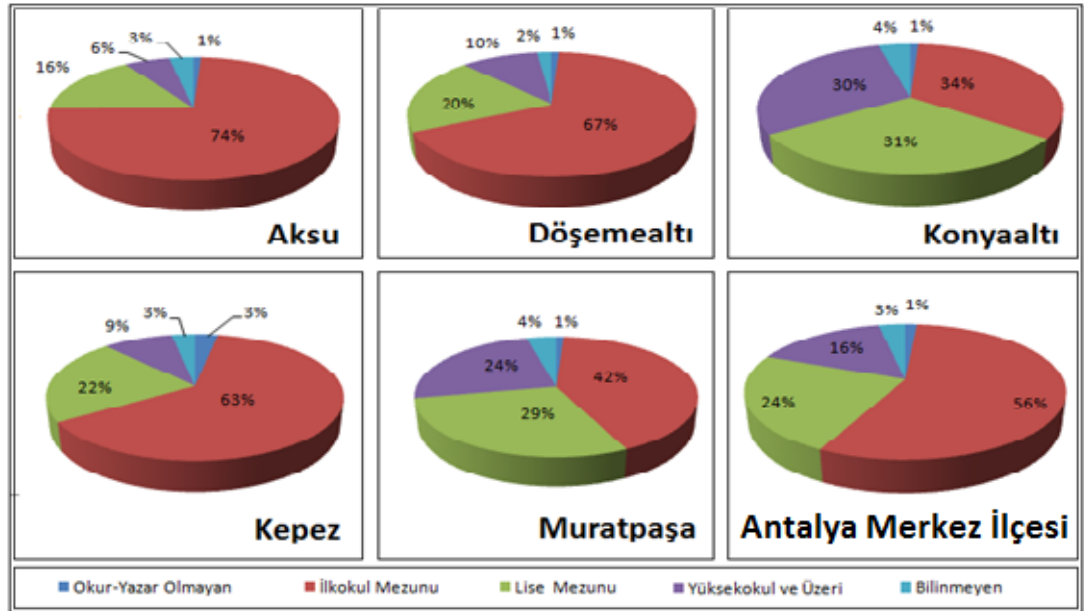
Antalya merkez ilçeleri içinde yer alan Aksu, Döşemealtı, Kepez, Konyaaltı ve Muratpaşa'da eğitim oranları birbirinden farklıdır. Kepez, Aksu ve Döşemealtı'nda ilkokul düzeyi mezunların oranı daha yüksekken, Konyaaltı ve Muratpaşa'da bu durumun aksine lise ve yüksekokul mezunlarının oranı daha yüksektir. 2002 seçimleri ve daha sonrasına bakıldığında Antalya merkez ilçeleri içinde kalan Muratpaşa ve Konyaaltı'nda CHP'nin 2002, 2007, 2011, 2015 seçimlerinde birinci olduğu göze çarpmaktadır. Yüksekokul mezunlarının bu ilçelerde fazla olması CHP'nin üniversite mezunlarının fazla olduğu yerlerde daha fazla oy aldığını kanıtlamaktadır. RP, DYP ve AKP gibi sağ partiler ilkokul mezunlarının fazla olduğu bölgelerde etkili olmuştur. 2007, 2011, 2015 seçimlerinde AKP eğitim oranı daha düşük olan Kepez, Aksu ve Döşemealtı'nda birinci parti olmuştur. Kepez, Aksu ve Döşemealtı'nda sağ partilerin etkili olduğunu söyleyebiliriz (Tablo 2.2;Grafik 2.4).

Tablo 2.2: Antalya Merkez İlçelerinde Oy Dağılımı

	Aksu		Döşemealtı		Kepez		Konyaaltı		Muratpaşa	
2002	%29,7	DYP	%28,2	CHP	%28,9	AKP	%34,1	CHP	%42,8	CHP
2007	%39,6	AKP	%41,7	AKP	%42,2	AKP	%42,4	CHP	%41,6	CHP
2011	%45,6	AKP	%45,3	AKP	%44,3	AKP	%48,4	CHP	%45,0	CHP
2015	%40,1	AKP	%40,9	AKP	%37,6	AKP	%48,3	CHP	%45,7	CHP

Kaynak: TÜİK 2015 verilerine göre düzenlenmiştir.

Grafik 2.4: Antalya Merkez İlçelerinde (Merkez İlçe, Kepez, Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa) Okur-Yazarlık Durumu Oranları

Kaynak: TÜİK 2015 verilerine göre düzenlenmiştir.

Ülkemizde oy kullanma ve seçime katılım köy ve kasaba gibi eğitim şartlarının zor ve düzeyin düşük olduğu yerlerde (köy, kasaba, şehir, vb.), eğitim şartlarının iyi ve eğitilmiş seçmen oranının yüksek olduğu şehirlere göre daha fazladır (Özbudun 1975:106-107; Baykal 1970:60-61). Çalışmalar oy kullanma konusunda kararsız olanlar ve oy kullanmayacakların eğitim durumlarına bakıldığında büyük çoğunluğunun okuryazar olmadığı görülmektedir. Buna karşın oy kullanmayacakların içinde yüksek okul mezunlarının okuma yazma bilmeyenlere göre %12,9 daha fazla olduğu gözlenmiştir (Kalaycıoğlu 1984:194). Bu da bize oy kullanma davranışının bilinçli olarak gerçekleştiği, kararsız seçmen kitlesinde ise eğitim düzeyinin genel olarak düşük olduğunu göstermektedir. Kalaycıoğlu,

Özbudun ve Baykal'ın çalışmalarında bahsettiği gibi Antalya merkez ilçelerinde de eğitim düzeyi düştükçe katılım oranı artmaktadır. Eğitim oranlarının yüksek olduğu Konyaaltı ve Muratpaşa ilçelerinde katılım oranlarının, Kepez, Aksu ve Döşemealtı'ndaki katılım oranlarının altında gerçekleştiği görülmektedir. 2011 ve 2015 seçimlerinde Konyaaltı ve Muratpaşa ilçelerinde katılım, Antalya ilinin %85,1'lik katılım oranının altında kalmıştır. 2002 seçimi dışında Aksu ve Döşemealtı ve kısmen Kepez'de katılım oranları, Konyaaltı ve Muratpaşa ilçelerinin katılım oranlarının üzerinde gerçekleşmiştir (Grafik 2.4;Tablo 2.3).

Tablo 2.3: Antalya Merkez İlçelerinde (Kepez, Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa) Genel Seçimlere Katılım Oranları

İLÇELER	1983	1987	1991	1995	1999	2002	2007	2011	7.06.2015	01.11.2015
Aksu			%94,1	%90,1	%85,5	%68,5	%83,1	%86,8	%84,8	%86,9
Döşemealtı			%93,8	%90,7	%91,4	%80,8	%88,7	%90,2	%88,3	%89,4
Kepez	%91,2	%91,4	%85,9	%84,4	%83,2	%77,3	%86,5	%87,3	%86,1	%87,3
Konyaaltı			%93,4	%87,4	%84,1	%75,3	%87,6	%83,8	%84,8	%86,2
Muratpaşa			%80,7	%82,3	%79,9	%73,1	%81,3	%84,3	%84,1	%85,7

Kaynak: TÜİK 2015 verilerine göre düzenlenmiştir.

Özetle, ilk eğitimini ailede alan bireyin siyasal eğiliminde de ailesel ve çevresel unsurlar etkili olmaktadır. Ailenin etkisi, çocukluk yıllarında belirleyiciyken yaşın ilerlemesine bağlı olarak çevresel etkilere yerini bırakmaktadır. Çevresel etkiler söz konusu olduğunda eğitimin ilköğretimden yüksek öğretime kadar bireyin üzerinde şekillendirici bir rol oynadığını göz önünde bulundurursak eğitim düzeyinin seçmen davranışına doğrudan etki ettiğini söyleyebiliriz. Bu bakımdan eğitim düzeyi seçmenin kampanya ve propagandalara yaklaşımını hem de partilerin tabanını belirlemektedir.

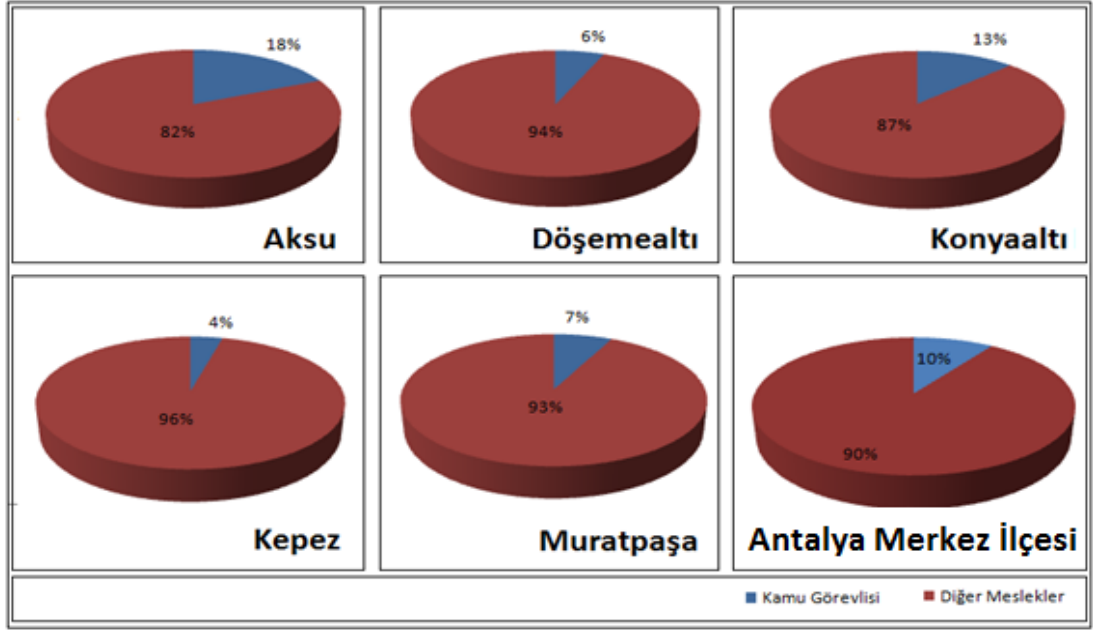
2.1.1.3. Meslek Faktörü

Seçmenin sahip olduğu meslek, seçmenin oy verme davranışıyla ilgili tüm faaliyetlerde belirleyici bir faktördür. Seçmenin çevresi ve eğitimi seçeceği meslek üzerinde belirleyici bir role sahiptir. Meslek gruplarının toplum içerisinde farklı saygınlık ve statüsü olabilir. Bireyin toplumsal statüsü yükseldikçe, siyasete ve kamusal politikalara ilgi düzeyi ve bakış açısı değişir. Birey mesleğinde gelişme gösterip kariyer yaptıkça parti örgütlerine üyelik ve etkinlik artmakta, bu durumla doğru orantılı olarak siyasal bilgisi ve ilgisi fazlalaşmaktadır. "Yüksek statüye sahip bir meslek de tıpkı yüksek gelir ve yüksek eğitim gibi toplumsal ve siyasal açıdan

bireye bazı farklılıklar sağlar. Bu faktörler siyasal kaynaklar olarak siyaseti anlama ve yorumlama yoluyla bireyin siyasetin zirvesine doğru yükselebilmesine imkân verir. Çünkü bu kimseler kitle haberleşmesine açıktır. Bütün bunlar siyasal katılmayı artırır”(Kalaycıoğlu 1983:210-214).

Çeşitli meslek grupları olduğu gibi bunların siyasi eğilimleri ve oy tercihleri farklılık göstermektedir. Meslek grupları arasında kamu görevlileri özellikle memurlar siyasete ve örgütlenmeye karşı en yüksek ilgiye sahip meslek kesimidir. "Toplumsal ve siyasal faaliyetlere katılma ve örgütlenme kapasitesi bakımından öğretmenlerin diğer mesleklerde olmayan bir özelliği vardır. Ülkemizde işçilerin yanında ilk örgütlenen meslek gruplarından biri olmalarında toplumsal konulara karşı kazandıkları ilgi ve bilgi durumudur" (Sitembölükbaşı, 2001:30). Öğretmenlerin ve diğer memurların aksine grup halinde çalışan fabrika işçileri birbirlerini bilinçlendirmekle birlikte, sendikalar da eğitim seviyesi düşük işçileri bilgilendirilmektedir. "Maden işçilerinin yüksek oranda oy kullanması işçilerinin birbirlerini etkilemesi ve bilinçlendirmesi ile etkilidir " (Baykal, 1970:51).

Kamu görevlilerinin Aksu, Konyaaltı ve Muratpaşa'da oransal olarak Kepez ve Döşemealtı'na göre daha fazladır. Bilinçli ve örgütlü kitlelerin bulunduğu Konyaaltı ve Muratpaşa'da yapılan araştırmaların aksine seçmenlerin seçimlere katılım oranı daha azdır. Kamu görevlilerin oranlarına bakıldığında Aksu ve Konyaaltı merkez ilçe ortalamasının üstünde yer alırken Muratpaşa, Kepez ve Döşemealtı'nda oranlar merkez ilçenin altında kalmıştır. Kamu görevlisi oranları seçim hakkında yorum yapmamıza kesin yorumlar getirmemize çok yardımcı olamamaktadır (Grafik 2.5).

Grafik 2.5: Antalya Merkez İlçelerinde (Merkez İlçe, Kepez, Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa) Kamu Görevlilerinin Oranı

Kaynak: TÜİK 2014 verilerine göre düzenlenmiştir.

Aksu ve Konyaaltı kamu oranları yüksek olmasına rağmen Aksu'da katılım oranlarının yüksek olması ve sağ partilere oy çıkması, Konyaaltı'nda ise katılımın az olup sol partilere oy çıkması kamu görevlileri hakkında genelleme yapmamızı engellemektedir. Meslek etkili olduğu gibi mesleki temsilciler de oy verme de etkilidir.

Meslek gruplarının siyasal karar sürecinde sendikalar etkin roller üstlenir. Sendikal faaliyetlerin seçimlerde küçümsenmeyecek bir etkiye sahip olduklarını söyleyebiliriz. Siyasal kararlardan birebir etkilenen meslek grupları ve serbest meslek sahiplerinde etkin siyasal katılım yüksektir (Özözen K., 2007:112). Toplumsal ve bireysel çalışmanın yanı sıra kamuda, özel sektörde çalışma, gelirin düşük yada yüksek olması siyasete bakışı şekillendirmektedir. İşçilerin iş güvencesi ve çalışma şartlarının kötü olması işçi sınıfının köklü değişiklikler vaat eden sol partilere sempati duymasını çoğunlukla bu partilere oy kullanma eğiliminde olmalarını sağlamıştır (Sitembölükbaşı 2001:73). Araştırmalar örgütlü çalışmanın ve sendikal faaliyetlerin siyasal toplumsallaşmada aileye oranla daha etkili olduğu görülmektedir.

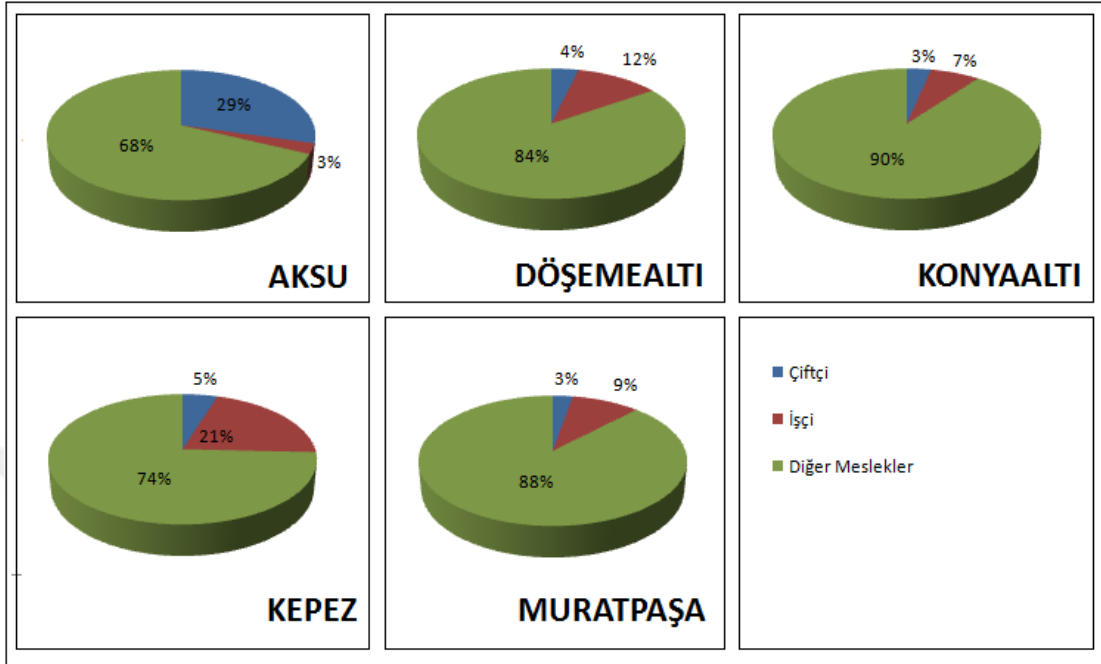
Ticari faaliyetle uğraşan meslek grupları siyasilerle arasını iyi tutmaya çalışmaktadır. Özellikle gazeteci ve avukatların bilgi birikimleri, avukatların yasaları,

kanunu ve bürokrasiyi bilmesi aktif siyasette daha kolay yer bulmalarını sağlamıştır. 1987 seçimlerinde TBMM'de milletvekillerinin yarısından fazlasının hukukçu olması bunu destekler niteliktedir (Ari, 1993:91). Görüldüğü üzere serbest meslek mensupları diğer meslek gruplarına göre aktif siyasetin içinde daha fazla yer alır.

1980 yılından sonra yapılan seçimlerde Antalya'dan toplamda 81 milletvekili çıkmıştır. Meclise katılan milletvekillerine bakıldığında hukuk, maliye, ekonomi, mühendis, diplomat ve gazetecilerin ön sırada geldiği bu mesleklerin dışında asker, doktor, sanatçı ve eğitimcilerin takip ettiği görülmektedir (https://tr.wikipedia.org/wiki/Antalya_ili_genel_se%C7im_sonuc_ları, 23/12/2015, 22:12). Yerel seçimlere katılıp belediye başkanlığını kazanan Antalya belediye başkanlarının mesleklerinin yoğunlukta hukukçu, doktor, gazeteci ve eğitimci olduğu göze çarpmaktadır (<http://www.antalya.bel.tr/eski-başkanlar>, 23/12/2015, 19:24). 2014 Yerel seçimlerinde başa gelen Menderes Türel gazetecilik mesleğinden gelen bir siyasetçidir.

Sahip olduğu mesleği siyasete girmede bir avantaja çeviren meslek grupları olduğu gibi, siyasi çalışmalarını engelleyen, kişilerin siyasete girmesini güç hale getiren mesleklerde vardır. Çiftçilerin ve işçilerin eğitim düzeyleri düşük olduğu için siyasal hayata yakınlık kuracak önemli bir özellikten yoksundurlar. İşçiler bu dezavantajlarını etkileşim ve örgütlenme yoluyla telafi ederlerken çiftçiler için bu türlü imkânlar da oldukça kısıtlıdır (Sitembölükbaşı, 2001:4). Türkiye'de köylerinin araştırıldığı bir çalışmada çiftçilerin eğitim düzeyinin düşüklüğü, toprakların az ve parçalı yapısı köy ağalarına ve aşiret reislerinin etkisini arttırmış buna bağlı olarak köylerde tek adaya topluca güdümlü olarak oy verildiği görülmüştür (Nuhrat, 1971:235). Zamanla merkez ilçenin büyümesine bağlı Aksu ve Kepez ilçelerinde tarım arazileri büyükşehir merkezi sınırları içinde erimiştir. Bunun yanından gecekondulaşmanın ortaya çıkmasında etkili olan göçler sonucunda Aksu ve Kepez'de çiftçi ve işçilerin yoğunlaştığı göze çarpmaktadır. Döşemealtı'nın içinde organize sanayi bölgelerini barındırması ilçede işçi oranını Konyaaltı ve Aksu'nun üzerinde tutmuştur (Grafik-2.6). İşçi ve çiftçi oranının yüksek olduğu ilçelerde katılım oranı yüksek ve sağ partilere yönelim olmaktadır. Siyasi partilerin 2015 seçimleri öncesinde çiftçiye mazot ve gübre desteği verileceğini, işçilere yönelik asgari ücretin arttırılması ve taşeron işçiliğinin kaldırılması vaatleri göze çarpmaktadır. Seçim

sonuçlarına bakıldığında bu vaatlerde bulunan AKP'nin amacına ulaştığı gözükmemektedir (Grafik 2.6).

Grafik 2.6: Antalya Merkez İlçelerinde (Merkez İlçe, Kepez, Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa) Çiftçi, İşçi ve Diğer Mesleklerin Oranı

Kaynak: TÜİK 2014 verilerinden düzenlenmiştir

Meslek tanımı olmayan ve siyasi faaliyetlere katılım konusunda sessiz kalan ev kadınları kararsız seçmen kitlesi içinde önemli paya sahiptir. Siyasal bilincin zayıf olması, eve dönük toplumsal rol ve yaşam biçiminin etkisiyle siyasete uzak kalma eğilimi yüksektir (Sitembölükbaşı, 2001: 46). Toplumsal ve siyasal yaşam ile iş yaşamında genelde ikinci planda olduklarına inanılan kesim kadınlardır. İşgücüne katılım oranı erkeklerde bölgeler arasında büyük farklar olmadığı, kadınlarda bu farkın oldukça fazla olduğu göze çarpmaktadır. Bir ülkenin gelişmişlik seviyesi ne olursa olsun, ülkemizde ve diğer ülkelerde erkeklerin işgücüne katılım oranlarının kadınların katılım oranından daha yüksek olduğudur. Günümüzde bu durum elbette ki değişmekle beraber, bu değişimin ve kadınların kazanmış olduğu hakların kentsel alanlarda daha belirgin, kırsal alanlara doğru gidildiğinde halen benzer baskıların kadınlar üzerinde var olduğunu görmemiz mümkün olmaktadır.

Meslek tanımı olmayan fakat ev kadınlarının tam tersine öğrenci grupları aktif siyasal faaliyetlere katılımında ülkemizde ve diğer ülkelerde ön plana çıkmıştır. Ülkemizde 1960 ihtilali ile birlikte öğrenci gruplarının siyasal nitelikteki faaliyetleri ortaya çıkmış ve dünyadaki diğer öğrenci hareketlerinden etkilenecek büyük bir hız

kazanmıştır (Sitembölükbaşı, 2001:52). Öğrenciler 1960-1980 ihtilal dönemlerinde siyasi tercihlerini radikal olarak gerçekleştirme eğilimindedirler.

Tüm meslek grupları içinde değerlendirdiğimizde "2002 yılı genel seçimleri MHP'ye oy verenlerin %10 sanayi işçisi, %3'ü beyaz yakalılar oluşturmaktadır. AKP oylarının %19,2'si sanayi işçileri, %13'ü beyaz yakalılar, %26'sında esnaflar oluşturmaktadır. CHP oyları %10 sanayi işçileri,%14 beyaz yakalılar, %8'ide esnaftan gelmiştir. Bunların yanında DYP'nin oylarının %10'u beyaz yakalılardan gelmiştir. Genel olarak bakıldığında ekonomik düzeyi düşük kesimlerde AKP, düzeyin artmasına bağlı CHP oyları artış gösterir. AKP oylarını ev hanımı, işçi ve esnaf oluştururken, CHP oylarını serbest meslek, memur ve emekliden almıştır" (Tosun, 2003:103).

Sonuç olarak yapılan tüm çalışmalara bakıldığında meslek grupları içinde aktif siyasete katılım serbest meslek sahiplerinde ve emeklilerde yüksek olurken, siyasal katılım memur, esnaf, öğrenci, çiftçi, işçilerde ve ev hanımlarında düşük olmuştur. Seçmen kitlesi içinde bir siyasal partiyi, ideolojisinden dolayı desteklemek yüksek eğitim gerektiren bir durum olmasına bağlı olarak ideolojik gerekçeyle siyasal parti tercihi yapan mesleki gruplar çoğunlukla memurlar ve öğrencilerdir. Siyasal partilere yönelimde parti liderinin etkisi eğitim düzeyi düşük meslek gruplarında, eğitim düzeyi yüksek meslek gruplarına oranla daha yüksektir. Eğitimsiz meslek grupları, eğitilmiş olanlara oranla siyasal partileri icraatları ve buna bağlı çıkarları doğrultusunda tercih etmektedir. Seçmen kitlesinin ülke sorunlarına bakışı ve siyasal partiden beklentisi seçmenlerin kitlesinin meslekleri ile doğru orantılıdır. Kamu sektöründe çalışan kamu görevlilerinin beklentisi ülkenin öncelikli sorununun ekonomik problemlerin çözümü ve siyasal partiden kamu personel ücretinin arttırılması olmaktadır. Ülke ekonomisini en önemli sorun olarak gören çiftçiler zirai ürünlerin taban fiyatlarının arttırılmasını, öğrenciler ve işsizler de istihdam alanlarının yaratılmasını, ev hanımları da kendilerine yönelik iş imkanlarının arttırılmasını partilerden beklemektedirler.

2.1.1.4. Cinsiyet Faktörü

Gelişen toplum içinde modernleşme ve eğitim şartlarının gelişimi, kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği gün geçtikçe azaltsa da kadınların siyasi katılımında yeri yeterli değildir. Geçmişten günümüze kadına değersiz ve aynı zamanda erkeğe karşı itaatkâr bir rol yüklenmiştir. Kadının bütün ilgisi aile ve ev içine yöneltilmiş dolayısıyla kadın da bu yükümlülüğü kabullenmiştir (Zetkin,1986-11). "Kadının aile içinde rolü ve karar alma sürecinin dışında kalması sonucu oy verme davranışında kendi tercihinden çok çevresinden özellikle eşi ve çocuklarından etkilendiğini gösteren çalışmalar mevcuttur" (Ozankaya, 1971:216).

"Evli çiftler seçime katılma kararını beraber almakta hatta çoğunlukla aynı partiye oy vermektedirler. Yalnız başına seçime katılma eylemini gösteren kişinin kadından çok erkek olduğu görülmektedir. Aynı partiye oy verme oranı Batı Avrupa ülkelerinde dahi % 90 civarındadır. Bu durum kadının siyasi tercihinde bağımsız karar alma konusundaki sıkıntısını göstermektedir"(Baykal, 1970:65-66). Kepez, Aksu ve Döşemealtı'nda erkek seçmen sayısı Muratpaşa ve Konyaaltı'ndaki erkek seçmen sayısından daha yüksektir. Konyaaltı ve Muratpaşa seçmeni içinde kadın seçmen oranı 2009, 2011 ve 2015 yıllarında erkek seçmen sayısından fazladır (Tablo 2.5). Seçmenlerin medeni haline bakıldığında erkek nüfusun fazla olduğu Kepez, Aksu ve Döşemealtı'nda evli seçmen oranı yüksekken boşanmış ve evlenmemiş seçmen oranı Konyaaltı ve Muratpaşa'ya göre daha düşüktür (Tablo 2.4). Erkek seçmenin ve evli seçmenlerin katılımının yüksek olduğu araştırmalar göstermiştir. Antalya merkez ilçelerinde seçmen durumuna bakıldığında ortaya çıkan sonuç erkek seçmen nüfusunun fazla olduğu ve evli nüfusun fazla olduğu Kepez, Döşemealtı ve Aksu'da seçimlere katılımın yüksek olduğu, evlenmemiş ve boşanmış nüfusun fazla olduğu Konyaaltı ve Muratpaşa ilçelerinde katılım oranının yüksek olduğudur. Evli nüfusun ve erkek seçmenin fazla olduğu Kepez, Döşemealtı ve Aksu'da sağ partilere yöneldiği, Evlenmemiş ve Boşanmış seçmen ile kadın seçmenin fazla olduğu Konyaaltı ve Muratpaşa'da sol partilere yöneldiği göze çarpmaktadır.

Tablo 2.4: Antalya Merkez İlçelerinde (Kepez, Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa) Seçmenlerin Medeni Hali

	Aksu		Döşemealtı		Konyaaltı		Kepez		Muratpaşa	
		%		%		%		%		%
Evlenmemiş	8.874	19,0	6.267	16,8	20.933	20,4	65.288	19,9	71.307	21,8
Evli	34.052	72,9	27.428	65,8	69.030	67,4	233.859	71,3	221.249	65,4
Boşandı	1.705	3,6	1.499	4,0	8.455	8,2	16.784	5,1	29.287	8,6
Eşi öldü	2.019	4,3	1.903	5,1	3.919	3,8	11.991	3,6	16.308	4,8
Toplam	46.650	100	37.097	100	102.337	100	327.922	100	338.151	100

Kaynak: TÜİK 2015 verilerine göre düzenlenmiştir.

Kadınlarda azalan siyasi ilgileye bağlı siyasal katılım da azalmıştır. Yapılan bir çalışmada seçmene yöneltilen "Döneminizde kaç adet parti vardır?" sorusuna doğru cevap veren erkek oranı %81 iken kadınların oranı %19 dur (Abadan, 1965:499). Kadın seçmenlerin erkeklere oranla siyasal katılımını az olmasında toplumsal rol paylaşımı ve toplumun kadınlarda siyasal eylemlerle dolu bir yaşam biçimini benimsememesi etkili olmuştur. Kadınlar genel olarak aile yaşamını etkilemeyen ve zaman gerektirmeyen siyasal katılma türlerini sıklıkla tercih etmektedir. 2009 yerel seçimleri, 2011 ve 2015 genel seçimlerinde seçmen profiline bakıldığında merkez ilçeler içinde Kepez, Döşemealtı ve Aksu'da erkek seçmenin fazla olduğu, Konyaaltı ve Muratpaşa'da ise kadın seçmenin fazla olduğu ortadadır (Tablo 2.5).

Kadın seçmenlerin fazla olduğu Konyaaltı ve Muratpaşa ilçelerinde katılım oranı Kepez, Aksu ve Döşemealtı ilçelerine göre daha düşük olması, kadın seçmenlerin siyasi bilgisinin azlığına ve siyasal katılımın azlığına bağlanabilir.

Tablo 2.5: Antalya Merkez İlçelerinde (Kepez, Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa) Seçmen Profili

2015	Aksu			Döşemealtı			Kepez			Konyaaltı			Muratpaşa		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
18-44	14.824	13.889	28.713	10.861	10727	21.588	107843	106469	214312	29.238	31.192	60.430	96.495	100.183	196.678
45-64	7.261	6.725	13.986	5.739	5.635	11.374	46622	44.776	91.398	16.186	16.641	32.827	52.012	54.120	106.132
65+	1763	2188	3.951	1889	2246	4.135	10.523	11.689	22.212	4.494	4.586	9.080	16.177	19.164	35.341
2011	Aksu			Döşemealtı			Kepez			Konyaaltı			Muratpaşa		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
18-44	14.148	13.284	27.432	9.197	8.710	17.907	91.802	90.383	182.145	25.939	26.645	52.584	89.010	92.676	181.886
45-64	6.284	5.900	12.184	4.534	4.524	9.058	39.117	37.362	76.479	13.294	12.904	26.198	46.742	47.805	94.547
65+	1443	1799	3.242	1446	1754	3.200	7.777	8.648	16.425	3.083	3.205	6.288	12.830	15.279	28.109
2009	Aksu			Döşemealtı			Kepez			Konyaaltı			Muratpaşa		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
18-44	12.787	12149	24.936	9.195	8.712	17.907	89313	88.524	177834	21.459	21.819	43.278	81.956	86.139	168.095
45-64	5.080	4.814	9.894	4.100	4.058	8.158	34145	32.662	66.807	10.148	9.760	19.908	41.437	42.136	83.573
65+	1286	1600	2.886	1334	1605	2.939	6.730	7.548	14.278	2.349	2487	4.836	11.171	13.487	24.658

Not: 2009 yılı yerel seçim, 2011 ve 2015 genel seçim seçmen profiline aittir.

Kaynak: TÜİK 2015 verilerine göre düzenlenmiştir.

Köylerde yapılan araştırmalara bakıldığında kadınların siyasi konularda bilgisinin az olduğu ve siyasi konuların dışında kaldıkları, seçimlerinde erkeklerin etkin rol oynadığı görülmektedir (Ozankaya, 1971: 215-216). Erkek seçmenlerin kadın seçmenlere göre siyasi faaliyetlere katılım oranı yüksektir ve siyasi konulara karşı daha bilgilidirler. Kadınlar siyasal konularla karşılaşmamak için seçim yapmayarak kararsız kalmayı tercih ederler ve siyasi konularla ya da ülke sorunlarıyla ilgilenmezler.

Toplumsal beklenti ve rol paylaşımına bağlı kadın seçmenin aile içi ile sınırlandırılmasında erkelere oranla eğitim, girişkenlik gibi niteliklere daha az sahip olmasındandır. Bu durum kadınların erkek seçmenlere oranla siyasal beceri ve olanaklara daha az ulaşması ile sonuçlanmıştır (Kalaycıoğlu, 1984: 114-115). Kadına ve erkeğe verilmiş ahlaki değerler ile var olan muhafazakâr yapı kadının siyasi hayata katılımını zorlaştıran önemli etkenler olmuştur.

Siyaset bütün ülkelerde erkek egemen yapısını günümüze kadar korumuştur. Ülkemizde cumhuriyetin baslarından 1934 yılı itibariyle kadınlara seçme ve seçilme

hakkı verilmiş, ancak bu haklar bir kadın hareketinin sonucu alınmadığı için bugüne kadar çok az kadın tarafından kullanılmıştır. Bugün de kadınların siyasete katılımı eşlerini ya da aile bireylerini desteklemek amacı ile yürütülen kadın kolları faaliyetleri şeklindedir. Aktif olarak kendi iradesi ile siyasette yer edinen kadın sayısı çok azdır. Seçme hakkını yıllardır kullanan kadınlar seçilme hakkından yeterince yararlanamamaktadır (Özözen K., 2007:114). Yapılan çalışmalara bakıldığında cinsiyet ve bu rollerin etkileri, sadece oy verme faaliyeti üzerinde değil tüm siyasi katılım faaliyetlerinde belirleyici etkiye sahiptir. Siyasal katılım birimlerinin çeşitlenmiş olması ve toplumun sosyo-kültürel yapısı, kadının siyasal yaşamda erkeğe oranla daha az etkili olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Kadın ve erkeğin siyasal davranışlarının farklılığını araştıran araştırmalar özellikle seksenli yıllardan itibaren büyük kentlerde yaşayan kadınların kırsal kesimdeki kadınlara oranla siyasal kültür, seçmen davranışı ve kamusal işlerle ilgisinin giderek arttığı, günümüze doğru kadın ve erkek arasındaki siyasal davranışların giderek birbirine benzediğini ileri sürmektedirler (Dursun, 1995: 214). "Son birkaç seçimde büyük kentlerde yerel seçimlerde muhtar ve belediye başkanlıklarına aday olmuş kadınlar görülmektedir. Ama sayısal olarak erkeklerle karşılaştırılmayacak kadar az olduğundan kadınlara yönelik pozitif ayrımcılık adı altında kanunda değişiklik yapılması konusunda tartışmalar başlamıştır. DYP ve CHP gibi bazı partiler kadın sayısını artırmak için kotalar koymuşlardır"(Özözen K., 2007:114). Son zamanlarda yapılan seçimlerde meclise giren tüm partiler kadınlara yönelik pozitif ayrımcılığa dikkat etmesi ile kadınlar temsil oranı 7 Haziran 2015 seçimlerinde %17,6 ya çıkmıştır. Tüm ülkede olduğu gibi Antalya'dan meclise giden milletvekilleri arasında da kadın milletvekili oranları gün geçtikçe artış göstermektedir. 2011 ve 2015 seçimlerine bakıldığında Türkiye'de kadın milletvekili oranı 20,4'den 27,6'ya çıkmıştır (Tablo 2.6). Türkiye'de kadın milletvekili oranları 1980 sonrası artışını sürdürmüş, 1983 seçiminde %1,3 olan kadın milletvekili oranı, 2015 seçimlerinde %17,6'ya çıkmıştır (Tablo 2.7). Antalya merkez ilçelerinde partilerin gösterdiği adaylara baktığımızda 2011 seçimlerinde kadın vekil adayları oranları %22,7 iken 2015 seçimlerinde kadın vekil adayları oranı %27,3 çıkmıştır. 1980 sonrası Antalya'dan meclise hiçbir partiden kadın vekil katılamamıştır. Antalya ilinde ve merkez ilçesinde mahalli idareler seçimlerine bakıldığında hiçbir zaman belediye

başkanı olarak bir kadın başkan seçilmemiştir ((<http://www.antalya.bel.tr/eski-baskanlar>, 23/12/2015, 19:24).

Tablo 2.6: Antalya Merkez İlçelerinde (Kepez, Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa) Cinsiyete Göre Milletvekili Oranları

		Antalya						Türkiye					
		Erkek		Kadın		Toplam		Erkek		Kadın		Toplam	
			%		%		%		%		%		%
2011	AKP	12	85,7	2	14,3	14	100	471	85,6	79	14,4	550	100
	CHP	12	85,7	2	14,3	14	100	443	80,5	107	19,5	550	100
	MHP	12	85,7	2	14,3	14	100	480	87,2	70	12,8	550	100
	DSP	6	42,8	8	57,2	14	100	324	58,9	226	41,1	550	100
	Diğer Partiler	112	78,3	31	21,7	143	100	4.395	80,2	1.084	19,8	5.479	100
	TOPLAM	154	77,3	45	22,7	199	100	6.113	79,6	1.566	20,4	7.679	100
2015													
	AKP	11	78,5	3	21,5	14	100	449	81,6	101	18,4	550	100
	CHP	10	71,4	4	28,6	14	100	441	80,1	109	19,9	550	100
	MHP	13	92,8	1	7,2	14	100	483	87,8	67	12,2	550	100
	HDP	6	42,8	7	57,2	13	100	301	54,7	249	45,3	550	100
	Diğer Partiler	*	*	*	*	*	100	5.468	71,3	2.193	28,7	7.661	100
	TOPLAM	40	72,7	15	27,3	55	100	7142	72,4	2.719	27,6	9.861	100

Kaynak: TÜİK 2015 verilerine göre düzenlenmiştir.

Tablo 2.7: TBMM'de Kadın Milletvekillerinin Meclisteki Temsil Tablosu

Seçim Yılı	Meclisteki Milletvekili Sayısı	Kadın Milletvekili Sayısı	Kadın Milletvekili Oranı
1983	450	6	1,3
1991	450	8	1,8
1999	550	22	4,2
2002	550	24	4,4
2007	550	50	9,1
2011	550	79	14,3
2015	550	97	17,6

Kaynak: TÜİK 2015 verilerine göre düzenlenmiştir.

Belirsiz durumların insanı huzursuz etmesi nedeniyle kadınlar siyasi konularda istikrara ve güçlüye sığınmaktadırlar. Türkiye'de 1965 yılında yapılan bir araştırmada kadınların %72 sinin erkeklerin ise %28'inin tek partili sistemi desteklediği görülmektedir. Kadınlar aradığı istikrar ve güven ortamını tek partili

sistemde bulacağına inanmıştır (Abadan, 1965: 502-503). Muhafazakâr yönelimli olan kadınlar değişimi destekleyen partilerden uzak durmuştur. Sağ eksenli partilere eğilim göstermişlerdir. 1980'den günümüze bakıldığında 2000 yılından sonra Muratpaşa'da, 2007 yılından sonra Konyaaltı'nda kadın nüfusu erkek nüfusunu geçmiştir. Erkek nüfusunun fazla olduğu Kepez, Aksu ve Döşemealtı'nda seçmen, yapılan araştırmalarında desteklediği gibi tek parti iktidarını desteklemiş ve 2002 seçimlerinden 2015 seçimlerine kadar iktidarda olan AKP'yi desteklemeyi sürdürmüşlerdir (Tablo 2.8). Fakat söylenenin aksine istikrar isteyen kadın seçmenin fazla olduğu Konyaaltı ve Muratpaşa'da 2002 ve sonrası seçimlerinde iktidar partisi olan AKP birinci parti olamamıştır. CHP'nin eski genel başkanı olan Deniz Baykal faktörünün etkisinin sürmesine bağlı Muratpaşa ve Konyaaltı'nda CHP birinci parti olma durumunu sürdürmüştür.

Tablo 2.8: Antalya Merkez İlçelerinde (Kepez, Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa) Kadın ve Erkek Nüfusu

1980-2014 Antalya Merkez İlçelerinde Kadın-Erkek Nüfusu Tablosu											
AKSU	1980	1985	1990	2000	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2014
Erkek:	12.742	12.703	12.530	20.513	20.606	29.136	31.230	32.202	33.321	33.556	34.960
Kadın:	11.350	13.246	13.176	19.737	19.872	27.936	29.970	30.849	31.982	32.032	33.146
DÖŞEMEALTI	1980	1985	1990	2000	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2014
Erkek:	10.995	12.596	13.676	18.279	15.626	20.461	20.414	21.341	22.313	24.415	27.412
Kadın:	10.261	13.230	14.169	18.068	15.093	20.176	20.141	21.092	21.959	23.082	26.142
KEPEZ	1980	1985	1990	2000	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2014
Erkek:	90.039	135.950	196.564	133.639	188.394	196.199	200.411	206.686	213.792	220.751	238.783
Kadın:	83.462	125.164	181.644	131.026	184.265	191.705	194.261	200.133	206.205	213.210	231.976
KONYAALTI	1980	1985	1990	2000	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2014
Erkek:	90.039	135.950	196.564	18.085	35.833	46.421	53.364	58.822	62.999	64.507	71.141
Kadın:	83.462	125.164	181.644	16.712	36.463	45.705	53.384	59.177	64.085	67.006	74.507
MURATPAŞA	1980	1985	1990	2000	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2014
Erkek:	90.039	135.950	196.564	150.958	182.527	187.184	196.737	206.612	213.620	218.587	230.211
Kadın:	83.462	125.164	181.644	152.720	184.502	190.673	200.169	209.964	217.728	224.076	235.716

Not: 1980, 1985, 1990 yılları nüfusları Kepez, Konyaaltı ve Muratpaşa'da ulaşılamadığı için Antalya merkez ilçe nüfus verileri işlenmiştir.

Kaynak: TÜİK 2015 verilerine göre düzenlenmiştir.

Sonuç olarak bakıldığında toplumsal rol, aile yaşamı ve kadınların eğitimi siyasal yaşama karşı bilgilenmeyi olumsuz etkilemekte kadınlarda bu durumda siyasal katılıma olan ilgiyi en aza indirmektedir. Gelişen ve değişen dünyada eğitim şartlarının iyileşmesi toplumsal değişimi sağlamış kadınların siyasete seçmen ve aday olarak katılımı artmıştır.

2.1.1.5. Yaş Faktörü

Yaş faktörü de seçim sonuçları ve seçmen kararları gibi değişen bir faktördür. Seçmen kitlesinin bulunduğu seçim sistemi değişse de seçmen yaşlandıkça siyasal sisteme karşı daha şüpheli ve güvensiz olarak yaklaşmaktadırlar. Çeşitli ülkelerde yetişen grupların, yaşa bağlı ortaya çıkan sosyal yapı ve kuşak farklılıkları sonucu siyasal katılımı da farklılık göstermektedir. "Bu konuda yapılmış tespitler şöyledir: Birincisi, gençler siyasal katılımı oy verme eğilimine daha az itibar etmektedirler. İkincisi, ilerleyen zaman içinde kazanılan sosyal deneyime bağlı bireyin siyasal tercihlerinde kararlılık kazandığı ve siyasal yaşamını düzene soktuğu görülmektedir. Üçüncü olarak da, yaşın diğer siyasal kaynaklardan olan meslek ve sosyo-ekonomik statüler üzerinde etkili olduğudur" (Negiz, 2007: 52).

Yaş değişkeni önemli bir faktör olup "gençlik", "orta yaş" ve "yaşlılık" şeklinde gruplara ayrılarak incelemiştir. Buna göre, gençler fazla sorumluluk sahibi olmadıklarından gösteri yürüyüşleri, seçim kampanyası faaliyetleri gibi daha çok zaman ve enerji gerektiren siyasal faaliyetlere daha kolay girebilmekte ama toplumsal ortalamaya göre gençlerin siyasal hayata katılım oranları düşük düzeyde kalmaktadır. Orta yaş grubundakilerin gençlere oranla çıkarlarını korumak, daha iyi sosyo-ekonomik statü elde etmek, iyi bir gelecek hazırlayabilme gibi nedenlerle siyasal yaşamda daha fazla görev almak istedikleri görülmektedir. Orta yaş grubunun siyasal katılımın en yoğun olmasında siyasal konuları daha kolay ve iyi anlayabilmeleri ve yorumlayabilmeleri etkili olmuştur. Yaşlı kategorisindeki insanlar, yaşamdan bir beklentilerinin kalmamış olması nedeniyle diğer düşük siyasal katılımı oluşturmaktadırlar (Güldiken, 1996: 47-48). Yapılan araştırmalar aksine Antalya merkez ilçelerinde yaş faktörünün siyasal katılımın üstünde etkisi farklı yöndedir. 2009, 2011, 2015 seçimleri seçmen profiline bakıldığında orta yaş grubu seçmenin fazla olduğu Konyaaltı ve Muratpaşa ilçelerinde katılım Kepez, Aksu ve Döşemealtı'na göre daha yüksektir (Tablo 2.9). Genç nüfusun fazla olduğu Kepez, Aksu ve Döşemealtı'nda siyasal katılım oranları yapılan araştırmaların aksine daha yüksek olmuştur. Genel kanının tersine Antalya merkez ilçelerinde orta yaşlı seçmenin fazla olduğu ilçelerde katılım az, genç nüfusun fazla olduğu ilçelerde siyasal katılım daha yüksektir.

Tablo 2.9: Antalya Merkez İlçelerinde (Kepez, Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa) Seçmenin Yaş Grupları

		Aksu		Döşemealtı		Kepez		Konyaaltı		Muratpaşa	
		%	Toplam	%	Toplam	%	Toplam	%	Toplam	%	Toplam
2015	Genç	61,6	28713	58,1	21588	65,3	214312	59,1	60430	58,1	196678
	Orta	29,9	13986	30,6	11374	27,8	91398	32	32827	31,3	106132
	Yaşlı	8,5	3951	11,3	4135	6,9	22212	8,9	9080	10,6	35341
	Toplam	100	46650	100	37097	100	327922	100	102337	100	338151
2011											
	Genç	64	27432	59,3	17907	66,2	182145	61,8	52584	59,7	181886
	Orta	28,4	12184	30	9058	27,8	76479	30,7	26198	31	94547
	Yaşlı	7,6	3242	10,6	3200	6	16425	7,5	6288	9,3	28109
	Toplam	100	42858	100	30165	100	275049	100	85070	100	304542
2009											
	Genç	66,1	24936	61,7	17907	68,6	177834	63,6	43278	60,8	168095
	Orta	26,2	9894	28,1	8158	25,8	66807	29,2	19908	30,2	83573
	Yaşlı	7,6	2886	10,2	2939	5,6	14278	6,2	4836	9	24658
	Toplam	100	37716	100	29004	100	258919	100	68022	100	276326

Not: 2009 yılı yerel seçim, 2011 ve 2015 genel seçim seçmen profiline aittir.

Kaynak: TÜİK 2015 verilerine göre düzenlenmiştir.

Görüldüğü üzere siyasetten anladıklarımız, beklentilerimiz ve bakış açımız yaşa bağlı olarak değişir. “İlkokul öncesi döneme ilişkin gözlemlerde ABD’de yapılan bir araştırmada 4 yaşındaki çocukların kavramlaştırdığı dünyada dört ana unsurun anne, baba, öğretmen ve polis olduğu görülmüştür. Siyasi görüşlerin oluşması bakımından en önemli gelişmenin 11-13 yaş arasında geliştiği görülmüştür. 15 yaşına gelindiğinde biçimsel düşünme yeteneği iyice gelişmiştir" (Alkan, 1989: 29). Gençlerin daha düzenli bir siyasi katılım gösterdiği, orta yaşlı seçmen kitlesinde siyasete olan ilginin arttığı, altmışlı yaşlardan sonra siyasete olan ilginin azaldığı gözlenmiştir.

Yapılan başka bir araştırmaya baktığımızda genç seçmenlerin büyük oranda radikal parti gruplarını destekledikleri görülmüştür. Gençlerin en çok tercih ettiği partilerin sağın ve solun uç partileri MHP ve TİP olmuştur (Sencer, 1974: 100-102). Antalya merkez ilçelerinde genç nüfusun fazla olduğu Kepez, Aksu ve Konyaaltı'nda Sencer yapmış olduğunun aksine son seçimlere bakıldığında gençler uç partiler yerine ortanın solu CHP ve ortanın sağını temsil eden AKP'ye yöneldiği göze

çarpmaktadır. CHP ve AKP'nin bu ilçelerde birinci ve ikinci parti olması bu durumu desteklemektedir (Tablo 2. 9).

Yapılan araştırmalar ÷lkemizin aksine batılı ÷lkelerde gündemden haberi olan yaşlı kesimin sol partileri desteklediği gör÷lmüş buna karşın genç nüfusun gündemden daha soyutlanmış şekilde yaşaması, onları siyasetten de soyutlamıştır. ÷lkemizde yapılmış olan bir araştırma bu kanıyı destekler niteliktedir. TİP seçmen kitlesinin üzerine yapılan bu çalışmada gençlerin daha çok gelenekçi partilere yöneldiği, TİP tabanını 40-50 yaşlarında seçmen kitlesinin oluşturduğunu tespit etmiştir (Abadan, 1965: 504-505). Seçmen kitlelerinin davranışı inceleyen araştırmalar yaşlı seçmenin siyasi görüşlerinde gençlere oranla daha sabit olduğu gör÷lmektedir.

“Kuşakların yaşadıkları dönemlerdeki siyasi ortam ve toplumsal olaylar, bireylerin hangi ideoloji ya da siyasi akımı benimseneceğini ya da reddedileceğini belirleyen önemli etkenlerdendir. Belli kuşakların birlikte yaşadıkları önemli toplumsal olaylar, belli olgulara ve o dönem kuşağına karşı hassasiyet oluşturabilmektedir. ÷lkemizde zaman zaman önemli siyasi dönüşümler geçirmiştir. Tek partili yıllar (1925-1945), Demokrat Parti dönemi (1950-1960), 1960'lar ve 1980'ler deki askeri darbe dönemleri, 1970'lerdeki örgenci olayları gibi zamanlar o dönemi yaşayan kuşaklar üzerinde etkili olmuştur. 1960 sonrası dönem çeşitli akımların da etkisiyle özgürlük arayışı içindeyken, 1980 sonrası dönem ise güçlü devlet ve istikrarlı yönetim arayışlarına sahne olmuştur “ (Sitembölükbaşı, 2001: 81).

Seçmen kitlesinin miktarında siyasilerin belirlemiş olduğu seçme ve seçilme yaşı da etkili olmuştur. “Seçmen yaşı, seçmen sayısını belirlemede önemli bir kıstastır. Meşrutiyet döneminde seçmen yaşı 25 iken, 1923 seçimlerinde 18 yaşını doldurmuş her erkeğe seçme hakkı verilmiştir. 1935, 1939 ve 1943 seçimlerinde 22 yaşını dolduran kadın erkek her Türk seçme hakkına sahip olmuştur bugüne kadar da seçmen yaşı giderek aşağı çekilmiş ve 2002 genel seçimlerinde tekrar 18'e düşür÷lmüştür. 18-20 yaş pek çok açıdan olduğu gibi seçimlerde de kritik yaşlardır. Bu yaş grubunun sorunlarına yönelik çözümler seçim sonuçları üzerinde etkili olabilir” (Özözen K., 2007:115).

Sonuç olarak gör÷ldüğu üzere seçmen davranışı ve siyasi katılımında yaş belirleyici bir özelliktir. Siyasi katılma süreci, siyasi sisteme karşı ilgi duyulması

ve bilgi edinimi ile başlar. Aile ortamında alınan eğitimden sonra, seçmen yaşamı boyunca hayatında yer alan tüm sosyal gruplardan etkilenmektedir. Gençlik, orta yaş, orta yaş üstü ve yaşlılık olarak belirleyebileceğimiz bu evrelerin her birinde farklı toplumsal roller üstlenen birey, farklı davranış kalıpları sergileyecektir. Tüm bunlara bakıldığında, yaşa bağlı olarak ortaya çıkacak siyasal katılım eğrisinde, gençlikte yükselen ve yaşlılıkta alçalan bir seyir gözleneceği muhtemeldir.

2.1.1.6. İnanç – Etnik Faktörler

Dini ve etnik faktörler ile davranış arasındaki ilişki karışık, çeşitli ve genellikle insanların ilgi ve alakasını çeken unsurlardan oluşmaktadır. Dinin ve dindarlığın siyaset, siyasal davranış üzerindeki etkisine baktığımızda oy verme davranışı, parti tercihi, seçim sonuçları, seçimlerde taraf olma dini kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan seçim çalışmaları, lobicilik faaliyetleri, devletin ve dini kuruluşlarının birbirlerini karşılıklı olarak eleştirmeleri ve dini değerlerin toplum yaşamı içinde yaşanarak temsil edilmesi gibi çalışmaların etkisi ortadır (Eser, 2010: 81-82) .

Birden çok önemli dinin bulunduğu yada dinci ve laiklerin arasında kesin ayrılık olan ülkelerde dini farklar parti seçiminde etkili olmuştur (Lipset, 1964). Seçmen kitlesi kendi yaşamı içerisinde dini değerlere ağırlık veriyorsa, dini öğretilerini destekleyen ve bu yönde propaganda yapan partilere oy verme eğilimi gösterir.

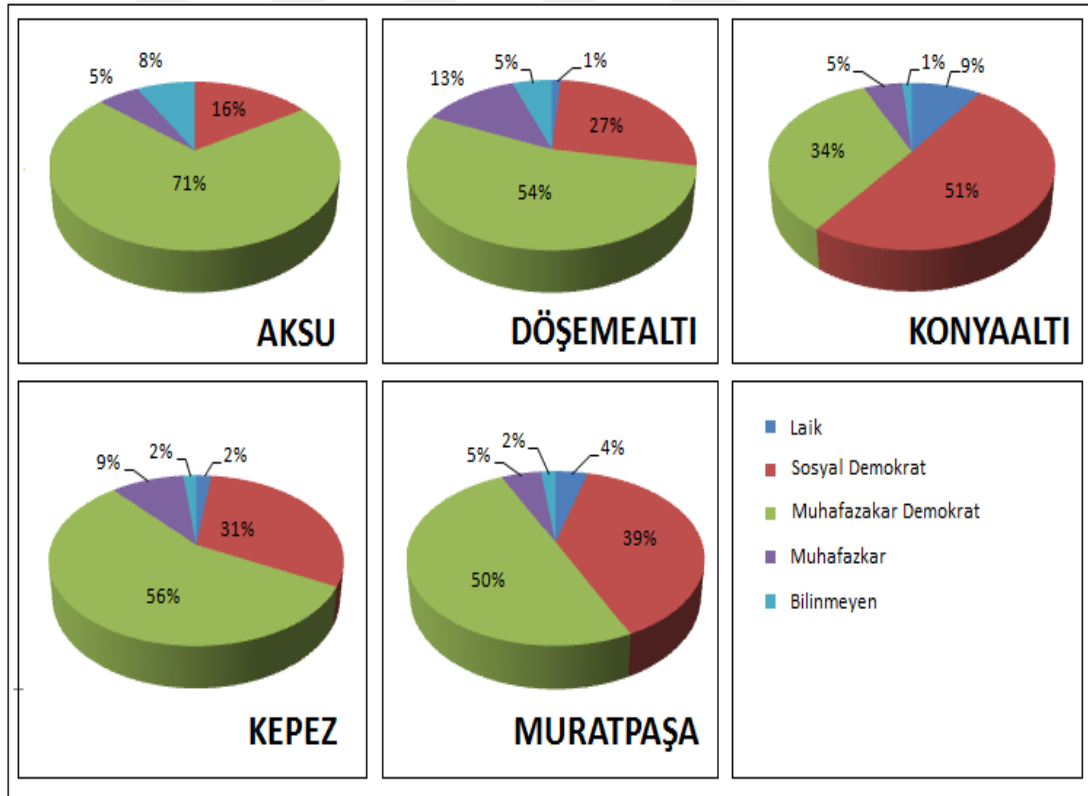
Siyasal eğilimlere etkisi üzerine yapılan birçok çalışma dinin etkisini ortaya koymaktadır. Oy verme davranışı üzerinde dindarlık düzeyinin etkilerinin incelendiği bir araştırmada Amerika'da seçmenlerin oy verme davranışında dinin kendisinden çok dindarlığın etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte bu ilişki tümüyle kesinlik arz etmemektedir. Dindarlık ile kavramlaştırma ya da isimlendirme arasındaki ilişki genellikle araştırmacılar tarafından göz ardı edilmektedir. Amerika'da yapılan başka bir çalışmada din faktörünün altı çizilmiştir. Dinsel etki tamamıyla partizanlık tarafından yönlendirilmemekte, parti üyeliği ve sıkı partizanlık ele alındığında bazı üye ilişkilerinin ve dinsel gelenekselciliğin halen parti üyelerinin oy verme davranışı üzerinde doğrudan etkili olduğu görülmüştür (Eser, 2010:94-95). Din mezhep ve dini aidiyet noktasında seçmen tercihlerinin şekillenmesi üzerinde

özellikle Avrupa’da, Amerika Birleşik Devletleri’nde ve diğer batı demokrasilerinde doğrudan etkili olduğu görülmektedir.

Ülkemizde yapılan çalışmalara baktığımızda dinin siyasal yaşamdaki etkisini görmekteyiz. 1977 yılında yapılan bir araştırmada parti tercihlerinde ideoloji, nüfus büyüklüğü, meslek, eğitim, cinsiyet, yaş, etnik bağlar ve dindarlığın etkisi incelenmiş dinin gittikçe önem kazandığı olgusuna varılmıştır. Seçmen kitlesi içinde dindar kesimin Adalet Partisi’ne destek verdiği buna karşın daha az dindar kesimin Cumhuriyet Halk Partisi’ne yöneldiği ortaya konulmuştur. Küçük partilerin dinsel tutumları öne çıkarması ile büyük partilerle rekabete girebildikleri görülmüştür. Din Türk siyasal hayatında artık önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaya başlamış, bu durum siyaset yelpazesinin sağında kalan partiler arasında bir ayrışmanın ortaya çıkmasına sebep olmuştur (Ergüder, 2007:368-369). Dindarlık düzeyi konusunda kendini orta ve yüksek düzeyde dindar görenlerin oranı, 1999’dan 2007’ye kadar yapılan Türkiye genelindeki çalışmalarda, seçmenin ortalama %85 iken, Antalya’da bu oran yaklaşık %75’lerle daha geridedir. Antalya’da kendini laik olarak adlandırılan kesim Türkiye ortalamasının üstünde olup, ılımlı ve laik seçmen oranı %82,5 olup, katı dindar %4,7 iken, katı laiklerin oranı ise %12,8’dir. Yapılan çalışmada seçmenin dini yaşayışında yıllar içinde çok fazla değişim olmadığı dikkat çekmiştir. 2007 seçimlerine bakıldığında CHP ve DTP’ye oy verenlerin çoğunlukta dindarlık düzeyinin düşük ve ılımlı-laik olduğu, AKP ve DP’ye oy verenlerin ise dindar olduğu göze çarpmaktadır (Öztoprak S., 2009). Antalya merkez ilçelerinde seçim sonuçlarına bakıldığında Kepez, Döşemealtı ve Aksu’da sağ partilerin önde olduğu ve özellikle 2002 seçimlerinden sonra AKP’nin hâkimiyeti göz önündedir. Muratpaşa ve Konyaaltı’nda ise seçmenin genel ve yerel seçimlerde sol partilere yöneldiği görülmektedir, CHP’nin birinci parti olması bu durumu desteklemektedir. Seçim sonuçlarından ve yapılan çalışmalardan hareketle Kepez, Aksu ve Döşemealtı seçmenin dindar olduğunu, Konyaaltı ve Muratpaşa seçmenin ise üç ilçeye oranla daha düşük dindarlık düzeyinde olduğunu söyleyebiliriz.

Oy kullanacak seçmen dinsel değerlere önem veriyorsa, bu seçmenin kendi değerlerine yakın gördüğü partiyi tercih etmesine yol açmaktadır. Din faktörü toplumları bir arada tutan, kültürel özelliklerini ve yaşam tarzını şekillendiren en önemli unsurlardan biridir. İslam kimliğine bağlı propagandalarla siyasi partiler

büyük kitleleri etkileyebilmekte; sağ partilerin dini inançlar üzerine odaklanması onlara oy kazandırırken, sol partilere oy kaybettirmiştir (Özözen K., 2007:124). Antalya merkez ilçelerinde de seçmenlerin dine bakış açısı verdikleri oylarda ve parti tercihinde etkili olmaktadır. Kepez, Döşemealtı ve Aksu ilçelerinde din eksenli propaganda yapan sağ partilerin oy oranları daha yüksek iken Konyaaltı ve Muratpaşa ilçelerinde laiklik ekseninde propaganda yağan sol partiler daha yüksek oy oranına sahiptir. Dindar kesimin fazla olduğu Kepez, Döşemealtı ve Aksu'da AKP oyları daha yüksek iken, dindarlık düzeyi düşük olan Muratpaşa ve Konyaaltı'nda CHP oyları daha yüksektir. Öztoprak'ın yaptığı çalışma belirtilen kanıyı destekler niteliktedir. Yerel seçimlerde din etkisi çok fazla göz önünde olmayıp, yerel seçmenlerin çıkarlarına yönelik hareket ettiği ortadadır. AKP'nin yerel seçimlerde 2/B arazi sorunu ve imar sorunu çözme vaatleri Kepez'de belediyeyi kazanmasını sağlamıştır.

Grafik 2.7: Antalya Merkez İlçelerinde (Kepez, Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa) Dini-Siyasal Dağılım

Kaynak: TÜİK Antalya Bölge Müdürlüğü 2014 anket verilerine göre düzenlenmiştir.

Türk seçmen kitlesi içinde inanç ve ideolojilerine göre oy veren “idealist” olarak tanımlanabilecek seçmen tipi %63,1 ile çoğunluğu oluşturmaktadır. Seçmen

içinde aile ve yakın çevreden etkilenecek oy verenlerin oranı %18,9'dur. Benzer şekilde oy verirken ekonomik kaygılarını ön planda tutan seçmenlerin genel içindeki oranı %17,9'dur. Türk seçmeni siyasal tercihte bulunurken parti ve adayının dine bakış açısı ile siyasal ideolojisini dikkate almaktadır. Seçmen kişisel çıkar güdüsü ile hareket eden "ilkesiz faydacı" seçmenin dahi karar verme sürecinde ideoloji ve inançlarını dikkate aldıkları görülmüştür. Buradan hareketle Türk seçmenin rasyonel şekilde oy kullanmadığı sonucuna varılmıştır (Kalender, 2005:228-229).

Din olgusu kadar siyasal katılımında etkili olan etnik unsurlarda bazı bölgelerde oldukça etkilidir. "Etnik gruplar kuşaktan kuşağa geçen bazı sürekli davranışlara, genetik ya da geleneksel kültüre sahip topluluklardır. Etnik yapı sadece Türkiye'de değil, birçok Batı Avrupa ülkesinde dahi seçim sonuçlarını yönlendiren ve etkileyen faktördür. Özellikle etnik konuları temel alan partiler oylamada bu konuyu birinci propaganda konusu haline getirmişlerdir. Seçmenler iç bakışla hareket edip, kendilerini hangi etnik gruba yakın ve içinde hissediyorsa ona göre taraftar ya da karşıt olabilmektedirler" (Özözen K., 2007: 123) Antalya merkez ilçelerinde etnik kökenin dağılımına baktığımızda çoğunluk Türk seçmen olduğu ortadadır. Merkez ilçeler olan beş ilçeye baktığımızda Kepez, Aksu ve Döşemealtı'nın seçmen kitlesi içinde Kürt seçmenlerinde yoğun olduğunu söylemek yanlış olmaz. Bu ilçelere en çok göç veren ilk on ile baktığımızda bu iller içerisinde Doğu ve Güneydoğu illerinden en çok göç alan ilçelerin Kepez, Aksu ve Döşemealtı olması Kürt seçmenin bulunduğu kanıtıdır. 2009 ve 2014 yıllarında gelen göçler Konyaaltı ve Muratpaşa ilçelerinde Doğu ve Güneydoğu illerinden gelenlerin neredeyse olmadığı göstermektedir. Konyaaltı ve Muratpaşa'nın sadece Diyarbakır'dan göç aldığı ortadadır (Tablo 2.10).

Tablo 2.10: Antalya Merkez İlçelerine En Çok Göç Veren Doğu ve Güneydoğu İlleri

Antalya Merkez İlçelerine En çok Göç Veren Doğu ve Güneydoğu İlleri Listesi (2009-2014)				
2014	Aksu	Ş.Urfa	D.Bakır	Adıyaman
	Döşemealtı	Van	Ağrı	
	Kepez	D.Bakır	Batman	Van
	Konyaaltı			
	Muratpaşa	D.Bakır		
2013	Aksu	Ş.Urfa	D.Bakır	Adıyaman
	Döşemealtı	Van		
	Kepez	D.Bakır	Batman	Van
	Konyaaltı			
	Muratpaşa	D.Bakır		
2012	Aksu	Ş.Urfa	D.Bakır	Adıyaman
	Döşemealtı	Van	Ağrı	
	Kepez	D.Bakır	Batman	Van
	Konyaaltı			
	Muratpaşa	D.Bakır		
2011	Aksu	Ş.Urfa	D.Bakır	Adıyaman
	Döşemealtı	Ağrı		
	Kepez	D.Bakır	Batman	Van
	Konyaaltı	D.Bakır		
	Muratpaşa	D.Bakır		
2010	Aksu	Ş.Urfa	D.Bakır	Adıyaman
	Döşemealtı	Van	Ağrı	
	Kepez	D.Bakır	Batman	
	Konyaaltı			
	Muratpaşa			
2009	Aksu	Ş.Urfa	D.Bakır	Adıyaman
	Döşemealtı	Van		
	Kepez	D.Bakır	Batman	
	Konyaaltı			
	Muratpaşa	D.Bakır		

Kaynak: TÜİK 2015 verilerine göre düzenlenmiştir.

“Siyasal katılım açısından özel bir durum, etnik ya da dinsel azınlık gruplarıyla ilgilidir. Dayanışma, kendi ve benzerlerini çoğunluğa karşı savunma duygusu, bu gibi grupların siyasal yaşama daha çok katılmakla kalmamakta, aynı zamanda aynı yöne katılım eğilimi taşımaktadırlar. Azınlık grubunun ekonomik gücü ve eğitim düzeyi yükseldikçe, söz konusu etki de doğal olarak artar” (Kışlalı, 1998:188). “Etnik gruplar genellikle toplum içindeki durumlarını sağlamlaştırma amacıyla eylemlerde bulunurlar bu nedenle bazı partilerin oyları tamamen bölgesel niteliktedir” (Gülmen, 1979: 51).

Antalya merkez ilçelerinde 1980 sonrası yapılan seçimlerde Kürt nüfusunun fazla olduğu ilçelerde kürt seçmenlerin etnik siyaset yapan partilere 2015 seçimleri dışında çok fazla oy vermedikleri, Kürt seçmenin yoğun olduğu doğu ve güneydoğu illerinde son seçimlerde Kürt milliyetçiliği üzerinde duran HDP-BDP'nin en büyük alternatifi AKP olmuştur. Merkez ilçeleri içinde de özellikle Kepez ilçesinde 2015 seçimlerinde HDP'ye % 12,6 oy çıkması Kürtlerin tercihini ortaya koymaktadır. Antalya merkez ilçesinden HDP'ye %8,2 oy gelmiş, tekrarlanan 1 Kasım seçimleri ile HDP oyları %2-3 civarında azalmıştır. Azalan oylar Kürt seçmenin alternatif partisi olarak görülen AKP'ye geri dönmüştür.

"Etnik yapı tüm dünyadaki örnekleri gibi ülkemizde de kültürel mozağin çeşitliliğine bağlı olarak birçok seçmen grubu (Türk, Alevi, Kürt, Arap, Ermeni, Yahudi, Rum, Laz, v.d.) vardır ve bunlar siyaset sahnesinde aktif ve siyasi partiler tarafından desteklenen gruplardır. Türkiye’de, Türk milliyetçiliği konusunda yıllardır MÇP, MHP, BBP; Kürt milliyetçiliği konusunda HEP, DEP, HADEP, DEHAP, DTP, BDP, HDP; İslami kimlik konusunda MSP, RP, FP, SP gibi partilere vurgu yapmaktadırlar. Türkiye’nin seçim tarihine bakıldığında etnik kökene önem veren partilerin tek baslarına iktidar olmalarının çok zor olduğu görülmektedir. Milliyetçiliğin baskın olduğu partiler daha çok küçük seçim bölgelerinde etkili olabilmektedirler" (Özözen K., 2007:124). Antalya'da Alevilerin siyasal eğilimlerini gösteren bir çalışmada seçmenin oy verme eğiliminde "sol" olarak kabul ettiğimiz partilere yöneldiği özellikle CHP'nin tercih edildiği görülmektedir (Erdoğan, 2011-46). Tüm Türkiye'de olduğu gibi milliyetçi eksende bulunan partiler Antalya merkez ilçelerinde de oy almasına rağmen birinci parti olamamışlardır. Yerel seçimlerde MHP'nin 1999 seçimlerinde Kepez'de, 2009 yerel seçimlerinde Aksu'da belediye başkanlıklarını kazanması merkez ilçeler içinde küçük bölgelerde olsa da milliyetçiliğin etkisini göz önüne serer. Antalya merkez ilçelerinin genelinde üst sıraları zorlayamasa da Kürt seçmenin yoğun olduğu ilçelerde Kürt milliyetçiliği yapan partilerin oy alması yine milliyetçiliğin etkisini azda olsa göz önüne sermektedir.

Lipset, yaptığı çalışmada Amerika’da gelir seviyesi ne olursa olsun zencilerin beyazlardan daha demokrat eğilimde olduğunu, Hindistan’da önemli bir dil azınlığı olan Andhraların komünist parti yanlısı olduğunu, Japonya’da Korelinin, İsrail’de

Arap azınlığın, Suriye’de Hristiyan azınlığında eğilimin aynı yönde olduğunu belirtmiştir (Canakay, 2004: 54).

TÜSES verilerine göre; Alevilerin % 52’si, Kürtlerin % 21’i kendisini sol görüşlü olarak tanımlamıştır. Alevilerin % 86’sı şeriat karşıtı iken, Kürtlerin % 35’i şeriat yanlısı, % 48’i şeriat karşıtıdır (TÜSES, 1996-50). Aleviler yüksek miktarda yaklaşık %85’i CHP yanlısı; Kürtler ise, RP ve HADEP yanlılarıdır. Yine, TÜSES verilerine göre, Kürtler arasında HADEP taraftarları bakımından ilk sırada, bunun yanında AKP de ikinci sırada etkin parti olarak tespit edilmiştir. "AKP’ye oy verenlerin %19’u, CHP’ye oy verenlerin %60 Türk kimliğini ortaya çıkarırken, DEHAP’a oy verenlerin %7’lik kısmı buna vurgu yapmaktadır" (Tosun, 2003: 80). AKP’ye oy verenlerin dini değerlere önem verdiği, CHP’ye oy verenlerin ise laikliği ve demokrasiyi ön plana çıkardığı görülmektedir. Araştırmalar Türkiye’de Alevilerin CHP’yi, Kürtlerin de HDP ve AKP’yi tercih ettiğini ortaya koymaktadır. Antalya merkez ilçelerinde Alevilerin yoğun olduğu yerlerde CHP’nin birinci olması, Doğu ve Güneydoğudan en fazla göç alarak Kürt nüfusun yoğunlaştığı ilçelerde 1995, 1999, 2002 ve 2015 seçimlerinde Kürt milliyetçiliğini destekleyen partilerin oy alması ve AKP’nin birinci parti gelmesi yapılan araştırmaları destekler niteliktedir.

Özetle etnik kimlik ve dini bağlılık, politik bağlılığın belirlenmesinde çok önemli rol oynamaktadır. Seçmen genellikle üyesi bulunduğu grubun siyasi tercihleri yönünde oy kullanmakta ve bağlı olduğu dini yada etnik gruba oy verme eğilimine girmektedir.

2.1.1.7. Gelenekçilik (Bölge Faktörü, Hemşericilik)

Seçmen üzerinde etkili olan bir diğer bir faktör olan bölgecilik başka bir deyişle memleketçilik (hemşericilik) ülkemizde siyasi eğilimler üzerinde etkilidir. Kararsız seçmen kitlesi için oy vereceği adayı belirlemede geleneksel bir yöntem olan hemşericilik önemli bir etkiye sahiptir. “Bölgecilik kavramı Türkiye’de oldukça belirgin ve kendine has bir yapıya sahiptir. Mesela Karadenizlilik aynı etnik yapı ya da ilden olmamalarına rağmen ortak özelliklerini buluşturdıkları bir çatıdır. Siyasetten beklentiler bölgesel olarak tanımlanabiliyorsa, seçmen grupları da kendi coğrafi sınırlarını belirlerler. Bölgecilik, gelişmekte olan toplumlarda hala etkinliğini sürdüren bir konudur. Sadece seçimlerde tercih sebebi olmayıp birçok alanda pozitif ayrımcılık sebebidir. Bu ayrımcılığa, milletvekilleri de esas görevleri dışında patronaj

faaliyetlerle, hemşerilerine aracılık hizmeti sunarak ve Ankara'daki işlerini takip ederek karşılık vermektedirler” (Özözen K., 2007:122). Antalya merkez ilçelerinde gelenekçilik faktörüne baktığımızda en dikkat çeken unsur 1973 genel seçimlerinde meclise giren, 1992- 2010 yılları arasında CHP genel başkanlığını yapmış Deniz Baykal'dır. (https://tr.wikipedia.org/wiki/Deniz_Baykal, 08/01/2016, 22:30). Deniz Baykal'ın memleketi olan Antalya'da hemşericilik etkisiyle CHP 1980'den 2015'e kadar olan genel seçimlerde -1999 seçimleri dışında- %23'lük oy oranı altına inmemiştir. 1995, 2002 ve 7 Haziran 2015 seçimlerinde Antalya merkez ilçeleri geneli ortalamasında birinci parti olmuştur (Tablo 2.11). Mesut Yılmaz'ın genel başkanlığını yaptığı ANAP'ın ve Recep Tayyip Erdoğan'ın genel başkanlığını yaptığı AKP'nin Rize'den en yüksek oyu alması, Devlet Bahçeli'nin genel başkanlığını yaptığı MHP'nin Osmaniye'den yüksek oy oranına sahip olması Antalya merkez ilçesinde Deniz Baykal faktörünü destekler niteliktedir.

Tablo 2.11: Antalya Merkez İlçesinde 1980-2015 Genel Seçimleri CHP Oyları

Antalya Merkez İlçesinde 1980-2015 Genel Seçimleri CHP Oyları											
Antalya Merkez İlçeleri Ort.	CHP	1983	1987	1991	1995	1999	2002	2007	2011	7.06.2015	1.11.2015
		%25,2	%27,0	%20,3	%23,3	%11,8	%33,3	%32,4	%34,2	%34,6	%35,3

Kaynak: TÜİK 2015 verilerine göre düzenlenmiştir. (Not: 1983-HP, 1987-1991 SHP'ye aittir)

Belirtilenlere ek olarak bölgeciliği sadece hemşericilik olarak açıklamak eksik olacaktır. Bununla birlikte bölge faktörü ekonomik grupların oluşturduğu seçmen bölgeleri olarak da açıklanabilir. Yapılan bir çalışmada ABD'nin güneyinde bulunan federal yapı, İtalya'nın güneyi, Kanada'nın güneyinde Quebec ve Büyük Britanya'nın dağlık kesimleri ile Norveç'in batı bölgelerinde düşük gelirli seçmen kitlesinin bulunduğu ekonomik olarak az gelişmiş bu bölgeler bilinenin aksine oyunu sol partilere kullanmak yerine muhafazakâr adaylara kullandığı belirtilmiştir (Canakay, 2004: 55). Geri bölgelerde bulunan yoksul işçi ve köylülerden oluşan seçmen kitlesinin solcu siyasi faaliyetlere soğuk bakmaları, gelenekçi değerlerine bağlı kalmalarından kaynaklanmaktadır. Bu bölgelerde sosyal yapı kapital ekonominin öncesindeki şeklini korumuştur (Lipset, 1964).

Bölgeler mevcut yapılarını ne kadar korumuş olsalar dahi gelişmeye kapalı kalamamışlardır. Tarım ekonomisinin hâkim olduğu geleneksel toplum yapısından, endüstriye dayalı açık toplum yapısına geçildikçe oy vermedeki yöresel ve bölgesel

etkiler azalmakta, toplumsal sınıfların etkisi artmaktadır. Sanayileşmenin ve kentleşmenin arttığı yörelerde sol oylar artarken, geleneksel toplum yapısının değişmediği ya da çok az değiştiği yörelerde durum tersine olmaktadır. Geleneksel yapı içinde egemen faktörler oyları yönlendirebilmektedir (Özsoy, 2004: 28).

Sonuç olarak bakıldığında bölgecilik etkisinin temelinde, seçmenin gerek mecliste gerekse kamu kurumlarında bürokratik işlerini yaptırabilecek bir tanıdığıнын olması düşüncesi etkili olmaktadır. Bununla birlikte ekonomik faaliyetleriyle öne çıkan sanayi, ticaret, tarım bölgelerinde bulunan seçmenler, içinde bulunduğu bölgenin şartları çerçevesinde oy tercihini şekillendirmektedir.

2.1.1.8. Yerleşim Birimi

“Kent, tarımsal olmayan üretimin yapıldığı ve daha önemlisi hem tarımsal hem de tarım dışı üretimin dağıtımının kontrol fonksiyonlarının toplandığı, belirli teknolojik gelişme seviyelerine göre büyüklük, heterojenlik ve bütünleşme düzeylerine varmış yerleşme biçimidir” (Uğurlu, 2010: 25-69) .“Kentleşme, sanayileşme ve ekonomik gelişmeye bağlı olarak kent sayısının artması ve bugünkü kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında artan oranda örgütlenme, iş bölümü ve uzmanlaşma yaratan, insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü davranışlara yol açan nüfus birikimi sürecidir”(Keleş, 1997:19).

Kentleşme modernleşmenin bir göstergesi olup, modernleşmeye bağlı olarak geleneksel kalıpların çok fazla korunamadığı ve kentleşme ile siyasi havanın değiştiği görülmektedir. Modernleşmeye bağlı olarak kentleşme siyaseti ve siyasal davranışları olumlu yönde şekillendirmektedir. Kentli seçmen kitlesi taşraya göre katılımcı ve talepkar olmaktadır (Görmez, 1997: 57). Burayı anlayabilmemiz için modernleşmenin tanımına ihtiyaç duyuyoruz.

Modernleşme sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel alanlarda sanayileşmiş Batı toplumlarının sahip olduğu yapı, kurum, değer ve sistemlere sahip olmak için yapılan düzenlemelerdir (Demir ve Acar, 1998: 57). Modernleşme, az gelişmişler açısından bir sosyal gelişme olarak tanımlanırken, gelişmiş ülkeler için birikimlerin aktarılması, yol göstericilik, şekillendirme anlamlarına gelebilir. Buradan hareketle modernleşme yönü belirlenmiş ve değer yüklenmiş bir sosyal değişimdir (Atalay, 2001:221). Modernleşme kırsal ve kentsel seçmenin oy tercihinde etkili olabilmektedir.

Modernleşmeye bağlı ortaya çıkan kentlileşme siyasal kültür, siyasal davranışlar ve siyasal katılımı büyük değişikliklere yol açtığı söylenmektedir. Kentleşme sürecinde tutum, inanç, duygu ve değer yargılarındaki değişmelerin siyasal kültüre ve siyasal katılıma yansıdığını söylemeden geçemeyiz (Görmez, 1997:25). Kentlileşen birey, hakların ve sorumlulukların bilincinde olma, oy vermeyi vatandaşlık görevi kabul etme, siyasal kurumları gerekli görme, sivil toplum organizasyonlarını destekleme, yerel birimlerin faaliyetlerinin artırılması isteme, ulusal ve toplumsal sorunlara karşı duyarlı olma gibi davranışlar edinir.

Kent, kasaba ve köyde oturan insanların siyasal katılımı ve katılım şekli aynı düzeyde değildir. Kentsel bölgelerdeki seçmen siyasal katılımı bağımsız ve daha bilinçli iken, kırsal kesimdeki seçmenler çoğunlukla bağımlıdır. Bunda eğitim düzeyi ile birlikte toplumsal ilişkilerin ve ortamın etkisi bulunmaktadır. Kırsal kesimde ve küçük yerleşim birimlerinde bir yandan aile ilişkilerine bağlı dayanışma, öte yandan ağa ve benzeri ilişkiler, seçmenin bağımsız katılımını zorlaştırmaktadır. Ülkemizde çoğu zaman kırsal kesimdeki siyasal katılma oranının kentsel kesimlere göre yüksek oluşu da bu nedenlerden kaynaklanmaktadır (Kışlalı, 1998:187).

Çalışma alanı içinde kentsel ve kırsal nüfusun dağılışına bakıldığında merkezde bulunan beş ilçeden Aksu ve Döşemealtı'nda kır nüfusun oranı kent nüfusuna göre fazladır. Kentsel nüfusun en fazla olduğu ilçe ise Muratpaşa olmuştur. Kır nüfusunun fazla olduğu yerlerde eğitim oranının ve gelir düzeyinin düşük olduğu ortadadır. Yapılan araştırmalar kırsal yerleşmelerin yoğun olduğu yerlerde katılımın yüksek olduğu ve oyların bir bütün halinde belirli bir partiye verildiği belirtilmiştir. Merkez ilçelerinde yapılan seçimlerde katılım oranının en yüksek olduğu ilçeler içinde Aksu ve Döşemealtı'nın olması, Muratpaşa'da katılımın oranlarının düşük olması araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Fakat Kepez'de katılım oranı yüksek olsa da kırsal nüfusun az olması, Konyaaltı'nda kırsal nüfusun fazla olmasına rağmen katılımın az olması araştırmalarda söylenenin aksinedir. Kentsel kesimin fazla olduğu Muratpaşa'da oylar partiler arasında daha fazla parçalanmışken, Aksu ve Döşemealtı'nda oylar partiler arasında fazla parçalanmamıştır (Tablo 2.12).

Tablo 2.12: Antalya Merkez İlçelerinde 1980-2015 Kır-Kent Nüfusu

1980-2014 Antalya Merkez İlçelerinde Nüfusun Kırsal-Kentsel Değişimi Tablosu											
AKSU	1980	1985	1990	2000	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2014
Kent (%)	28,2	32,1	42,8	26,2	7,4	71,8	71,3	71,5	75,5	75,1	100
Kır (%)	71,8	67,9	57,2	73,8	92,6	28,2	28,7	28,5	24,5	24,9	
Toplam (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
DÖŞEMEALTI	1980	1985	1990	2000	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2014
Kent (%)	9,6	11,3	12	17,2	39,3	64,4	65,1	67,4	81,4	96,2	100
Kır (%)	90,4	88,7	88	82,8	60,7	35,6	34,9	32,6	18,6	3,8	
Toplam (%)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
KEPEZ	1980	1985	1990	2000	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2014
Kent (%)	***	***	***	***	***	97,9	98,1	98,1	98,1	98,2	100
Kır (%)	***	***	***	***	***	2,1	1,9	1,9	1,9	1,8	
Toplam (%)	***	***	***	100	100	100	100	100	100	100	100
KONYAALTI	1980	1985	1990	2000	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2014
Kent (%)	***	***	***	***	***	94,3	96,1	95,5	95,6	95,7	100
Kır (%)	***	***	***	***	***	5,7	4,9	4,5	4,4	4,3	***
Toplam (%)	***	***	***	100	100	100	100	100	100	100	100
MURATPAŞA	1980	1985	1990	2000	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2014
Kent (%)	***	***	***	100	100	100	100	100	100	100	100
Kır (%)	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***	***
Toplam (%)	***	***	***	100	100	100	100	100	100	100	100

Kaynak: TÜİK 2015 verilerine göre düzenlenmiştir.

Katılımın yüksek olduğu yerlerde, siyasal partilerle ilgili bilgilerin diğer bölgelere göre daha düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar köylerdeki yüksek katılımın kişinin çıkarlarını düşünerek yaptığı özgür ve bireysel bir seçim olmadığını; toplumsal baskıların yüksek siyasal katılımı doğurduğunu kanıtlayacak niteliktedir (Alkan, 1979:166) .

Yerleşme biriminin büyümesine bağlı olarak farklı siyasi görüşlerin benimsenmesi siyasete uygun bir ortam oluştuğu belirtilmektedir. Yerleşme birimi küçüldükçe mahalle baskısı artmakta ve ortama uymaya zorlayan toplumsal baskılar ortaya çıkmaktadır. Yerleşme boyutu ve buna bağlı modernlik durumu siyasal katılımı bağımsız davranmayı etkilemektedir (Turan, 1979: 166). Türkiye’de kırsal alanda kentsel yerlere göre daha yüksek katılım oranlarının nedeni olarak kırsal alanda güçlü aşiret ve feodal ilişkilerin varlığı gösterilebilir. Antalya merkez ilçeleri kırsal kesimlerinde seçimleri etkileyecek feodal bir yapıya sahip değildir.

Ülkemizde kırsal kesimde siyasal katılım kentsel kesime göre daha yüksektir. Kentlerde okur-yazar oranının yüksek olması, kitle iletişim araçları, dernek ve partilere üyeliğin daha yoğun olması seçmeni uyarıcı niteliktedir. Kırsal kesimde oy

kullanılmamasının kolay saptanabilmesi oy kullanımını artırmıştır. Kent yaşamının çeşitliliği ve çapraz baskılar kentte oy kullanımına olan ilgiyi azalmış bazen güçleştirmiştir (Turan, 1981: 79) . Toplumsal yapının farklılığı kırsal kesimde tekelci ve baskıcı bir siyasal düzeni kolaylaştırırken, kentsel kesimde gelişime bağlı çoğulcu, bilinçli, sorgulayan ve düşüncelerini ifade eden etkin bir seçmen kitlesi oluşmasına zemin hazırlamaktadır (Özsoy, 2004:17). Kentte kalış süresine paralel olarak değişen siyasal bilgimiz ve bakış açımız siyasal katılımı arttırmıştır. Bununla birlikte şehirde kalınan süre arttıkça derneklere üyelik ve sol partilere verilen oy oranı atılmıştır. Antalya merkez ilçelerinde kentsel alanlardaki katılım oranları söylenenin aksine kırsal alanlara göre daha düşüktür.

Kırsal ve kentsel kesimden gelen oyların partilere dağılımına bakıldığında AP'nin oyları en çok kasabalı ardından şehirli ve köylülerden gelmiştir. CHP'nin ise oyları en çok kentsel kesimden ardından kasaba ve köylerden aldığı izlenmiştir. Bu oy dağılımında kırsal ve kentsel duruma bağlı ortaya çıkan seçmenin geliri, eğitim düzeyi gibi faktörlerde etkili olmuştur (Baykal, 1976: 76-77). Oy dağılımına bakıldığında kentli nüfusun sol görüşlü partilere, kırsal nüfusun muhafazakâr sağ partilere yöneldiği görülmektedir. "Danielson, Keleş ve Özbudun çalışmalarında gecekondü alanlarında düşük gelirli ve geçimini zor sağlayan seçmenlerin arasında siyasal eğilim olarak solun hızla yükselişe geçtiği bulgusuna erişilmiştir "(Çınar 2007: 145). 2002 seçimler ardından yapılan araştırma verilerine göre, kırsal kökenli seçmene sahip olma bakımından ilk sırada DEHAP ve DYP gelmektedir. Büyük kentlerde AKP %36,2, CHP %26 oranında destek görmüştür. Kentlerde en fazla destek %34,2 ile AKP'ye olmuştur (Tosun, 2003). Antalya merkez ilçeleri sınırlarında yer alan ilçelerde köy kökenli ve kırsal nüfusun fazla olduğu, çiftçiliğin yapıldığı Aksu, Kepez ve Döşemealtı'nda sağ kesimde yer alan muhafazakâr partiler tercih edilmiştir. 1983 yılı seçimlerinden 2015 seçimlerine mahalli ve genel seçimlerde Aksu, Kepez ve Döşemealtı'nda ANAP, DYP, DP, MHP ve AKP tercih edilmesi bu durumu desteklemektedir. Döşemealtı'nda 2002 seçimlerinde CHP'nin birinci parti olması istisna bir durum oluşturmuştur. 2002-2015 döneminde bu üç ilçede AKP hâkimiyeti seçmenin sağ partilere yönelme durumunu desteklemektedir. Kentsel alanların daha gelişmiş olduğu, eğitim ve gelir düzeyinin yüksek olduğu Muratpaşa ve Konyaaltı'nda laikliği ön planda tutan partiler ön plana çıkmıştır. 1999 yerel seçimlerinden sonra CHP'nin Konyaaltı'nda birinci parti olması, 1999 yerel

seçimlerinde DSP'nin, 2004 yerel seçimlerinden sonra CHP'nin Muratpaşa'da birinci parti olup, 2002, 2007, 2011 ve 2015 genel seçimlerinde CHP'nin Muratpaşa ve Konyaaltı'nda birinci parti gelmesi araştırmaları desteklemektedir.

Sonuç olarak bakıldığında kentli seçmenin, kırdan yaşayan seçmenlere göre daha eğitilmiş ve siyasal bilgisinin fazla olduğu ortadadır. Kırsal kesimde bulunan seçmenlerin mahalle baskısı ve feodal yapının etkisiyle siyasal katılımının daha yüksek olduğu göz önündedir.

2.1.1.9. Göç Faktörü

En genel anlamda göç “anamlı bir uzaklık ve etki yaratacak kadar bir süre içinde gerçekleşen bütün yer değiştirmeler” olarak tanımlanmaktadır (Erder, 1986:9). Tekerleğin icadından yazının bulunmasına, salgın hastalıklardan bu hastalıkların tedavisine kadar insanlık adına öğrenilen her şey dünyaya göçlerle taşındı. Tüm bunları etkilediği gibi göç olgusu seçmen tercihinde etkili olan bir unsurdur.

Coğrafi ortam, geleneksel demografik yapı ve bunlara bağlı sosyal düzen seçmenlerin tercihleri üzerinde etkili olabilmektedir. Göç yoluyla çözülen bu sosyal düzen zamanla insanların dünya görüşlerini de etkilemektedir. Türkiye'deki mevcut bölgesel sosyo-ekonomik farklılık, göçü hızlandırırken, kentlerde farklı kültürel katmanların oluşumunu da sağlamıştır. Göç ve seçmen davranış değişimini inceleyen araştırmalarda göç alan mahallelerin seçimlerdeki etkileri merkezde toplanan çekirdek mahallelerden farklı yönde olduğu gözlenmiştir. Ülkemizdeki kültürlerin birbirine göre farklılıkları ve benzerlikleri, yerel kültürlerini ne kadar korudukları ve bunların seçmen davranışlarına yansımaları coğrafi açıdan değerlendirildiğinde Türkiye'de toplumsal seviyede ayrışmayı görmek mümkündür (Özözen K., 2007:118). Antalya merkez ilçelerinde en fazla göç alan yerler merkez ilçenin kenar kesimleri ve merkeze uzak alanlarda yer almaktadır. Merkez ilçe içerisinde en uzak olan Kepez, Aksu ve Döşemealtı'nda göçe bağlı gecekondulaşma ve çarpık kentleşmeyi ortaya çıkarmıştır. Göç alan ve merkez ilçenin kenarında kalan ilçelerde ve merkeze yakın olan ilçelerde katılım oranları ve tercih edilen partilerin farklılık gösterdiği ortadadır. Kenarda bulunan ilçelerde katılım oranları yüksek ve sağ partilere yönelim yüksektir. Merkeze yakın ilçelerde ve mahallelerde katılım düşük ve sol partilere yönelim yüksektir.

“Göçler, iki sorun ortaya çıkarmıştır. Birincisi, birçok vatandaş kayıtlı oldukları ve oy kullanmaları gereken yerlerde ikamet etmedikleri ve bu durumu normal yollardan seçmen kütüklerine kayıtlanmadıkları için, seçime katılma hakkını fiilen kaybetme durumuna düşmüşlerdir. İkinci olarak da, genellikle batı illerine göç eden bu vatandaşların kendilerini temsil edecek sayıda milletvekilliği ayrılmamış olduğundan temsil edilmeme durumu ile karşı karşıya kalmışlardır. Göç alan illerde göç oranında temsil imkânı artmadığından, göç veren illerle karşılaştırıldığında temsilde adaletsizlik yaratmaktadır” (Özözen K., 2007:120). Antalya merkez ilçelerinde, ülkemizde olduğu gibi temsilde adaletsizlik bir sorun olmuştur. TÜİK verilerinde Türkiye’de en çok göç alan iller arasında ilk sıralarda yer almış, alınan göçe bağlı artan nüfusu seçimlerde temsil sorununu arttırmıştır. "Mecliste en düşük ve en yüksek düzeyde temsil edilen ilçeler arasında Urfa’da 4,7; Kocaeli’nde 5,0; Muğla’da 5,5; Tekirdağ’da 5,6; Balıkesir, Manisa ve Van’da 6,1; Mardin ve Ordu’da 6,4 kat fark söz konusudur. Temsil adaletsizliğinin yüksek olduğu büyükşehirlerde ise bu farklar Konya’da 61,8; Ankara’da 61,1; Eskişehir’de 40,8; Antalya’da 39,6; Kayseri’de 22,9; Bursa ve Gaziantep’te 22,6 kat olarak gerçekleşmiştir" (Arıkboğa,2014:44). Temsil adaletsizliğinin diğer büyükşehirlerde olduğu gibi Antalya’da da fazla olduğunu görmekteyiz. Göçe bağlı Antalya merkez ilçelerinde temsil sorunu gün geçtikçe artmaktadır. Nüfus oranlarının düşük olduğu doğu ve güneydoğu illerinden Antalyaya göç edenler geldiği yerde nüfusu azaltmaları, gittikleri yerde de nüfusu arttırdıkları için temsil adaletsizliği sorununu ortaya çıkarmıştır.

Antalya merkez ilçelerinde göç alınan yere bakıldığında göller yöresinde Burdur, Isparta ve Afyonkarahisar’dan gelenlerin fazla olduğu, İç Anadolu’dan özellikle Konya, Sivas, Çorum, Karaman ve Ankara’dan gelenlerin fazla olduğu, Doğu Anadolu’dan Ağrı ve Van’dan gelenlerin fazla olduğu, Güneydoğu Anadolu’ndan ise Şanlıurfa, Diyarbakır, Batman, Adıyaman’dan gelenlerin fazla olduğunu TÜİK verileri desteklemektedir (Tablo 2.13). Göç veren bu illerde birinci gelen partilere bakıldığında sağ partilerin ön planda olduğu seçim sonuçlarında göze çarpmaktadır. Doğu ve Güneydoğuda Kürt milliyetçiliğine vurgu yapan partiler ön plana çıkmıştır. Merkez ilçelerde Kürt milliyetçiliği kullanan partilerin en fazla oy aldığı ilçeler ile Doğu ve Güneydoğudan en fazla göç alan ilçeler paralellik göstermektedir (Tablo 2.13)

Tablo 2.13: Antalya Merkez İlçelerinde (Büyükşehir Merkezinde Kalan İlçelerin) En Çok Göç Aldığı İller

Antalya Merkez İlçelerine En çok Göç Veren İller Tablosu (2009-2014)											
Yıl	İlçeler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2014	Aksu	Antalya	Isparta	Ş.Urfa	Konya	Burdur	Afyon	Manisa	D.Bakır	Karaman	Adıyaman
	Döşemealtı	Antalya	Burdur	Konya	Afyon	Van	Isparta	Sivas	Ağrı	Ankara	Mersin
	Kepez	Antalya	Burdur	Konya	Isparta	D.Bakır	Afyon	Batman	Van	Sivas	Kayseri
	Konyaaltı	Antalya	Burdur	Konya	İstanbul	Ankara	Sivas	Isparta	Adana	Kayseri	Afyon
	Muratpaşa	Antalya	Burdur	Konya	Isparta	İstanbul	Ankara	Sivas	Afyon	D.Bakır	Kayseri
2013	Aksu	Antalya	Burdur	Konya	Ş.Urfa	Burdur	Manisa	Afyon	D.Bakır	Adıyaman	Karaman
	Döşemealtı	Antalya	Burdur	Konya	Afyon	Van	Isparta	Sivas	Hatay	Ankara	Kayseri
	Kepez	Antalya	Burdur	Konya	Isparta	Afyon	D.Bakır	Batman	Kayseri	Van	Sivas
	Konyaaltı	Antalya	Burdur	Konya	İstanbul	Ankara	Sivas	Isparta	Kayseri	Adana	Afyon
	Muratpaşa	Antalya	Burdur	Konya	Isparta	İstanbul	Ankara	Sivas	Afyon	D.Bakır	Kayseri
2012	Aksu	Antalya	Isparta	Konya	Ş.Urfa	Burdur	Afyon	D.Bakır	Manisa	Adıyaman	Karaman
	Döşemealtı	Antalya	Burdur	Konya	Van	Afyon	Isparta	Sivas	Ankara	Ağrı	Mersin
	Kepez	Antalya	Burdur	Konya	Isparta	Afyon	D.Bakır	Batman	Kayseri	Sivas	Van
	Konyaaltı	Antalya	Burdur	Konya	İstanbul	Ankara	Sivas	Isparta	Adana	Kayseri	Afyon
	Muratpaşa	Antalya	Burdur	Konya	Isparta	İstanbul	Ankara	Sivas	Afyon	D.Bakır	Kayseri
2011	Aksu	Antalya	Isparta	Konya	Ş.Urfa	Burdur	Afyon	D.Bakır	Manisa	Adıyaman	Van
	Döşemealtı	Antalya	Burdur	Konya	Van	Afyon	Isparta	Sivas	Ankara	Ağrı	Hatay
	Kepez	Antalya	Burdur	Konya	Isparta	Afyon	D.Bakır	Batman	Kayseri	Sivas	Van
	Konyaaltı	Antalya	Burdur	Konya	İstanbul	Ankara	Sivas	Isparta	Kayseri	Adana	D.Bakır
	Muratpaşa	Antalya	Burdur	Konya	Isparta	İstanbul	Ankara	Sivas	Afyon	D.Bakır	Kayseri
2010	Aksu	Antalya	Isparta	Konya	Ş.Urfa	Manisa	Burdur	Afyon	D.Bakır	Adıyaman	Karaman
	Döşemealtı	Antalya	Burdur	Konya	Van	Isparta	Afyon	Sivas	Ankara	Adana	Ağrı
	Kepez	Antalya	Burdur	Konya	Isparta	Afyon	D.Bakır	Batman	Kayseri	Sivas	Çorum
	Konyaaltı	Antalya	Burdur	İstanbul	Konya	Ankara	Sivas	Isparta	Kayseri	Adana	Afyon
	Muratpaşa	Antalya	Burdur	Konya	Isparta	İstanbul	Ankara	Sivas	Afyon	D.Bakır	Kayseri
2009	Aksu	Antalya	Isparta	Konya	Ş.Urfa	Manisa	Burdur	Afyon	D.Bakır	Adıyaman	Karaman
	Döşemealtı	Antalya	Burdur	Konya	Van	Isparta	Sivas	Afyon	Şırnak	Ankara	Adana
	Kepez	Antalya	Burdur	Konya	Isparta	D.Bakır	Batman	Afyon	Kayseri	Sivas	Çorum
	Konyaaltı	Antalya	İstanbul	Burdur	Konya	Ankara	Sivas	Isparta	Kayseri	Afyon	Adana
	Muratpaşa	Antalya	Burdur	Konya	Isparta	İstanbul	Ankara	Sivas	Afyon	D.Bakır	Kayseri

Kaynak: TÜİK 2015 verilerine göre düzenlenmiştir.

Sonuç olarak bakılığında kırsal kesimin tutucu yapısı, oy tercihinde kalıplaşmış şekilde aynı partiye oy verme ve yüksek katılım olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna karşın şehirlerin daha modern ve gelişime açık olması seçmenin daha bilinçli olmasını sağlamış bu da oyların parçalanma oranını arttırmıştır. Şehrin cazibesine bağlı ortaya çıkan kırdan kente göçünde etkisiyle seçim sonucunda temsilde adaletsizlik ülkemizde kronik bir sorun haline gelmiştir.

3. BÖLÜM

3.1. ANTALYA MERKEZ İLÇELERİNDE GENEL VE YEREL SEÇİMLERİN ANALİZİ

Çalışmanın bu kısmında Antalya merkez ilçelerinde 6 Kasım 1983, 29 Kasım 1987, 20 Ekim 1991, 24 Aralık 1995, 18 Nisan 1999, 3 Kasım 2002, 22 Temmuz 2007, 12 Haziran 2011, 7 Haziran 2015 ve 1 Kasım 2015 yıllarında yapılan milletvekili seçimleri ile 25 Mart 1984, 26 Mart 1989, 27 Mart 1994, 18 Nisan 1999, 28 Mart 2004, 29 Mart 2009, 30 Mart 2014 yıllarında yapılan mahalli idareler seçim sonuçları değerlendirilecektir. Antalya Büyükşehir merkezi sınırları içinde kalan ve Antalya merkez ilçeleri olarak belirlenen alanda yer alan Muratpaşa, Kepez, Konyaaltı, Aksu ile Döşemealtı'nda seçim sonuçları genel seçim ve yerel seçim olarak analiz edilecektir. Bu bağlamda yapılan veri araştırmalarımız, TÜİK ve YSK ile yapılan yazışmalara, YSK bölge büroları ve siyasi partilerin teşkilatları ile yapılan görüşmeler sonucuna dayanmaktadır; yukarıda ismini saydığımız veri kaynaklarından, belediyelerde ve TODAİE'e ait 'Yerelnet' internet ağı üzerinden yaptığımız taramalarda 1984-1989 yerel seçimleri ve 1983-1987 genel seçimlerinin merkez ilçe sonuçlarına ulaşılmış Aksu, Kepez, Döşemealtı, Konyaaltı ve Muratpaşa'nın bu tarihli sonuçlarına detaylı ulaşılammıştır. Bu nedenle sıraladığımız bu seçim dönemleri için genel bir değerlendirme ve analize gidilmiştir. 1991, 1995, 1999, 2002, 2007, 2011, 2015 genel seçimleri ve 1994, 1999, 2004, 2009, 2014 yerel seçimleri Antalya merkez ilçeleri ilçe düzeyinde analiz edilip değerlendirilmiştir. Yerel ve genel seçim sonuçlarının belli dönemlerde elde edilememesinin sebebi olarak idari sınırların değişmesi sonucu verilerin korunamaması gösterilebilir.

3.1.1. Genel Seçimler

Çalışma alanında 1980 sonrasında yapılmış olan 1983, 1987, 1991, 1995, 1999, 2002, 2007, 2011, 7 Haziran 2015 ve 1 Kasım 2015 milletvekili seçimlerinde seçime katılım düzeyi, geçerli oylar ve bu oyların siyasi partilere dağılımında etkisini tespit ettiğimiz coğrafi unsurlara dayanarak açıklanmaya çalışılmıştır. Antalya

merkez ilçeleri içinde yer alan Muratpaşa, Kepez, Konyaaltı, Döşemealtı ve Aksu'da seçmen miktarı 1980 yılından günümüze doğal sebepler ve göç sonucu sürekli artış göstermiştir. 1980 sonrası yapılan on genel seçim içerisinde 1983-1987 genel seçimlerinin sonuçlarına, Antalya merkez ilçe sonuçları bazında ulaşılabilmektedir. 12 Eylül 1980 darbesine yakın gerçekleşen bu iki seçimin sonuçları ilçeler bazında değil merkez temelli olarak değerlendirilmiştir. 1983 Genel seçiminde çift barajlı d'hondt sistemi uygulanırken; 1987-1991 Genel seçimlerinde çift barajlı d'hondt sistemi'ne artı olarak kontejyan uygulamasına geçilmiş 2002, 2007, 2011, 2015 (7 Haziran-1 Kasım) genel seçimlerinde ülke barajlı d'hondt sistemi uygulanarak seçimler gerçekleştirilmiştir. Siyasiler barajın geçilmesinin zor olması gerekçesiyle yeni arayışlara girmiştir. Bu bağlamda yeni partilerin kurulmasının yanı sıra, var olan bir çok parti tek çatı altında birleşmiştir. 1983 Genel seçimlerinden günümüze elli dört farklı siyasi parti genel seçimlerde katılım göstermiştir. Seçmenlerin arayışları ve seçime giren siyasi partilerin fazla olması genel seçimlerde pek çok kez istikrarsızlığın doğmasına yol açmıştır.

3.1.1.1. Genel Seçimlere Katılım Durumu

Genel ve yerel seçimlerde siyasi partilerin varlığı, partilerce gösterilen adaylar, propaganda ve seçim vaatleri ölçüsünde seçimlere katılım da seçimin seyrinde ve sonucunda çok önemli bir yere sahiptir. Katılım oranları partilerin oy oranlarını, meclisteki temsil oranlarını, buna bağlı olarak da seçmenin meclisteki temsil oranını etkileyen en önemli faktörler arasında yer almaktadır.

12 Eylül 1980 sonrasında yapılan genel seçimlerde çalışma alanımız olan Antalya merkez ilçelerinde seçmenlerin seçimlere katılım miktarları 1983 genel seçimlerinden 2015 genel seçimlerine sürekli artış göstermiştir. Bunun nedeni olarak seçmen miktarındaki artış gösterilebilir. Buna karşın katılım miktarları her ne kadar artış gösterse de katılım oranlarında seçim yıllarına göre dalgalanmalar yaşanmıştır.

Yaşanan dalgalanmaları daha detaylı olarak incelediğimizde şu sonuçlara varmaktayız:

6 Kasım 1983 yılında gerçekleşen 12 Eylül 1980 darbesi sonrası ilk genel seçimde Antalya merkez ilçesinde sınırlarında bulunan, merkez ilçelerden Kepez, Muratpaşa ve Konyaaltı, Aksu ve Döşemealtı ilçeleri bu seçim döneminde merkeze

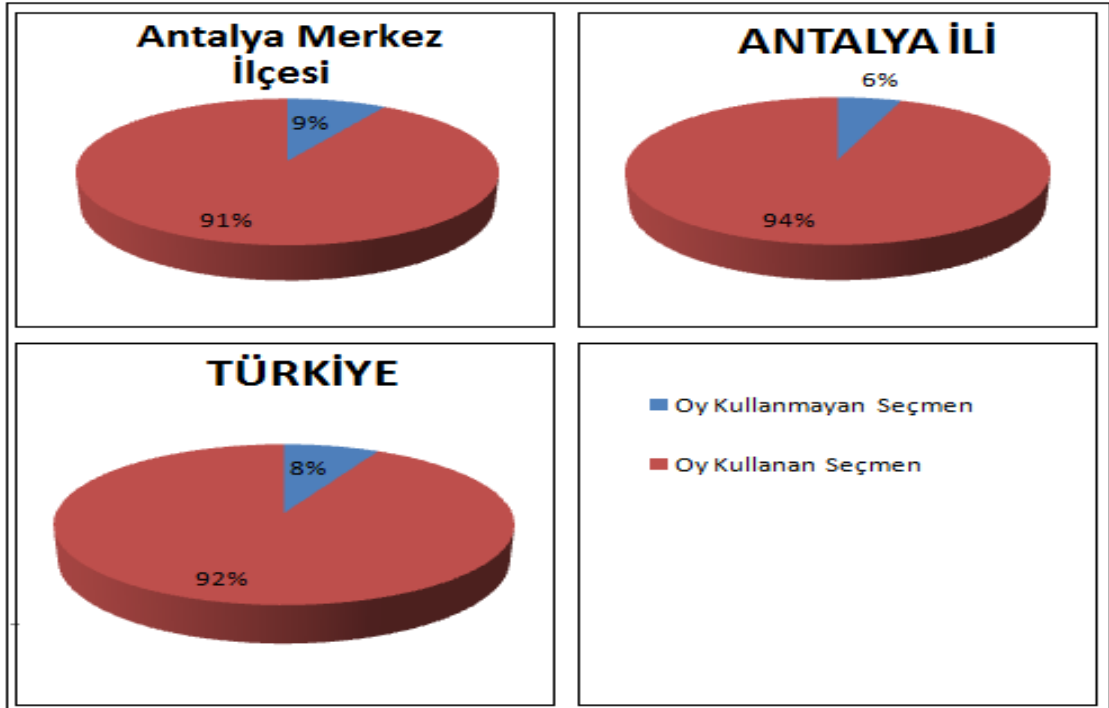
bağlı belediye ve bucaklar olduğu için Antalya merkez ilçesi seçim verileri içinde değerlendirilmiştir.

Antalya merkez ilçesinde bulunan 135.808 seçmenden %91,2'si 1983 yılı genel seçimlerine katılım göstermiştir. Antalya il genelinde seçmenlerin %94,4 seçime katılım göstererek Türkiye ortalaması olan %92,3'ün üzerinde bir katılım oranı yakalamıştır.

Tablo 3.1: Antalya Merkez İlçesi Milletvekili Seçimlerinde Katılım Miktarları ve Oranları (6 Kasım 1983)

Seçim Bölgesi	Sandık sayısı	Kayıtlı seçmen	Oy Kullanma Durumu		Oyların Geçerliliği	
			Seçmen	%	Seçmen	%
Antalya Merkez İlçesi	460	135.808	123.889	91,2	118.753	95,9
Antalya İli	1393	358.530	338.290	94,4	322.919	95,4
TÜRKİYE	86696	19.767.366	18.238.362	92,3	17.351.510	95,1

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Grafik 3.1: Antalya Merkez İlçesi Genel Seçimlerinde Katılım Oranları (6 Kasım 1983)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Antalya merkez ilçesinde 1983 seçimine katılım oranları %91,2 ile Türkiye ortalamasının altında kalmıştır (Grafik 3.1). Katılım oranlarının Antalya merkez

ilçesinde ortalamasının altında olması merkez ilçenin meclisteki temsil oranını da düşürmektedir. Kullanılan oyların geçerli olup olmadığına bakıldığında ise oyların geçerlilik oranları Antalya merkez ilçesinde %95,9 ile Türkiye ortalamasının ve Antalya il ortalamasının üstündedir (Tablo 3.1).

Antalya merkez ilçesinde 1983 seçimleri sonrasında yapılan ikinci seçim olan bir diğer seçim ise 29 Kasım 1987 seçimleridir. 1987 genel seçimlerinde de Antalya merkez ilçeleri içinde bulunan Kepez, Muratpaşa ve Konyaaltı, Aksu ve Döşemealtı ilçeleri bu seçim döneminde merkeze bağlı belediyeler olduğu için merkez ilçe seçim verileri içinde değerlendirilmiştir. Antalya merkez ilçesinde 1983 genel seçimlerinden 1987'i seçimine 208.787'ye çıkan seçmenden %91,4'ü katılım göstermiştir. Antalya il genelinde katılım %94,0 ile %93,3 olan Türkiye seçmen katılım oranlarının üstünde yer alır. 1983 genel seçimine katılım oranı %91,4 olan Antalya merkez ilçesi, Türkiye ve Antalya ili katılım oranlarının altında kalmıştır (Grafik 3.1).

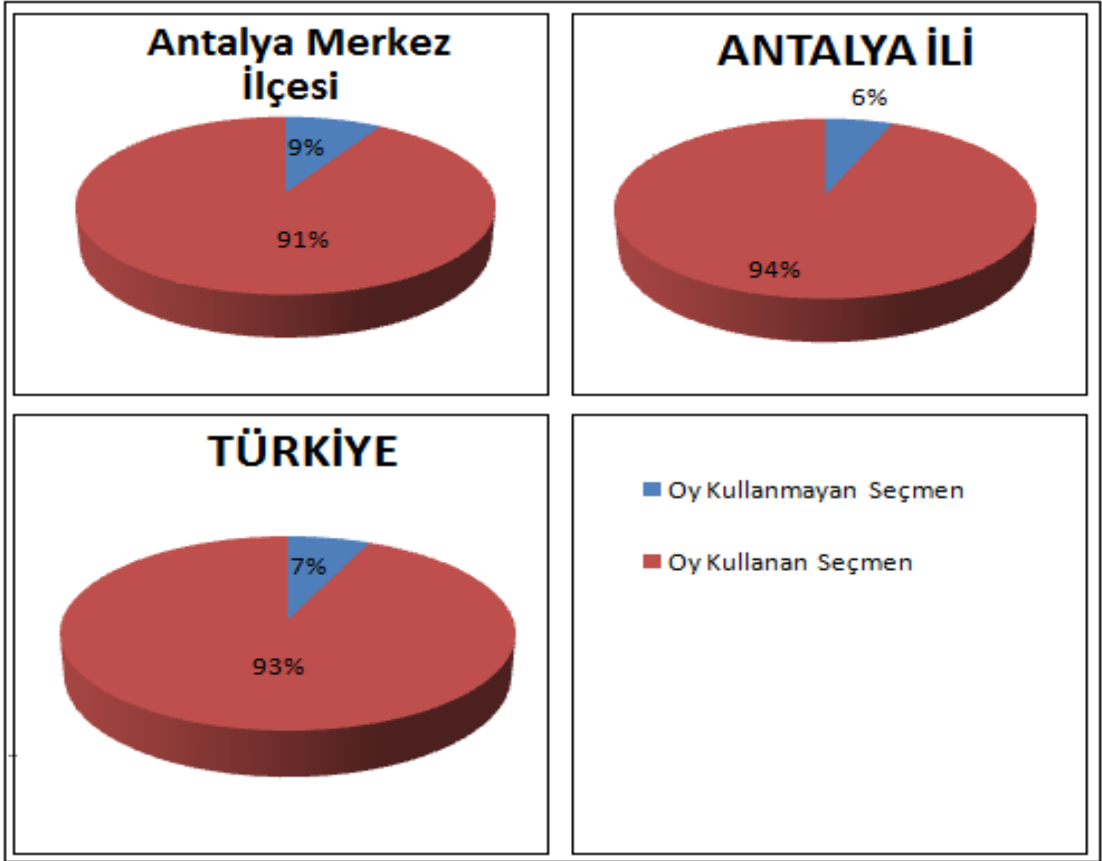
1987 seçimlerinde Antalya merkez ilçesinde seçmenlerin kullandığı oyların %97,9'u geçerli kabul edilmiştir. Antalya il genelinde kullanılan oyların %93,6'sı geçerli kabul edilerek, Türkiye geçerli oy ortalamasının altında kalmıştır. Antalya merkez ilçesinde dikkat çeken diğer bir durum ise katılım oranlarının Türkiye ve Antalya ortalamasının altında olmasına rağmen, kullanılan oyların geçerlilik oranları Türkiye ve Antalya il ortalamasının üzerinde olmasıdır.

Tablo 3.2: Antalya Merkez İlçesi Milletvekili Seçimlerinde Katılım Miktarları ve Oranları (29 Kasım 1987)

Seçim Bölgesi	Sandık sayısı	Kayıtlı seçmen	Oy Kullanma Durumu		Oyların Geçerliliği	
			Seçmen	%	Seçmen	%
Antalya Merkez İlçesi	717	208.787	190.920	91,4	186.906	97,9
Antalya İli	1840	506.512	475.987	94,0	465.482	93,6
TÜRKİYE	97557	26.376.926	24.603.541	93,3	23.923.687	97,4

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Antalya merkez ilçesi seçmen katılım oranları 1983 genel seçimine oranla %0,2 oranında artış göstermiş, kullanılan oyların geçerlilik oranı ise %2 oranında artmıştır. Siyasi tarihimizde genel seçimler içinde 1983, %93,3 katılım oranı ile ülkemizde katılım oranlarının en yüksek olduğu genel seçimdir (Tablo 3.2).

Grafik 3.2: Antalya Merkez İlçesi Genel Seçimlerinde Katılım Oranları (29 Kasım 1987)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

20 Ekim 1991 genel seçimlerinde 1983 ve 1987 genel seçimlerinin aksine Antalya merkez ilçeleri içerisinde yer alan Kepez, Muratpaşa ve Konyaaltı, Aksu ve Döşemealtı ilçelerinin seçmen katılımı ve geçerli oy oranlarının değerlendirilmesi merkez ilçe'den bağımsız olarak ayrı ayrı yapılabilmektedir.

Seçmenin seçimlere katılım oranları Aksu %94,1, Döşemealtı %93,8, Kepez %85,9, Konyaaltı %93,4, Muratpaşa %80,7 şeklinde sıralanabilir. 1991 genel seçimlerinde katılım oranlarının Türkiye ortalaması %83,9 dur. Antalya merkez ilçeleri içinde merkez ilçe ortalama katılım oranları ile Aksu %94,1, Döşemealtı %93,8, Kepez %85,9, Konyaaltı %93,4 oranları, Türkiye ortalamasının üstündeyken Muratpaşa %80,7 katılım ile Türkiye ortalamasının altında kalmıştır. İl bazında baktığımızda Antalya, %86,9 katılım oranı ile Türkiye ortalamasının üstüne çıkmıştır (Grafik 3.2). Aksu, Döşemealtı ve Konyaaltı ilçelerinin seçmen katılım oranları il

ortalamasının üstündedir. Fakat seçmen sayısının en yüksek olduğu iki ilçe olan Kepez ve Muratpaşa'da katılım oranları il ortalamasının altında kalmıştır.

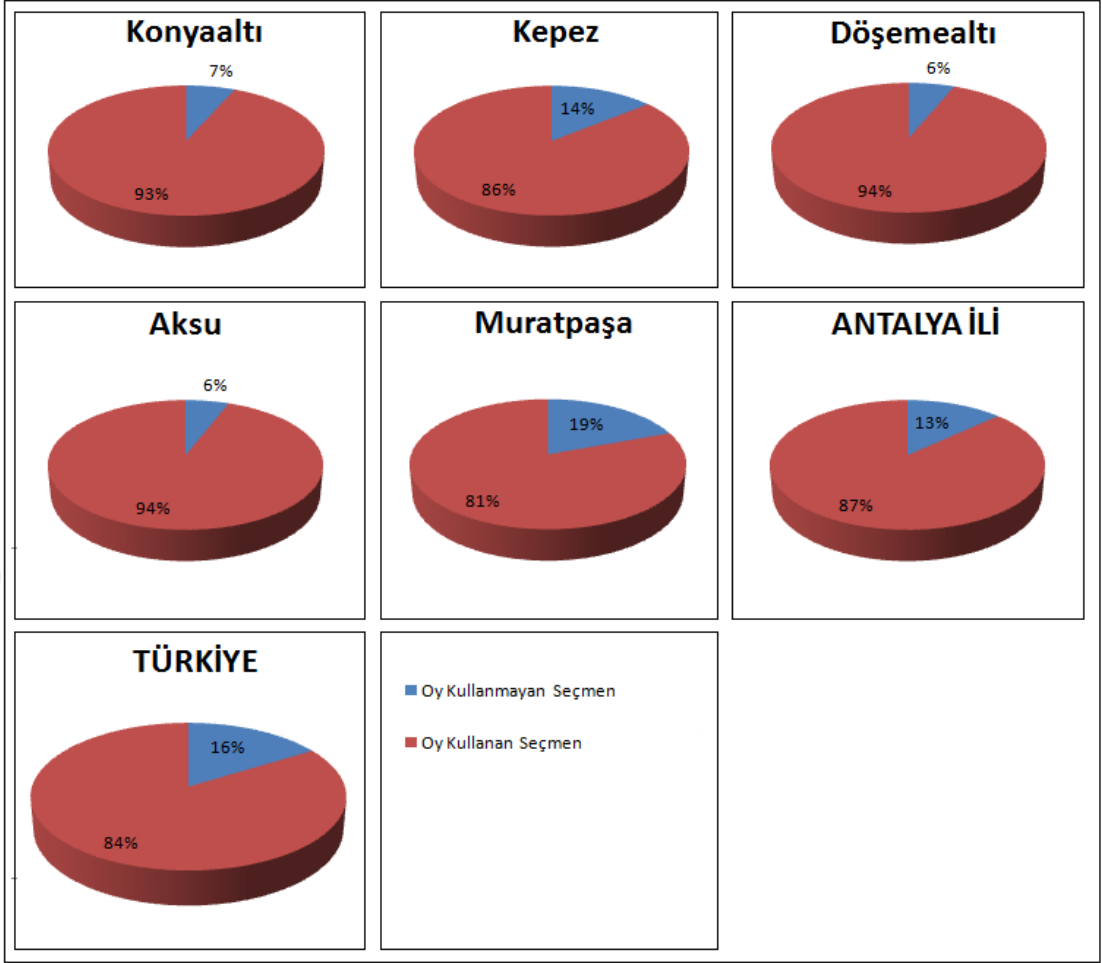
Tablo 3.3: Antalya Merkez İlçeleri Milletvekili Seçimlerinde Katılım Miktarları ve Oranları (20 Ekim 1991)

Seçim Bölgesi	Sandık sayısı	Kayıtlı seçmen	Oy Kullanma Durumu		Oyların Geçerliliği	
			Seçmen	%	Seçmen	%
<i>Aksu</i>	46	12.402	11.672	94,1	11.413	97,8
<i>Döşemealtı</i>	48	13.537	12.720	93,8	12.296	96,7
<i>Kepez</i>	226	75.963	65.682	85,9	64.114	97,7
<i>Konyaaltı</i>	45	10.387	9.664	93,4	9.442	97,5
<i>Muratpaşa</i>	392	125.760	101.610	80,7	99.692	98,1
Antalya Merkez İlçesi	757	238.049	201.348	85,6	197.057	97,7
Antalya İli	1.428	430.444	374.045	86,9	365.886	97,8
TÜRKİYE	97.557	29.979.123	25.157.089	83,9	24.371.474	96,8

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

1991 seçimlerine katılan Antalya merkez ilçelerinde seçmen oylarının Aksu'da %97,8'i, Döşemealtı'da %96,7'si, Kepez'de %97,7'si, Konyaaltı'da %97,5'i, Muratpaşa'da %98,1'i geçerli oy olarak kabul edilmiş; ilçeler içinde yalnızca Döşemealtı %96,7 olan Türkiye ortalamasının altında kalmıştır. Muratpaşa'da katılım oranları, il bazlı katılım oranlarının altında olmasına rağmen kullanılan oyların geçerlilik oranları Türkiye ve Antalya il ortalamasının üzerinde yer almaktadır (Tablo 3.3).

Antalya merkez ilçeleri, 1991 genel seçimi seçmen katılım oranları 1987 genel seçimine oranla %1 civarında düşüş göstermiştir. Oyların geçerlilik oranı da 1991 genel seçimleriyle hemen hemen aynıdır. Katılım oranlarındaki azalmanın en temel sebebi toplam kayıtlı seçmenlerin %45,77'sini elinde bulunduran Muratpaşa'da ve kayıtlı seçmenlerin %28,9'unu elinde bulunduran Kepez'de oy kullanımının ortalamasının altında kalmasıdır. Muratpaşa ve Kepez çalışma alanı içinde bulunan kayıtlı seçmenlerin %74,68'ini barındırmaktadır.

Grafik 3.3: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçimlerinde Katılım Oranları (20 Ekim 1991)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

24 Aralık 1995 genel seçimlerinde seçmenin seçimlere katılım oranları Aksu %90,1, Döşemealtı %90,7, Kepez %84,4, Konyaaltı %87,9, Muratpaşa %82,3 şeklinde yüzdeleşmiştir. 1995 genel seçimlerinde katılım oranlarının Türkiye ortalaması 85,2 dir. Antalya merkez ilçeleri içinde Aksu %90,1, Döşemealtı %90,7, Konyaaltı %93,4 katılım oranları ile Türkiye ortalamasının üstünde, Muratpaşa %80,7; Kepez'de %84,4 ile Türkiye ortalamasının altında katılım gerçekleşmiştir. Antalya, il genelinde %86,1 katılım oranıyla Türkiye ortalamasının üstüne çıktığını görmekteyiz.

Bir önceki genel seçimde olduğu gibi Aksu, Döşemealtı ve Konyaaltı'nda seçmen katılım oranları il ortalamasının üstünde, seçmen sayısının en yüksek olduğu iki ilçe olan Kepez ve Muratpaşa'da il ortalamasının altında kalmıştır.

Tablo 3.4: Antalya Merkez İlçeleri Milletvekili Seçimlerinde Katılım Miktarları ve Oranları (24 Aralık 1995)

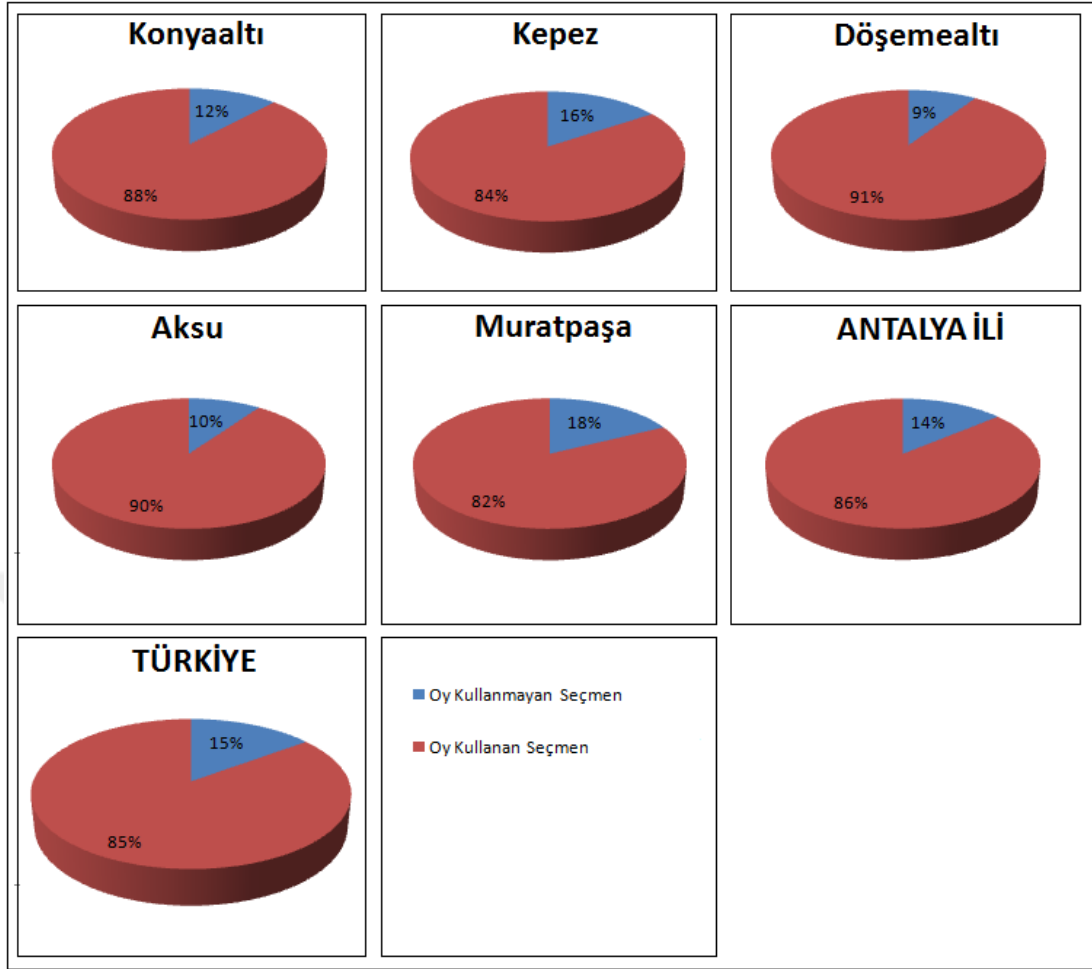
Seçim Bölgesi	Sandık sayısı	Kayıtlı seçmen	Oy Kullanma Durumu		Oyların Geçerliliği	
			Seçmen	%	Seçmen	%
<i>Aksu</i>	67	16.922	15.259	90,1	14.833	97,2
<i>Döşemealtı</i>	68	17.027	15.441	90,7	14.992	97,1
<i>Kepez</i>	415	123.032	103.706	84,4	101.056	97,4
<i>Konyaaltı</i>	80	19.113	16.709	87,4	16.354	97,8
<i>Muratpaşa</i>	500	149.972	123.194	82,3	120.520	97,8
Antalya Merkez İlçesi	1130	326.067	274.309	84,2	267.754	97,6
Antalya İli	2830	744.876	641.419	86,1	626.990	97,7
TÜRKİYE	138608	34.155.981	29.101.469	85,2	28.040.392	96,4

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Katılım oranlarının bir önceki seçime göre değişimine baktığımızda Aksu %94,1'den %90,1'e, Döşemealtı %93,8'den %90,7'ye, Kepez %85,9'dan %84,4'e, Konyaaltı %93,4'den %87,4'e gerilemiştir. Bunun aksine Muratpaşa %80,7 olan katılım oranını %82,3'e çıkarması dikkatten kaçmamaktadır.

1995 seçimlerine katılan Antalya merkez ilçeleri seçmenin kullandığı oyların Aksu'da %97,2'si, Döşemealtı'da %97,1'i, Kepez'de %97,4'ü, Konyaaltı'da %97,8'i, Muratpaşa'da %97,8'i geçerli oy olarak kabul edilmiş; ilçelerin tümünde geçerli oy oranları Türkiye ortalaması olan %96,4'ün üstüne çıkmıştır. Sadece Konyaaltı ve Muratpaşa'da oyların geçerliliği il ortalamasını geçebilmiştir. Aksu, Kepez ve Döşemealtı il ortalamasının altında kaldığı ortadadır. (Tablo 3.4).

Antalya merkez ilçelerinde, 1995 genel seçimi seçmen katılım oranları, 1991 genel seçimine oranla %2,5 civarında düşüş göstermiş, kullanılan oyların geçerlilik oranı ise 1991 genel seçimlerine oranla %0,1 düşüş gerçekleşmiştir. Kullanılan oyların geçersiz sayılması birçok siyasi partinin oylarını olumsuz etkilemiş dolayısıyla kullanılan oylar boşa gitmesine neden olmaktadır.

Grafik 3.4: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçimlerinde Katılım Oranları (24 Aralık 1995)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Katılım oranlarının değişimine bakıldığında merkezden uzaklaştıkça, kenar ilçelere doğru oran düşmektedir. Aksu ve Döşemealtı ilçelerinde yüksek katılım oranları, Kepez, Muratpaşa ve Konyaaltı'ndaki daha düşük olan katılım oranları bunu destekler niteliktedir.

18 Nisan 1999 genel seçimlerindeki katılım oranlarına bakıldığında Aksu %85,5, Döşemealtı %91,4, Kepez %83,2, Konyaaltı %84,1, Muratpaşa %79,9 oranında sonuçlanmıştır. 1999 milletvekili seçimlerinde katılım oranlarının Türkiye katılım ortalaması %87,09 olarak gerçekleşmiştir. Antalya merkez ilçeleri sınırlarında Döşemealtı %91,4 katılım oranı ile Türkiye ortalamasının üstünde, Konyaaltı (%84,1), Muratpaşa (%79,9), Kepez (%83,6) ve Aksu (%85,6) ise gerçekleşen katılım oranları ile Türkiye ortalamasının altında seyretmiştir. Antalya, il

genelinde ise %85,4 ile Türkiye ortalamasının altında kaldığını fark etmekteyiz (Grafik 3.4).

1991 ve 1995 genel seçimlerinde olanın aksine 1999 seçimlerinde Aksu, Döşemealtı'nda seçimlere katılım oranları il ortalamasının üstünde devam ederken, seçmen sayısının en yüksek olduğu iki ilçe olan Kepez, Muratpaşa ile bir önceki iki seçimde katılımı il'den yüksek olan Konyaaltı'nda katılım il ortalamasının altında kalmıştır.

Tablo 3.5: Antalya Merkez İlçeleri Milletvekili Seçimlerinde Katılım Miktarları ve Oranları (18 Nisan 1999)

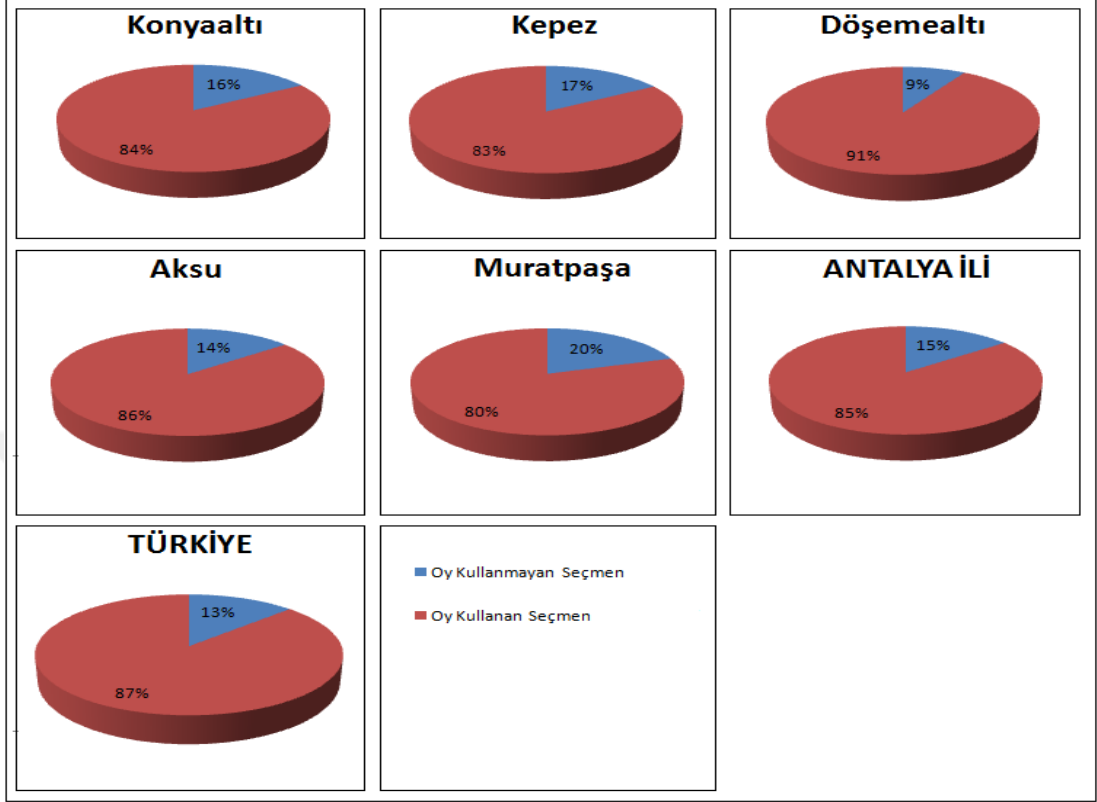
Seçim Bölgesi	Sandık sayısı	Kayıtlı seçmen	Oy Kullanma Durumu		Oyların Geçerliliği	
			Seçmen	%	Seçmen	%
<i>Aksu</i>	154	30.033	25.602	85,5	24.230	93,5
<i>Döşemealtı</i>	123	23.030	21.042	91,4	20.004	95,1
<i>Kepez</i>	816	158.188	131.583	83,2	127.420	96,6
<i>Konyaaltı</i>	123	24.945	20.926	84,1	18.731	89,5
<i>Muratpaşa</i>	869	172.534	137.944	79,9	131.738	95,5
Antalya Merkez İlçesi	2.085	408.750	337.097	83,7	322.123	95,3
Antalya İli	4.843	917.784	783.529	85,4	750.060	95,7
TÜRKİYE	208.606	37.495.217	32.656.070	87,09	31.119.242	95,4

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

1999 genel seçimindeki katılım oranlarının, 1995 genel seçimlerine göre değişimine baktığımızda Aksu %90,1'den %85,5, Muratpaşa %82,3'den 79,9'a, Kepez %84,4'den %83,2'ye, Konyaaltı %87,4'den %84,1'e düşmüştür. Bunun aksine Döşemealtı'nda %90,7'den %91,4'e yükseldiği görülmektedir (Tablo 3.5).

1999 Genel seçimlerine Antalya merkez ilçeleri bağlamında kullanılan oyların, Aksu'da %93,5'i, Döşemealtı'da %95,1'i, Kepez'de %96,6'sı, Konyaaltı'da %89,5'i, Muratpaşa'da %95,5'i geçerli oy olarak kabul edilmiş buna karşın Aksu, Döşemealtı ve Konyaaltı'nda geçerli oy oranları Türkiye ortalaması olan %95,4'ün altında kalmış olup Kepez, Muratpaşa Türkiye ortalamasının üstüne çıkmıştır. Aksu, Döşemealtı'nda katılım oranları il katılım oranlarının üstünde olmasına rağmen bu iki bölgede kullanılan oyların geçerlilik oranları Türkiye ve il ortalamasının altında yer almış, Kepez'de katılım oranları Türkiye ve Antalya il ortalamasının altında yer

almasına rağmen, oyların geçerliliğinin oranı, Türkiye ve Antalya il ortalamasının üzerinde seyretmiştir.

Grafik 3.5: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçimlerinde Katılım Oranları (18 Nisan 1999)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Antalya merkez ilçelerinde, 18 Nisan 1999'da gerçekleşen genel seçime katılan seçmenlerin katılım oranları, 1995 genel seçimine oranla %0,74 civarında düşüş göstermiş, kullanılan oyların geçerlilik oranı ise 1995 genel seçimlerine oranla %9,32 oranında artış sağlamıştır. 1995 genel seçiminde kullanılan oyların geçersiz sayılması birçok siyasi partinin oylarını olumsuz etkilemiş ve pek çok partiye atılan oy boşa gitmiştir. 1999 genel seçimlerinde ise oyların geçerlilik oranlarındaki artış siyasi partilerin oy zayıflığını azaltmıştır.

1999 Genel seçimlerinden önceki genel seçimlerde olduğu gibi, 1999 seçimlerinde de katılım oranları bize merkezden uzaklaştıkça merkez ilçe içinde kalan kenar kesimlerde katılım oranlarının, merkeze yakın kesimlere oranla daha yüksek olduğunu destekler niteliktedir (Grafik 3.5).

3 Kasım 2002 genel seçiminde Antalya merkez ilçelerinde katılım oranlarına bakıldığında Aksu %68,5, Döşemealtı %80,8, Kepez %77,3, Konyaaltı %75,3, Muratpaşa %73,1 olarak sonuçlandığını görmekteyiz. 2002 Genel seçimlerinde ülke genelinde katılım oranları %79,1 gibi düşük bir değerde kalmıştır. Antalya merkez ilçelerinden Döşemealtı %80,8 katılım oranıyla Türkiye ve Antalya ili katılım oranlarının üstünde, Konyaaltı (%75,3), Muratpaşa (%73,1) ve Aksu (%68,5) ile Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır. (Tablo 3.6). Antalya il genelinde %76,9 katılım oranıyla Türkiye ortalamasının altında kalmıştır. Kepez %77,3 katılım oranıyla Antalya il katılım oranının üstünde, Türkiye katılım oranı altında kalmıştır. Tüm ülke genelinde katılım oranlarının az olması, Antalya il geneli ve Antalya merkez ilçeleri ortalamasında da karşımıza çıktığını görmekteyiz.

Tablo 3.6: Antalya Merkez İlçeleri Milletvekili Seçimlerinde Katılım Miktarları ve Oranları (3 Kasım 2002)

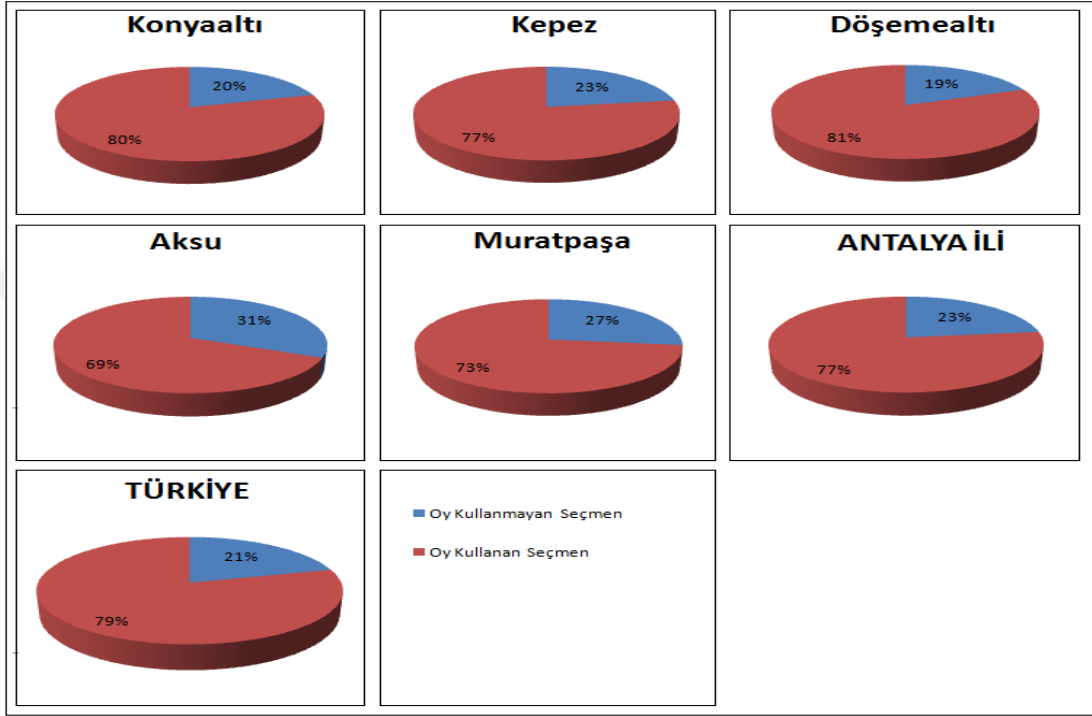
Seçim Bölgesi	Sandık sayısı	Kayıtlı seçmen	Oy Kullanma Durumu		Oyların Geçerliliği	
			Seçmen	%	Seçmen	%
<i>Aksu</i>	119	32.091	22.284	68,5	21.340	97,1
<i>Döşemealtı</i>	90	24.064	19.602	80,8	18.743	96,4
<i>Kepez</i>	634	181.550	140.042	77,3	131.768	94,1
<i>Konyaaltı</i>	110	31.040	23.388	75,3	22.705	97,1
<i>Muratpaşa</i>	698	199.490	145.746	73,1	139.903	95,9
Antalya Merkez İlçesi	1.651	468.235	351.062	75,19	334.459	95,5
Antalya İli	3931	101.9624	784.645	76,9	754.864	96,2
TÜRKİYE	172.074	41.291.568	32.652.702	79,1	31.414.748	96,6

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.5270

2002 Milletvekili seçimindeki katılım oranlarının, 1999 milletvekili seçimlerine göre değişimine baktığımızda Aksu %85,5'den %68,5'e, Muratpaşa 79,9'dan %73,1'e, Kepez %83,2'den %77,3'e, Döşemealtı %91,4'ten %80,8'e ve Konyaaltı %84,1'den %75,3'e düşmüştür. Antalya merkez ilçelerinin genelinde seçimlere katılım oranlarının düşmesi dikkatten kaçmamaktadır.

2002 milletvekili genel seçimlerine katılan seçmenlerin Antalya merkez ilçelerinde kullandığı oyların, Aksu'da %97,1'i, Döşemealtı'da %96,4'ü, Kepez'de %94,1'i, Konyaaltı'da %97,1'i, Muratpaşa'da %95,9'u geçerli oy olarak kabul edilmiş; Döşemealtı, Kepez, Muratpaşa geçerli oy oranları Türkiye ortalaması olan %96,55'in altında kalmıştır. Konyaaltı ve Aksu'da geçerli oy oranları Türkiye ortalamasının

üstüne çıkmıştır. Kepez ve Muratpaşa'da kullanılan oyların geçerlilik oranları Antalya ili geçerli oy oranının altında, Döşemealtı ise Antalya ili geçerli oy oranının üstünde yer almıştır. Buna ek olarak Aksu'da katılım oranları Türkiye ve Antalya il ortalamasının altında yer almasına rağmen, oyların geçerlilik oranı Aksu'da, Türkiye ve Antalya il ortalamasının üzerinde kalmıştır.

Grafik 3.6: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Katılım Oranları (3 Kasım 2002)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Antalya merkez ilçelerinde 3 Kasım 2002'de gerçekleşen genel seçime katılan seçmenlerin katılım oranları, 1999 genel seçimine oranla %10,5 civarında düşüş göstermiş, kullanılan oyların geçerlilik oranı ise 1999 genel seçimlerine oranla %1,8 oranında artış sağlamıştır (Grafik 3.6). Katılım oranlarının bu denli düşmesi seçmenin protesto oy oranının yüksek olmasına bağlanmaktadır. Bu durum mecliste seçmenin eksik temsiline yol açmıştır. Eksik temsil ile vekiller daha az oy oranıyla daha fazla seçmen temsil etmişlerdir. Katılımın az olmasında en önemli sebep olarak seçim öncesi ülkenin içinde bulunduğu ekonomik ve siyasi istikrarsızlık gösterilebilir.

22 Temmuz 2007 genel seçiminde, Antalya merkez ilçelerindeki katılım oranlarına bakıldığında seçmenin seçimlere katılım oranları Aksu %83,1, Döşemealtı

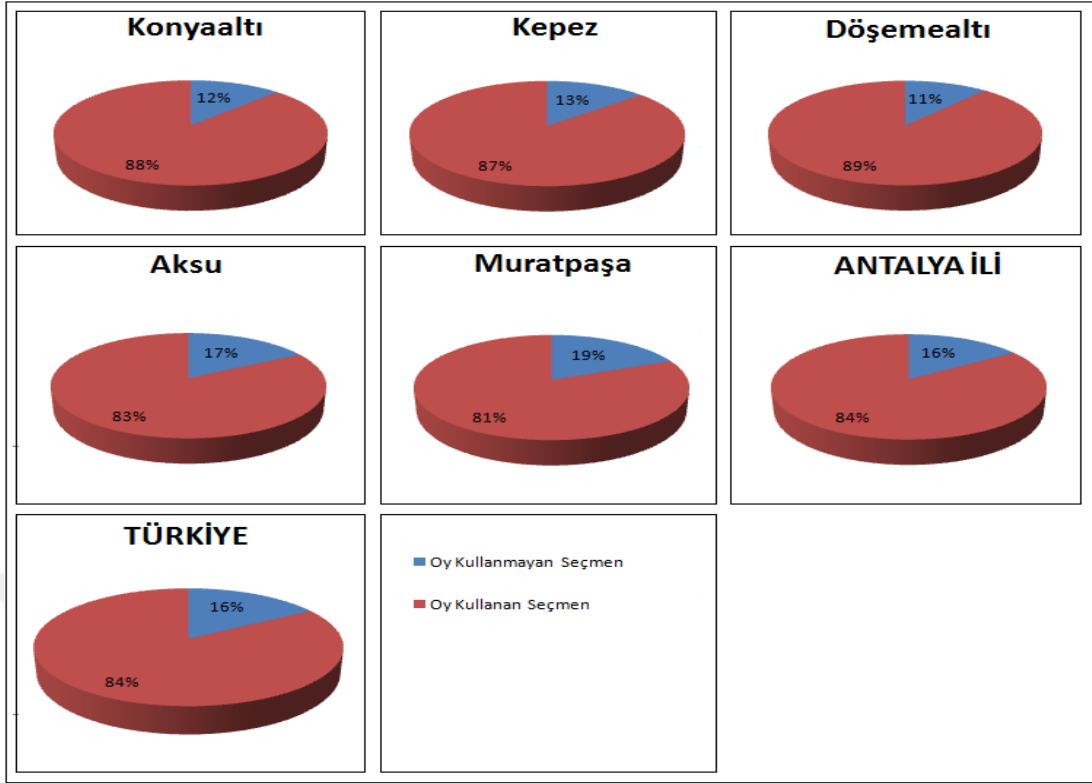
%88,7, Kepez %86,5, Konyaaltı %87,6, Muratpaşa %81,3 olarak gerçekleşmiştir. 2007 milletvekili genel seçimlerinde katılım oranları 2002 seçimlerine oranla artış göstermiş ve Türkiye ortalaması 2002 seçimlerindeki %79,01'den, 2007 seçimlerinde %83,7'ye çıkarak %4,06 oranında bir artış yakalamıştır. Antalya merkez ilçelerinden Döşemealtı %88,7 Konyaaltı %87,6 ve Kepez %86,5 katılım oranları ile Türkiye ve Antalya ili katılım oranlarının üstünde; Muratpaşa %81,3 ve Aksu %83,1 ile Türkiye ve Antalya ilinin altında kalmıştır. (Tablo 3.7). Antalya il genelinde %84,4 ile katılım oranı ile Türkiye'nin katılım oranı %83,7'nin üstüne çıkmıştır. 2002 seçimlerinde tüm ülke genelinde katılım oranlarının az olması, Antalya hem il hem de merkez ilçe genelinde katılımın az olmasıyla sonuçlanmıştır. 2007 seçimlerinde katılım oranının 2002 seçimlerinin aksine yükselişini görmekteyiz.

Tablo 3.7: Antalya Merkez İlçeleri Milletvekili Seçimlerinde Katılım Miktarları ve Oranları (22 Temmuz 2007)

Seçim Bölgesi	Sandık sayısı	Kayıtlı seçmen	Oy Kullanma Durumu		Oyların Geçerliliği	
			Seçmen	%	Seçmen	%
<i>Aksu</i>	106	29.934	24.886	83,1	24.187	96,7
<i>Döşemealtı</i>	95	25.251	22.420	88,7	21.833	97,3
<i>Kepez</i>	648	202.021	174.937	86,5	168.980	96,7
<i>Konyaaltı</i>	153	44.680	38.539	87,6	37.761	97,9
<i>Muratpaşa</i>	718	226.997	184.570	81,3	179.690	97,3
Antalya Merkez İlçesi	1.720	528.883	445.352	84,5	432.451	97,1
Antalya İli	3.786	1.088.979	918.746	84,4	900.196	97,9
TÜRKİYE	159.026	42.571.284	35.828.274	83,7	34.822.907	97,2

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

2007 Milletvekili genel seçimindeki katılım oranlarını, 2002 milletvekili genel seçimlerine göre kıyaslarsak; Aksu %68,5'ten %83,1'e, Muratpaşa %73,1'den %81,3'e, Kepez %77,3'ten %86,5'e, Döşemealtı %80,8'den %88,7'ye ve Konyaaltı %75,3'ten %87,6'ya yükselmiştir. Antalya merkez ilçeleri olan beş ilçenin de katılım oranı, 2002 seçimlerinde çok düşmüş fakat 2007 seçimlerinde bir miktar yükselerek normale dönmüştür.

Grafik 3.7: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Katılım Oranları (22 Temmuz 2007)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

2007 milletvekili genel seçimlerine katılan seçmenlerin Antalya merkez ilçelerinde kullandığı oyların, Aksu'da %96,7'si, Döşemealtı'da %97,3'ü, Kepez'de %96,7'si, Konyaaltı'da %97,9'u, Muratpaşa'da %97,3'ü geçerli kabul edilmiş; Aksu ve Kepez'in geçerli oy oranları Türkiye ortalaması olan %97,2'nin altında kalmıştır. Konyaaltı, Muratpaşa ve Döşemealtı'nda geçerli oy oranları Türkiye ortalamasının üstüne çıkmıştır. Kepez, Muratpaşa, Aksu ve Döşemealtı'nda kullanılan oyların geçerlilik oranları Antalya ili geçerli oy oranı %97,9'un altında kalmış, sadece Konyaaltı'nda il düzeyinde geçerli oy oranının üstünde yer almıştır.

Antalya merkez ilçelerinde, 22 Temmuz 2007'de gerçekleşen genel seçime katılan seçmenlerin katılım oranları, 2002 genel seçimine oranla %9,6 civarında artış sağlamış; kullanılan oyların geçerlilik oranı ise 2002 genel seçimlerine oranla %1,18 oranında yükselmiştir (Grafik 3.7). Buna karşın katılımın tam olmaması eksik temsil sorununu devam ettirmektedir.

12 Haziran 2011 genel seçiminde, Antalya merkezi ilçesindeki katılım oranlarına bakıldığında seçmenin katılım oranları Aksu %86,8, Döşemealtı %90,2,

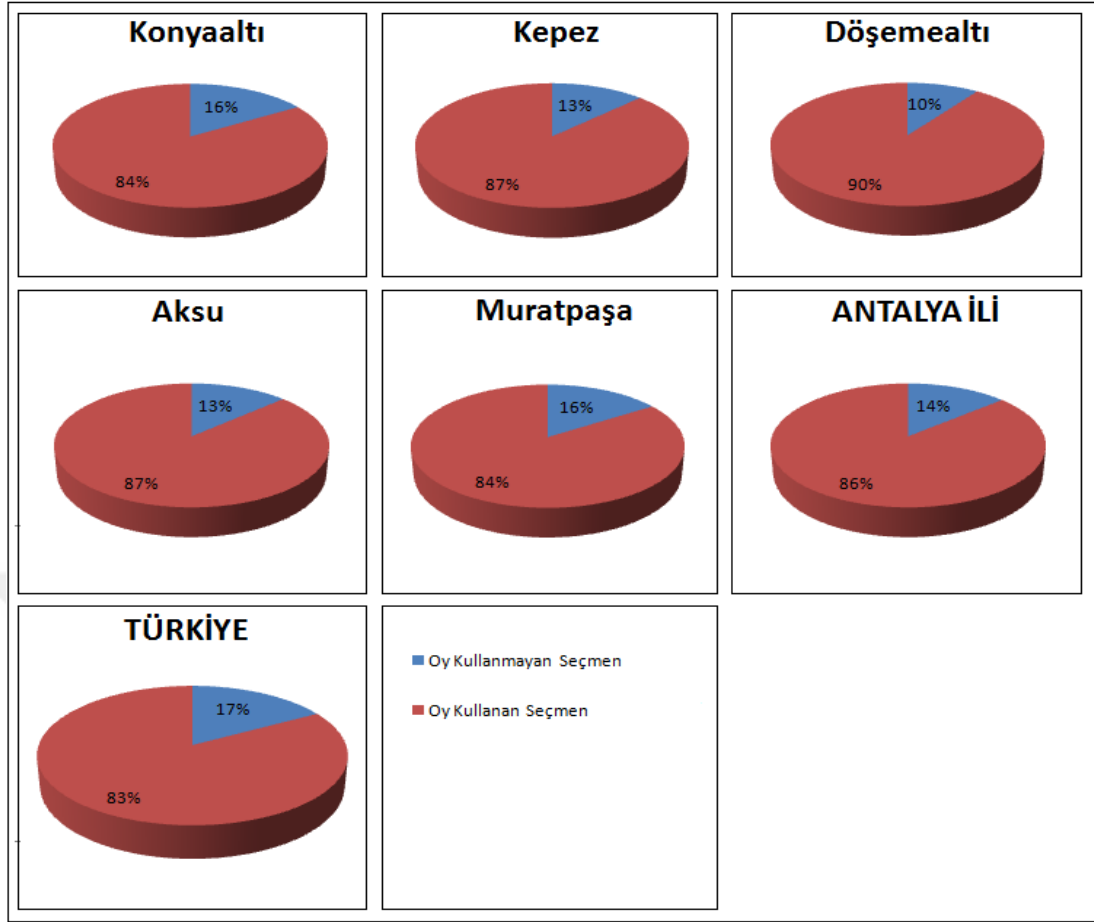
Kepez %87,3, Konyaaltı %83,8, Muratpaşa %84,3 olarak gerçekleşmiştir. 2011 milletvekili genel seçimlerinde katılım oranları 2007 seçimlerine oranla artış göstermiş ve Türkiye'de seçimlere katılım oranları 2007 seçimlerinden bu yana %83,7'den, 2011 seçimlerine %83,2'ye inerek %0,1 oranında bir kayıp yaşanmıştır. Antalya merkez ilçelerinden, Aksu (%86,8), Döşemealtı (%90,2), Konyaaltı (%83,8), Kepez (%87,3) ve Muratpaşa (84,3) katılım oranları ile ülke genelinin üstünde bir grafik çizmektedir. Konyaaltı ve Muratpaşa'da katılım oranları, il genelindeki seçimlere katılım oranının altında; Aksu, Döşemealtı ve Kepez'de katılım oranları il geneli katılım oranının üstünde gerçekleşmiştir (Tablo 3.8). Antalya, il genelinde %86,4'lük katılım oranı ile %83,7'lik ülke geneli oranın üstüne çıkmıştır. 2011 seçimlerinde katılım oranları 2007 seçimlerine oranla çok fazla bir değişiklik göstermediğini görmekteyiz.

Tablo 3.8: Antalya Merkez İlçeleri Milletvekili Seçimlerinde Katılım Miktarları ve Oranları (12 Haziran 2011)

Seçim Bölgesi	Sandık sayısı	Kayıtlı seçmen	Oy Kullanma Durumu		Oyların Geçerliliği	
			Seçmen	%	Seçmen	%
<i>Aksu</i>	166	42.858	37.192	86,8	36.269	97,7
<i>Döşemealtı</i>	123	30.650	27.643	90,2	26.994	97,8
<i>Kepez</i>	953	275.675	240.639	87,3	235.247	97,7
<i>Konyaaltı</i>	305	85.070	71.291	83,8	70.252	98,6
<i>Muratpaşa</i>	1.044	304.342	256.521	84,3	252.273	98,3
Antalya Merkez İlçesi	2.591	738.595	633.286	85,7	621.035	98,1
Antalya İli	5.209	1.389.196	1.200.592	86,4	1.178.084	98,1
Türkiye	199.657	50.237.343	43.785.665	87,2	42.813.896	97,7

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

12 Haziran 2011 milletvekili genel seçimindeki katılım oranlarının, 2007 genel seçimlerine göre değişimine baktığımızda Aksu %83,1'den %86,8'e, Muratpaşa %81,3'ten %84,3'e, Kepez %86,5'ten %87,3'e, Döşemealtı %88,7'den %90,2'ye çıkarak katılım oranları yükselmiştir. Sadece Konyaaltı %87,6'dan %83,8 düşerek katılım oranında gerileme yaşamıştır. Antalya merkez ilçelerinden Konyaaltı dışındaki dört merkez ilçe de katılım oranının 2007 seçimlerinden 2011 seçimlerine azda olsa yükselmiş, Konyaaltı'nda da düştüğünü görmüş oluyoruz (Tablo 3.8).

Grafik 3.8: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Katılım Oranları (12 Haziran 2011)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

2011 genel seçimlerine katılan seçmenlerin Antalya merkez ilçelerinde kullandığı oyların, Aksu'da %97,7'si, Döşemealtı'nda %97,8'i, Kepez'de %97,7'si, Konyaaltı'nda %98,6'sı, Muratpaşa'da %98,3'ü kullanılan oylar içerisinde geçerli oy olarak kabul edilmiş; Aksu ve Kepez'in geçerli oy oranları %97,78'lik Türkiye ortalamasının altında kalmıştır. Konyaaltı, Muratpaşa ve Döşemealtı'nda geçerli oy oranları ülke geneli geçerli oy ortalamasının üstüne çıkmıştır. Kepez, Aksu ve Döşemealtı'nda kullanılan oyların geçerlilik oranları Antalya ili geçerli oy oranı %98,1'in altında kalmış; Muratpaşa ve Konyaaltı'nda ise geçerli oy oranları il geneli geçerli oy oranının üstünde yer almıştır (Grafik 3.8).

Antalya merkez ilçelerinde, 12 Haziran 2011'de gerçekleşen genel seçime katılan seçmenlerin katılım oranları, 2007 genel seçimine oranla %0,96 civarında artış sağlamış; kullanılan oyların geçerlilik oranı ise 2007 genel seçimlerine oranla %0,84 oranında ivme kazanmıştır. Katılım oranları yükselmiş olsa da katılımın tam

olmaması önceki genel seçimlerde olduğu gibi eksik temsil sorununun çözülmediğini gösterir niteliktedir.

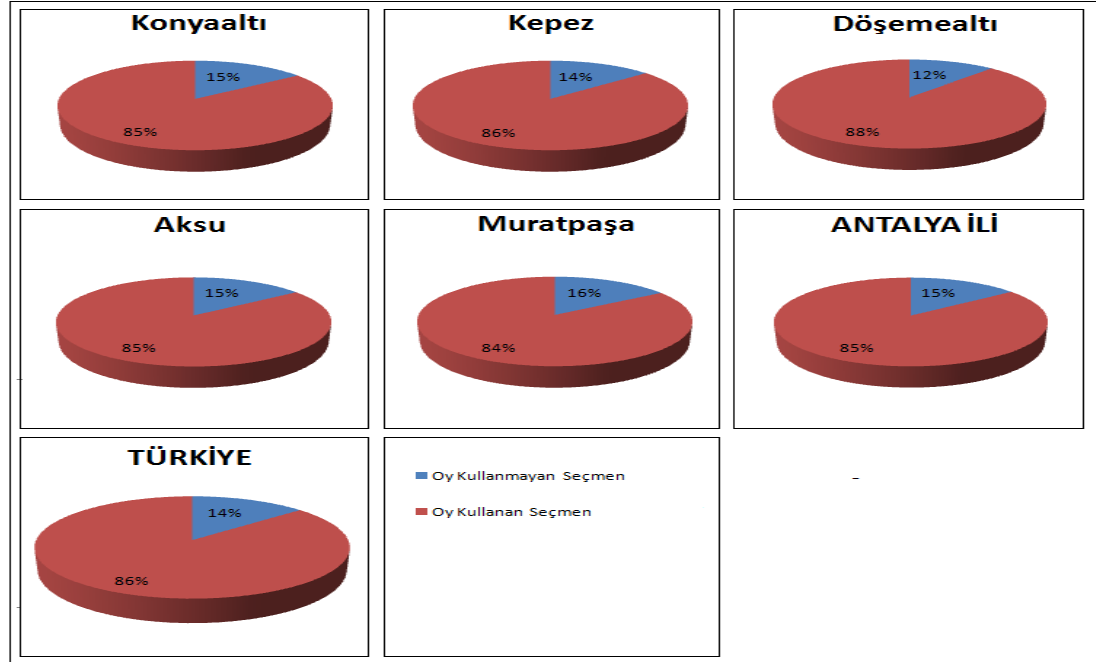
Ülkemizde 7 Haziran 2015'de gerçekleştirilen genel seçimlerinde, çalışma alanımız olan Antalya merkez ilçelerinde katılım oranlarına bakıldığında; Aksu (%84,8), Döşemealtı (%88,3), Kepez (%86,1), Konyaaltı (%84,8), Muratpaşa (%84,1) şeklinde katılım olduğunu görmekteyiz. 2015 genel seçimlerinde katılım oranları 2011 seçimlerine oranla az miktarda azalmış ayrıca ülkemizde seçimlere katılım oranları 2011 genel seçimlerinden bu yana %83,2'den, 7 Haziran 2015 seçimlerine %86,4'e yükselerek %3,18 oranında bir artış yaşanmıştır. 2015 genel seçimlerinde Aksu %84,8 Konyaaltı %84,8 Kepez %86,1 ve Muratpaşa %84,1'lik katılım oranlarıyla ülke geneli katılım oranının üstünde yer almışken; Döşemealtı, %88,3 ile Türkiye oranının altında kalmıştır. Aksu, Konyaaltı ve Muratpaşa'nın oranlarının, il genelindeki seçimlere katılım oranının (%85,1) altında kaldığı, Döşemealtı ve Kepez'in oranlarının il geneli katılım oranının üstünde yer aldığı gözlemlenmektedir (Tablo 3.9). Antalya, il genelinde %85,1'lik katılım oranıyla %86,4 olan ülke geneli oranın altında değer bulduğu söylenebilir. Antalya merkez ilçelerinde 7 Haziran 2015 seçimlerinde katılım oranları 2011 seçimlerine oranla %0,86 azalış göstermiştir.

7 Haziran 2015 milletvekili genel seçimindeki katılım oranlarının sonuçlarını, 2011 genel seçimlerine göre değerlendirdiğimizde şöyle bir tablo karşımıza çıkmaktadır: Aksu %86,8'den %84,8'e, Muratpaşa %84,3'ten %84,1'e, Kepez %87,3'den %86,1'e, Döşemealtı %90,2'den %88,3'e gerilemiştir. Buna karşın Konyaaltı'nda oran %83,8'den %84,8'e çıkmıştır. Antalya merkez ilçelerinden Konyaaltı dışındaki, Aksu, Döşemealtı, Kepez ve Muratpaşa'da katılım oranı 2011 seçimlerinden 7 Haziran 2015 seçimlerine bir ölçüde azalmış, Konyaaltı'nda katılım oranı ise yükseliş kaydetmiştir(Tablo 3.9).

Tablo 3.9: Antalya Merkez İlçeleri Milletvekili Seçimlerinde Katılım Miktarları ve Oranları (7 Haziran 2015)

Seçim Bölgesi	Sandık sayısı	Kayıtlı seçmen	Oy Kullanma Durumu		Oyların Geçerliliği	
			Seçmen	%	Seçmen	%
<i>Aksu</i>	139	46.650	39.555	84,8	38.632	97,6
<i>Döşemealtı</i>	116	37.097	32.755	88,3	32.021	97,7
<i>Kepez</i>	911	327.922	282.476	86,1	276.687	97,9
<i>Konyaaltı</i>	289	102.337	86.766	84,8	85.668	98,7
<i>Muratpaşa</i>	928	338.151	284.229	84,1	279.543	98,3
Antalya Merkez İlçesi	2383	852.157	725.781	85,2	712.551	98,2
Antalya İli	4691	1.568.153	1.333.719	85,1	1.306.778	97,98
Türkiye	174220	53.741.838	46.419.830	86,38	45.091.163	97,1

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Grafik 3.9: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Katılım Oranları (7 Haziran 2015)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Aksu, Kepez, Döşemealtı, Konyaaltı ve Muratpaşa'da 7 Haziran 2015 genel seçimlerine katılan seçmenlerce kullanılan oyların tamamı geçerli oy kabul edilmiş; Antalya merkez ilçelerinde geçerli oy oranları, Türkiye ortalaması olan %95,5'in üstüne çıkmıştır. Konyaaltı, Muratpaşa, Döşemealtı, Kepez ve Aksu'da kullanılan oyların geçerlilik oranları, ülke geneline oranla yüksek çıkmıştır (Grafik 3.9).

Antalya merkez ilçelerinde, 7 Haziran 2015'de gerçekleşen genel seçiminde seçmenlerin katılım oranları, 2011 genel seçimine oranla %0,86 civarında düşüş yaşamıştır. Fakat kullanılan oyların geçerlilik oranı, 2011 genel seçimlerine oranla %1,98 dolaylarında artış göstermiştir. Katılım oranları yükselmiş olsa da katılımın beklenen düzeyde olmaması önceki genel seçimlerde olduğu gibi eksik temsil sorununun devamına neden olmuştur .

7 Haziran 2015'de gerçekleştirilen genel seçimlerde tek başına iktidarın sağlanamaması 2015 seçimlerinin 1 Kasım 2015'de tekrarlanmasına yol açmıştır. 1 Kasım 2015'te yapılan genel seçimlerde merkez ilçelerde katılım oranlarına bakıldığında, Aksu'da %86,9, Döşemealtı'nda %89,4, Kepez'de %87,3, Konyaaltı'nda %86,2, Muratpaşa'da ise %85,7'lik katılım söz konusudur. 1 Kasım 2015 genel seçimlerinde katılım oranları, 7 Haziran 2015 seçimlerine oranla az miktarda artmış ve ülke genelinde seçimlere katılım oranları 7 Haziran 2015 genel seçimlerinden bu yana %85,62'den, %87,1'e yükselerek %1,5 oranında bir artış kaydedilmiştir.

Tablo 3.10: Antalya Merkez İlçeleri Milletvekili Seçimlerinde Katılım Miktarları ve Oranları (1 Kasım 2015)

Seçim Bölgesi	Sandık sayısı	Kayıtlı seçmen	Oy Kullanma Durumu		Oyların Geçerliliği	
			Seçmen	%	Seçmen	%
<i>Aksu</i>	138	46.391	40.308	86,9	39.700	98,5
<i>Döşemealtı</i>	118	37.643	33.637	89,4	33.099	98,4
<i>Kepez</i>	926	334.532	292.058	87,3	288.435	98,8
<i>Konyaaltı</i>	295	105.063	90.530	86,2	89.837	99,2
<i>Muratpaşa</i>	935	341.835	293.102	85,7	290.553	99,1
Antalya Merkez İlçesi	2412	865.464	749.635	86,6	741.624	98,9
Antalya İli	4731	1.588.111	1.374.359	86,5	1.356.159	98,6
Türkiye	174993	54.049.940	47.204.104	87,33	46.520.576	98,6

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

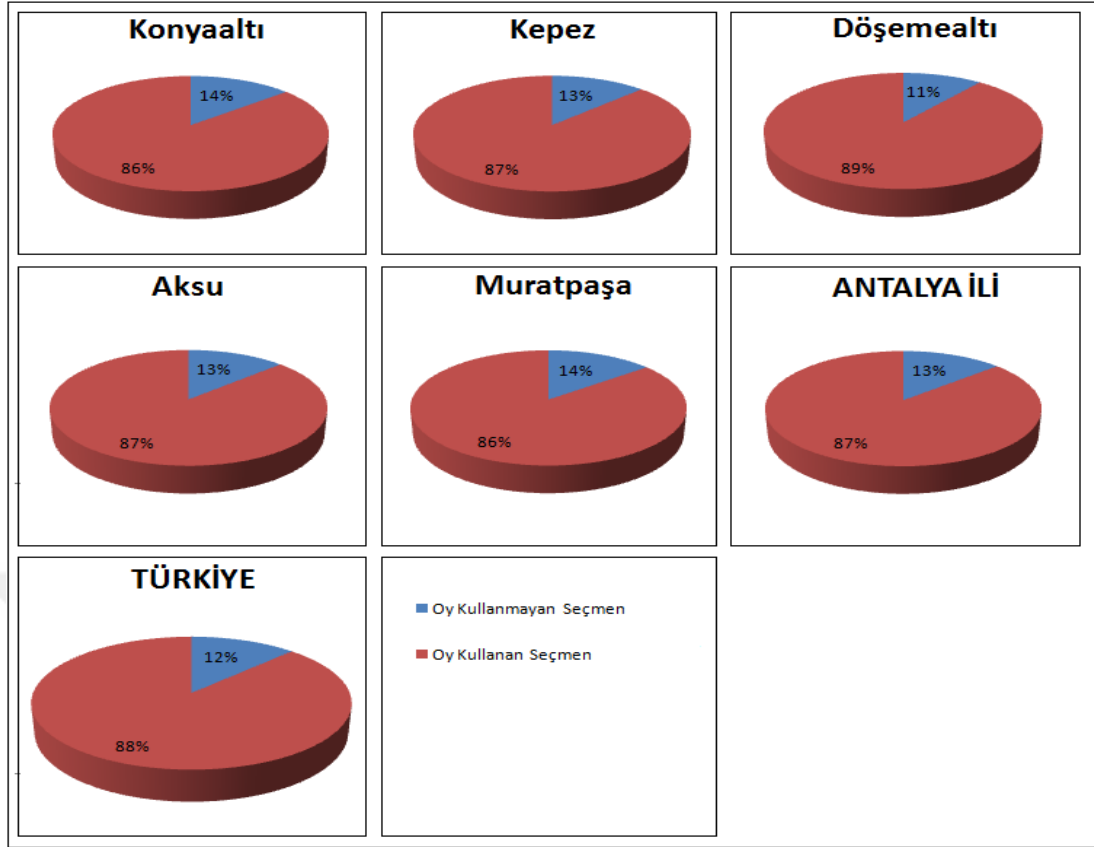
2015 genel seçimlerinde Antalya merkez ilçelerinden Aksu %86,9'la Konyaaltı ,%86,2 ile Kepez %87,3"le Türkiye katılım oranının altında, Döşemealtı %89,4'le ve Muratpaşa %85,7 ile Türkiye katılım oranının üstünde katılım olmuştur. Konyaaltı ve Muratpaşa'da katılım oranları il genelindeki seçimlere katılım oranının altında, Aksu, Döşemealtı ve Kepez'de katılım oranları Antalya ili katılım oranının üstünde seyretmektedir(Tablo 3.10). Antalya, il genelinde %86,5'lik katılım oranı ile

ülkenin %87,6'lık genel ortalamasının altında kalmıştır. Antalya merkez ilçeleri genelinde 1 Kasım 2015 seçimlerinde katılım oranları, 7 Haziran 2015 seçimlerine oranla %1,5 artış kaydedilmiştir.

1 Kasım 2015 milletvekili genel seçimindeki katılım oranlarının, 7 Haziran 2015 genel seçimlerine göre mukayese ettiğimizde Aksu %84,8'den %86,9'a, Muratpaşa %84,1'den %85,7'ye, Kepez %86,1'den %87,3'e, Döşemealtı %88,3'den % 89,4'e, Konyaaltı %84,8'den %86,2'ye oranlarını yükselttiği sonucuna varmaktayız. Merkez ilçelerinin tamamında katılım oranı 7 Haziran 2015 seçimlerinden 1 Kasım 2015 seçimlerine yükselmiştir(Tablo 3.10).

1 Kasım 2015 genel seçimlerine katılan vatandaşlar oylarının Aksu'da %98,5'i, Kepez'de %98,8'i, Döşemealtı'nda %98,4'ü, Konyaaltı'nda %99,2'si ve Muratpaşa'da %99,1 geçerli sayılmıştır. Antalya merkez ilçesinde de geçerli oy oranları Türkiye ortalaması olan %98,6'nın üstünde değer bulmuştur. Konyaaltı, Muratpaşa, Kepez'de kullanılan oyların geçerlilik oranları il geneli geçerli oy oranının üstünde, Aksu ve Döşemealtı'nda kullanılan oyların geçerlilik oranları ise bu oranın altında kalmıştır.

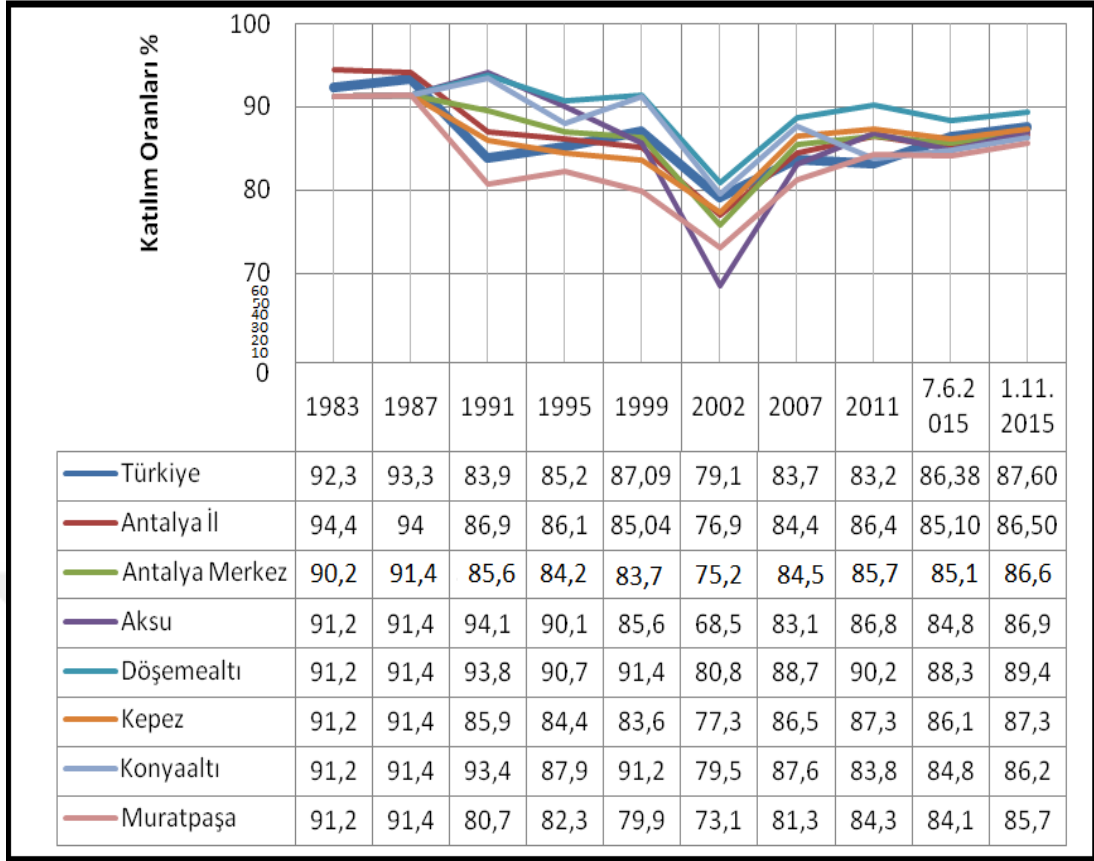
Antalya merkez ilçelerinde 1 Kasım 2015'de gerçekleşen genel seçime katılan seçmenlerin katılım oranlarının, 7 Haziran 2015 genel seçimine oranla %1,5 civarında artış sağladığı teyit edilmektedir. Oyların geçerlilik oranı ise 7 Haziran 2015 genel seçimlerine oranla %1,2 oranında azalmıştır. Katılım oranları yükselmiş olsa da katılımın tam olarak sağlanmaması nedeniyle, eksik temsilden kaynaklanan problemler devam etmektedir.

Grafik 3.10: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Katılım Oranları (1 Kasım 2015)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

12 Eylül 1980 darbesinden sonra on genel seçim yapılmıştır. Antalya merkez ilçeleri genelinde, Aksu, Döşemealtı, Kepez, Konyaaltı ve Muratpaşa'da genel katılım oranları çoğu zaman Türkiye katılım oranları ortalamasının üstünde olmuştur. Muratpaşa 2011 genel seçimlerine kadar katılım oranlarında Türkiye ortalamasının üstüne çıkamamış, 2011 seçimlerinden sonra yeniden Türkiye katılım ortalamasının altına düşmüştür (Grafik 3.10). Şehirleşmenin yüksek oranda olmasına, merkezi iş sahasının gelişmişliğine bağlı olarak çarşı adı altında rağbet gören bir mekan olmasına rağmen Muratpaşa'da katılım oranlarının azlığı dikkat çekicidir. Bunun aksine Konyaaltı'nda 2015 yılında yapılan son iki seçim dışında katılım oranları her zaman Türkiye ortalamasının üstüne seyretmiştir. Ayrıca kenarda kalmış bir merkez ilçe olan Döşemealtı'nda katılımın her zaman Türkiye ortalamasının üstünde olması gözden kaçmamaktadır.

Grafik 3.11: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Katılım Oranları (1 Kasım 2015)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Bu ilçelerin yanı sıra diğer iki ilçede katılım oranlarında seçimden seçime dalgalanmalar olduğu göze çarpmaktadır. Kepez'de 1991, 2007 ve 2011 genel seçimlerinde katılım ülke ortalamasının üstünde iken 1983, 1987, 1995, 1999, 2002, 7 Haziran, 1 Kasım 2015 genel seçimlerinde ortalamanın altında kalmıştır. Yine Aksu'da 1991, 1995, 2011 genel seçimlerinde katılım ülke ortalamasının üstünde iken, 1983, 1987, 1999, 2002, 2007, 7 Haziran, 1 Kasım 2015 genel seçimlerinde ortalamanın altında kalmıştır. Katılım üzerinde etkili olan unsurlar değerlendirildiğinde merkeze yakın olan ilçelerde katılımın çok yüksek olmadığı söylenebilir. Merkezden uzakta konumlanan iki ilçeden biri olan Döşemealtı'da katılım oranları yüksek olmasına rağmen, Aksu'da katılım oranlarının genel olarak ortalamanın altında olması merkez ve kenar karşılaştırmasında zorluklara yol açmaktadır. Buna rağmen ilçe özelinde düşünüldüğünde merkeze bağlı fakat merkezden uzak olan Döşemealtı ilçesinde katılımın yüksek olması, merkez olarak adlandırılan Muratpaşa'da katılımın düşük olması merkezden uzaklaştıkça katılımın

arttığı tespitimizi destekler niteliktedir. Fakat kenarda kalan bir diğer merkez ilçe olan Aksu'da Döşemealtı'nın aksine katılım yer yer çok düşmüş 2002 seçimlerinde il genelinde ve tüm merkez ilçe içinde en düşük katılım oranına sahip olmuştur. Kısacası merkez ve kenar ilişkisi değişiklikler arz etmektedir (Grafik 3.11).

Tüm ülkede olduğu gibi Antalya il genelinde ve merkez ilçede katılım oranları 2002 yılında en düşük seviyeyi görmüş ardından yükseliş seyrine geçmiştir. Siyasi tarihimizde en yüksek katılıma sahip olan 1987seçimi ve darbenin akabinde gerçekleştirilen 1983 seçimleri dışında ülkemizde katılım oranları %90 bandını geçememiştir. Tüm Türkiye'de olduğu gibi 1983 ve 1987 genel seçimleri dışında Antalya ili ve merkezinde katılım (Aksu ve Döşemealtı dışında) %90 sınırı aşamamıştır. Gerek ülkenin içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal problemler, gerekse siyasi çıkmazlar sebebiyle seçmen sandığa gitmeyerek umutsuzluğunu ve tepkisini ifade etmiştir. Bu tepki siyasi partileri ve adayları cezalandırmak şeklinde yorumlansa bile esasen seçmen sözünün gücünü kullanmayarak kendisini cezalandırmıştır. Antalya merkez ilçeleri içinde Muratpaşa ve Kepez'de katılımın istenilen düzeyde olmaması nüfus büyüklüklerinden dolayı Antalya seçmenin meclisteki temsil oranını düşürmüştür.

Yapılan çalışmalarda seçim sonuçlarında siyasi partilerin aldığı oylara yönelik yoğunlaşsa da, genel seçimlerde siyasi partilerin ve seçmenin işine yarayacak veriler arasında katılım oranlarının önemi yadsınamayacak kadar yüksektir.

3.1.1.2. Genel Seçimlerde Siyasi Partilerin Oy Durumu

Antalya merkez ilçeleri, seçim coğrafyası içerisinde seçin sonuçlarını etkileyen birçok yerel ve genel etkenler yer almaktadır. Bu etkenler katılım oranlarını, kullanılan oyların geçerliliğini etkilediği gibi seçim sonuçlarını da etkilemektedir. 12 Eylül 1980 sonrasında yapılan on genel seçimde de bir çok etkenden söz edilebilir. 1983, 1987, 1991, 1995, 1999, 2002, 2007, 2011, 7 Haziran 2015 ve 1 Kasım 2015 genel seçimlerinde siyasi partilerin aldığı oylar ve partilerin seçim dönemleri arasında oylarındaki değişimleri açıklamaya çalışırken genel seçim sonuçlarıyla birlikte değerlendirmeler yapılacaktır.

Seçim yıllarına göre siyasi partilerin oy dağılımındaki değişime bakıldığında;

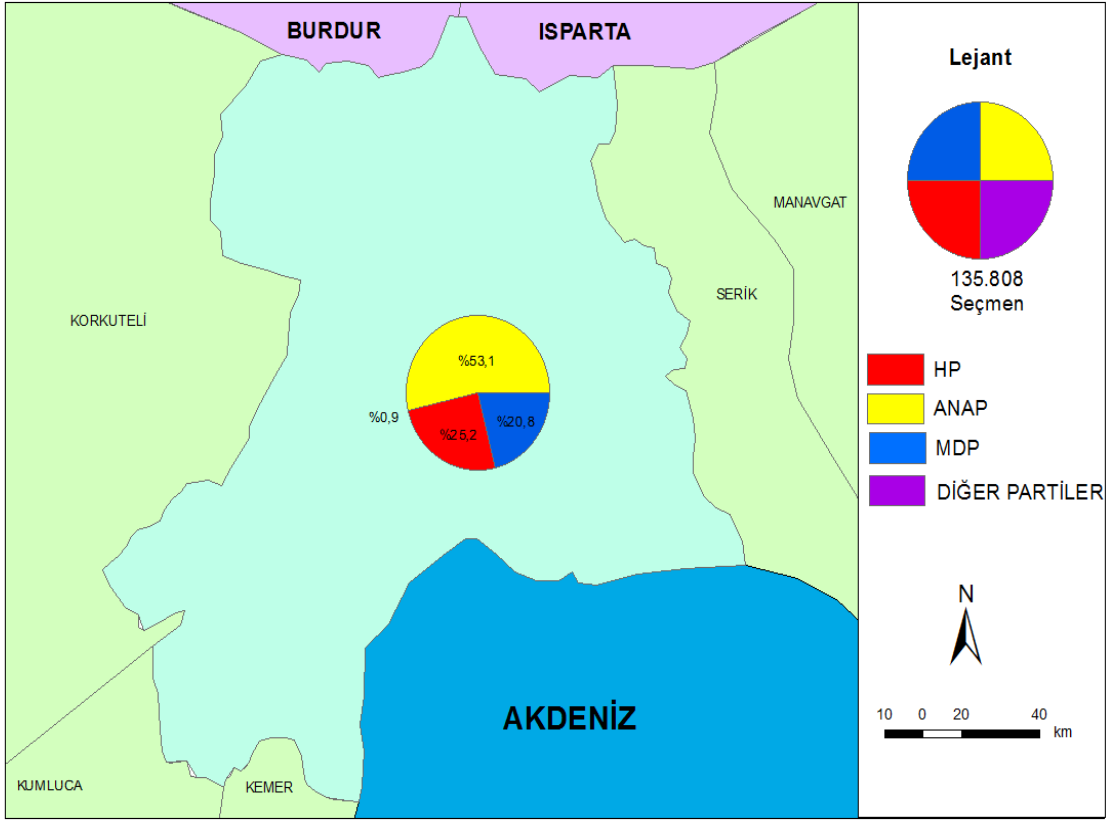
Darbenin sonrasında ilk seçim 1983'de gerçekleşmiştir. Büyükşehir merkezi sınırları içinde yer alan, merkez ilçelerin evrenini oluşturan Aksu, Döşemealtı, Kepez, Konyaaltı ve Muratpaşa'nın ilçe olmamasından dolayı bu birimler 1983 seçiminde Antalya merkez ilçesi dâhilinde değerlendirilmiştir. Antalya merkez ilçesinde siyasi partilerin aldığı oylar ve bu oyların dağılımı değerlendirildiğinde;

Tablo 3.11: Antalya Merkez İlçesinde Milletvekili Seçimleri Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (6 Kasım 1983)

Seçim Bölgesi	Sandık sayısı	Kayıtlı seçmen	ANAP		HP		MDP		DİĞER	
			Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%
Antalya Merkez İlçesi	460	135.808	63.029	53,1	29.892	25,2	24.711	20,8	1.121	0,9
Antalya İl	1.393	358.530	163.982	50,8	74.073	22,9	80.149	24,8	4.715	1,5
TÜRKİYE	86.696	19.767.366	7.833.148	45,1	5.285.804	30,5	4.036.970	23,3	195.588	1,1

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

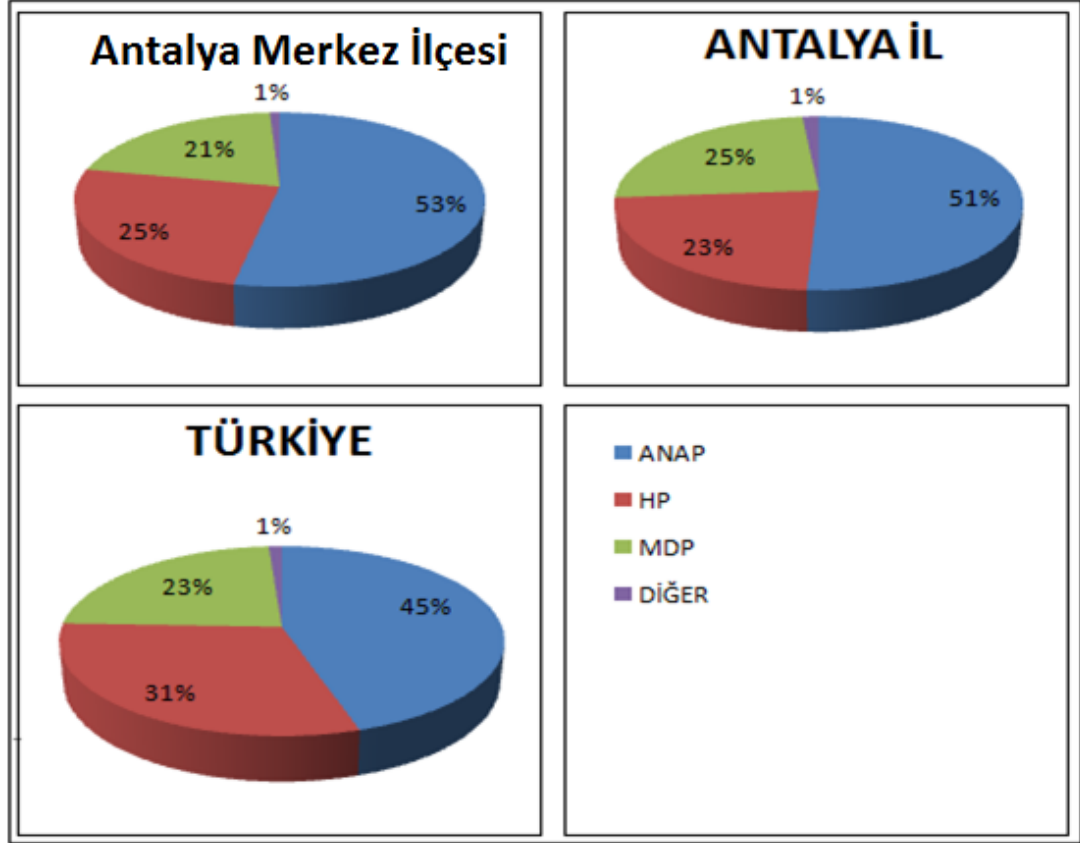

Harita 3.1: Antalya Merkez İlçesi Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (6 Kasım 1983)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

1983 genel seçimleri darbeden en fazla etkilenen seçim olmuş, seçime katılan partilere giriş iznini Milli Güvenlik Konseyinin vermesi seçmenin demokrasiye olan ihtiyacını arttırmıştır. Üç siyasi partinin katıldığı seçimlerde çift barajlı d'hondt seçim sistemi kullanılmış ve dört yüz milletvekilinin belirlenmesi için gerçekleştirilen bir seçim olmuştur. Antalya merkez ilçesinde oyların %53,1'ini ANAP, %25,2'sini HP, %20,8'ini MDP almış ve tamamı barajı aşmıştır (Harita 3.1). ANAP'ın aldığı oranı Antalya ilinde %50,8, ülke genelinde ise %45,1 olmuştur. Bu oy oranlarına bakıldığında Antalya merkez ilçesinde ANAP'ın oy oranı il ve Türkiye oy oranlarının üstüne çıkmıştır. HP il genelinde aldığı 22,9'luk oy oranı ile Antalya merkez ilçesinde alınan oy oranı (25,2) ve ülke genelinde alınan oy oranının (%30,5) altında yer almıştır. MDP Antalya merkez ilçesinde aldığı oy oranı ilde (%24,8) ve ülke genelinde (%23,9) aldığı oy oranlarının altında kalmıştır (Tablo 3.11). Bunun yanında partilerin Türkiye sıralaması ile Antalya merkez ilçesinde aldığı oylara bağlı oluşan sıra aynı şekilde gerçekleşmiştir.

Bu süreçte ANAP bu oy oranlarına ulaşmak için iktisadi ve toplumsal sorunları çözeceğini; HP devletçilik, işsizliğin azaltılması ve işsizlik sigortasını getireceğini; MDP ise anarşi ve terörle mücadele edeceğini seçmene vaat ettiği görülmektedir.

Grafik 3.12: Antalya Merkez İlçesi Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Oranları (6 Kasım 1983)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Ülke genelinde olduğu gibi Antalya merkez ilçesinde de birinci gelen ANAP tek başına iktidar olmuştur. 1980 öncesi Antalya merkez ilçesinde merkez solda yer alan CHP birinci partiyken 1983 seçimlerinde, kapatılan partinin yerine birinciliği ANAP üstlenmiştir. CHP oylarının bir kısmı 1983 seçimlerinde merkez solda yer alan HP'ye kaymıştır. Antalya merkez ilçesinde merkez sol %25 civarında oy almış olsa da, merkez sağ kullanılan oyların %74'ünü kazanmıştır (Grafik 3.12). 1983 genel seçimlerinde Antalya'da merkez sağ beş milletvekili, merkez sol üç milletvekili kazanmıştır. Bunun yanı sıra il genelinde de sağ partilerin üstünlüğü göze çarpmaktadır.

29 Kasım 1987 genel seçimi, 1980 sonrası gelinen siyasi ortamda darbe sonrası seçime giremeyen liderler, 1987 seçimlerinde yasakları sona erdiği için genel seçimlerde meydanlarda yer almışlardır. 1983 genel seçimlerinde olduğu gibi 1987 genel seçimlerinde de Aksu, Döşemealtı, Kepez, Konyaaltı ve Muratpaşa'nın seçim sonuçları, ilçe olmamalarından dolayı Antalya merkez ilçesi sınırları dâhilinde değerlendirilmiştir.

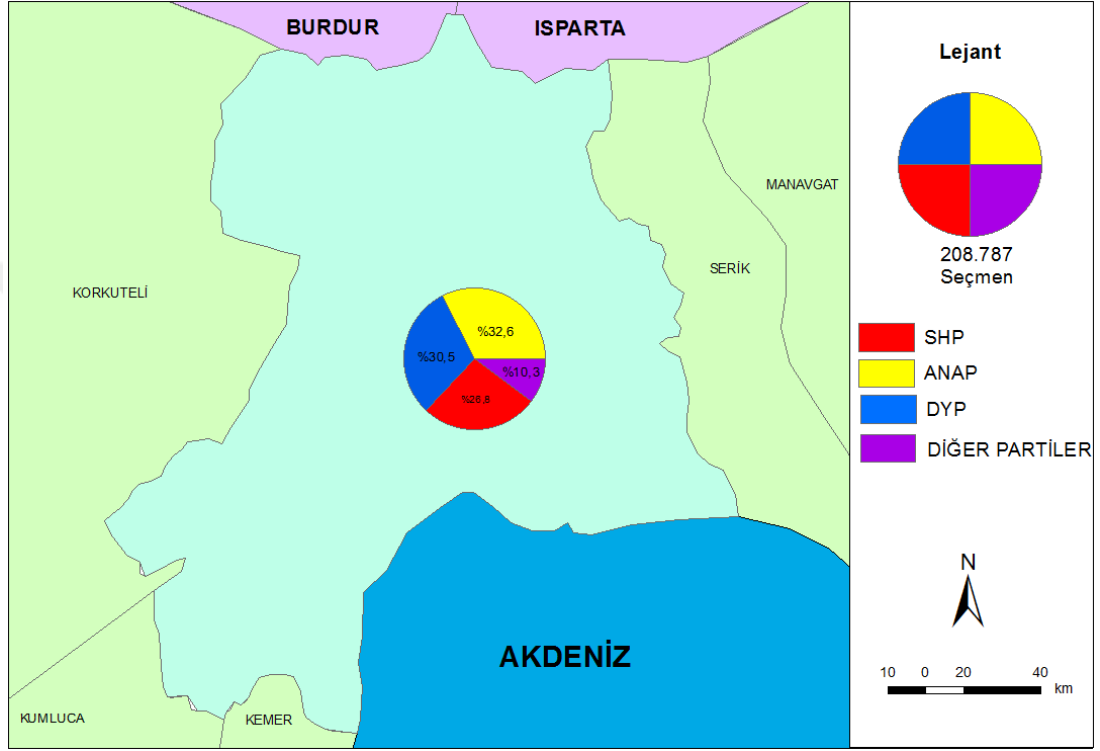
Tablo 3.12: Antalya Merkez İlçesinde Milletvekili Seçimleri Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (29 Kasım 1987)

Seçim Bölgesi	Sandık Sayısı	Kayıtlı Seçmen	DYP		ANAP		SHP		DİĞER	
			Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%
Antalya Merkez İlçesi	717	208.787	56.973	30,5	60.872	32,6	50.009	27,0	19.052	10,1
Antalya İli	1.840	506.512	151.180	32,5	151.273	32,5	115.928	25,0	47.101	10,1
TÜRKİYE	97.557	26.376.926	4.587.062	19,1	8.704.335	36,3	5.931.000	25,0	4.749.232	19,8

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

29 Kasım 1987'de gerçekleştirilen genel seçimlere yedi siyasi parti katılmıştır. Bu partilerden merkez sağda ANAP ve DYP, merkez solda DSP ve SHP, sağ görüşte IDP , sağ ve muhafazakar görüşte RP, sağ ve milliyetçi kanatta da MÇP yer almıştır. 1983 genel seçiminden farklı olarak seçim sistemine kontejyan kriteri getirilerek çift barajlı d'hondt+Kontejyan sistemi kullanılmıştır. Milletvekili sayısı bu seçimde 450'ye yükseltilmiş, Antalya'nın meclise gönderdiği milletvekili sayısı 1 kişi artmıştır. Türk siyasi hayatının en yüksek katılımlı genel seçimi olmuştur. Antalyamerkez ilçesinde seçmen oylarının %32,6'sını ANAP, %26,8'ini SHP, %30,5'ini DYP olarak %10'luk ülke barajını aşmışlardır. Geriye kalan diğer partilerden DSP %4,7 RP %3,2 MÇP %1,6 ve IDP %0,7 ile oyların geri kalanını almışlar ve barajı aşamamışlardır. (Tablo 3.12). ANAP'ın geçen seçimin aksine oy oranı Antalya ilinde %50,8'den %32,5'e geriletmiş, ülke genelinde ise %45,1'lik oy oranını %36,3'e geriletmiştir. Bu oy oranlarına bakıldığında Antalya merkez ilçesinde ANAP'ın oy oranı (%32,6) Antalya ilinin üstünde, Türkiye oy oranlarının altında çıkmıştır. DYP il genelinde aldığı %32,5'lik oy oranı ile Antalya merkezi İlçesinde alınan oy oranının (%30,5) üstünde ve ülke genelinde alınan oy oranının (%19,1) altında oy almıştır. SHP'nin Antalya merkez ilçesinde aldığı oy oranı

(%26,8) Antalya ilinde (%24,9) ve Ülke genelinde (%24,8) aldığı oy oranlarının üstüne çıkmıştır. Buna ek olarak DYP oylarının Antalya merkez ilçesinde %30,5 ile ikinci olan parti Türkiye geneli oy oranların da %19,1 ile üçüncü parti olması dikkatten kaçmamaktadır. Antalya ili ve merkez ilçesinde siyasi partilerin sıralamasının aynı olduğu görülmektedir.

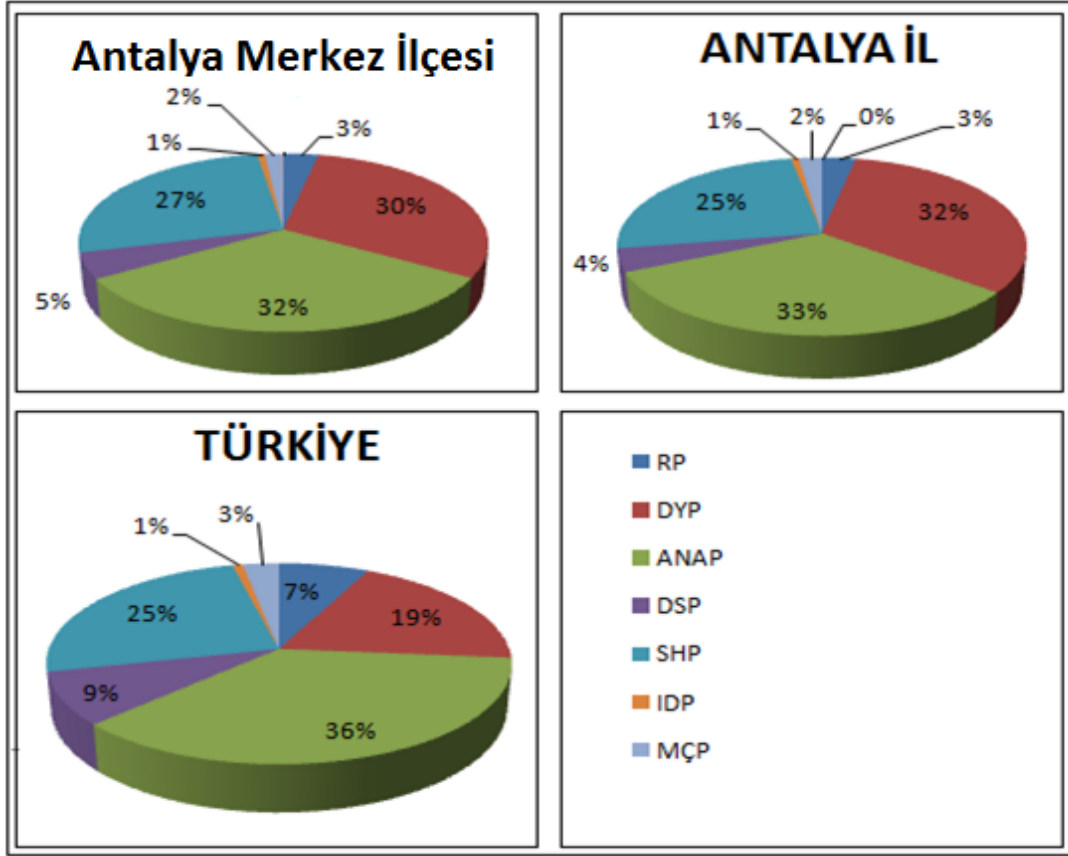

Harita 3.2: Antalya Merkez İlçesi Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (29 Kasım 1987)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

ANAP oy oranını bir önceki seçime bakarak %8,7 oranında düşürse de değişen seçim sistemi nedeniyle tek başına iktidar olmuştur. Antalya merkez ilçesinde ANAP oyları DYP çoğunlukta olmak üzere diğer partilere kaymış, HP oylarının tamamı merkez solda bulunan DSP ve SHP'ye kaymış, MDP oyları da diğer sağ partiler arasında paylaşılmıştır. Antalya merkez ilçesinde merkez sağ ve sağ partiler kullanılan oyların %68,5'ini alarak merkez sol partilerin aldığı %31,5'lük oy oranının üstüne çıkmıştır (Harita 3.2). Merkez sağ bir önceki seçime oranla oylarını %74 oranından %68,5'lara çekmesi güç kaybettiğinin göstergesidir. 1987 genel seçimlerinde seçmen siyasi partilerin çeşitli hale gelmesine bağlı milliyetçi

(MÇP) ve Muhafazakâr (RP) siyasi partilere azda olsa yönelmişlerdir (Grafik 3.13). Bu durum ülke genelinde ve Antalya il genelinde de böyle olmuştur.

Grafik 3.13: Antalya Merkez İlçesi Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Oranları (29 Kasım 1987)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

1983 genel seçimlerinde Antalya'da merkez sağ beş milletvekili, merkez sol üç milletvekili kazanmıştır. Fakat 1987 genel seçimlerine gelindiğinde merkez sağ milletvekili sayısını 7'ye çıkarmış merkez sol ise milletvekili sayısını 1'e düşürerek güç kaybetmiştir. Bu seçimde de Antalya merkez ilçesinde olduğu gibi il genelinde de sağ partiler üstünlüğünü göze çarpmaktadır.

20 Ekim 1991 genel seçimlerinde, 1987 genel seçimlerinde olduğu gibi çift barajlı d'hondt sistemi+kontejyan uygulaması devam etmekte de ve meclise 450 milletvekili girebilmekteydi. Antalya'dan meclise giden vekil sayısı 1 kişi daha artarak 9'a çıkarılmıştır. 1991 seçimleri uzun zamandır seçimlere katılmayan Bülent ECEVİT, Alparslan TÜRKES ve Necmettin ERBAKAN'ın 11 yıl sonra seçimlere katıldığı bir seçim olarak da bilinmektedir. Seçimler olmadan önce bir çok

gelişmenin olduğu 1991 seçimlerinde MÇP ve IDP birleşerek RP çatısı altında seçime girmiştir. 1991 genel seçimlerinde 6 siyasi parti seçime katılmış bu partilerden ANAP ve DYP merkez sağ, SHP ve DSP merkez sol, RP sağ ve muhafazakâr, SP ise aşırı sol siyasi kanatta yer almaktadırlar. Antalya merkez ilçeleri genel seçimleri değerlendirilirken merkez ilçeler içerisinde yer alan Aksu, Döşemealtı, Kepez, Konyaaltı ve Muratpaşa ölçeğinde 1983-1987 seçimlerine göre daha ayrıntılı ele alınmıştır.

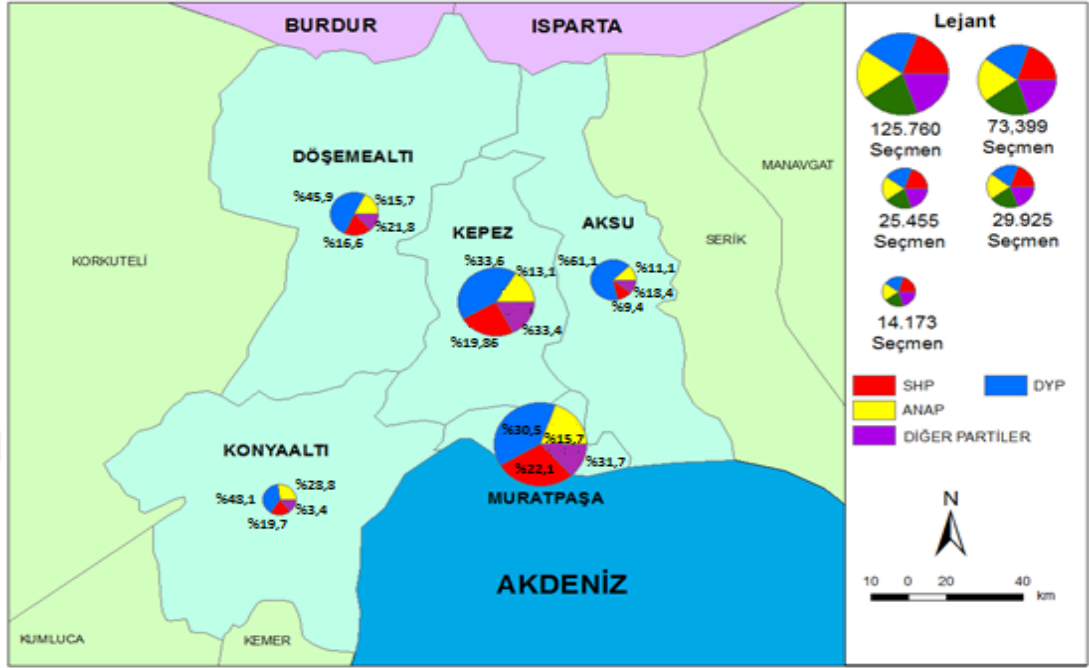
Tablo 3.13: Antalya Merkez İlçeleri Milletvekili Seçimleri Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (20 Ekim 1991)

Seçim Bölgesi	Sandık sayısı	Kayıtlı seçmen sayısı	DYP		ANAP		SHP		RP		DSP	
			Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%
Aksu	46	12.402	7.584	61,1	1.367	11,1	1.165	9,4	966	7,8	292	2,5
Döşemealtı	48	13.537	6.220	45,9	2.130	15,7	2.247	16,6	1.201	8,9	433	3,4
Kepez	226	75.963	25.539	33,6	9.927	13,1	15.077	19,86	6.729	8,9	4.480	5,9
Konyaaltı	45	10.387	4.990	48,1	2.987	28,8	2.046	19,7	1.220	1,7	408	3,9
Muratpaşa	392	125.760	38.417	30,5	19.744	15,7	27.798	22,1	7.075	5,6	6.271	5,1
Antalya Merkez İlçesi	757	238.049	82.750	34,7	36.155	15,2	48.333	20,3	17.191	7,2	11.884	5,1
Antalya İl	1.428	430.444	164.541	44,9	64.290	17,6	85.099	23,2	34.461	9,4	15.975	4,4
TÜRKİYE	97.557	29.979.123	6.600.726	27,1	5.862.623	24,1	5.066.571	20,7	4.121.355	16,8	2.624.301	11

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

1991 genel seçimlerinde DYP (27,1) ülke genelinde birinci parti olduğu gibi Antalya ili ve merkez ilçe genelinde birinci parti olmuştur. DYP, Antalya merkez ilçelerinde en fazla oyu %61,1 ile Aksu'dan almış, sırasıyla %48,1 Konyaaltı'nda, %45,9 Döşemealtı'nda, %33,6 Kepez'de, %30,5 Muratpaşa'da oy alarak ülke genelinde aldıkları oy oranının üstüne çıkmıştır. Bunun yanı sıra 1987 seçimlerine oranla oylarını merkez ilçe bazında yükselttikleri gözlemlenmektedir. ANAP'ı ele alacak olursak; en fazla oy %28, ile Konyaaltı'nda olduğu göze çarpmaktadır. Bunun dışında %15,7 Muratpaşa'dan, %15,7 Döşemealtı'ndan, %13,1 Kepez'den oy alan partinin en düşük oy oranı %11,1 ile Aksu'da kaydedilmiştir. Ülke genelinde seçimlerde üçüncü olan SHP en yüksek oy oranına %22,1 ile Muratpaşa'da ulaşmış, SHP Kepez'den %19,86 Konyaaltı'ndan %19,7 Döşemealtı'ndan %16,6'lık bir dilim elde etmişken en az oy oranını %9,4 ile Aksu'da almıştır. ANAP ve SHP bir önceki seçime göre oy oranlarında düşüş yaşamıştır. Ülke genelinde uygulanan seçim barajını DYP, ANAP ve SHP tüm ülkede olduğu gibi Antalya ilinde ve merkez

ilçesinde de barajı aşmıştır. Fakat Türkiye genelinde barajı aşan RP ve DSP merkez ilçelerin neredeyse tüm ilçelerde baraj altında kalmıştır (Tablo 3.13).

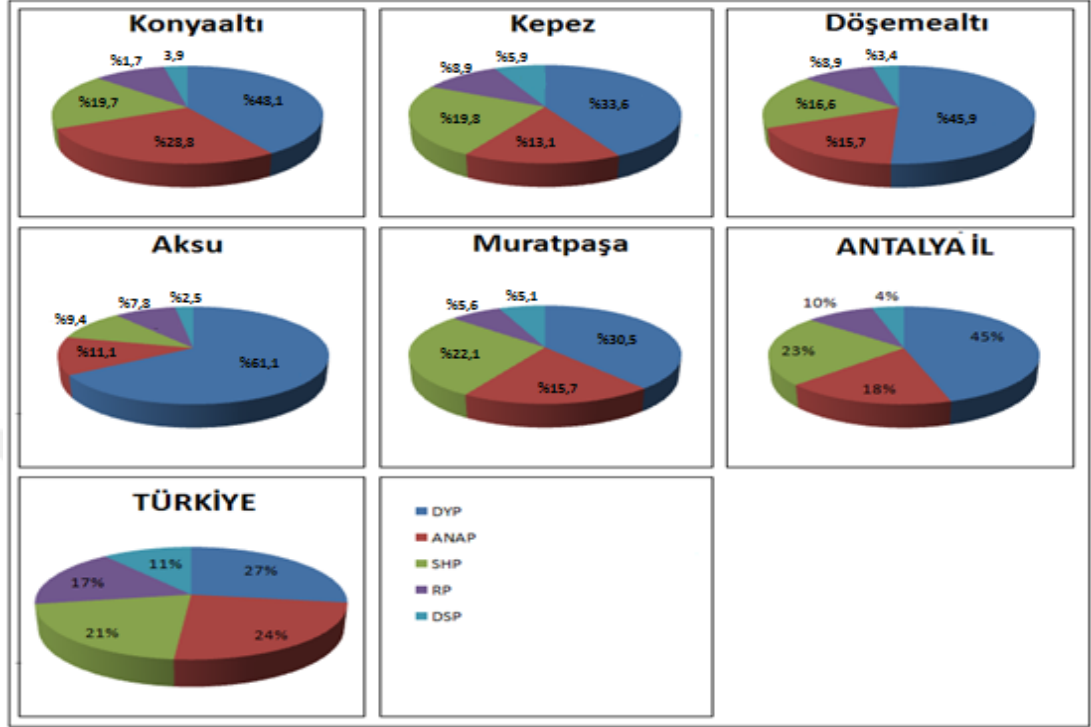
Harita 3.3: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (20 Ekim 1991)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

DYP'nin oy oranları Aksu, Döşemealtı, Kepez, Konyaaltı ve Muratpaşa'da Türkiye ortalamasının üstüne çıkmıştır. ANAP Konyaaltı'ndan aldığı %28,8 ile Türkiye ortalamasının üstüne çıkmış; Kepez, Aksu, Döşemealtı ve Muratpaşa'da Türkiye (%24,1) ortalamasının altında kalmıştır. SHP, Muratpaşa ve Kepez'de ülke (20,7) ortalamasının üstünde oy oranına ulaşmış; Aksu, Döşemealtı ve Konyaaltı'nda ise ortalamasının altında kalmıştır. Diğer Partiler (RP ve DSP) Türkiye'de aldıkları oy oranları ortalamasının altında kaldığı dikkat çekmektedir (Harita 3.2 ve Tablo 3.13)

ANAP'ın geçen seçimin aksine oy oranı ilde %32,5'den %17,6'ya gerilemiş, ülke genelinde ise %36,3'lük oy oranını %24,1'e düşmüştür. Bu oy oranlarına bakıldığında Antalya merkez ilçesinde ANAP'ın oy oranı (%15,2) il genelinin ve Türkiye oy oranlarının altında çıkmıştır. DYP'nin merkez ilçelerden aldığı oy oranı ortalaması (%34,7) il genelinde alınan %44,9'lük oy oranının altında ve ülke genelinde alınan oy oranının (%27,1) üstünde yer almıştır. SHP'nin merkez

ilçelerden aldığı oy oranı ortalaması (%20,3) Antalya ilinde (%23,2) ve ülke genelinde (%20,7) aldığı oy oranlarının altında kaldığı anlaşılmaktadır.

Grafik 3.14: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Oranları (20 Ekim 1991)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

ANAP (%24,1) ülke genelinde ikinci parti olsa da Antalya merkez ilçeleri içerisinde oy oranları sıralamasında SHP'nin (20,3) ardından %15,2'lik dilimle üçüncü parti olması dikkat çekmektedir. Antalya ili ve merkez ilçesinde siyasi partilerin sıralaması aynı olmuştur.

1987 genel seçimlerinde tek başına iktidar olan ANAP bu seçimlerde yerini SHP ve DYP koalisyonuna bırakmış ve merkez sağ ve merkez sol hükümeti kurulmuştur. Antalya merkez ilçelerinde ANAP oyları DYP çoğunlukta olmak üzere diğer partilere kaymış, SHP oylarının %3 lük bir kısmı merkez solda bulunan DSP'ye kaymış ve barajı aşmasını sağlamış, IDP ve MÇP oyları diğer sağ partiler arasında paylaşılmıştır. Merkez sağ ve sağ partiler kullanılan oy oranı Aksu'da %88,1 Döşemealtı'nda %80,1 Kepez'de %74,3 Konyaaltı'nda %76,4 Muratpaşa'da %72,8 olarak gerçekleşmiş ve geçen yıllara oranla merkez ilçelerde sağ partiler oy oranını %6,1 arttırmıştır. Merkez sol partilerin aldığı %31,5'lik oy oranını %25,4'e düşerek oy oranlarında kayıp yaşadığı anlaşılmaktadır (Grafik 3.13 ve 3.14).

1987 genel seçimlerinde merkez sağ milletvekili sayısını 7'ye çıkarmış merkez sol ise milletvekili sayısını 1'e düşürerek güç kaybetmiştir. 1991 genel seçimlerinde sağ partiler oy oranlarını arttırsa da merkez sağ milletvekili sayısını 7'de kalmış Antalya'dan gelen vekil sayısının artmasına bağlı olarak merkez sol vekil sayısını 2'ye çıkarmıştır. 1991 seçimlerinde de Antalya merkez ilçelerinde olduğu gibi Antalya il genelinde de sağ partilerin üstünlüğünü göze çarpmaktadır.

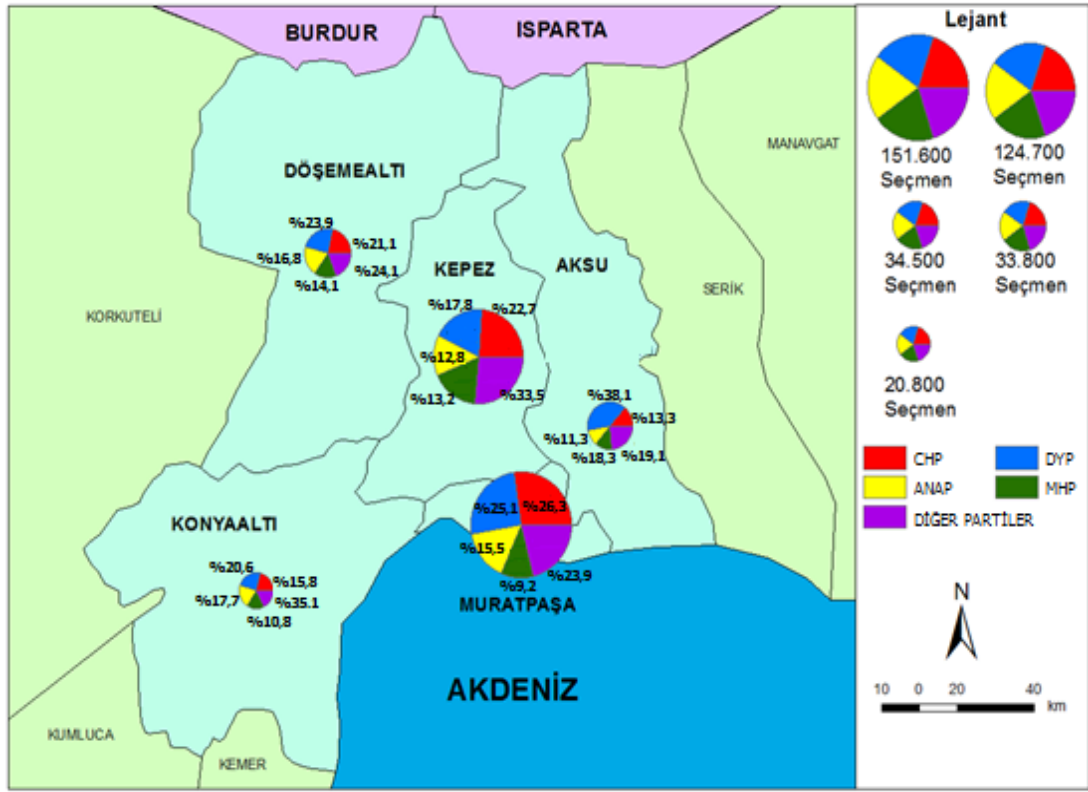
24 Aralık 1995 genel seçimi, 1987 genel seçimlerinde olduğu gibi çift barajlı d'hondt sistemi devam etmiş, kontejyan uygulaması yürürlükten kaldırılmıştır. Meclise giren milletvekili sayısı beş yüz elliye çıkartılmış ve Antalya'dan meclise giden vekil sayısı bir kişi daha artarak ona çıkarılmıştır. 1995 genel seçilerine BBP, ANAP listesinden seçime girmiştir. 1995 genel seçimlerinde on iki siyasi parti seçime katılmıştır. Bu partilerden ANAP, DYP, YDP, MP, YP merkez sağ, CHP ve DSP merkez sol, RP sağ ve muhafazakâr, MHP aşırı sağ, HDP sol kanat, YDH merkez kanat, İP ise aşırı sol siyasi kanatta yer almaktadırlar. 1995 yılı Antalya merkez ilçeleri genel seçimleri değerlendirilirken Aksu, Döşemealtı, Kepez, Konyaaltı ve Muratpaşa çalışma alanı sınırlarının içi dikkate alınmıştır.

Tablo 3.14: Antalya Merkez İlçelerinde Milletvekili Seçimleri Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (24 Aralık 1995)

Seçim Bölgesi	RP		DYP		ANAP		DSP		CHP		MHP		DİĞER	
	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%
<i>Aksu</i>	1.669	11,2	5.653	38,1	1.677	11,3	749	5,05	1.971	13,3	2.712	18,3	402	2,7
<i>Döşemealtı</i>	2.263	15,1	3.579	23,9	2.519	16,8	714	4,8	3.296	21,1	2.113	14,1	508	3,4
<i>Kepez</i>	16.415	16,2	17.988	17,8	12.967	12,8	12.093	11,1	22.938	22,7	13.372	13,2	5.283	5,2
<i>Konyaaltı</i>	1.883	11,5	3.364	20,6	2.892	17,7	1.106	6,8	2.577	15,8	1.774	10,8	2.757	16,9
<i>Muratpaşa</i>	12.224	10,1	30.163	25,1	18.643	15,5	13.755	11,4	31.722	26,3	11.066	9,2	2.947	2,4
Antalya Merkez İlçesi	34.454	13,4	60.747	22,7	38.698	14,4	28.417	10,6	62.504	23,3	31.037	11,6	11.897	4,4
Antalya İli	83.363	13,3	166.368	26,5	91.881	14,65	42.702	6,8	145.189	23,1	76.545	12,2	20.942	3,45
TÜRKİYE	6012.450	21,4	5396.003	19,2	5527.288	19,6	4118.025	14,6	3011.076	10,7	2301.343	8,2	1760.808	6,3

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

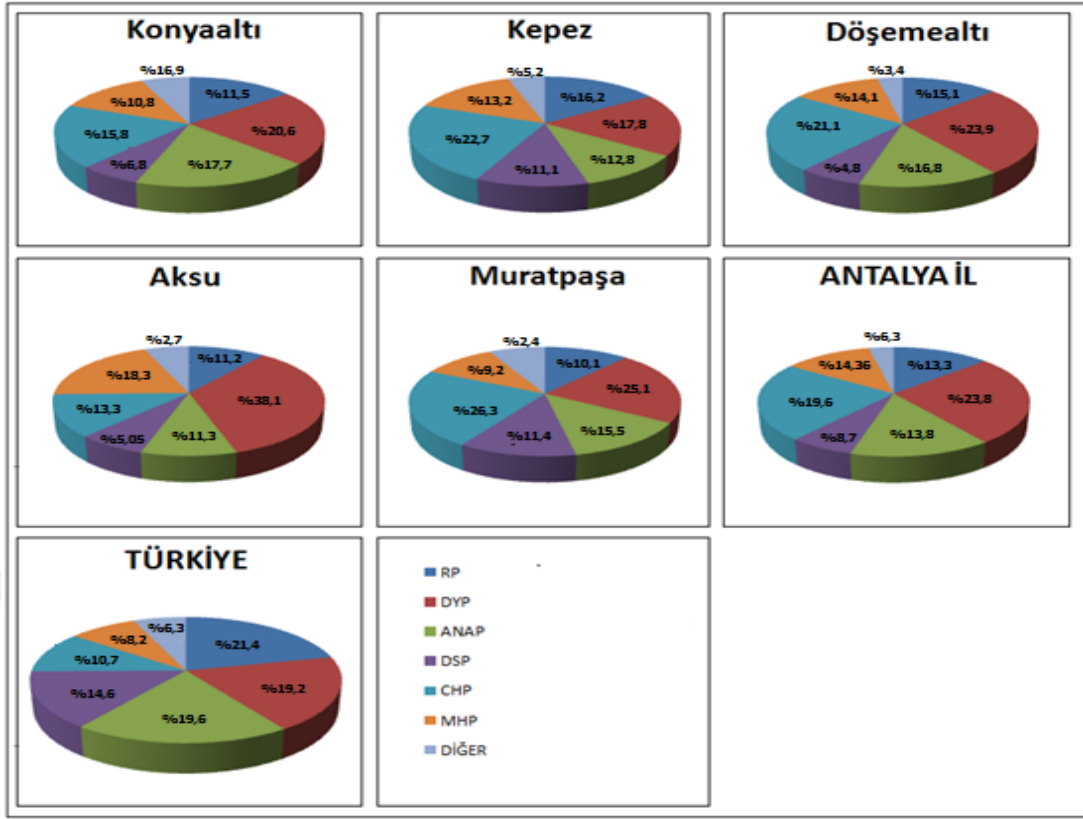
1991 genel seçimlerinde ülke genelinde birinci parti olduğu gibi Antalya il genelinde ve merkez ilçede birinci olan DYP, 1995 seçimlerine gelindiğinde oylarını ülke genelinde %10,9 oranında azaltmıştır. DYP Antalya merkez ilçesinde oy oranını Aksu'da %61,1'den %38,1'e düşürmesine rağmen en yüksek oy oranını yine Aksu'da almıştır. Merkez ilçe'de yer alan Döşemealtı'nda (%23,9) Kepez'de (%17,8) Konyaaltı'nda (%20,6) Muratpaşa'da (%25,1) oy alarak -Kepez dışında- ülke genelinde aldıkları oranın üstüne çıkmış ve Antalya merkez ilçesinde birinci parti olmuştur. Fakat ülke genelinde birinciliği RP'ye kaptırmıştır. ANAP'a gelindiğinde; ülke genelinde RP'den sonra ikinci parti olan DYP'nin önüne geçmiştir. ANAP'ın oy oranları Aksu'da (%11,3) Döşemealtı'nda (16,8) Kepez'de (%12,8) Konyaaltı'nda (%17,7) Muratpaşa'da (%15,5) olup merkez ilçe içerisinde ANAP ülke genelinde alınan oranın (19,6) altında kalmıştır. RP'nin aldığı oy oranları Aksu'da (%11,2) Döşemealtı (%15,1) Kepez (%16,2) Konyaaltı (%11,5) Muratpaşa (%10,1) olup RP'nin ülke genelinde aldığı oy oranının (%21,4) altında oy oranlarının olması dikkat çekicidir (Tablo 3.14). Sağ-Muhafazakâr kanatta yer alan ve 1991 seçimlerinde barajı geçemeyen RP oy oranını ülke genelinde artırarak birinci parti olmuş fakat Antalya merkez ilçesinde DYP, CHP ve ANAP'ın ardından dördüncü parti olması Antalya seçmenin sağ ve merkez sağ ama çok fazla muhafazakâr olmadığı anlamı çıkarılabileceği fikrini vermektedir. Ülke genelinde %10,7'lik oy oranı ile beşinci olan CHP genel seçimlere en son 1977'de girmiştir. Seçime giren bir diğer parti DSP ülke genelinde en çok oy olan dördüncü parti olmasına rağmen Antalya ilinde (%6,8) ve merkez ilçesinde (%8,7) siyasi partiler arasında altıncı olmuştur. Antalya il genelinde %23,1 oy oranı ile ikinci parti olan CHP %13,3 ile Aksu'da, %21,1 ile Döşemealtı'nda, %22,7 ile Kepez'de, %15,8'le Konyaaltı'nda, %26,3'le Muratpaşa'da seçmenin tercih ettiği parti olmuştur. CHP, merkez ilçelerde yüksek oy oranlarına ulaşmıştır. Aşırı sağ kanatta yer alan MHP ülke genelinde barajı geçemezken Antalya il genelinde %12,2'lik oy oranına ulaşmış Aksu'da (%18,3) Döşemealtı'nda (14,1) Kepez'de (13,2) Konyaaltı'nda (10,8) Muratpaşa'da %9,2' lik bir değerle merkez ilçelerinde nispeten iyi bir başarı yakaladığını anlamaktayız (Tablo 3.14).

Harita 3.4: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (24 Aralık 1995)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Ülke genelinde uygulanan seçim barajını DYP, ANAP, RP ve CHP tüm ülkede olduğu gibi Antalya ilinde ve merkez ilçesinde barajı aşmıştır. Fakat Antalya merkez ilçesinde barajı aşan MHP ülke genelinde barajı aşamamış, ülke genelinde barajı aşan DSP ise Antalya merkez ilçesinde sadece Kepez ve Muratpaşa ilçelerinde %10'luk ülke barajını geçebilmiştir (Harita 3.4 ve Tablo 3.14). Siyasi partilerin ülke genelindeki sıralaması ile Antalya merkez ilçesinde partilerin sıralamasında herhangi bir paralellik yoktur.

Grafik 3.15: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Oranları (24 Aralık 1995)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Antalya merkez ilçesinde ANAP'ın oy oranı %15,2'den %13,8'e gerilemiş, Antalya ili ve Türkiye oy oranlarının altında kalmıştır. DYP, Antalya merkez ilçesinde aldığı oy oranını %34,7'den %22,7'ye gerileterek il genelinde aldığı %26,5'lik oy oranı altında ve ülke genelinde alınan %19,2'nin oy oranının üstünde yer almıştır.

Ülke genelinde %21,4 ile birinci olan RP Antalya merkez ilçesinde %13,4 ile ülke ortalamasının altında kalması Antalya seçmenin muhafazakâr partilere çok yakın olmadığını göstermektedir. 1991 seçimlerinde merkez ilçede baraj altında kalan DSP, oy oranını merkez ilçede %5,5 civarı arttırarak %10,6 oy oranına ulaşmıştır. Antalya il genelinde %6,8 ile Antalya merkez ilçesinde de %10,6 ile ülke oy oranlarının (14,6) altında kalmıştır. CHP'nin oy oranları Antalya merkez ilçesinde %23,3 ile Antalya il geneli (%23,1) ve ülke geneli (%10,7) oy oranın üstüne çıkmayı başarmıştır. Sağ kanattan milliyetçi bir parti olan MHP Antalya merkez ilçesinde %11,6 oy oranı, Antalya ilinde de %12,2'lik orana ulaşmışsa da %10'luk genel barajı

aşamamıştır. Seçime katılan diğer partilerin hepsi ülke geneli, Antalya ili ve merkez ilçesinde baraj altında kalmıştır.

1991 genel seçimlerinde SHP ve DYP'nin koalisyon ile merkez sağ ve merkez sol hükümeti kurulmuştu. 24 Aralık 1995 genel seçimleri sonucunda tek başına iktidar sağlanamamış RP ve ANAP koalisyonunun kurulması beklenmiş, bu iki parti anlaşamayınca ANAP ve DYP arasında "ANAYOL" koalisyonuna gidildi. fakat güvenoyu alınamadığından, RP ve DYP arasında kurulan koalisyonun güvenoyu almasıyla yeni hükümet kurulmuştur. MGK kararları ile hükümet istifaya zorlanmış ve 28 Şubat 1997'ye gelindiğinde post modern darbe olarak adlandırılan olay tezahür etmiş; MGK kararları ile hükümet yerini ANAP-DSP ve DTP ile "ANASOL-D" koalisyonuna bırakmıştır. Her ne kadar DSP hükümette yer alsada sağ partilerin ağırlığı daha yüksektir.

Antalya merkez ilçesinde de sağ ve merkez sağ oyları bir önceki seçime oranla sağ partiler arasında yer değiştirmiştir. DYP ve ANAP oylarının azalıp RP ve MHP'nin oy kazanması oylardaki kaymayı göstermektedir. 1995 seçimlerinde bulunmayan SHP'nin oyları yine merkez solda bulunan DSP ve CHP'ye kaymış ve barajı aşmalarını sağlamıştır. Merkez sağ ve sağ partiler kullanılan oy oranı Aksu'da (%78,9) Döşemealtı'nda (69,9) Kepez'de (60,1) Konyaaltı'nda (%68,1) Muratpaşa'da (%59,9) oy oranlarında gerçekleşmiş ve geçen seneye oranla Antalya merkez ilçesinde MHP etkisiyle sağ partiler oy oranını %4,6 oranında arttırmıştır. Merkez solda da partilerin aldığı %21,1'lik oy oranı %33,9'a yükselerek oy oranlarında artış sağlanmıştır (Grafik 3.14 ve 3.15).

Antalya ilinde ve merkez ilçesinde 1995 genel seçimlerinde sağ partiler oy oranını arttırmasının yanında, solun daha fazla oy kazanması merkez sağ, milletvekili sayısını altıya düşürmüştür; merkez sol vekil sayısını dörde çıkarmıştır. 1995 seçiminde Antalya merkez ilçesinde 1983, 1987 ve 1991 seçimlerine oranla solun etkisi artmıştır.

18 Nisan 1999 genel seçimlerine bir önceki dönemde yaşanan koalisyon sorunlarıyla girilmiştir. Cumhuriyet tarihinin en uzun süreli azınlık hükümeti olan ANASOL-D hükümeti ile CHP anlaşarak yerel seçimlerle birlikte 1999 genel seçimlerini gerçekleştirme kararı alınmıştır. 1999 genel seçimlerinde çift barajlı d'hondt seçim sistemi kullanılmış, meclise giren milletvekili sayısı beş yüz elli olarak

devam etmiştir. Antalya'dan meclise giden vekil sayısı iki kişi daha artarak on ikiye çıkarılmıştır. 1999 genel seçimlerinde yirmi siyasi parti seçime katılmıştır. Söz konusu partilerden ANAP, DYP, YDP, MP, YP merkez sağ, BP, DBP, DTP, CHP ve DSP merkez sol, FP sağ ve muhafazakâr, MHP ve BBP aşırı sağ, MP sağ kanat, HDP sol kanat, DTP merkez kanat, SİP, EMEP, İP ve ÖDP ise aşırı sol siyasi kanatta yer almaktadır. Antalya merkez ilçeleri içinde yer alan Aksu, Döşemealtı, Kepez, Konyaaltı ve Muratpaşa ölçeğinde 1999 genel seçimlerine bakıldığında;

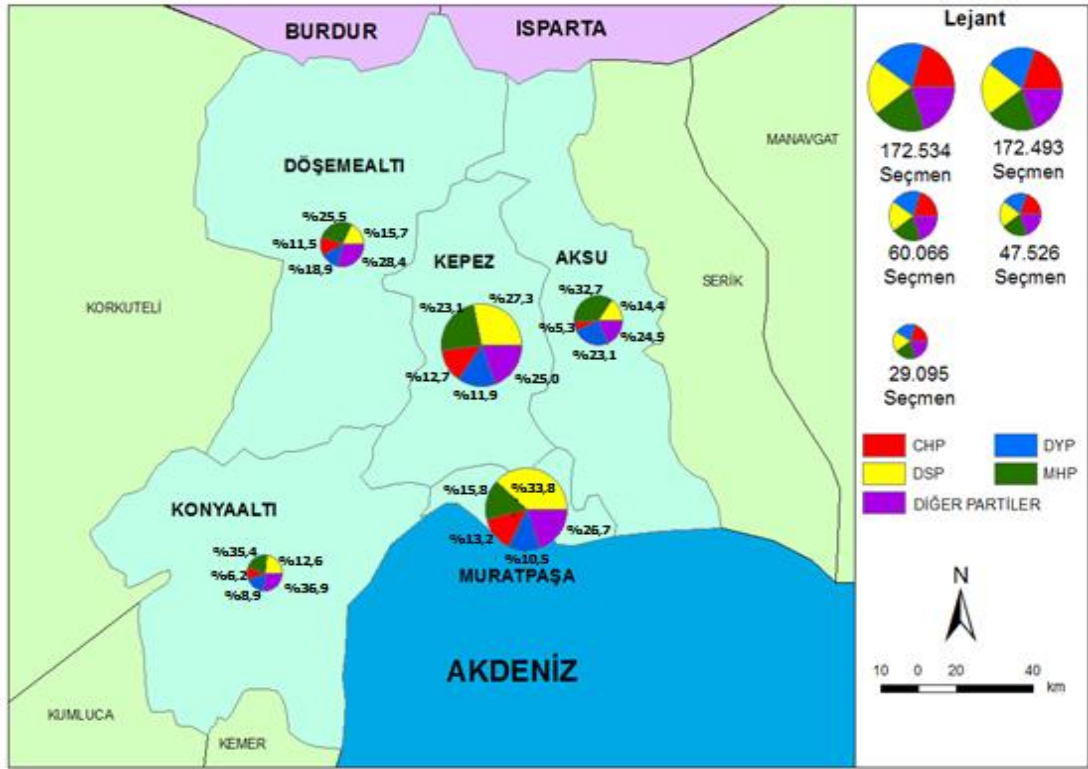
Tablo 3.15: Antalya Merkez İlçelerinde Milletvekili Seçimleri Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (18 Nisan 1999)

Seçim Bölgesi	DSP		MHP		FP		ANAP		DYP		CHP		DİĞER	
	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%
<i>Aksu</i>	3.495	14,4	7.925	32,7	1.665	6,9	2.529	10,4	5.579	23,1	1.279	5,3	1.758	7,2
<i>Döşemealtı</i>	3.139	15,7	4.698	25,5	1.349	6,7	3.506	17,5	3.788	18,9	2.299	11,5	1.225	6,1
<i>Kepez</i>	34.808	27,3	29.345	23,1	10.458	8,2	11.317	8,9	15.103	11,9	16.122	12,7	10.267	8,1
<i>Konyaaltı</i>	2.357	12,6	6.637	35,4	1.316	7,1	4.569	24,4	1.678	8,9	1.163	6,2	1.011	5,4
<i>Muratpaşa</i>	44.497	33,8	20.758	15,8	10.077	7,6	14.355	10,9	13.854	10,5	17.335	13,2	10.862	8,2
Antalya Merkez İlçesi	91.296	28,3	68.363	21,2	22.865	7,1	36.276	11,3	40.002	12,4	38.198	11,8	25.123	7,9
Antalya İli	151.058	20,1	166.914	22,2	46.902	6,2	98.676	13,2	144.576	19,3	92.570	12,3	49.364	6,6
TÜRKİYE	6919.670	22,18	5.606.583	17,9	4.805.381	15	4.122.929	13,22	3.745.417	12,1	2.716.094	8,7	3.268.422	8,7

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

1999 genel seçimlerinde yirmi iki yıl aradan sonra bir merkez sol parti olan DSP birinci olmuştur. DSP oy oranlarını ülke genelinde (%8,2) ve merkez ilçesinde (%17,7) civarında arttırarak birinci olmuş ilde ikinci parti olmuştur. DSP'nin Antalya merkez ilçelerinde kullanılan oyların %28,3'ünü alarak Muratpaşa (%33,8) ve Kepez'in (27,3) oy oranlarının altında, Konyaaltı (12,6) Aksu (14,4) ve Döşemealtı (15,7) oy oranlarının üstünde kalmıştır. 1995 seçimlerinde barajı geçemeyen MHP, bu seçimde ülke genelinde ve Antalya merkez ilçesinde ikinci parti, il genelinde birinci parti olmuştur. MHP'nin oy oranını arttırması seçmenin daha ideolojik davrandığını bize ifade etmektedir. MHP'nin Aksu (%32,7) Döşemealtı (%25,5) Kepez (%23,1) ve Konyaaltı'ndaki (35,4) oy oranları Türkiye ve Antalya'da alınan oy oranlarının üstünde, Muratpaşa (15,8) ilçelerinde Türkiye ve Antalya'da alınan oy oranlarının altında kalmıştır. Baraj altında kalan CHP'de ise oy oranları Antalya İlinde %12,3'de kalmıştır. CHP Aksu (5,3) Döşemealtı (11,5) Kepez (12,7) Konyaaltı (6,2) Muratpaşa (13,2) oy oranlarına ulaşmış, Aksu ve Konyaaltı dışında tüm

yerlerde %10'luk ülke barajının üstüne çıkmıştır. Sağ ve Muhafazakâr partileri çok fazla tercih etmediğini bu seçimde de gösteren Antalya merkez ilçelerindeki seçmenler, Aksu (6,9) Döşemealtı (6,7) Kepez (8,2) Konyaaltı (7,1) Muratpaşa'nın (%7,6) tamamında FP'yi baraj altında bırakmıştır. Antalya ilinde de %6,2 alan FP ülke genelinde %15,1 oy oranına ulaşmıştır. Sağ-Muhafazakâr kanatta yer alan ve 1995 seçimlerinde ülke genelinde birinci olan RP'nin devamı niteliğinde olan FP oy oranını ülke genelinde üçüncü parti olmuş fakat Antalya merkez ilçesinde DSP, MHP, DYP, ANAP ve CHP'nin ardından altıncı parti olması seçmenin sağ ve merkez sağ belli dönemlerde merkez sola oy verdiği ama çok fazla muhafazakâr partilere oy vermediğini sonucunu doğurmaktadır. Ülke genelinde %13,2 oy oranına ulaşan ANAP oyunu önceki seçime göre düşürmüştür. ANAP Aksu (%10,4) Döşemealtı (%17,5) Konyaaltı (%24,4) ve Muratpaşa'da (%10,9) %10'luk ülke barajını aşmıştır. Kepez'de %8,9 oy oranı ile baraj altında kalmış, en yüksek oy oranına Konyaaltı'nda ulaşmıştır. ANAP'ın siyasi hayattaki etkisi 1983 seçiminden bu yana sürekli azalma eğilimindedir. Oy oranını azaltan bir diğer parti DYP ülke genelinde kullanılan oyların %12,1'ini almıştır. Aksu (%23,1) Kepez (%11,9) Döşemealtı (%18,9) ve Muratpaşa (%10,5) ilçelerinde ülke barajının üstüne çıkmış, Konyaaltı'nda ise ülke barajının altında kalmıştır. DYP'nin merkez ilçe içerisinde aldığı oy oranları Aksu (%23,1) dışında Antalya il genelinde alınan %19,3 oy oranını geçememiştir. Ülke genelinde DSP, MHP ve FP ilk üç sırada yer alırken, Antalya ilinde MHP, DSP ve DYP ilk üçte, Antalya merkez ilçesinde ise DSP, MHP ve DYP ilk üç sırayı almış partilerin sıralamasında bir benzerlik olmaması dikkat çekicidir (Tablo 3.15).

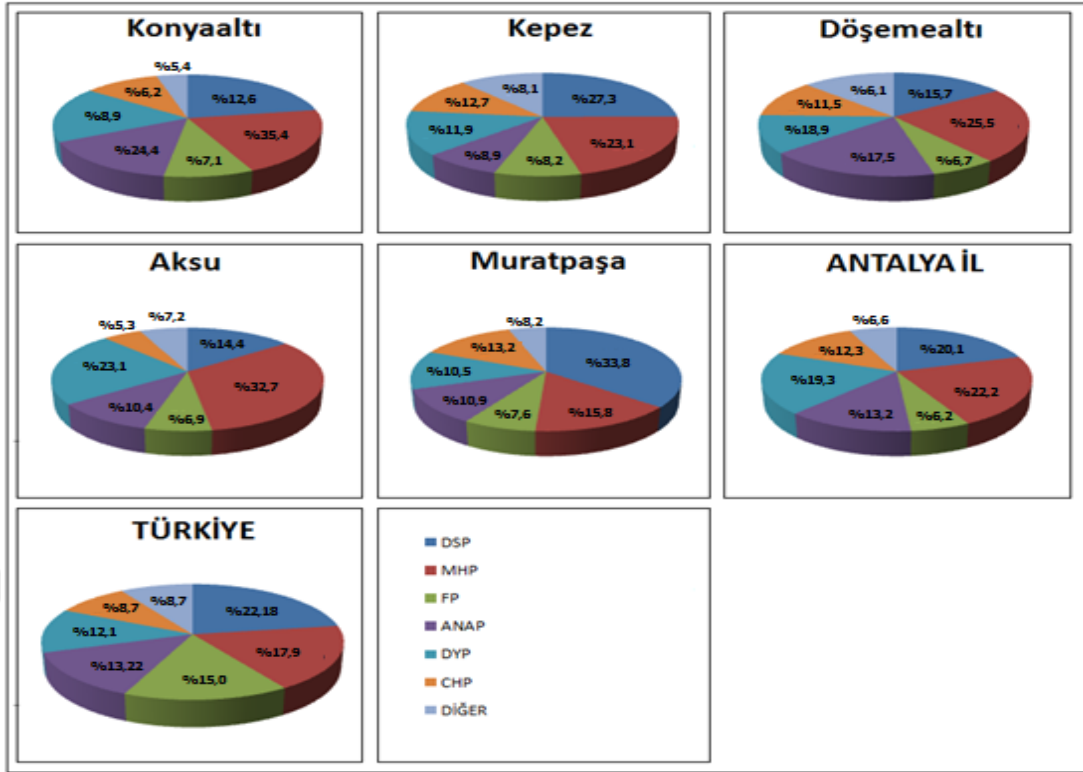
Harita 3.5: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (18 Nisan 1999)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Ülke genelinde uygulanan seçim barajını DYP, ANAP, MHP, DSP tüm ülkede olduğu gibi Antalya ilinde ve merkez ilçesinde de aşmıştır. Antalya merkez ilçelerinde ve il genelinde barajı aşamayan FP ülke genelinde %15,1 ile barajı aşmıştır. Bunu yanında ANAP %8,9 oy alarak Kepez'de, CHP'de ülke genelinde ve %5,3'lük oy oranı ile Aksu'da barajı aşamamıştır (Harita 3.5).

24 Aralık 1995 genel seçimleri sonucunda tek aşına iktidar sağlanamamış RP ve ANAP koalisyonunun kurulamamış bunun ardından "ANAYOL" koalisyonu ve ardından 28 Şubat post modern darbesi gerçekleşmiş. 28 Şubat sonrası "ANASOLD" koalisyonu oluşmuştu. Yönetimde istikrarın çok fazla yakalanamadığı bu dönemin ardından gerçekleşen 18 Nisan 1999 genel seçimlerinde de yönetim koalisyon hükümetlerince gerçekleştirilmiştir. 1999 Genel seçimleri sonrasında benzer bir durum yaşanmış ilk dörtte bulunan FP dışındaki MHP, DSP ve ANAP ile üçlü koalisyon kurulmuştur

Grafik 3.16: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Oranları (18 Nisan 1999)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Antalya merkez ilçelerinde de sağ ve merkez sağ oyları bir önceki seçime oranla 1999 seçimlerinde kayıp yaşamıştır. Sağ partiler arasında DYP ve ANAP oylarının azalıp FP ve MHP'nin oy kazanması sağ oylardaki kaymayı göstermektedir. 1999 seçimlerinde barajı aşamayan CHP'nin oyları yine merkez solda bulunan DSP'ye kaymış ve merkez solda DSP'nin birinci olmasını sağlamıştır. Merkez sağ ve sağ partiler kullanılan oy oranı geçen seneye oranla Antalya merkez ilçesinde sağ partiler oy oranını %9 oranında azalmıştır. Merkez sol partilerin aldığı %35,9'luk oy oranı %43,1'e yükselerek oy oranlarında artış sağlamıştır (Grafik 3.15 ve 3.16).

Antalya ilinde ve merkez ilçesinde 1999 genel seçimlerinde sağ partiler oy oranlarını düşürmüş olmasına rağmen milletvekili sayısının artmasına bağlı 9'a yükseltmiş, merkez sol oy oranlarını arttırsa da vekil sayısını 3'e düşürmüştür. Bu seçimde Antalya merkez ilçelerinde 1995 seçimlerinin aksine vekil sayısında merkez sol her ne kadar oy oranını arttırsa da gücü zayıflamıştır. CHP'nin baraj altında kalması sağ partilerin vekil sayısını arttırmıştır.

3 Kasım 2002 genel seçimlerine bir önceki dönemlerde yaşanan koalisyon sorunlarıyla girilmiştir. Ülkenin içinde bulunduğu ekonomik ve siyasi sıkıntılar halkın seçime katılımını düşürmüş cumhuriyet tarihinde en düşük katılımlı genel seçim olmuştur. 2002 Genel seçimlerinde çift barajlı d'hondt seçim sistemi kullanılmış, meclise giren milletvekili sayısı 550 olarak devam etmiştir. Antalya'dan meclise giden vekil sayısı bir kişi daha artarak on üçe çıkarılmıştır. 2002 genel seçimlerinde on sekiz siyasi parti seçime katılmış ve cumhuriyet tarihinde ilk kez adında komünist geçen bir parti seçime katılmıştır. Seçime katılan partilerden AKP, ANAP, DYP, YP, BTP merkez sağ, YTP, CHP ve DSP merkez sol, SP sağ ve muhafazakar, MHP ve BBP aşırı sağ, MP sağ kanat, DHP sol kanat, GP, LDP merkez kanat, TKP, İP ve ÖDP ise aşırı sol siyasi kanatta yer almaktadırlar. Antalya merkez ilçeleri içinde yer alan Aksu, Döşemealtı, Kepez, Konyaaltı ve Muratpaşa ölçeğinde 2002 genel seçimlerine bakıldığında;

Tablo 3.16: Antalya Merkez İlçelerinde Milletvekili Seçimleri Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (3 Kasım 2002)

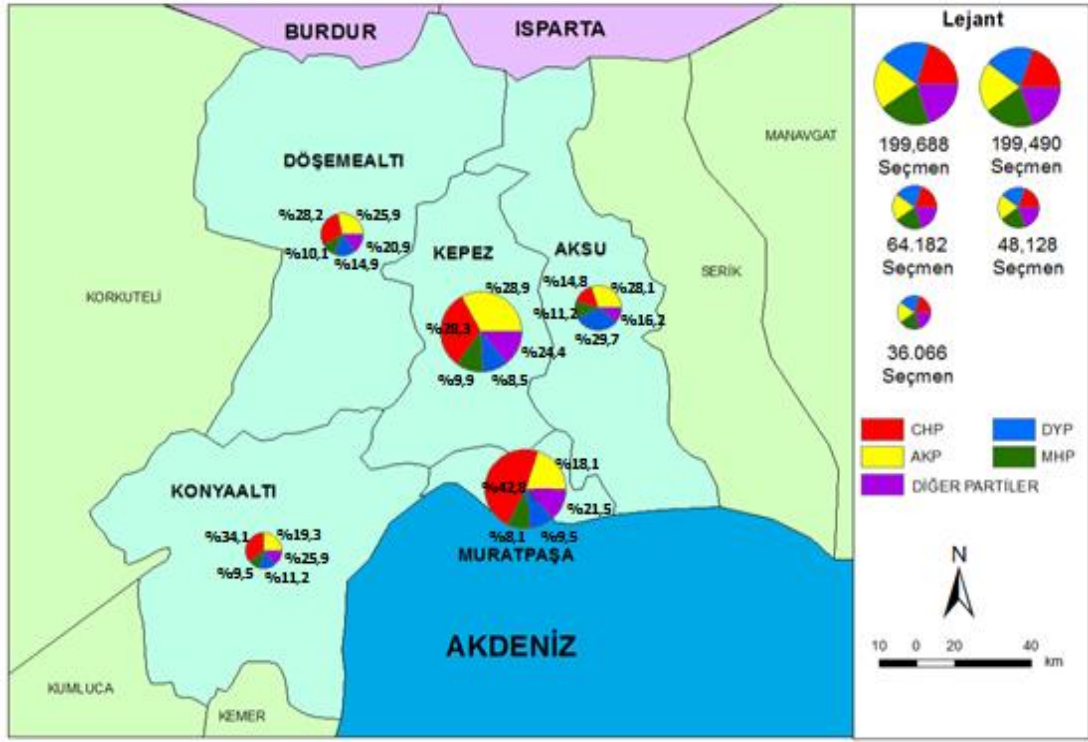
Seçim Bölgesi	AKP		CHP		ANAP		DYP		GENÇ		MHP		DİĞER	
	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%
<i>Aksu</i>	5.990	28,1	3.151	14,8	887	4,2	6.343	29,7	1.229	5,8	2.389	11,2	1.351	6,3
<i>Döşemealtı</i>	4.873	25,9	5.290	28,2	1.504	8,1	2.793	14,9	992	5,3	1.901	10,1	1.390	7,4
<i>Kepez</i>	38.032	28,9	37.309	28,3	7.416	5,6	11.156	8,5	9.074	6,9	13.013	9,9	15.768	11,9
<i>Konyaaltı</i>	4.383	19,3	7.745	34,1	1.744	7,7	2.554	11,2	1.387	6,1	2.155	9,5	2.737	12,1
<i>Muratpaşa</i>	25.247	18,1	59.933	42,8	7.120	5,1	13.329	9,5	8.970	6,4	11.399	8,1	13.905	9,9
Antalya Merkez İlçesi	78.525	23,5	113.428	33,9	18.671	5,6	36.175	10,8	21.652	6,5	30.857	9,2	35.151	10,6
Antalya İl	159.733	21,2	233.463	30,9	67.970	9,1	110.696	14,6	41.523	5,5	78.264	10,4	63.215	8,3
TÜRKİYE	10848704	34,4	6114843	19,41	1610207	5,11	3004949	9,5	2284644	7,25	2629808	8,35	5130887	15,97

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

2002 genel seçimlerinde kullanılan oyların %46,2'si temsil edilememiştir. 1950 yılından bu yana AKP en büyük temsil gücüyle seçimi kazanan parti olmuştur. 2002 seçimleriyle siyasi arenaya çıkan AKP oy oranlarını ülke genelinde (%34,4) birinci olan parti, ilde (%21,2) merkez ilçe genelinde (%23,5) civarında oy alarak CHP'den sonra ikinci siyasi parti olmuştur. AKP'nin oy oranları Muratpaşa (%18,1) ve Konyaaltı (%19,3) dışında Kepez (%28,9) Aksu (%28,1) ve Döşemealtı'nda (%25,9) il ve merkez ilçe'de alınan oy oranları ortalamaların üstüne çıkmıştır. 1999 seçimlerinde ülke genelinde ikinci, Antalya ilinde birinci olan MHP, 2002

seçimlerinde Antalya ili (%10,4), Aksu (11,2) ve Döşemealtı'nda (%10,1) barajı geçen MHP bu seçimde ülke genelinde %8,35'te kalarak barajı geçememiş, merkez ilçede de (%9,2) oy oranında kalmıştır. 1999 genel seçimlerinde baraj altında kalan CHP, 2002 genel seçimlerinde ülke genelinde %19,4 oy alarak ikinci parti olmuş, il genelinde %30,9; Antalya merkez ilçesinde %33,9'la birinci parti olmuştur. CHP Döşemealtı (%28,2) Kepez (28,3) Konyaaltı (34,1) ve Muratpaşa'da (42,8) oy oranlarında ülke ortalamasının üstüne çıkmış, Aksu'da %14,8 ile ülke ortalaması olan %19,4'ün altında kalmıştır. Ülke genelinde %5,1 oranına ulaşan ANAP baraj altında kalmış, Antalya ili ve merkez ilçede %10'luk ülke barajına ulaşamamıştır. Siyasal hayata etkisi 1983 seçiminden bu yana sürekli azalma eğilimde olan ANAP'ın oy oranları bu seçimde barajı geçmesine yardım edememiştir. Oy oranını azaltan ve barajı geçemeyen bir diğer parti DYP ülke genelinde kullanılan oyların %9,5'ini almıştır. Aksu (%29,7) Döşemealtı (%14,9) Konyaaltı'nda (%11,2) ülke barajının üstüne çıkmış, Kepez (8,5) ve Muratpaşa'da (9,5) barajının altında kalmıştır. 2002 genel seçimleri ile siyasi yaşama giren GP yapmış olduğu propagandalarla oy oranını %7,25'e çekmesine rağmen baraj altında kalmış ve il ve merkez ilçenin tamamında %10'luk barajı geçememiştir (Tablo 3.16).

Ülke genelinde AKP ve CHP barajı geçebilen iki siyasi parti olmuştur. Sonuç Antalya ili ve merkez ilçesinde de aynıdır. Meclise sadece iki partinin girmesi diğer siyasi partilere oy veren seçmenlerin mecliste temsil imkanını ortadan kaldırmıştır. Genel seçimlerde kronik bir sorun haline gelen temsil adaletsizliği 2002 seçimlerinde en üst seviyeye ulaşmıştır.

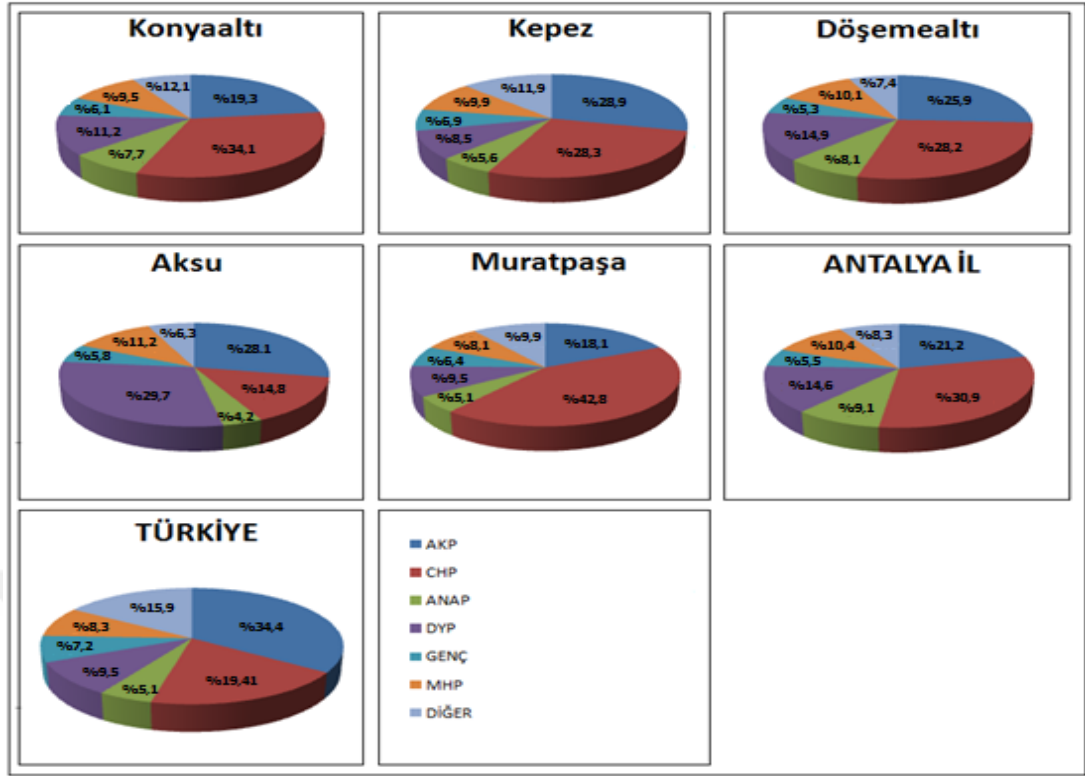

Harita 3.6: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (3 Kasım 2002)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Ülke genelinde uygulanan seçim barajını AKP ve CHP dışında on altı siyasi parti geçememiştir. Antalya merkez ilçesinde kıyıda kalan ilçelerde merkez sağ partilerin oy oranlarının yüksekliği, kıyıya ve 'çarşı' olarak belirtilen merkez ilçenin merkezine doğru Muratpaşa çevresinde merkez sol partilerin oy oranlarının artışı göz önündedir (Harita-3.6).

2002 seçimleri öncesinde 1991 ve 1999 koalisyon hükümetlerince yönetilmiş ve bir çok siyasi olayın yaşandığı bir dönem olarak zihinlerde kalmıştır. 3 Kasım 2002 yılında yapılan genel seçime katılım çok düşük olmuş, sadece iki partinin barajı geçebilmesi AKP'ye tek başına iktidar olma yolunu açmıştır. Fakat AKP ve CHP dışında geri kalan partilerin baraj altında kalması ile %46,2 civarında kullanılan oy mecliste temsil edilememiştir. Bunun yanında 1946 yılından bu yana yapılan bir seçimde meclise giren parti sayısı iki ile sınırlanmıştır. AKP ve CHP ülke genelinde almış olduğu %53,8 oy oranı ile %100 temsil hakkı kazanmıştır. Antalya merkez ilçesinde de AKP ve CHP oyları %57,4'ün üstüne çıkarak ülke geneliyle paralellik göstermiştir.

Grafik 3.17: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Oranları (3 Kasım 2002)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Antalya merkez ilçelerinde de sağ ve merkez sağ oyları bir önceki seçime oranla 2002 yılında da genel seçimlerde kayıp yaşamaya devam etmiştir. AKP oylarının artmasını, MHP, DYP ve ANAP'ın kaybettiği oylarının AKP'ye kaymasına bağlanabilir. 1999 seçimlerinde birinci olan DSP yaşanan ekonomik ve siyasi sorunların ardından oylarını, aynı dönemde barajı aşamayan CHP'ye kaptırarak, ülke genelinde ikinci parti olmasına katkı sağlamıştır. AKP birinci parti olmasına rağmen seçmen, merkez solda bulunan CHP'yi ilde ve merkezde birinci parti olarak seçmiştir. Merkez sağ ve sağ partilere kullanılan oy oranı bir önceki seçime oranla Antalya merkez ilçelerinde sağ partiler oy oranını %1,5 oranında azaltmıştır. Antalya merkez ilçesinde merkez sol partilerin aldığı oy %35,9'da kalmıştır. Merkez sağ ve merkez solun oy oranlarının düşme sebebi birçok siyasi kanattan partinin seçme girmesi sonucu kullanılan oyların parçalanması, en güçlü iki siyasi kanadın güç kaybetmesi olarak açıklanabilmektedir (Grafik 3.16 ve 3.17).

Antalya ilinde ve merkez ilçesinde 2002 genel seçimlerinde AKP ülke genelinde birinci olmasına rağmen, Antalya'da ikinci olarak beş vekil çıkarabilmiştir.

Merkez solda CHP Antalya ilinde ve merkez ilçesinde birinci parti vasfıyla sekiz vekil çıkarmış dolayısıyla 1983 seçimlerinden bu yana ilk kez Antalya'da merkez sol vekil sayısında öne geçmiştir. Ülke genelinde olduğu gibi Antalya'da da AKP ve CHP dışında hiçbir siyasi parti Ankara'ya vekil gönderememiştir.

22 Temmuz 2007 seçimlerinde 1995, 1999 ve 2002 seçimlerinde olduğu gibi çift barajlı d'hondt seçim sistemi kullanılmış, meclise giren milletvekili sayısı beş yüz elli olarak devam etmiştir. Antalya'dan meclise giden vekil sayısı 2002 seçimlerinde olduğu şekilde on üçtür. 2007 genel seçimlerinde on dört siyasi parti ve altı yüz doksan dokuz bağımsız aday, bağımsız parti bloğu adı altında pek çok parti seçime katılmıştır. Söz konusu partilerden AKP, DP, BTP merkez sağ; CHP merkez sol; SP sağ ve muhafazakâr; ATP ve MHP aşırı sağ; LDP, GP ve HYP merkez kanat; EMEP, TKP, İP ve ÖDP ise aşırı sol siyasi kanatta yer almaktadırlar. Antalya merkez ilçeleri içinde Aksu, Döşemealtı, Kepez, Konyaaltı ve Muratpaşa ölçeğinde 2007 genel seçimlerine bakıldığında;

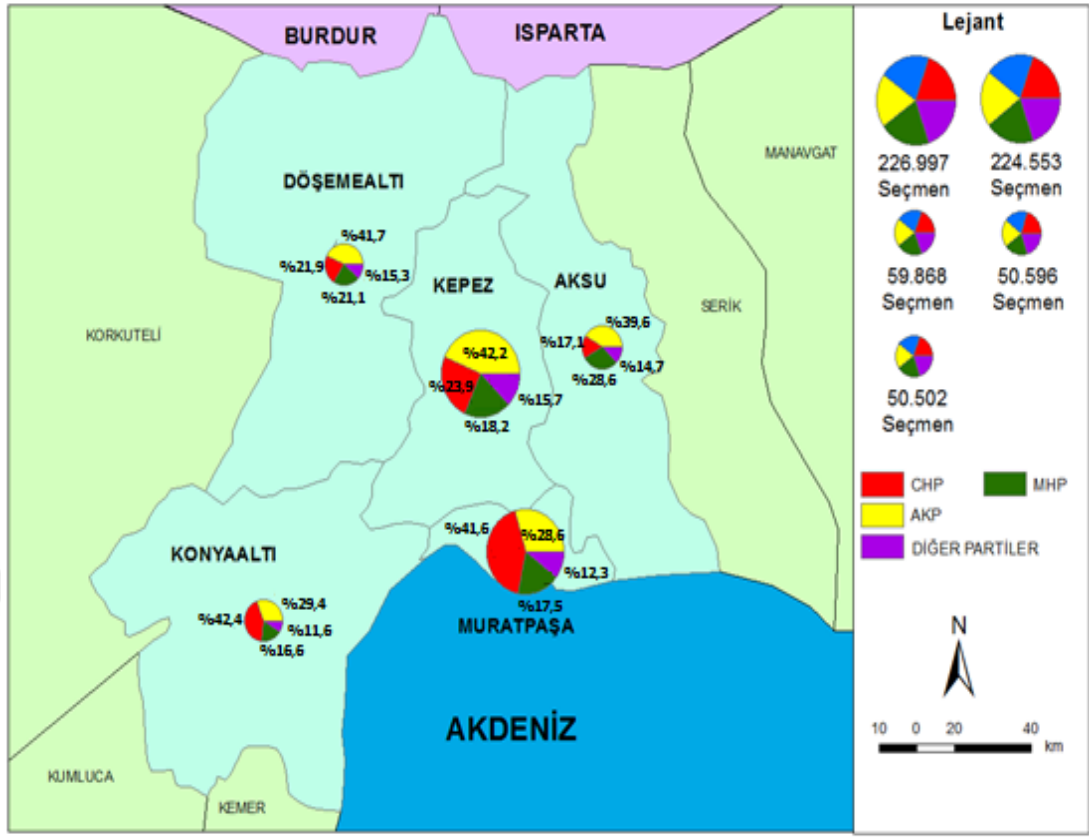
Tablo 3.17: Antalya Merkez İlçelerinde Milletvekili Seçimleri Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (22 Temmuz 2007)

Seçim Bölgesi	AKP		CHP		MHP		DP		GENÇ PARTİ		DİĞER	
	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%
<i>Aksu</i>	9.590	39,6	4.147	17,1	6.929	28,6	1.891	7,8	483	1,9	1.147	4,7
<i>Döşemealtı</i>	9.105	41,7	4778	21,9	4.612	21,1	1.761	8,1	419	1,9	1.158	5,3
<i>Kepez</i>	71.302	42,2	40.430	23,9	30.816	18,2	9.450	5,6	3.679	2,2	13.303	7,9
<i>Konyaaltı</i>	11.090	29,4	16.010	42,4	6.296	16,6	1.973	5,2	879	2,3	1.519	4,1
<i>Muratpaşa</i>	51.503	28,6	74.850	41,6	31.565	17,5	9.875	5,5	4.446	2,5	7.345	4,3
Antalya Merkez İlçesi	152.590	35,3	140.215	32,4	80.218	18,5	24.950	5,8	10.006	2,3	24.472	5,7
Antalya İl	306.269	34,1	261.766	29,1	179.734	19,9	88.593	9,8	19.593	2,2	44.241	4,9
TÜRKİYE	16327.291	46,6	7317.808	20,88	5001.869	14,27	1898.873	5,42	1064.871	3,04	3212.195	9,81

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

22 Temmuz 2007 genel seçimlerinde bir önceki seçimde birinci olan AKP'nin aldığı oy oranları ülke genelinde %46,6'ya ulaşmıştır. Antalya il genelinde %34,1 oy alan AKP Muratpaşa (%28,6) ve Konyaaltı (%29,4) dışında Kepez (%42,2) Aksu (%39,6) ve Döşemealtı (%41,7) ilçelerinde il ortalamalarının üstüne çıkarak Aksu, Döşemealtı ve Kepez'de birinci parti olduğu görülmektedir. Öte yandan Konyaaltı ve Muratpaşa'da CHP'nin arkasında kalmıştır. Merkez ilçenin tümünde birinci olamamasına rağmen bir önceki seçime oranla oylarını merkezde bulunan ilçelerin

tümünde arttırmıştır. En fazla artış Döşemealtı'nda %25,9'dan %41,7'ye; en az artış ise Muratpaşa'da %18,1'den %28,6'ya çıkarak gerçekleşmiştir. 2002 seçimlerinde tek başına iktidar olan AKP 2007 seçimlerinin sonucunda iktidarına devam etmiştir. 2002 seçimlerinde ülke genelinde olduğu gibi Kepez, Konyaaltı ve Muratpaşa'da da barajı aşamayan MHP, 2007 seçimlerine gelindiğinde hem ülke genelinde hem de Antalya il ve merkez ilçede barajı aşmıştır. MHP Aksu (%28,6) Döşemealtı (%21,1) Kepez (%18,2) Konyaaltı (%16,6) Muratpaşa (17,5) ilçelerinin tamamında %14,2'lik genel oyunun üstüne çıkmıştır. En yüksek oy oranına Aksu'da, en düşük oy oranına ise Konyaaltı ve Muratpaşa'da ulaşmıştır. MHP, 2002 seçimlerinde seçmen tepkisine bağlı olarak alamadığı oyları 2007 seçimlerinde telafi etmiştir. MHP, Türkiye geneli, Antalya il ve merkez ilçesi bağlamında aldığı oy oranlarında barajı aşan üçüncü parti olmuştur. 2002 genel seçimlerinde barajı geçerek ülke genelinde ikinci parti olan CHP, 2007 genel seçimlerinde ülke genelinde %20,88'le; Antalya il genelinde %29,1'le; Antalya merkez ilçede %32,4 oy oranı ile ikinci parti olmuştur. CHP, Aksu (%17,1) dışında Döşemealtı (%21,9) Kepez (%23,9) Konyaaltı (%42,4) Muratpaşa'da (%41,6) oy oranları ülke ortalamasının üstüne çıkmıştır (Tablo 3.17). En düşük oy oranına Aksu'da, en yüksek oy oranına Muratpaşa'da ulaşmıştır. Konyaaltı ve Muratpaşa'da, Antalya il genelindeki oranlarının üstüne çıkarken Aksu, Döşemealtı ve Kepez'de bu oranın altında kalmıştır. Ülke genelinde, ilde, Döşemealtı ve Kepez'de ikinci olan parti, Antalya merkez ilçe genelinde de ikinci sırada yer almıştır. Muratpaşa ve Konyaaltı'nda birinci parti, Aksu'da üçüncü sıradaki parti olmuştur. 2002 seçimlerinde meydanlara yeni çıkan GP, 2007 seçimlerinde aynı başarıyı yakalayamadığı için oranını %7,25'den %3,04'e düşürmüştür. Anlaşılacağı üzere barajı aşamayan parti benzer şekilde il genelinde ve merkez ilçe bazında da baraj altında kaldığı görülmektedir. DYP'nin desteğini almasına rağmen DP il genelinde ve ülke genelinde olduğu gibi Antalya merkez ilçesindeki oy oranları ile baraj altında kalmıştır. Geri kalan oyların büyük çoğunluğunu BDP'nin destek vereceğini belirttiği bağımsızlardan EDÖB (Emek, Demokrasi ve Özgürlük Bloğu) kazanmıştır.

Harita 3.7: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (22 Temmuz 2007)

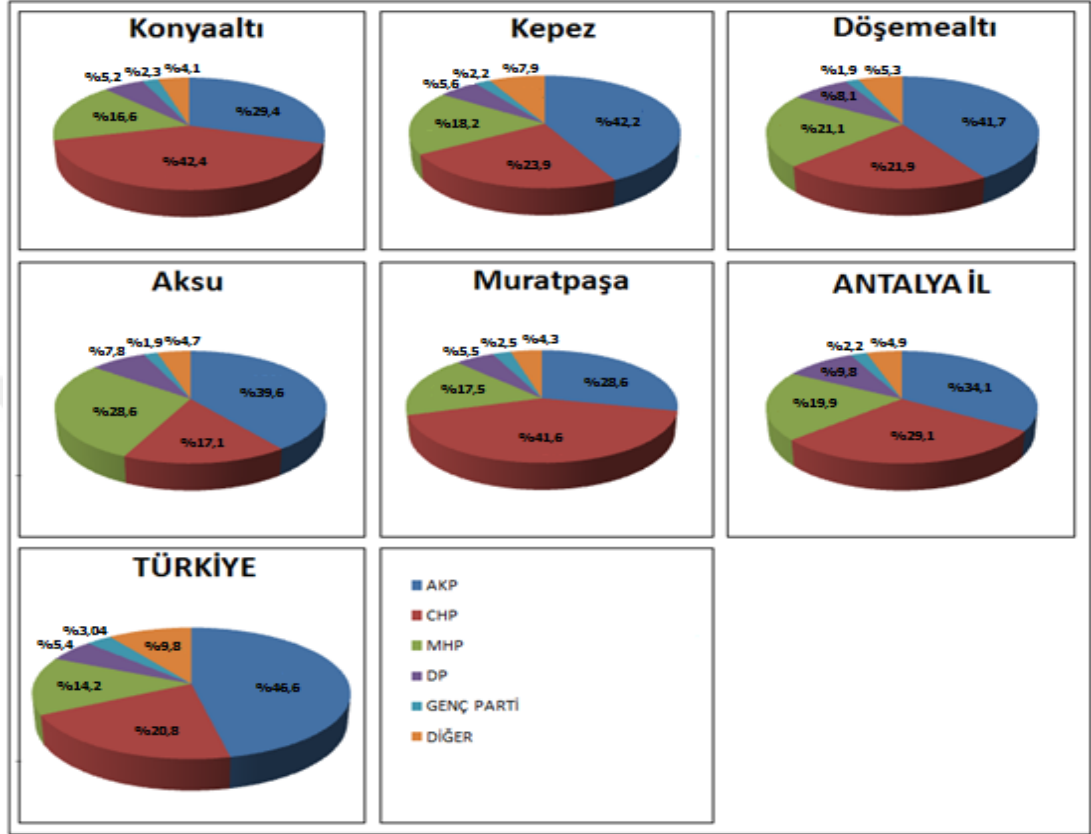
Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Ülke genelinde AKP, CHP ve MHP barajı geçebilen ilk üç siyasi parti olmuş, Antalya ili ve merkez ilçesinde benzer sıralamayla meclise vekil göndermiştir. Yalnızca üç partinin barajı geçmesi ve bu partilerin oy oranını arttırmaları, seçmenlerin Ankara'da temsil oranını 2002 seçimlerine oranla %27,8 artırmıştır. Ülke genelinde uygulanan seçim barajını AKP, CHP ve MHP dışında kalan on bir siyasi parti geçememiştir. Antalya merkez ilçelerinde, Konyaaltı ve Muratpaşa dışında merkeze bağlı Aksu, Döşemealtı ve Kepez'de sağ ve merkez sağ partilere eğilim yüksektir. Kıyıya ve merkez ilçenin merkezi iş sahasına doğru merkez sol partilerin oy oranlarının arttığı kaydedilmiştir. Diğer siyasi kanatlara en yüksek oy oranı Kepez'de, en düşük oy oranı ise Muratpaşa ve Konyaaltı'nda çıkmıştır (Harita 3.7).

3 Kasım 2002 yılında yapılan genel seçimi sonucunda AKP tek başına iktidar olmuş fakat AKP ve CHP dışında geri kalan partilerin baraj altında kalması ile %46,2 civarında kullanılan oy mecliste temsil edilememiştir. 2007 genel

seçimlerinde AKP, CHP ve MHP barajı geçmesi ve oy oranlarını arttırması temsil edilen seçmenlerin oranını %81,6'ya çıkarmıştır. Temsil adaletsizliği ciddi oranda azalmıştır.

Grafik 3.18: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Oranları (22 Temmuz 2007)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Antalya merkez ilçelerinde de sağ ve merkez sağ oyları bir önceki seçime oranla 2007 yılında da genel seçimlerde artış göstermiştir. AKP, CHP ve MHP oylarındaki artışı 2002 yılında meclis dışında kalan siyasi partilere oy veren seçmenin bu üç partiye kayması olarak açıklayabiliriz. AKP, Antalya merkez ilçelerinde, Konyaaltı ve Muratpaşa dışında Aksu, Döşemealtı, Kepez, il geneli ve ülke genelinde birinci olmuş ve tek başına iktidarı elde etmiştir. Merkez sağ ve sağ partiler kullanılan oy oranlarını Aksu, Döşemealtı, Kepez ve Muratpaşa'da yükseltirken, Konyaaltı'nda geriletmiş, geçen seneye oranla Antalya merkez ilçesinde sağ partiler oy oranını %7,6 oranında arttırmış, merkez sol partiler aldığı oy oranını korumuştur (Grafik 3.17 ve 3.18).

Antalya'dan merkez sağda AKP 2002 seçimlerinde olduğu gibi 2007 genel seçimi sonucunda beş vekil kazanmıştır. Merkez solda CHP 2002 seçimlerinin aksine oy oranını arttırsa da üç vekil kaybedip beş koltukta kalmıştır. Aşırı sağda MHP ise CHP'nin kaybettiği üç koltuğu kazanmış, sağ partiler üstünlük kazanmıştır.

Tablo 3.18: Antalya Merkez İlçelerinde Milletvekili Seçimleri Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (12 Haziran 2011)

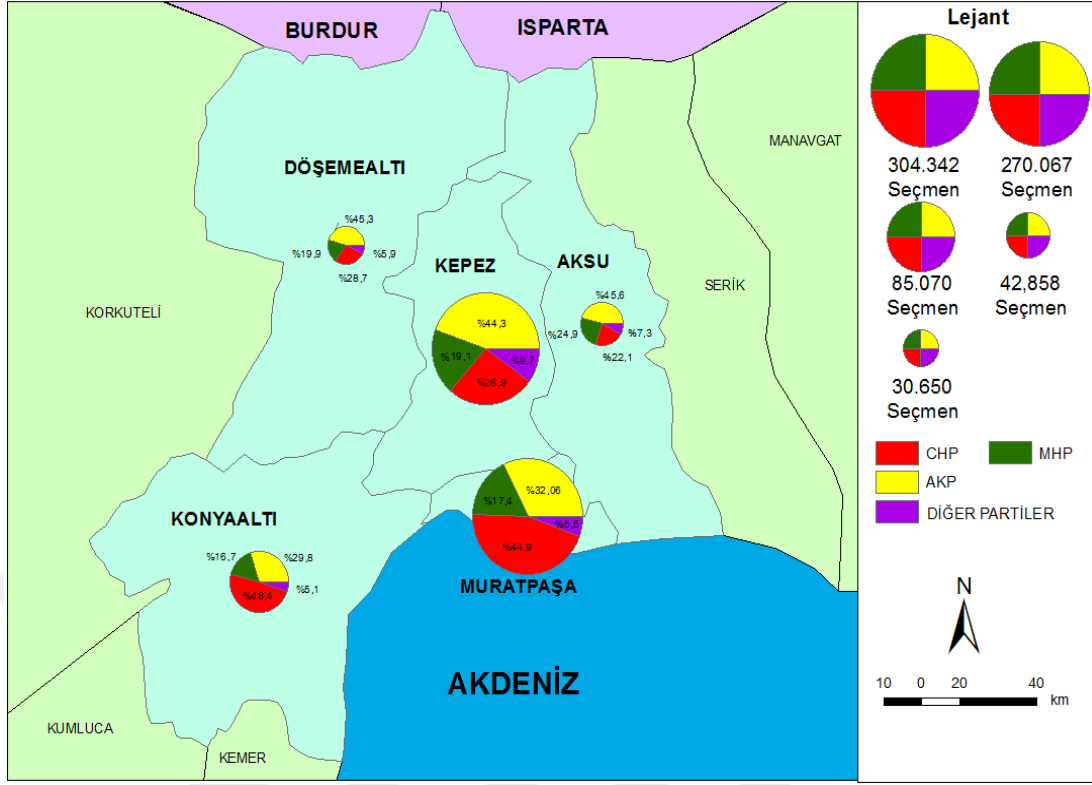
Seçim Bölgesi	AKP		CHP		MHP		DİĞER		BĞMZ	
	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%
<i>Aksu</i>	16.541	45,6	8.025	22,1	9.055	25,0	1.586	4,4	1.059	2,9
<i>Döşemealtı</i>	12.226	45,3	7.762	28,8	5.390	20,0	1.137	4,2	479	1,8
<i>Kepez</i>	104.236	44,3	63.334	26,9	44.845	19,1	9.457	4,0	13.375	5,7
<i>Konyaaltı</i>	20.934	29,8	33.996	48,4	11.766	16,7	2.079	3,1	1.477	2,1
<i>Muratpaşa</i>	80.879	32,1	113.481	45,0	43.963	17,4	7.996	3,1	5.954	2,4
Antalya Merkez İlçesi	234.816	39,4	226.598	34,2	115.019	19,6	22.255	3,76	22.344	2,98
Antalya İl	462.963	39,3	391.400	33,2	245.901	20,9	49.638	4,1	28.182	2,4
TÜRKİYE	21.399.082	49,8	11.155.972	25,9	5.585.513	13,01	1.734.288	4,04	2.819.917	6,57

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

2011 genel seçimlerinde partilerin aldığı oylara bakıldığında AKP'nin aldığı oy oranlarının ülke genelinde %49,8'e ulaştığını görmekteyiz. Antalya il genelinde %39,3 oy alan AKP, Muratpaşa (%32,1) ve Konyaaltı (%29,8) dışında Kepez (%44,3) Aksu (%45,6) ve Döşemealtı (%45,3) ilçelerinde Antalya ili ortalamalarının üstüne çıkmış Aksu, Döşemealtı ve Kepez'de birinci parti olmuştur. Konyaaltı ve Muratpaşa'da CHP'nin arkasında kaldığı görülmektedir. AKP önceki seçime oranla oylarını Konyaaltı dışındaki tüm ilçelerde arttırmıştır. En fazla artış Aksu'da %39,6'dan %45,6'ya çıkarak gerçekleşmiş, en az artış ise Kepez'de %42,2'den %44,3'e çıkarak gerçekleşmiştir. 2002 ve 2007 seçimlerinde birinci ve tek başına iktidar olan AKP 2011 seçimlerinde de birinci parti ve tek başına iktidar olmuştur. Barajı aşan diğer parti MHP, 2007 seçimlerinde %14,27 oy oranı ile barajı aşmıştı, 2011 seçimlerine gelindiğinde MHP barajı %13,01 ile aşmış fakat oy oranlarını düşürmüştür. MHP Aksu (%25,0) Döşemealtı (%20,0) Kepez (%19,1) Konyaaltı

(%16,7) Muratpaşa (17,4) ilçelerinin tamamında ülke genelinde aldığı oy oranları olan %13,01'in üstüne çıkmıştır. En yüksek oy oranına Aksu'da, en düşük oy oranına ise Konyaaltı ve Muratpaşa'da ulaşmıştır. MHP, Antalya il genelinde ve Kepez'de oy oranları bir önceki seçime göre artmış, Türkiye, Antalya merkez ilçe geneli ve merkezde bulunan dört ilçede oy oranlarını azaltmıştır. 2007 Genel seçimlerinde barajı geçen ve ikinci parti olan CHP, 2011 genel seçimlerinde ülke genelinde %25,9'la Antalya il genelinde %33,2'yle Antalya merkez ilçede de %34,2 oy oranı ile ikinci parti olmuştur. CHP Aksu (%22,1) dışında, Döşemealtı (%28,8) Kepez (%26,9) Konyaaltı (%48,4) Muratpaşa (%45,0) ilçelerinde ülke ortalamasının üstünde oy oranına ulaşmıştır. CHP en düşük oy oranına Aksu'da, en yüksek oy oranına Konyaaltı'nda ulaşmıştır. CHP Antalya il genelinde aldığı oy oranının üstüne Konyaaltı ve Muratpaşa'da çıkarken Aksu, Döşemealtı ve Kepez'de, il ve merkez ilçe'de alınan oy oranlarının altında kalmıştır. Ülke genelinde, ilde, merkez ilçe genelinde, Döşemealtı ve Kepez'de ikinci olan CHP, Muratpaşa ve Konyaaltı'nda birinci parti, Aksu'da üçüncü sıradaki parti olmuştur (Tablo 3.18).

Geri kalan siyasi partiler ve bağımsızların oy oranları ülke genelinde, Antalya ili ve Antalya merkez ilçelerinde barajın altında kalmıştır. Bağımsız olarak seçime giren çoğunluğu Doğu ve Güneydoğu seçim bölgelerinden olan adaylar Emek, Demokrasi ve Özgürlük Bloğunu destekleyen BDP çatısında birleşmişlerdir. Güneydoğu ve Doğu Anadolu seçim bölgelerinden göç alan Kepez, Muratpaşa ve Aksu'da bağımsız adaylara oy çıkması bu bölgeye göç eden doğu ve güneydoğulu seçmenlerin tercihini ifade etmektedir.

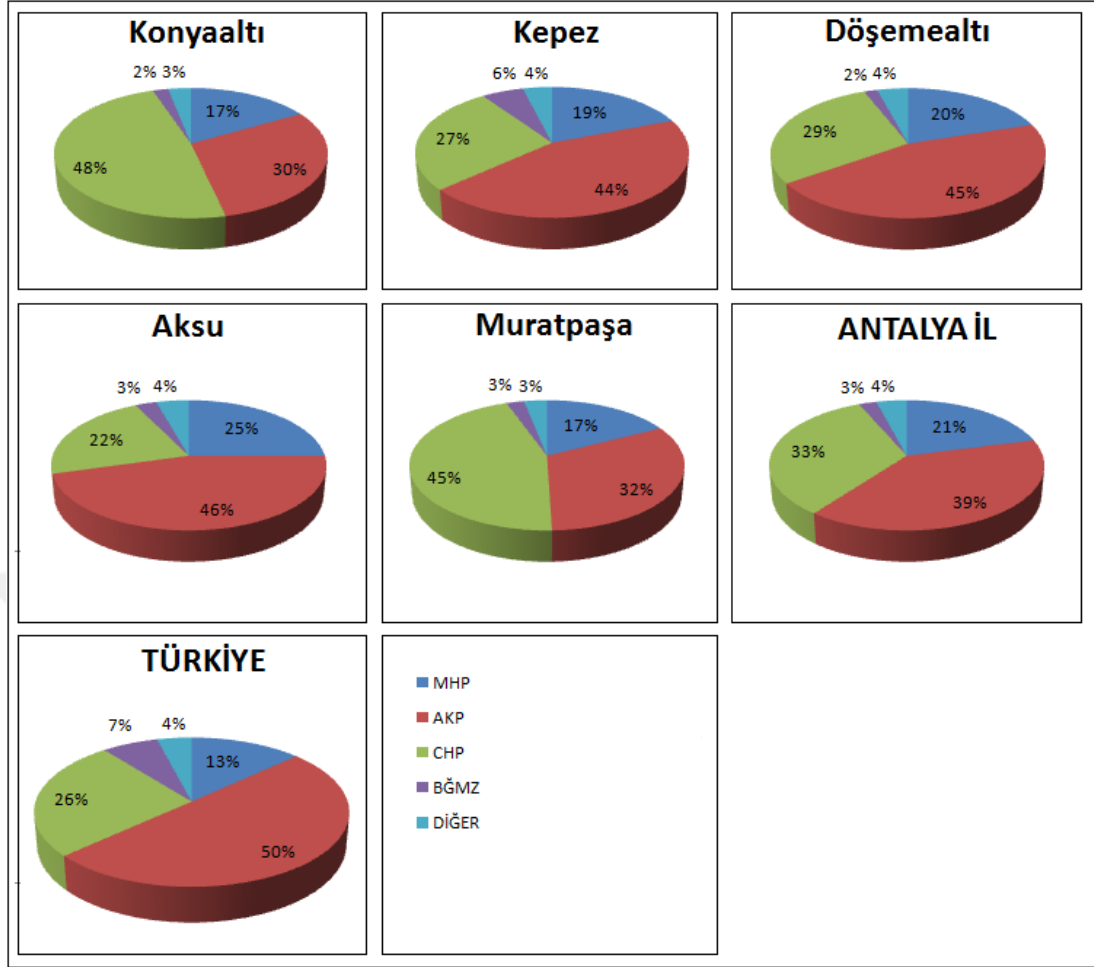

Harita 3.8: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (12 Haziran 2011)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Ülke genelinde AKP, CHP ve MHP barajı geçebilen ilk üç siyasi parti olmuştur. AKP, CHP ve MHP ülkede olduğu gibi Antalya ili ve merkez ilçesinde de ilk üç sırayı almıştır. Meclise sadece üç partinin barajı geçmesi ve meclise giren partilerin oy oranını arttırması temsil oranını 2007 seçimlerine oranla %6,98 artırmıştır. Ülke genelinde uygulanan seçim barajını AKP, CHP ve MHP dışında on iki siyasi parti geçememiştir. Bağımsız adaylar ve Diğer siyasi kanatlarda en yüksek oy oranı Kepez, Muratpaşa ve Aksu'da, en düşük oy oranı ise Döşemealtı ve Konyaaltı'nda çıkmıştır (Harita 3.8).

12 Haziran 2011 yılında yapılan genel seçim sonucunda AKP tek başına iktidar olmuş AKP, CHP ve MHP barajı geçmesi ve oy oranlarını arttırması temsil edilen seçmenlerin oranını %81,73'den %88,71'e çıkarmıştır. 2002 yılında maksimuma çıkan temsil adaletsizliği 2011 yılında ciddi oranda azaldığı görülmektedir.

Grafik 3.19: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Oranları (12 Haziran 2011)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Antalya merkez ilçesinde de sağ ve merkez sağ oyları bir önceki seçime oranla 2011 yılında da genel seçimlerde %4,42 oranında azalma göstermiştir. AKP, CHP oylarındaki artışı, 2007 yılında meclis dışında kalan siyasi partilere oy veren seçmenin 2011 seçimlerinde bu iki partiye kayması ve bağımsızlara verilen oyun % 2,42 oranında azalıp AKP ve CHP'ye yönelmesi şeklinde açıklanabilir. Ayrıca MHP'nin kaybettiği %1 civarındaki oy oranında AKP'ye kaymış olması muhtemeldir. Antalya merkez ilçelerinde Konyaaltı ve Muratpaşa dışındaki üç ilçede, il genelinde ve ülke genelinde birinci olmuş ve tek başına iktidarı elde etmiştir. Merkez sağ ve sağ partiler aldıkları oy oranları Aksu, Döşemealtı, Kepez, Konyaaltı ve Muratpaşa'nın tümünde düşüş yaşamıştır. Antalya merkez ilçesinde merkez sol partilerin aldığı oy oranını 2007 seçimlerine göre %5,2 oranın da artırmış ülke genelinde de buna paralel bir artış olmuştur (Grafik 3.18 ve 3.19).

Antalya'dan merkez sağda AKP 2011 genel seçimi sonucunda da 6 vekil kazanmıştır. Merkez solda CHP 2007 seçimlerinde olduğu gibi 5 vekil elde etmiş, aşırı sağda MHP 2007 yılında olduğu gibi 3 vekil kazanmış toplamda sağ partiler 9 vekil ile üstünlük sağlamıştır.

7 Haziran 2015 seçimlerinde 1995, 1999, 2002, 2007, 2011 seçimlerinde olduğu gibi çift barajlı d'hondt seçim sistemi kullanılmıştır. 7 Haziran 2015 genel seçimlerinde Antalya'dan meclise giden vekil sayısı 2011 seçimlerinde olduğu gibi on dört olarak kalmıştır. 7 Haziran 2015 genel seçimlerinde yirmi siyasi parti seçime katılmıştır. Seçime katılan partilerden AKP, DP, MP, BTP, DYP, TURKP, YP merkez sağ, AP, CHP, HDP, DSP merkez sol, SP sağ ve muhafazakâr, MHP aşırı sağ, LDP, HAP, MP merkez kanat, HÖP sağ kanat, VP sol kanat, TKP, HKP ise aşırı sol siyasi kanatta yer almaktadırlar.

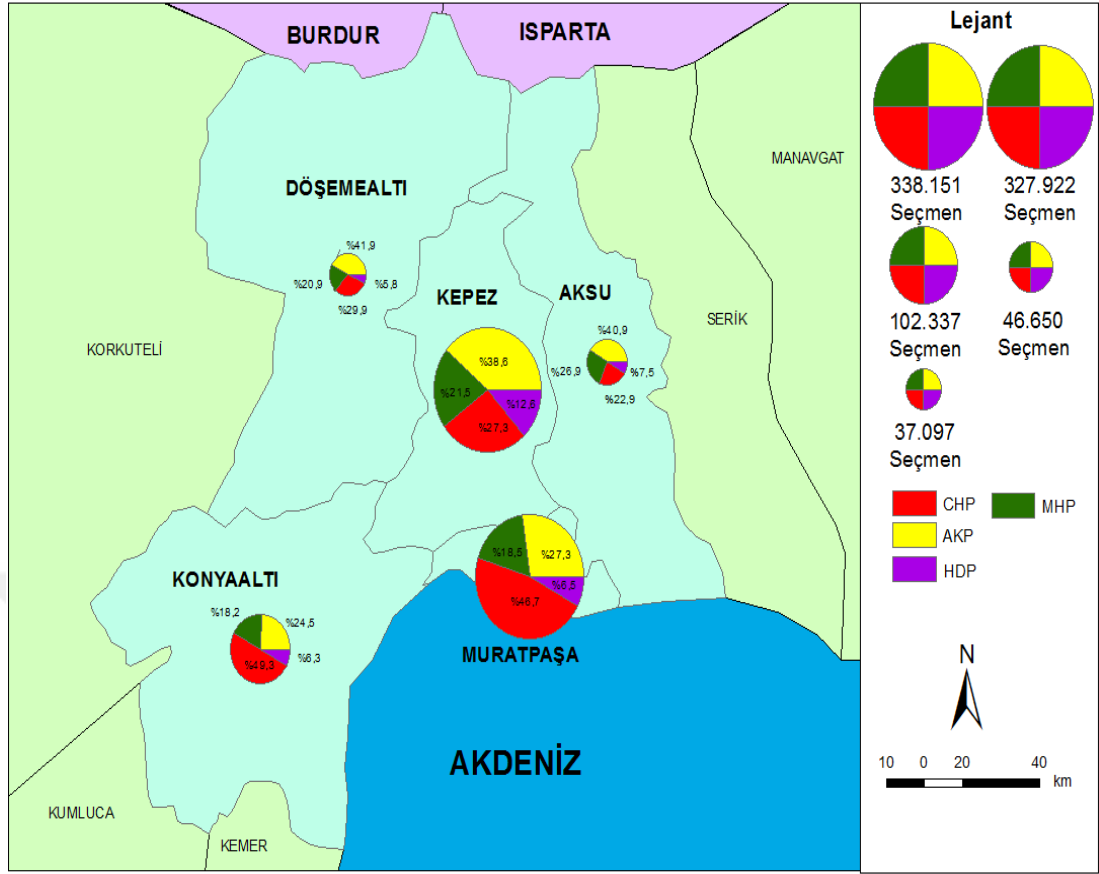
Tablo 3.19: Antalya Merkez İlçelerinde Milletvekili Seçimleri Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (7 Haziran 2015)

Seçim Bölgesi	AKP		CHP		MHP		HDP		DİĞER	
	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%
<i>Aksu</i>	15.487	40,1	8.866	22,9	10.212	26,4	2.911	7,5	1.156	2,9
<i>Döşemealtı</i>	13.111	40,9	9.595	30,1	6.384	19,9	1.860	5,8	1.071	3,1
<i>Kepez</i>	104.134	37,6	72.941	26,4	56.871	20,6	34.945	12,6	7.796	2,9
<i>Konyaaltı</i>	20.206	23,6	41.392	48,3	14.803	17,3	6.653	7,8	2.614	3,01
<i>Muratpaşa</i>	73.521	26,3	127.804	45,7	48.967	17,5	20.944	7,5	8.307	3,01
Antalya Merkez İlçesi	226.459	33,7	260.598	34,66	137.237	20,3	67.313	9,4	20.944	14,9
Antalya İl	456.645	34,9	429.075	32,8	287.161	21,97	90.644	6,9	43.253	3,4
TÜRKİYE	18.864.864	40,9	11.518.070	24,95	7.519.168	16,29	6.057.506	13,1	2.401.567	4,83

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

7 Haziran 2015 genel seçimlerinde partilerin aldığı oylara bakıldığında AKP'nin aldığı oy oranlarının ülke genelinde %49,8'den %40,87'ye gerilediğini görmekteyiz. Antalya il genelinde %34,9 oy alan AKP, Muratpaşa (%26,3) ve Konyaaltı (%23,6) dışında Kepez (%37,6) Aksu (%40,1) ve Döşemealtı (%40,9) ilçelerinde Antalya ili ortalamalarının üstüne çıkmış Aksu, Döşemealtı ve Kepez'de birinci parti olduğu görülmüştür. Konyaaltı ve Muratpaşa'da CHP'nin arkasında kalmıştır. AKP bir önceki seçime oranla tüm merkez ilçede oy kaybı yaşamıştır.

AKP oy oranları en büyük düşüşü Kepez'de %44,3'den %37,6'ya düşerek gerçekleşmiş, en az düşüş ise Döşemealtı'nda %45,3'den %40,9'a düşerek gerçekleşmiştir. 2002, 2007 ve 2011 genel seçimlerinde birinci ve tek başına iktidar olan AKP 7 Haziran 2015 seçimlerinde de birinci parti olmuş fakat tek başına iktidar olamamıştır. Bu durumun oluşmasında etkili olan en önemli sebep HDP'nin barajı geçecek oy oranına ulaşması gösterilebilir. MHP oylarındaki %3 lük oy artışı AKP oylarının HDP ve MHP'ye kayması AKP'nin tek başına iktidar olmasını engellemiştir. Oy oranını 2015 seçimlerinde %13,01'den %16,29'a çıkararak barajı aşan MHP oy oranlarını arttırmıştır. MHP Aksu (%26,4) Döşemealtı (%19,9) Kepez (%20,6) Konyaaltı (%17,3) Muratpaşa (17,5) ilçelerinin tamamında ülke genelinde aldığı oy oranları olan %16,29'un üstüne çıkmıştır. En yüksek oy oranına Aksu'da, en düşük oy oranına ise Konyaaltı ve Muratpaşa'da ulaşmıştır. Döşemealtı dışında kalan Aksu, Kepez, Konyaaltı, Muratpaşa ve Antalya il genelinde MHP oy oranları 2011 seçimine oranla artış göstermiştir. Ülke genelinde, Antalya il ve merkezde MHP üçüncü parti olmuştur. 2011 genel seçimlerinde barajı geçen CHP 7 Haziran 2015 genel seçimlerinde ülke genelinde %24,9'la Antalya il genelinde %32,8'le merkezde de %34,66 oy oranı ile ikinci parti olmuştur. Antalya merkez dışında CHP oy oranları düşmüştür. CHP Aksu (%22,9) dışında, Döşemealtı (%30) Kepez (%26,4) Konyaaltı (%48,3) Muratpaşa (%45,7) ilçelerinde ülke ortalamasının üstünde oy oranına ulaşmıştır. CHP en düşük oy oranına Aksu'da, en yüksek oy oranına Konyaaltı'nda ulaşmıştır (Tablo 3.19). Kepez ve Konyaaltı dışındaki oranlarını arttırmış olan CHP Antalya il genelinde aldığı oy oranının üstüne Konyaaltı ve Muratpaşa ilçelerinde çıkarken Aksu, Döşemealtı ve Kepez'de il oy oranının altında kalmıştır. Ülke genelinde, ilde, Döşemealtı ve Kepez'de ikinci olan CHP Muratpaşa ve Konyaaltı'nda birinci parti, Aksu'da üçüncü sıradaki parti olmuştur. Seçimlere bağımsız olarak katılıp BDP saflarında yer alan EDÖB bağımsızları 2015 seçimlerine HDP çatısı altında katılmıştır. Ülke genelinde barajı geçen dördüncü parti olan HDP %13,12 oy oranına ulaşmış Kepez'de %12,6 oy oranına ulaşmış fakat diğer kesimlerde ve Antalya il genelinde ülke barajını aşamamıştır. Bu durumu Kepez'e göç etmiş olan doğu ve güneydoğu kökenli seçmenlerin, kendini merkez sola koysa da sol ve milliyetçi yönü ağır basan HDP'ye yönelmesiyle açıklayabiliriz.

Harita 3.9: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (7 Haziran 2015)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

7 Haziran 2015 seçimlerine giren diğer siyasi partilerin oy oranları ülke genelinde, Antalya ili ve Antalya merkez ilçesinde barajın altında kalmıştır. Bağımsız EDÖB grubunun HDP olarak seçime katılması, barajı geçemeyen siyasi partilerden, AKP ve diğer sol seçmenlerden HDP'ye oy kaymalarını sağlamış böylece baraj altı kalan siyasi partiler, AKP ve CHP oy kaybı yaşamıştır. Kepez, Muratpaşa ve Aksu'da HDP'nin yüksek oy oranları çıkması bu bölgeye göç eden doğu ve güneydoğulu seçmenlerin desteğini akla getirmektedir. Sol kökenli seçmenin yoğun olduğu Konyaaltı'ndan gelen oyların çoğunluğu sol kanattan gelmiştir.

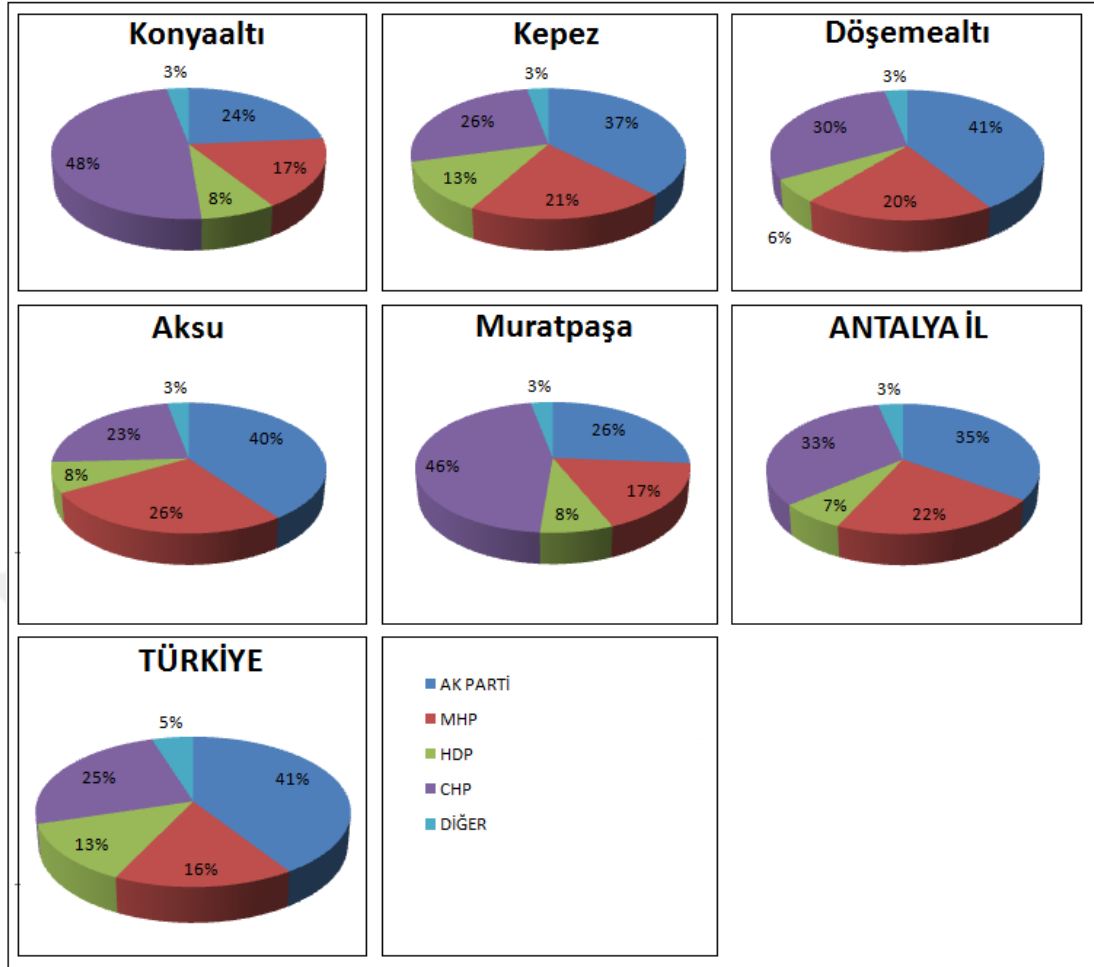
Ülke genelinde AKP, CHP, MHP ve HDP barajı geçebilen ilk dört siyasi parti olmuştur. AKP, CHP, MHP ve HDP ülkede olduğu gibi Antalya ili ve merkez ilçesinde ilk dört sırayı almıştır. 1999 seçimlerinden sonra 2002, 2007, 2011 genel seçimlerinde tek başına iktidar sağlanmış ve meclise giren parti sayısı üçü geçememiştir. 7 Haziran 2015 seçimi ile dört parti meclise girmiş seçmenin temsil

oranı 2011 seçimlerine oranla %6,52 arttığı gözlenmiştir. Ülke genelinde uygulanan seçim barajını AKP, CHP, MHP ve HDP dışında kalan on altı siyasi parti geçememiştir. Buna ek olarak Kepez, Muratpaşa ve Aksu ilçelerinde merkez solda yer alan ve milliyetçilik ekseninde oy kazanan HDP'nin oyunun yüksek olduğu göze çarpmaktadır (Harita 3.9).

7 Haziran 2015 yılında yapılan genel seçim sonucunda AKP birinci olmasına rağmen tek başına iktidar olamamış, AKP, CHP, MHP ve HDP'nin barajı geçmesi ve oy oranlarını arttırması temsil edilen seçmenin oranını %88,71'den %95'e çıkarmıştır. 2002 yılında maksimuma çıkan temsil adaletsizliği 2007, 2011 seçimlerinde azalmış buna bağlı olarak 2015 seçimlerinde temsil oranı ciddi oranda artış göstermiştir. Mevcut durum seçmenin parti seçiminde parçalanmasının azalması ve en fazla oy alan partilerin barajı geçebilmesine bağlanabilir.

Antalya merkez ilçesinde de sağ ve merkez sağ oyları bir önceki seçime oranla 7 Haziran 2015 genel seçimlerde %5,02 oranında azalma göstermiştir. AKP, CHP oylarındaki azalmayı HDP'nin parti olarak seçime girmesi bu partilerin oylarının bir kısmının HDP'ye kaymasına bağlanabilir. MHP oylarındaki artışı AKP'nin oy kaybıyla ve baraj altında kala diğer siyasi partilerden kayan oylarla açıklayabiliriz. Merkez sağ ve sağ partiler aldıkları oy oranlarını Aksu, Döşemealtı, Kepez, Konyaaltı ve Muratpaşa ilçelerinin tümünde düşürmüşlerdir. Antalya merkez ilçesinde merkez sol partilerin aldığı oy oranını 2011 seçimlerine oranla %8,6'lık artırmış ülke genelinde de buna paralel bir artış gözlenmiştir(Grafik 3.19 ve 3.20).

Grafik 3.20: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Oranları (7 Haziran 2015)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Antalya'dan merkez sağda AKP 2015 genel seçimi sonucunda bir önceki seçime göre vekil sayısını 6'dan 5 vekile düşürmüştür. Merkez solda CHP 2007 ve 2011 seçimlerinde olduğu gibi 5 vekil elde etmiş, aşırı sağda MHP 2007,2011 seçimlerinde olduğu gibi 3 vekil kazanmıştır. AKP'nin kaybettiği 1 vekil seçime parti olarak yeni katılan HDP'ye geçmiştir. Sağ partiler 1 vekil kaybetmesine rağmen 8 vekil ile üstünlüklerini korumuştur.

7 Haziran 2015 genel seçimi sonucunda güvenoyu olabilecek bir hükümetin kurulamamasından dolayı 2019'da yapılması gereken seçim, cumhurbaşkanının kararı ile 1 Kasım 2015'de yapılmıştır. Söz konusu seçimde 1995, 1999, 2002, 2007, 2011 ve 7 Haziran 2015 seçimlerinde olduğu gibi çift barajlı d'hondt seçim sistemi kullanılmış, meclise giren milletvekili sayısı beş yüz elli olarak devam etmiştir. 7 Haziran 2015 genel seçimlerinde Antalya'dan meclise giden vekil sayısı 2011 ve 7

Haziran 2015'te olduğu gibi on dört olarak kalmıştır. 1 Kasım 2015 genel seçimlerinde seçime giren parti sayısı bir önceki seçime göre azalmış on altı siyasi parti seçime katılmıştır. Seçime katılan partilerden AKP, DP, MP, BTP, DYP merkez sağda; CHP, HDP, DSP merkez solda; SP sağ ve muhafazakar kanatta; BBP, MHP aşırı sağda; LDP merkez kanatta; HÖP sağ kanatta; VP sol kanatta; TKP, HKP ise aşırı solda yer almaktadırlar.

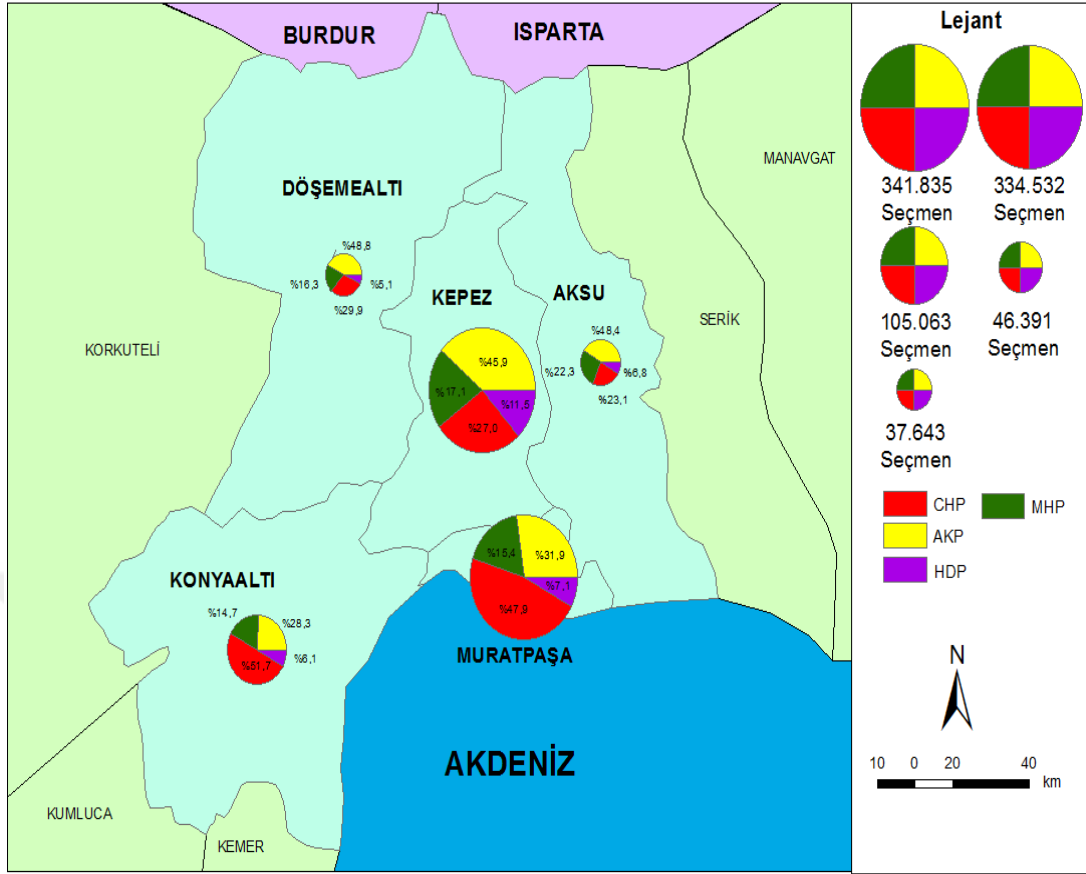
Tablo 3.20: Antalya Merkez İlçelerinde Milletvekili Seçimleri Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (1 Kasım 2015)

Seçim Bölgesi	AKP		CHP		MHP		HDP		DİĞER	
	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%	Seçmen	%
<i>Aksu</i>	18.852	47,5	9.173	23,1	8.451	21,3	2.310	5,8	914	2,4
<i>Döşemealtı</i>	15.835	47,8	9.803	29,6	5.093	15,4	1.569	4,7	799	2,4
<i>Kepez</i>	129.708	45,01	76.073	26,4	46.357	16,1	30.898	10,7	5.399	2,1
<i>Konyaaltı</i>	24.604	27,4	45.556	50,7	12.494	13,9	5.563	6,2	1.620	2,01
<i>Muratpaşa</i>	89.818	30,9	136.396	46,9	41.941	14,4	17.484	6,01	4.914	1,7
Antalya Merkez İlçesi	27.817	39,7	277.001	35,3	114.336	16,2	57.824	6,7	13.646	2,12
Antalya İl	560.344	41,3	451.878	33,3	238.820	17,6	75.366	5,6	29.751	2,4
TÜRKİYE	23.673.541	49,49	12.109.985	25,31	5.691.737	11,9	5.145.688	10,76	1.166.650	2,45

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Haziran sonrasında erken seçim olarak gerçekleştirilen 1 Kasım 2015 Genel seçimlerinde partilerin aldığı oylara bakıldığında AKP'nin aldığı oy oranlarının bir önceki seçime göre arttığını, ülke genelinde %40,87'den %49,49'a çekildiğini görmekteyiz. Antalya il genelinde %41,3 oy alan AKP, Muratpaşa (%30,9) ve Konyaaltı (%27,4) dışında Kepez (%45) Aksu (%47,5) ve Döşemealtı (%47,8) ilçelerinde il ortalamalarının üstüne çıkmış Aksu, Döşemealtı ve Kepez'de birinci parti olmuştur. Konyaaltı ve Muratpaşa'da CHP'nin arkasında kalmıştır. AKP bir önceki seçimde düşen oy oranlarını merkez ilçenin tümünde yükseltmiştir. AKP oy oranları en büyük artışı Kepez'de %37,6'dan %45'e ve Aksu'da %40,1'den %47,5'e çıkararak gerçekleşmiş, en az artış ise Konyaaltı'nda %23,6'dan %27,4'e yükselerek gerçekleşmiştir. 2002, 2007 ve 2011 genel seçimlerinde birinci gelerek tek başına iktidar olmasına rağmen 7 Haziran 2015'te bu gücü devam ettiremeyen AKP 1 Kasım 2015 genel seçimlerinde güven tazelemiştir. Bu durumun oluşmasında etkili olan en önemli sebep HDP ve MHP oranlarındaki düşüştür. HDP ve MHP oylarının kayması

AKP'ye kayması tek başına iktidar olma yolunu açmıştır. Oy oranını 7 Haziran 2015 seçimlerinde %13,01'den %16,29'a çıkararak barajı aşan MHP 1 Kasım seçimlerine geldiğinde oy oranını ülke genelinde %11,9'a düşürmüştür. MHP Aksu (%21,3) Döşemealtı (%15,4) Kepez (%16,1) Konyaaltı (%13,9) Muratpaşa (14,4) ilçelerinin tamamında ülke geneli %11,9'un üstüne çıkmıştır. En yüksek oy oranına Aksu'da, en düşük oy oranına ise Konyaaltı ve Muratpaşa'da ulaşmıştır. Döşemealtı, Aksu, Kepez, Konyaaltı, Muratpaşa ve Antalya il genelinde MHP oy oranları 2011 seçimine oranla düşüş yaşamıştır. MHP oyları Aksu dışında diğer dört ilçede Antalya ilinde almış olduğu %17,6'lık oy oranının altında kalmıştır. Ülke genelinde, Antalya il ve merkezinde MHP üçüncü parti olmuştur. 7 Haziran 2015 genel seçimlerinde barajı geçen ve ikinci parti olan CHP 1 Kasım 2015 genel seçimlerinde ülke genelinde %25,31'le, Antalya il genelinde %33,3'le merkezde de %35,34 oy oranı ile muhalefet partisi olmaya devam etmiştir. CHP 1 Kasım seçimlerinde Döşemealtı dışında, Türkiye ve Antalya genelinde oy oranlarını yükseltmiştir. CHP Aksu (%23,1) dışında, Döşemealtı (%29,6) Kepez (%26,4) Konyaaltı (%50,7) Muratpaşa (%46,9) ilçelerinde ülke ortalamasının üstünde oy oranına ulaşmıştır. CHP en düşük oy oranına Aksu'da, en yüksek oy oranına Konyaaltı'nda ulaşmıştır. Kepez ve Döşemealtı dışında Aksu, Konyaaltı ve Muratpaşa'da oy oranlarını arttırmış olan CHP Antalya il genelinde aldığı oy oranının üstüne Konyaaltı ve Muratpaşa ilçelerinde çıkarken Aksu, Döşemealtı ve Kepez'de il oy oranının altında kalmıştır. Ülke genelinde, il genelinde, Aksu, Döşemealtı ve Kepez'de ikinci olan CHP Muratpaşa ve Konyaaltı'nda birinci parti olmuştur. Aksu'da önceki seçimlere bakıldığında bir sıra yükselerek ikinci olmuştur. 7 Haziran seçimlerinde barajı aşarak %13,12 oy oranına ulaşan HDP Haziran'da Kepezde almış olduğu %12,6 oy oranını %10,7'ye düşürerek bir önceki seçime kıyasla oylarını %2 civarında kaybetmişlerdir. HDP ülke genelinde ve Kepez ilçesi dışında Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa ve Antalya il genelinde %10'luk barajı aşamamıştır. Kepez'de bulunan doğu ve güneydoğu kökenli seçmenlerden bir kısmı tercihini HDP'den yana kullanmayıp AKP'yi tercih etmişlerdir. HDP ve MHP oylarından AKP'ye kaymalar olmuştur (Tablo 3.20).

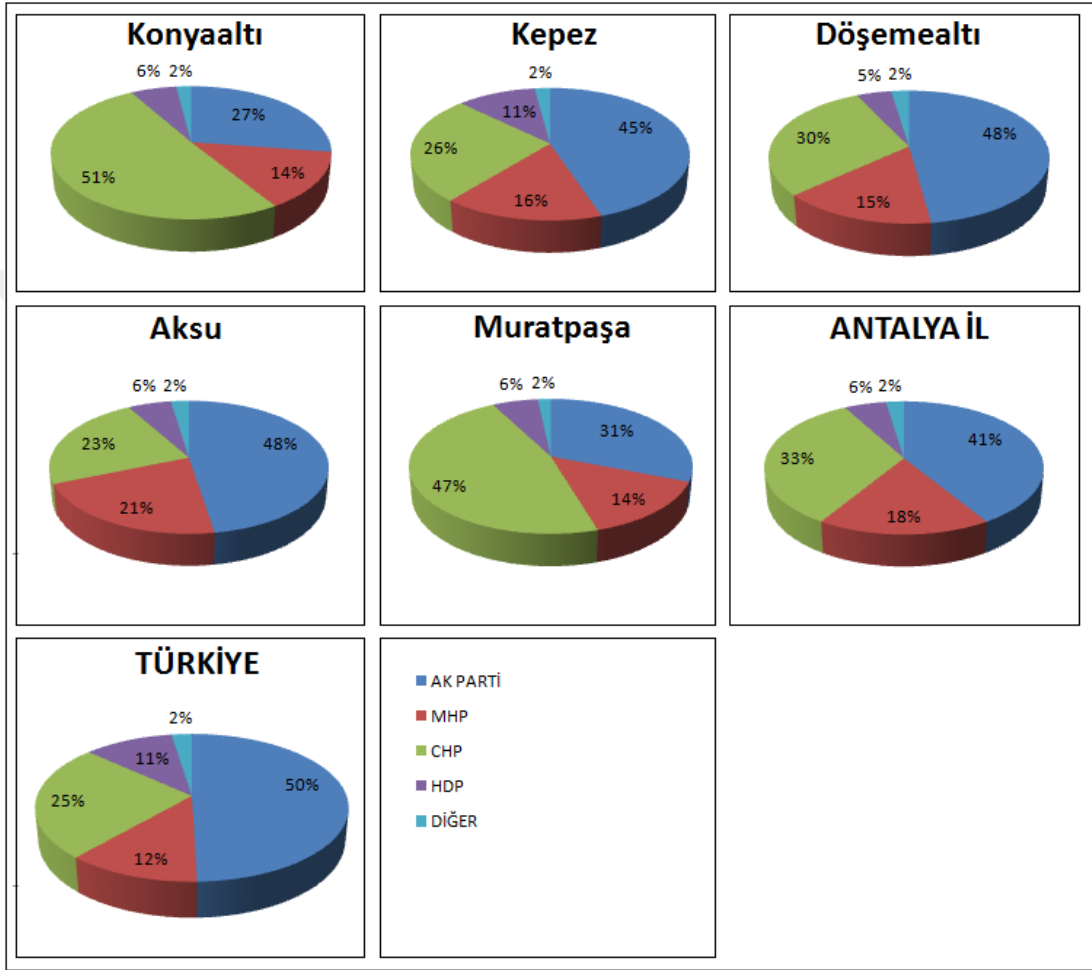
Harita 3.10: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (1 Kasım 2015)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

7 Haziran 2015 seçimlerinde barajı geçen HDP, 7 Haziran seçimlerinde oy kaybeden AKP ve CHP seçmeninden aldığı oyları, 1 Kasım 2015 seçimlerine geldiğinde kaybetmiş, AKP ve CHP'nin oy oranını artırıp, HDP'nin oy kaybetmesi bunu desteklemektedir. HDP Antalya merkez ilçelerinde yaşayan doğu-güneydoğu kökenli seçmenlerden ve sol görüşlü vatandaşlardan topladığı oyları 1 Kasım 2015 seçimlerinde kaybetmişlerdir.

Ülke genelinde AKP, CHP, MHP ve HDP barajı geçebilen ilk dört siyasi parti olmuştur. AKP, CHP, MHP ve HDP ülkede geneline benzer şekilde Antalya ili ve ilk dört sırayı almıştır. 1999 seçimlerinden sonra 2002, 2007, 2011 genel seçimlerinde tek başına iktidarı göğüslemiş buna karşın 7 Haziran 2015 seçimlerinde başarısını devam ettirememesi erken seçime yol açmıştır. 7 Haziran 2015 seçimlerinde olduğu gibi 1 Kasım seçimlerinde de dört parti meclise girmiş oy kullanan seçmenlerden sadece %2,54'ü mecliste temsil edilememiştir. 1 Kasım 2015 genel seçimlerinde, ülke genelinde uygulanan seçim barajını AKP, CHP, MHP ve HDP dışında kalan on

iki siyasi parti geçememiştir. Merkez ilçelerden Konyaaltı ve Muratpaşa dışında tüm ilçelerde sağ ve merkez sağ partilerin, kıyı şeritte ise merkez sol partilerin revaçta olduğu bilinmektedir. Buna ek olarak Kepez, Muratpaşa ve Aksu ilçelerinde merkez solda yer alan ve milliyetçilik ekseninde oy kazanan HDP'nin oy oranları 7 Haziran 2015'ten 1 Kasım 2015 seçimlerine azalma göstermiştir (Harita 3.10).

Grafik 3.21: Antalya Merkez İlçeleri Genel Seçim Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Oranları (1 Kasım 2015)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

1 Kasım 2015 seçimleri sonucunda AKP 7 Haziran 2015'te ara verdiği tek başına iktidarlığa tekrar ulaşmıştır. Meclise giren 4 siyasi parti mecliste, oy kullanan seçmenlerin %97,46'sını temsil etmiştir. Seçmenin kullandığı oyların partiler arasında parçalanmasının azalması mecliste temsil oranını arttırmıştır.

Antalya merkez ilçesinde de sağ ve merkez sağ oyları bir önceki seçime oranla 1 Kasım 2015 genel seçimlerde %1,9 oranında artış göstermiştir. AKP, CHP

oylarındaki artışı, HDP'nin 7 Haziran 2015 seçimlerinde aldığı oyları 1 Kasım'da kaybetmesi HDP oylarının bu partilere kaymasına bağlanabilir. AKP oy artışını HDP dışında MHP'den gelen oy kaymalarına da bağlanabilir. Antalya merkez ilçelerinde, merkez sağ ve sağ partiler aldıkları oy oranlarını Aksu, Döşemealtı, Kepez ve Konyaaltı'nda arttırmış ve Muratpaşa'da ve Antalya il genelinde oy oranlarını düşürmüşlerdir. Antalya merkez ilçesinde merkez sol partilerin aldığı oy oranını 7 Haziran 2015 seçimlerine oranla %1'lik azalmış ülke genelinde de buna paralel bir azalma gözlenmiştir(Grafik 3.20 ve 3.21).

Merkez sağda AKP 1 Kasım 2015 genel seçimin sonucunda vekil sayısını yediye çıkarmıştır. Merkez solda CHP beş vekil elde etmiş, aşırı sağda MHP bir vekilini AKP'ye kaptırarak iki vekilde kalmıştır. HDP 7 Haziran 2015 seçimleri sonucunda AKP'den aldığı bir vekili bu seçimde iade etmiştir. Sağ partiler 1 Kasım seçimlerinde koltuklarını birer vekil arttırarak sayıyı dokuza yükseltmişlerdir.

Antalya merkez ilçelerinde 1980 sonrası yapılan genel seçimlerde merkez sağ ve sağ partilerin üstünlüğünü görmekteyiz. 1983, 1987, 1991, 1995 seçimlerinde sağ partilerin Türkiye ve il geneli ile Antalya merkez ilçesinde %65 in altına düşmemiştir. 1999 seçimlerine gelindiğinde merkez solda bulunan bir DSP birinci olmuş ve sağ partilerin aldığı oy oranları %60'ın altına inmiştir. 2002 seçimlerinde merkez sağda bulunan bir AKP'nin birinci ve tek başına iktidar olması sağ oylarını %60'ın üzerine çıkaramamıştır. 2007 ve 2011 seçimlerinde sağda AKP ve MHP'nin oy oranlarını arttırması ülke ve il geneli ile Antalya merkez ilçesinde sağ oylarını %60 üzerinde tutmuştur. 7 Haziran 2015 seçimlerinde tüm seçimlerde olduğu gibi birinciliğini korusa da HDP'nin parti olarak seçime girmesi doğu ve güneydoğu kökenli seçmenlerin ve sol seçmenin HDP'ye kaymasını sağlamış böylece AKP ve CHP oy kaybı yaşamıştır. Her ne kadar MHP oy oranlarını arttırmış olsa da CHP ve HDP oyları ile sol oylar 1980 sonrası ülke genelinde ve Antalya merkez ilçesinde en yüksek seviyeye ulaşmıştır. 1 Kasım 2015 seçimlerinde ise bir önceki durumun aksine AKP ve CHP oy kazanmış, MHP ve HDP oy kaybetmiştir. Sol partiler toplamda %2 oranında oy kaybetmiş, sağda kayıp %5 civarında olsa da AKP'nin almış olduğu oy oranları ile sağ oyları bir önceki seçime göre %1 oranında artmıştır. Ülke genelinde olduğu gibi il genelinde de sağ partiler tüm seçimlerde üstünlüğünü sürdürmüş hiçbir zaman sol partiler sağ partileri geçememiştir. Aksu, Döşemealtı ve

Kepez'de de tüm seçimlerde sağın üstünlüğü oy oranlarında görmekteyiz. 2007 seçimlerine kadar Konyaaltı ve Muratpaşa'da da görülen sağ üstünlüğü 2011 seçimleri ile birlikte 7 Haziran 2015 ve 1 Kasım 2015 seçimlerinde sol partilerin oy oranları bu ilçeler de diğerlerinin aksine sağ partilerin üzerinde yer almıştır. Antalya merkez ilçesi seçmeniyle ülke genelinde yer alan seçmenlerin siyasi kanadı yüksek oranda benzerlik gösterir. Konyaaltı ve Muratpaşa seçmeni 1999 seçimlerinden sonra il ve merkez ilçenin aksine merkez soldaki yerini belirginleştirmiştir.

Tablo 3.21: Ülke, İl ve Merkez İlçelerde Birinci olan Siyasi Partiler ve Siyasi Kanatlar (1983-2015)

Seçim Bölgesi	1983	1987	1991	1995	1999	2002	2007	2011	7.Haz.15	1.Kas.15
Aksu	-	-	DYP	DYP	MHP	DYP	AKP	AKP	AKP	AKP
	-	-	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Sağ-Milliyetçi	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ
Döşemealtı	-	-	DYP	DYP	MHP	CHP	AKP	AKP	AKP	AKP
	-	-	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Sağ-Milliyetçi	Merkez Sol	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ
Kepez	-	-	DYP	CHP	DSP	AKP	AKP	AKP	AKP	AKP
	-	-	Merkez Sağ	Merkez Sol	Merkez Sol	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ
Konyaaltı	-	-	DYP	DYP	DSP	CHP	CHP	CHP	CHP	CHP
	-	-	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sol	Merkez Sol	Merkez Sol	Merkez Sol	Merkez Sol	Merkez Sol
Muratpaşa	-	-	DYP	CHP	DSP	CHP	CHP	CHP	CHP	CHP
	-	-	Merkez Sağ	Merkez Sol	Merkez Sol	Merkez Sol	Merkez Sol	Merkez Sol	Merkez Sol	Merkez Sol
Antalya Merkez İlçesi	ANAP	ANAP	DYP	CHP	DSP	CHP	AKP	AKP	CHP	AKP
	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sol	Merkez Sol	Merkez Sol	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sol	Merkez Sağ
Antalya İl	ANAP	ANAP	DYP	DYP	MHP	CHP	AKP	AKP	AKP	AKP
	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Sağ-Milliyetçi	Merkez Sol	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ
Türkiye	ANAP	ANAP	DYP	RP	DSP	AKP	AKP	AKP	AKP	AKP
	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Sağ-Muhafazakar	Merkez Sol	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Görüldüğü üzere genel seçimlerde merkez ilçede seçmenin eğilimi ülke genelinde tercih edilen parti ile paralellik göstermektedir. 1995, 1999, 2002, 7 Haziran 2015 seçimlerinde merkez ilçe seçmenin tercihi ile ülke seçmeninin tercihi farklılık göstermiştir. 1995 seçimlerinde RP birinci olmasına rağmen seçmen ilde ve merkez ilçede DYP ve CHP'yi tercih etmiş, 1999 seçimlerinde ilde, Kepez ve Döşemealtı'nda genel tercih olan DSP'nin aksine MHP tercih edilmiş, 2002 seçimlerinde AKP birinci olmuş Kepez dışında ilde ve merkez'de seçmen yoğun olarak CHP üzerinde yoğunlaşmış, 7 Haziran 2015 seçimlerinde merkez geneli,

Konyaaltı ve Muratpaşa'da CHP tercihi ülke genelinde tercih edilen AKP'den farklılık göstermiştir. Antalya seçmeni ANAP, DYP, AKP ve MHP'yi tercihi, sağ ve merkez sağ partilerin merkez ilçenin ve ilin seçim tarihinde önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir (Tablo 3.21).

3.1.2. Yerel Seçimler

Antalya merkez ilçeleri olarak sınırlandırılan alanda 1980 sonrasında yapılan çalışmamıza konu olmuş, 25 Mart 1984, 26 Mart 1989, 27 Mart 1994, 18 Nisan 1999, 28 Mart 2004, 29 Mart 2009, 30 Mart 2014 yıllarında yapılan mahalli idareler seçim sonuçları değerlendirilmeye çalışılmıştır. Yerel seçimlerde seçime katılım düzeyi, geçerli oylar ve bu oyların siyasi partilere dağılımı, tespit ettiğimiz coğrafi unsurlara dayanarak açıklanacaktır. Antalya Büyükşehir sınırları içinde yer alan Muratpaşa, Kepez, Konyaaltı, Döşemealtı ve Aksu ilçelerinde seçmen miktarı 1980 yılından günümüze doğal sebepler ve göç sonucu sürekli artış göstermiş ve seçimleri etkilemiştir. 1980 sonrası yapılan yedi yerel seçim içerisinde. 12 Eylül 1980 darbesine yakın gerçekleşen 1984 seçimleri merkez ilçe merkezi sonuçları bazında, 1989 seçimlerinde merkezde Kepez, Konyaaltı ve Muratpaşa seçim verilerine ayrıntılı ulaşılamamış, Aksu ve Döşemealtı belediyeleri seçim sonuçları ayrıca değerlendirilmiştir. Genel seçimlerin sonrasında gerçekleşen yerel seçimlerin sonuçları genel seçimlerin bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. 1999 seçimlerinde genel ve yerel seçimlerin birlikte yapılması yerel seçimlerde genel seçim sonuçlarından etkilenmeyi azaltmıştır. Yerel ve genel seçimler dolaylı ya da direkt olarak birbirini etkilemektedir.

3.1.2.1. Yerel Seçimlere Katılım Durumu

Genel seçimlerde olduğu gibi yerel seçimlerde de siyasi partilerin varlığı, partilerin belediye adayları, propaganda ve seçim vaatleri ölçüsünde seçimlere katılım da seçimin seyrinde ve sonuçlarında çok önemli bir yere sahiptir. Katılım oranları, oy oranlarını etkiler buna bağlı olarak da seçmenin yerelde kendisine hizmet getirecek partiyi belirlemede önemli bir yere sahiptir.

12 Eylül 1980 sonrasında yapılan yerel seçimlerde Antalya merkez ilçesinde seçmenlerin yerel seçimlere katılım miktarları 1984 seçimlerinden 2014 seçimlerine artış göstermiştir. Bunun nedeni olarak seçmen miktarındaki artış gösterilebilir. Katılım miktarları her ne kadar artış gösterse de katılım oranları seçimler arasında dalgalanmalar yaşanmıştır.

Dalgalanmaları daha detaylı olarak incelendiğimizde şunları görmekteyiz;

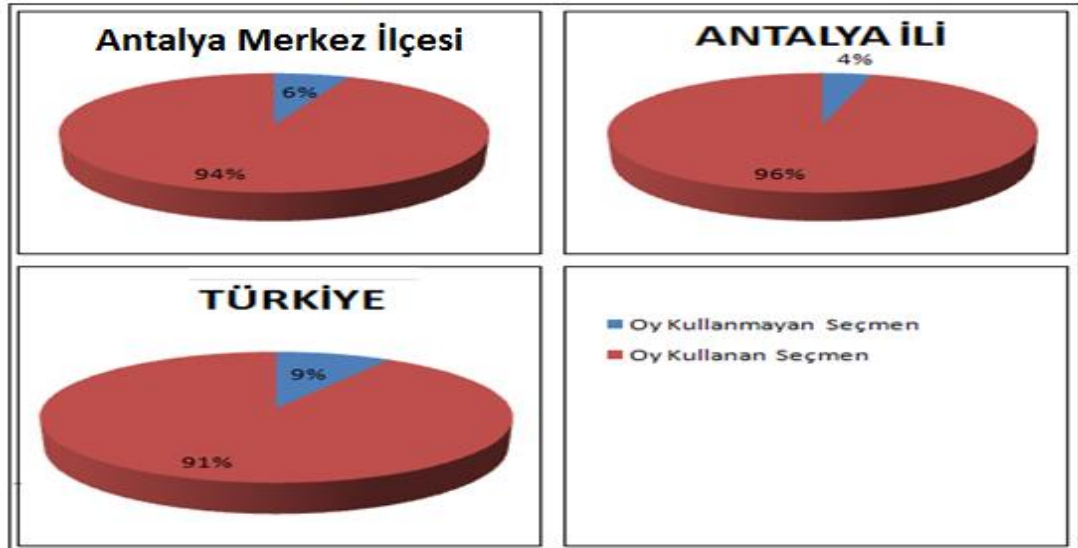
12 Eylül 1980 darbesi sonrası ve 1983 genel seçiminin ardından yapılan 25 Mart 1984 yerel seçimlerinde katılım oranları değerlendirilirken merkezinde bulunan beş ilçenin sonuçları Antalya merkez ilçe seçim verileri içinde değerlendirmeye alınmıştır.

Antalya merkez ilçesinde bulunan 104.900 seçmenden %90,3'ü 1984 yılı seçimlerine katılım sağlamıştır. Antalya il genelinde seçmenlerin %94,6'sı seçime katılım göstererek Türkiye ortalaması olan %91,0'ın üzerinde bir katılım oranı yakalamıştır (Tablo-?).

Tablo 3.22: Antalya Merkez İlçesinde Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (25 Mart 1984)

Seçim Bölgesi	Kayıtlı seçmen	Oy Kullanma Durumu		Oyların Geçerliliği	
		Seçmen	%	Seçmen	%
Antalya Merkez İlçesi	104.900	94.743	90,2	88.577	93,5
Antalya İli	363.990	344.624	94,68	333.844	95,8
TÜRKİYE	20.187.978	18.379.917	91,01	17.691.253	96,2

Kaynak: TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Grafik 3.22: Antalya Merkez İlçesi Yerel Seçimlerinde Katılım Oranları (25 Mart 1984)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Antalya merkez ilçesinde 1984 yerel seçimine katılım oranı %91,2 ile Türkiye katılım oranlarının altında kalmıştır (Grafik 3.22). Katılım oranlarının Antalya merkez ilçesinde ortalamanın altında olması seçmenin siyasi temsilini

düşürmektedir. Kullanılan oyların geçerlilik oranlarına baktığımızda Antalya merkez ilçesi %93,5 ile Türkiye ve Antalya ili geçerlilik oranı ortalamasının altında kalmıştır. (Tablo 3.22).

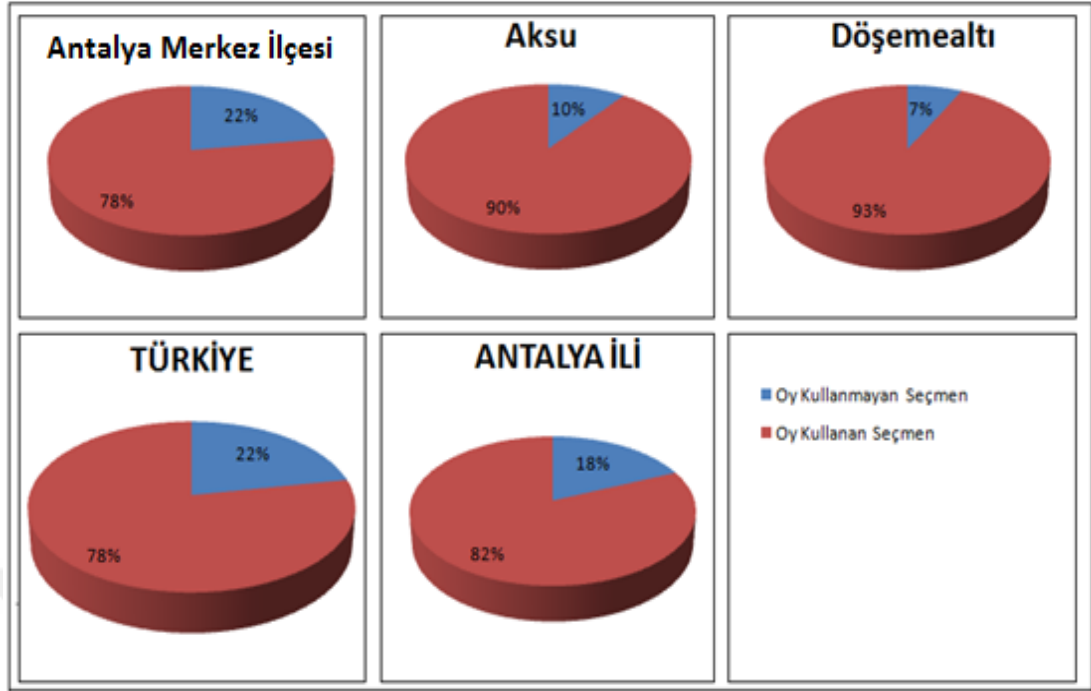
28 Mart 1989 seçimlerinde Antalya merkezde bulunan Kepez, Muratpaşa ve Konyaaltı ilçeleri bu seçim döneminde merkeze bağlı belediyeler olduğu için Antalya merkez ilçesi seçim verileri içinde değerlendirilmiştir. Aksu ve Döşemealtı ilçelerinin sonuçları ayrıca değerlendirmeye alınmıştır. Antalya merkez ilçesinde 1984 seçiminden 1989 seçimine 184.363'e çıkan seçmenden %77,6'sı katılım göstermiştir. İl geneli katılım ve Türkiye geneli katılım oranları, merkez ilçe merkezi katılım oranının üstünde yer almıştır. (Grafik 3.22 ve 3.23).

1989 seçimlerinde Antalya merkez ilçesinde kullanılan oyların %97,09'u geçerli kabul edilmiştir. Antalya il genelinde kullanılan oyların %95,9'u geçerli kabul edilerek Türkiye geçerli oy ortalamasının üstüne çıkmıştır. Antalya merkez ilçesinde dikkatimizi çeken durum ise katılım oranlarının Türkiye ve Antalya ortalamasının altında olmasına rağmen, kullanılan oyların geçerlilik oranları Türkiye ve Antalya il ortalamasının üzerinde olmasıdır.

Tablo 3.23: Antalya Merkez İlçelerinde Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (28 Mart 1989)

Seçim Bölgesi	Sandık sayısı	Kayıtlı seçmen	Oy Kullanma Durumu		Oyların Geçerliliği	
			Seçmen	%	Seçmen	%
<i>Aksu</i>	14	3.697	3.321	89,9	3.136	94,4
<i>Döşemealtı</i>	14	3.897	3.620	92,89	3.345	92,4
Antalya Merkez İlçesi	629	184.363	143.157	77,6	139.004	97,1
Antalya İli	1.073	321.404	262.250	81,6	251.587	95,93
TÜRKİYE	59.100	18.090.657	14.107.146	78,0	13.432.841	95,22

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Grafik 3.23: Antalya Merkez İlçeleri Yerel Seçimlerinde Katılım Oranları (28 Mart 1989)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Antalya merkez ilçesi seçmen katılım oranları 1984 yerel seçimine oranla %12,6 oranında azalması dikkat çekmekle birlikte, kullanılan oyların geçerlilik oranı ise %4,4 oranında artmıştır. Siyasi tarihimizde katılımın en yüksek olduğu 1983 ve 1987 genel seçimleri ve 1984 yerel seçimin ardından katılım oranlarının bu denli düşmesi ülke genelinde de dikkatten kaçmamaktadır. YSK'nın 1989 yerel seçimlerinde oy kullanmayanlara ceza verilmeyeceğini belirtmesi katılımın düşmesini etkilemiştir. (Grafik 3.23)

27 Mart 1994 yerel seçimlerinde 1984 ve 1987 seçimlerinin aksine Antalya Büyükşehir merkezi sınırları içerisinde yer alan merkez ilçeler Kepez, Muratpaşa ve Konyaaltı 'da seçmen katılımı ve geçerli oy oranlarının değerlendirilmesi yapılabilmektedir.

Seçmenin seçimlere katılım oranları Aksu %95,97, Döşemealtı %94,6, Kepez %89,3, Konyaaltı %91,5, Muratpaşa %87,6 şeklinde gerçekleşmiştir. 1994 seçimlerinde katılım oranlarının Türkiye ortalaması %90,5 tir. Antalya merkez ilçeleri Aksu, Döşemealtı ve Konyaaltı katılım oranları ile Türkiye ortalamasının üstündeyken Muratpaşa ve Kepez'de katılım ortalamasının altında kalmıştır. En

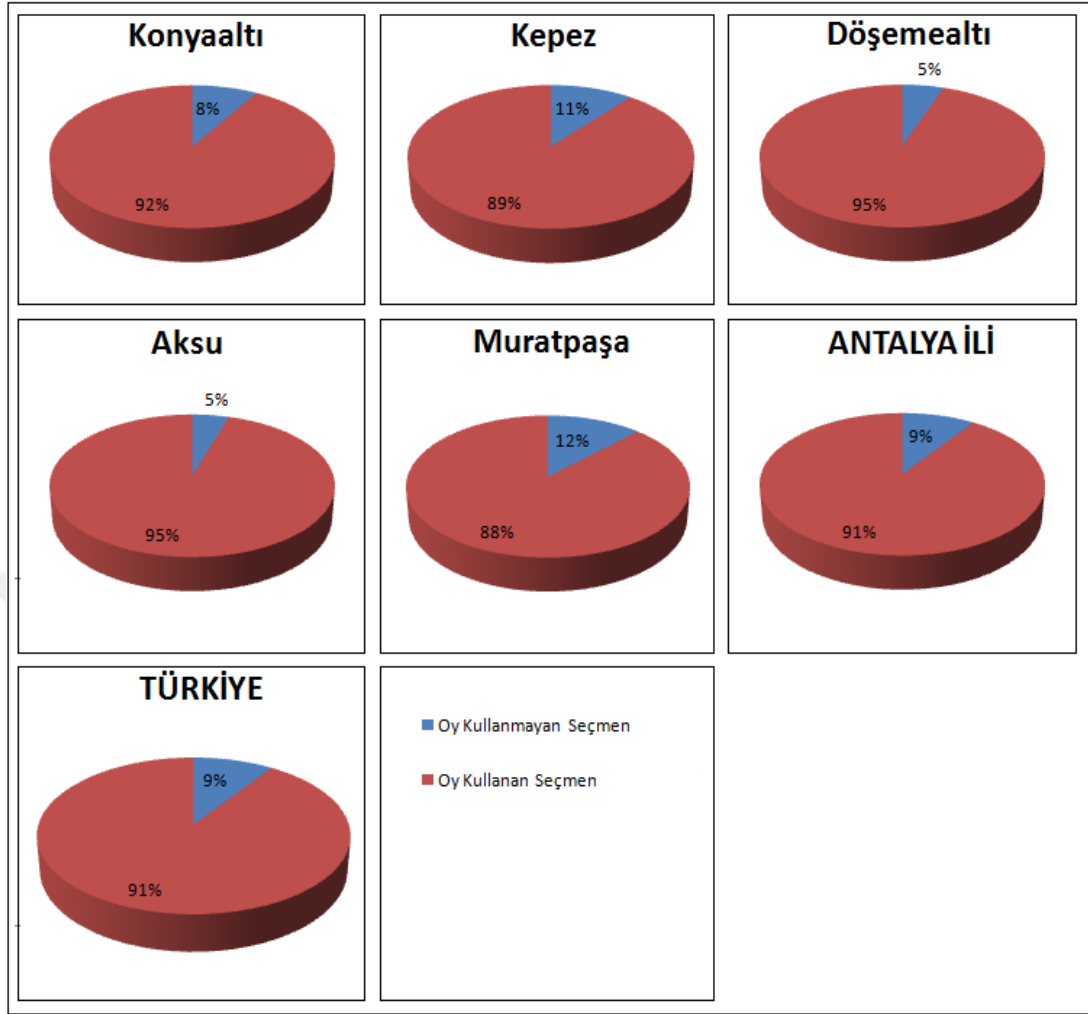
yüksek katılım Aksu'da, en düşük katılım ise Muratpaşa'da gerçekleşmiştir. İl genelinde ise %90,5 katılım oranı ile Türkiye ortalamasının üstüne çıkmıştır. Merkezde katılım bir önceki seçime oranla %14,06 artmıştır (Tablo 3.23).

Tablo 3.24: Antalya Merkez İlçelerinde Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (27 Mart 1994)

Seçim Bölgesi	Sandık sayısı	Kayıtlı seçmen	Oy Kullanma Durumu		Oyların Geçerliliği	
			Seçmen	%	Seçmen	%
<i>Aksu</i>	35	9.816	9.352	95,27	8.883	94,98
<i>Döşemealtı</i>	26	7.203	6.817	94,64	6.401	93,89
<i>Kepez</i>	387	113.433	101.320	89,3	93.764	92,5
<i>Konyaaltı</i>	25	7.531	6.894	91,5	6.498	94,25
<i>Muratpaşa</i>	484	144.450	126.593	87,6	118.639	93,7
Antalya Merkez İlçesi	957	282.433	250.976	88,9	234.185	93,3
Antalya İli	1.670	487.905	441.641	90,5	416.518	94,31
TÜRKİYE	82.031	23.366.089	21.142.499	90,5	19.897.335	94,11

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Aksu, Döşemealtı ve Konyaaltı'nda katılım oranları il ortalamasının üstündeyken, seçmen sayısının en yüksek olduğu Kepez ve Muratpaşa'da katılım oranları il ortalamasının altında kalmıştır. Kullanılan oyların geçerlilik oranlarının en yüksek olduğu yer Aksu olmuştur. Kepez, Muratpaşa, Döşemealtı ve Konyaaltı'nda geçerli oy oranları il ortalamasının altında kalmıştır (Tablo 3.24). Ülke genelinde kullanılan oylar %94,11 geçerlilik oranına ulaşmış, Aksu ve Konyaaltı ortalamasının üstünde geçerli oy çıkarken, Antalya merkez ilçesi genelinde %91,66 geçerlilik oranı ile ülke ve il ortalamasının altında kalmıştır. Değerlendirmelerde Yurtpınar, Çalkaya ve Karaöz beldeleri Aksu içinde yorumlanırken, Bademağacı, Dağbeli ve Yeşilbayır beldeleri Döşemealtı sınırlarında yorumlanmıştır.

Grafik 3.24: Antalya Merkez İlçeleri Yerel Seçimlerinde Katılım Oranları (27 Mart 1994)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Antalya merkez ilçelerinde yerel seçimlere katılım oranları ve oyların geçerliliği merkezden uzaklaştıkça Aksu ve Döşemealtı'na doğru artmaktadır.

18 Nisan 1999 yerel seçimlerinde seçmenin seçimlere katılım oranları Aksu %82,56, Döşemealtı %90,57, Kepez %82,6, Konyaaltı %81,21, Muratpaşa %78,3 şeklinde gerçekleşmiştir. 1999 yerel seçimlerinde katılım oranlarının Türkiye ortalaması %85,1'dir. Antalya merkez ilçesinde Döşemealtı dışında kalan Aksu, Kepez, Konyaaltı ve Muratpaşa'da katılım oranları ülke ortalamasının altında kalmıştır. İlde %82,6 ile ortalamasının üstüne çıkamamıştır. 1994 seçimlerine kıyasla 1999 yerel seçimlerinde katılım oranları Türkiye, il ve merkez ilçe genelinde düşüş kaydetmiştir (Grafik 3.23 ve 3.24). Bu düşüş trendi 1999 yerel seçiminden 2002 genel seçimlerine en üst seviyeye ulaşmıştır. En yüksek katılım Döşemealtı'nda, en

düşük katılım ise Muratpaşa'da gerçekleşmiştir. Merkez ilçede %80,96 katılım oranı ile ülke ve ilin altında katılım sağlanmıştır.

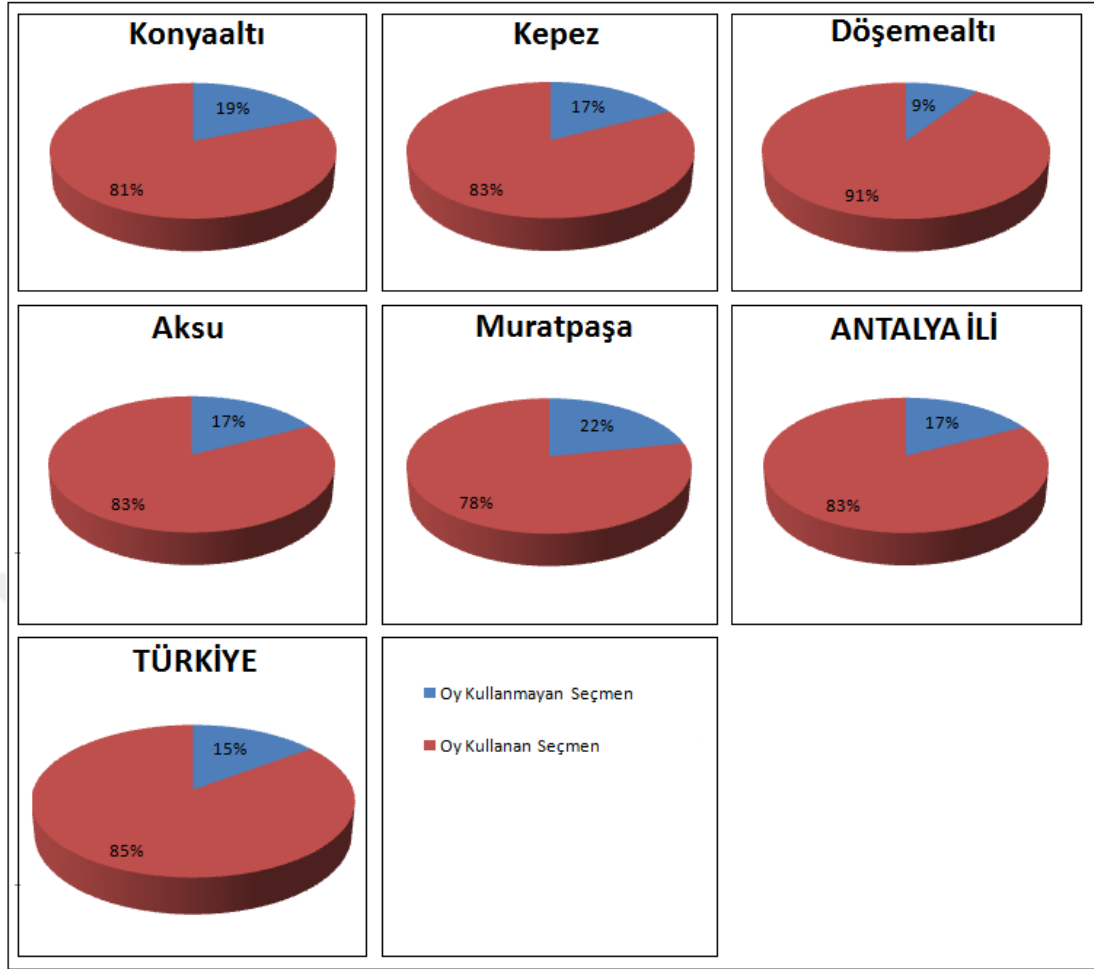
Tablo 3.25: Antalya Merkez İlçelerinde Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (18 Nisan 1999)

Seçim Bölgesi	Sandık sayısı	Kayıtlı seçmen	Oy Kullanma Durumu		Oyların Geçerliliği	
			Seçmen	%	Seçmen	%
<i>Aksu</i>	117	22.803	18.828	82,56	17.945	95,3
<i>Döşemealtı</i>	89	17.176	15.558	90,57	14.984	96,3
<i>Kepez</i>	798	154.678	127.768	82,6	121.151	94,8
<i>Konyaaltı</i>	96	18.477	15.011	81,21	14.514	96,68
<i>Muratpaşa</i>	867	174.847	136.959	78,3	132.801	96,96
Antalya Merkez İlçesi	1.967	387.981	314.124	80,96	301.395	95,9
Antalya İli	3.710	716.102	591.375	82,6	568.108	96,06
TÜRKİYE	155.780	28.889.819	24.601.491	85,1	23.372.675	95,01

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Katılım oranları en düşük ilçe olmasına rağmen Muratpaşa'da oyların geçerlilik oranları en yüksek olmuştur. Genel olarak tüm merkez ilçelerde geçerli oylar %95'in üstündedir. Muratpaşa, Döşemealtı ve Konyaaltı'nda geçerli oy oranları il ortalamasının üstüne çıkmışken, Aksu ve Kepez'de altına inmiştir (Tablo 3.25). Ülke genelinde kullanılan oylar %95,01'i geçerli olmuş, Kepez dışında Aksu, Döşemealtı, Konyaaltı ve Muratpaşa ortalamasının üstünde geçerli oy çıkarken, Antalya merkez ilçeleri genelinde %96,08 geçerlilik oranı ile ülke ve il ortalamasının üzerine çıkmıştır. Katılım oranlarının aksine, oyların geçerlilik oranları bir önceki seçime göre artış göstermiştir. Büyükşehir merkezi sınırlarında kalan ilçelerin değerlendirmelerinde Varsak beldesi Kepez içinde, Doyran beldesi Konyaaltı'nda, Yurtpınar, Çalkaya, Pınarlı ve Karaöz beldeleri Aksu içinde yorumlanırken, Bademağacı, Dağbeli, Ekşili, Karaveliler, Çıglık, Yukarı Karaman ve Yeşilbayır beldeleri Döşemealtı sınırlarında yorumlanmıştır.

Grafik 3.25: Antalya Merkez İlçeleri Yerel Seçimlerinde Katılım Oranları (18 Nisan 1999)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Kıyıda kalan Döşemealtı ve en fazla göç alan ilçelerin başında yer alan Kepez'de de katılım oranları artmıştır bu durum genel seçimlerle paralel bir durumdadır. Buna ek olarak merkezde bulunan ilçelerden biri olan Konyaaltı'nda genel seçimlere katılım az iken yerel seçimlere katılım oranları daha yüksek gerçekleşmiş olması göze çarpmaktadır (Grafik 3.25).

Katılım oranlarının en düşük seviyeye ulaştığı 2002 genel seçimlerinin ardından yapılan 28 Mart 2004 yerel seçimlerinde seçmenin seçimlere katılım oranları Aksu %67,29, Döşemealtı %79,91, Kepez %70,64, Konyaaltı %69,45, Muratpaşa %64,68 şeklinde gerçekleşmiştir. 2004 yerel seçimlerinde katılım oranlarının Türkiye ortalaması %73,3'tür (Tablo 3.26). Antalya merkez ilçelerinde Döşemealtı dışında kalan Aksu, Kepez, Konyaaltı ve Muratpaşa'da katılım oranları

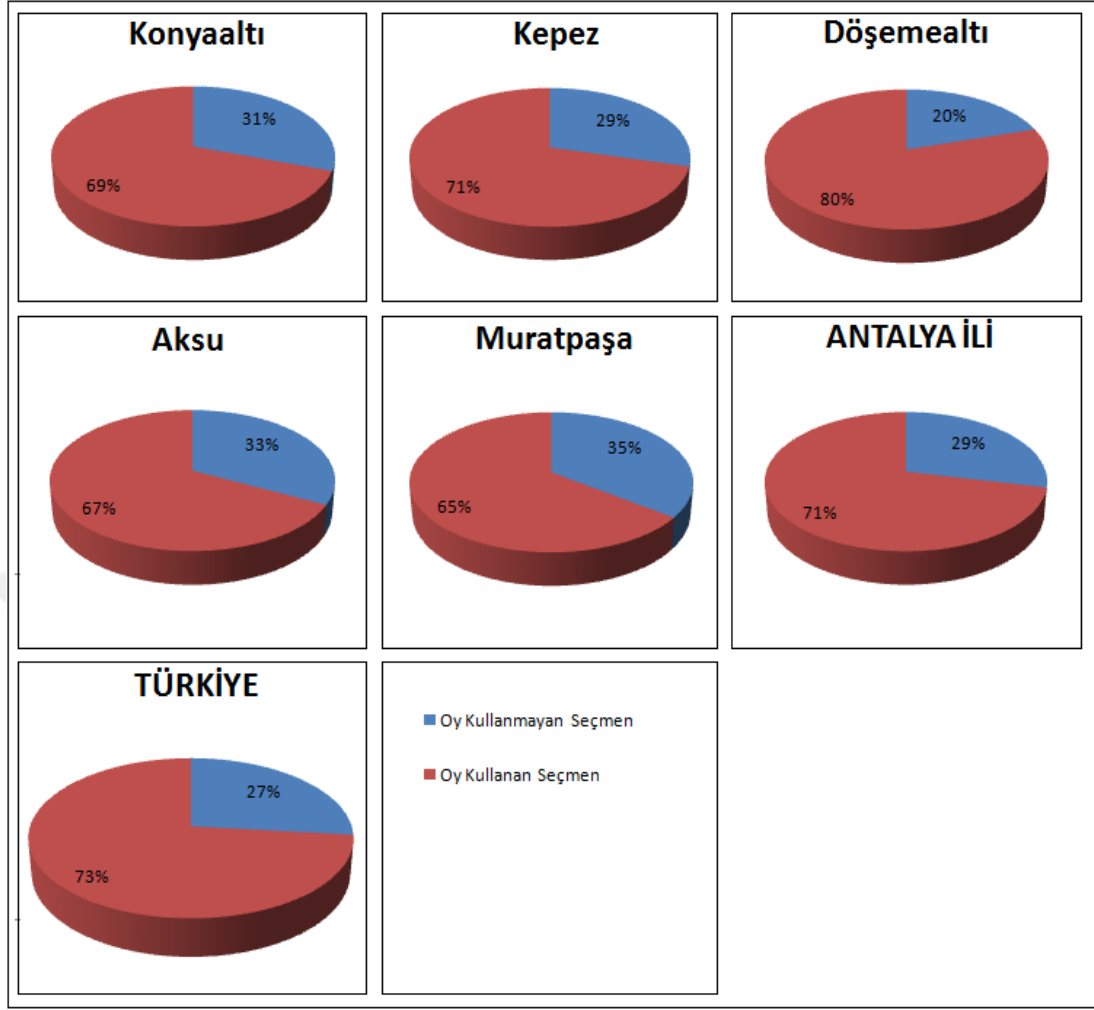
ülke ortalamasının altında kalmıştır. İlde %71,4 ile ülke ortalamasının üstüne çıkamamıştır. 1980 sonrası yapılan yerel seçimler içerisinde katılım oranı en düşük olan seçimdir. 2002 genel seçimleri ile en üst seviyeye çıkan eksik katılım, etkisini 2004 yerel seçiminde göstermiştir. Döşemealtı'nda katılım diğer merkez ilçelere göre en yüksekken, en düşük katılım ise Muratpaşa'da görülmüştür. Merkez ilçede %68,2 katılım oranı ile ülke ve ilin altında yer almıştır.

Tablo 3.26: Antalya Merkez İlçelerinde Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (28 Mart 2004)

Seçim Bölgesi	Sandık sayısı	Kayıtlı seçmen	Oy Kullanma Durumu		Oyların Geçerliliği	
			Seçmen	%	Seçmen	%
<i>Aksu</i>	99	30.195	20.321	67,29	19.294	94,94
<i>Döşemealtı</i>	78	22.496	17.978	79,91	17.261	96,01
<i>Kepez</i>	659	191.983	135.626	70,64	130.023	95,8
<i>Konyaaltı</i>	98	27.658	19.210	69,45	18.599	96,81
<i>Muratpaşa</i>	728	211.093	136.544	64,68	132.439	96,9
Antalya Merkez İlçesi	1.662	483.425	329.679	68,2	317.616	96,34
Antalya İli	3.165	904.976	646.450	71,4	622.421	96,3
TÜRKİYE	126.193	34.213.138	25.066.859	73,3	24.074.027	96,03

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

2004 seçimlerinde katılım oranları en düşük ilçe olmasına rağmen Muratpaşa'da oyların geçerlilik oranları en yüksek olmuştur. Kepez ve Aksu dışında Konyaaltı, Muratpaşa ve Döşemealtı'nda oyların geçerlilik oranı %96'nın üstüne çıkmıştır. Muratpaşa ve Konyaaltı'nda geçerli oy oranları il ortalamasının üstüne çıkmışken, Döşemealtı, Aksu ve Kepez'de altında kalmıştır (Tablo 3.26). Ülke genelinde kullanılan oylar %96,03'ü geçerli olmuş, Kepez ve Aksu dışında Döşemealtı, Konyaaltı ve Muratpaşa'ya ortalamanın üstünde geçerli oy çıkarken, Antalya merkez ilçeleri genelinde %96,09 geçerlilik oranı ile ülke ve il geçerlilik oranları üzerine çıkmıştır. Katılım oranlarının düşük olmasının aksine, oyların geçerlilik oranları bir önceki seçime göre artış göstermiştir. Büyükşehir merkezi sınırlarında kalan ilçelerin değerlendirmelerinde Varsak beldesi Kepez içinde, Doyran beldesi Konyaaltı'nda, Yurtpınar, Çalkaya, Pınarlı ve Karaöz beldeleri Aksu içinde yorumlanırken, Bademağacı, Düzlerçamı Dağbeli, Ekşili, Karaveliler, Çıglık ve Yeşilbayır beldeleri Döşemealtı sınırlarında yorumlanmıştır.

Grafik 3.26: Antalya Merkez İlçeleri Yerel Seçimlerinde Katılım Oranları (28 Mart 2004)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Döşemealtı'nda katılım oranlarının yüksek olması ve Muratpaşa'da katılımın düşüklüğü, çarşı merkezine uzaklığın katılım oranlarını arttırdığını desteklemektedir. Ülke genelinde olduğu gibi Antalya büyükşehir merkezinde yer alan beş merkez ilçede de katılım ciddi oranda azalma göstermiştir. Ülkenin genel ekonomik ve siyasi sorunları yerelde de seçmenin tercihine yön vermiştir (Grafik 3.25 ve 3.26)

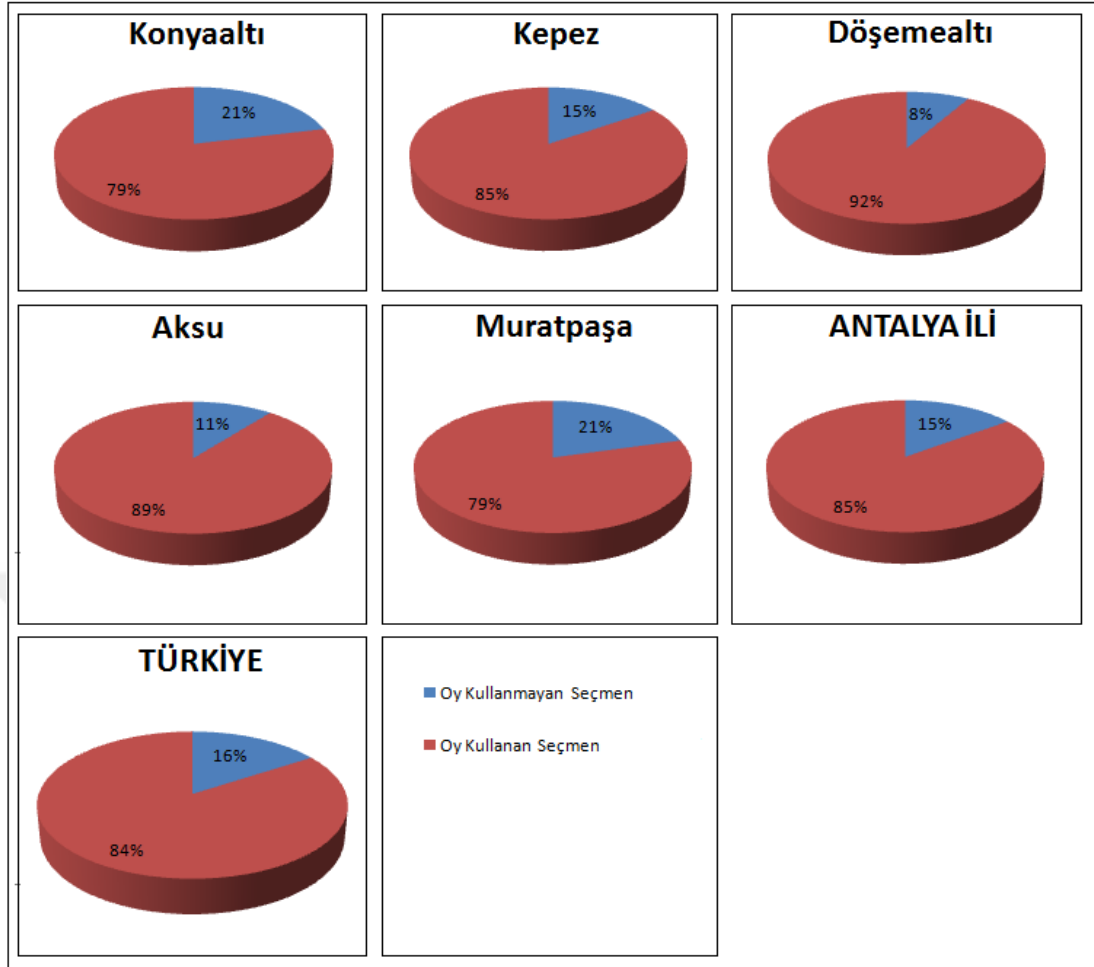
Katılım oranları ile zihnimize yere etmiş olan 2004 seçimlerinin sonrasında gerçekleşen 29 Mart 2009 yerel seçimleri katılım oranlarının %10'un üstünde artış gösterdiği bir seçim olmuştur (Tablo 3.26 ve 3.27).

Tablo 3.27: Antalya Merkez İlçelerinde Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (29 Mart 2009)

Seçim Bölgesi	Sandık sayısı	Kayıtlı seçmen	Oy Kullanma Durumu		Oyların Geçerliliği	
			Seçmen	%	Seçmen	%
<i>Aksu</i>	100	28.625	25.566	89,31	24.572	96,11
<i>Döşemealtı</i>	85	23.487	21.512	91,59	20.783	96,6
<i>Kepez</i>	824	253.931	214.892	84,6	206.887	96,27
<i>Konyaaltı</i>	212	64.021	50.450	78,8	49.047	97,1
<i>Muratpaşa</i>	901	276.326	219.456	79,4	213.642	97,35
Antalya Merkez İlçesi	2.122	646.390	531.876	84,74	514.931	96,8
Antalya İli	3.670	1.085.814	923.495	85,1	892.535	96,64
TÜRKİYE	135.275	39.809.274	33.510.343	84,2	32.299.515	96,38

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Antalya merkez ilçede yer alan ilçelerde Aksu %89,31, Döşemealtı %91,59, Kepez %84,6, Konyaaltı %78,8, Muratpaşa %79,4 şeklinde gerçekleşmiştir. 2009 seçimlerinde Türkiye katılım oranları %84,2'ye çıkmıştır. Antalya merkez ilçelerinde Konyaaltı ve Muratpaşa dışında kalan üç merkez ilçede katılım oranları ülke ortalamasının üstüne çıkmıştır. İl geneli de %85,1 ile ülke ortalamasının üstüne çıkmıştır. 2004 yerel seçiminde çok düşük olan katılım oranları 2009 seçimlerinde ortalama %14'ün üzerinde artış göstermiştir. En fazla artış %22,02 ile Aksu'da, en az artış %9,35 ile Konyaaltı'nda gerçekleşmiştir. En yüksek katılım oranı Döşemealtı'nda, en düşük katılım ise Konyaaltı'da görülmüştür. Merkez ilçe merkezi %84,74 katılım oranı ile ilin altında, ülke ortalamasının üstünde yer almıştır. Ülke genelinde olduğu gibi merkezde de katılım oranları kayda değer bir artış sağlamıştır (Tablo 3.27).

Grafik 3.27: Antalya Merkez İlçeleri Yerel Seçimlerinde Katılım Oranları (29 Mart 2009)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Ülke genelinde ve ilde kullanılan oylar %96'nın üstünde geçerli kabul edilmiştir. Antalya merkez ilçe merkezinde katılım oranları son iki sırada yer alan Konyaaltı ve Muratpaşa oy geçerliliğinde ilk iki sırada yer almaktadır. Ülke genelinde oyların geçerlilik oranı %96,38'e ulaşmış, Kepez, Konyaaltı, Muratpaşa, Döşemealtı ve il genelinde ülke ortalamasının üstüne, Aksu ortalamasının altında kalmıştır. Katılımın en düşük olduğu Konyaaltı ve Kepez'de geçerlilik oranlarının en yüksek olması da dikkat çekicidir. Büyükşehir merkezi sınırlarında kalan ilçelerin değerlendirmelerinde Karaöz beldesi Aksu içinde yorumlanırken, Bademağacı, Dağbeli, Ekşili ve Karaveliler beldeleri Döşemealtı sınırlarında yorumlanmıştır.

Antalya merkez ilçelerinde genel katılım oranları merkezden kenara doğru ve kıyıda uzaklaştıkça artış göstermiştir bu durum çarşı merkezine uzaklığın katılım oranlarını etkilediğini desteklemektedir (Grafik 3.27).

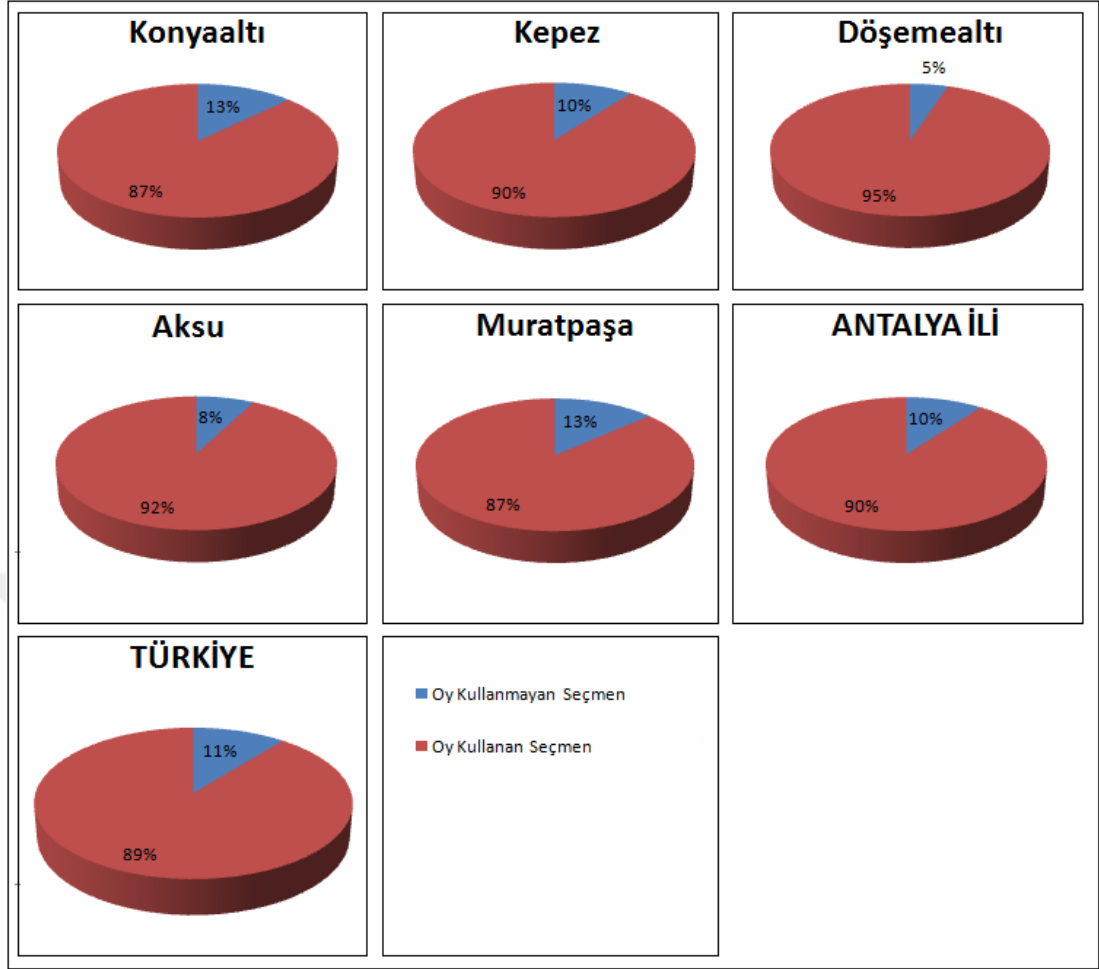
30 Mart 2014 seçimleri 1980 sonrası yapılan son yerel seçim olmuştur. 2004 seçimlerinde en alt seviye inen katılım oranları 2014 seçimleri ile en üst seviyeye çıkmıştır.

Tablo 3.28: Antalya Merkez İlçelerinde Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (30 Mart 2014)

Seçim Bölgesi	Sandık sayısı	Kayıtlı seçmen	Oy Kullanma Durumu		Oyların Geçerliliği	
			Seçmen	%	Seçmen	%
<i>Aksu</i>	163	46.270	42.679	92,23	40.563	95,04
<i>Döşemealtı</i>	131	36.614	34.323	94,97	33.025	96,21
<i>Kepez</i>	1.003	308.427	276.160	89,53	264.831	95,89
<i>Konyaaltı</i>	326	96.625	84.261	87,2	82.361	97,7
<i>Muratpaşa</i>	1.066	329.779	285.363	86,53	276.792	96,4
Antalya Merkez İlçesi	2.689	817.715	722.786	88,4	697.572	96,5
Antalya İli	5.287	1.514.939	1.360.952	89,8	1.308.603	96,15
TÜRKİYE	172.958	48.905.743	43.609.960	89,2	41.766.549	95,77

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Seçmenin seçimlere katılım oranları Aksu %92,23, Döşemealtı %94,97, Kepez %89,53, Konyaaltı %87,2, Muratpaşa %86,53 şeklinde gerçekleşmiştir. 2014 yerel seçimlerinde Türkiye katılım oranlarının ortalaması %89,2'dir. Konyaaltı ve Muratpaşa ilçelerinde katılım oranları ülke ortalamasının altında kalmış, Aksu, Kepez ve Döşemealtı'nda üstüne çıkmıştır. İl %89,8 ile Konyaaltı ve Muratpaşa'nın üstünde, diğer üç ilçenin altında kalmıştır. 1980 sonrası yapılan yerel seçimler içerisinde katılım oranı en yüksek olan seçimdir. 2004 seçimlerinde en düşük katılımın gerçekleşmesinin ardından katılım oranları yükseliş trendine girmiş, 2014 seçimlerinde katılım en üst seviyeye ulaşmıştır. Merkezde en yüksek katılım Döşemealtı'nda, en düşük katılım Muratpaşa'da görülmüştür. Merkez ilçede katılım %90,09 ile ülke ve ilin üzerinde yer almıştır (Tablo 3.28).

Grafik 3.28: Antalya Merkez İlçeleri Yerel Seçimlerinde Katılım Oranları (30 Mart 2014)

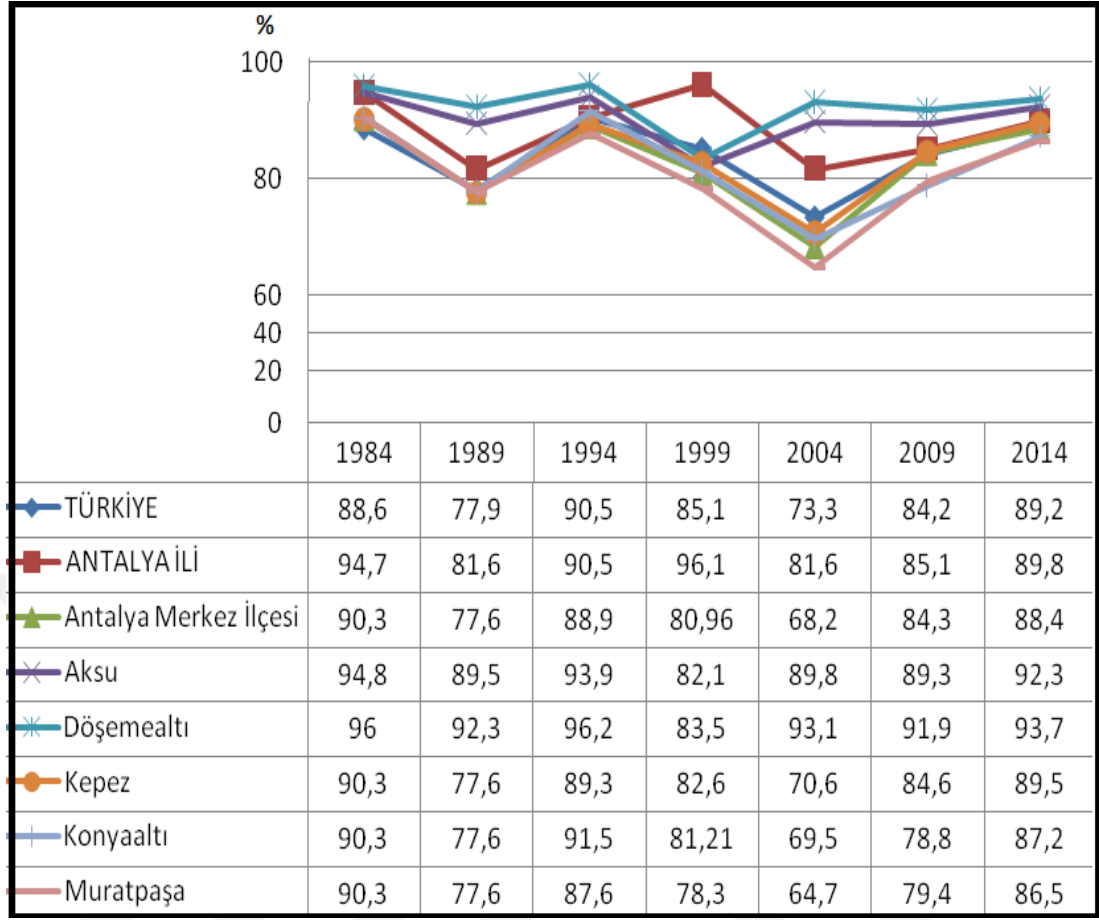
Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

2014 seçimlerinde katılım oranları en düşük olduğu Konyaaltı ve Muratpaşa'da oyların geçerlilik oranları en yüksek olmuştur. Döşemealtı, Konyaaltı, Muratpaşa ve Döşemealtı'nda oyların geçerlilik oranı %96'nın üstüne çıkmış, Aksu'da %95,04 ile en düşük seviyede kalmıştır. Döşemealtı, Muratpaşa ve Konyaaltı'nda geçerli oy oranları il ortalamasının üstüne çıkmışken, Aksu ve Kepez'de ortalamanın altında kalmıştır (Grafik 3.28). Ülke genelinde kullanılan oylar %95,77'si geçerli olmuş, Aksu dışında Kepez, Döşemealtı, Konyaaltı ve Muratpaşa'ya ortalamanın üstünde geçerli oy çıkarken, Antalya merkez ilçeleri genelinde %96,24 geçerlilik oranı ile ülke ve il geçerlilik oranları üzerine çıkmıştır. Merkezde katılım oranlarının ve oyların geçerlilik oranları bir önceki seçime göre artış göstermiştir.

Çalışma alanında 1980 sonrası yapılan yedi yerel seçimde katılım oranları bir düşüş eğilimi, birde yükseliş eğilimi gerçekleşmiştir. Ülkenin içinde bulunduğu siyasal ve sosyal değişimler genelde olduğu gibi yerel seçimlerde de etkili olmuştur. 1980 sonrası yaşanan siyasal bunalımlar 2002 genel seçimi ve 2004 yerel seçimlerinde katılım oranlarının en at seviyede gerçekleşmesine sebep olmuştur. Bu duruma ek olarak 1989 seçimlerinde katılımın azlığını YSK'nın almış olduğu seçime katılmayanlara ceza verilmeyecek kararına bağlandığını belirtmiştik.

Antalya merkez ilçelerinde seçmen sayıları sürekli artmış olsa da katılım oranları, seçmene verilen seçim vaatleri ve seçim öncesi ülkenin genel duruma bağlı dalgalanma yaşamıştır. Merkez ilçelerden, Muratpaşa ve Konyaaltı ilçelerinde bu dalgalanmalar belirgin olarak gözükmemektedir. 1984 seçimlerinden 2004 seçimlerine kadar merkezde bulunan beş ilçenin tümünde katılım oranları azalma eğilimine girmiş 2004 seçiminde en düşük katılım değerleri görülmüştür. Bu seçimden sonra Kepez, Aksu ve Döşemealtı katılım değerleri %90 değerlerini yakalamıştır. Fakat Muratpaşa ve Konyaaltı'nda katılım oranları artmış olsa da yeterli seviyeye ulaşamamış, 2009 ve 2014 seçimlerinde katılım Kepez, Aksu ve Döşemealtı'nın altında kalmıştır. Solun baskın olduğu bu ilçede katılım, sağın baskın olduğu diğer üç ilçelere oranla düşük seviyede gerçekleşmiştir. Eğitim oranlarının yüksek, ekonomik geliri üst gelir grubunda yer alan Konyaaltı ve Muratpaşa'da katılımlar düşük olmuştur. 1984 ve 1989 seçimlerinde de Antalya merkez ilçe merkezinde katılım Aksu ve Döşemealtı ilçelerinin altında kalmış kırsalda kalan düşük gelirli seçmen daha yüksek katılım ile dikkat çekmiştir. Antalya merkez ilçeleri içerisinde 1980'den günümüze kırsal nüfusun daha yoğun olduğu Aksu ve Döşemealtı katılım oranları ülke genelinde gerçekleşen katılım oranlarının üstünde seyretmiş. 1984-1989 seçimlerinde merkez belediyesi içinde yer alan Kepez, Konyaaltı ve Muratpaşa'da katılım ortalaması Aksu ve Döşemealtı'nın altında kalmıştır (Grafik 3.29).

Grafik 3.29: Antalya Merkez İlçelerinde Mahalli İdareler Seçimi Katılım Oranları (1984-2014)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir. (Not: 1984 ve 1989 Kepez, Konyaaltı ve Muratpaşa belediyeleri Antalya belediyesi altında olduğu için aynı değerler yazılmıştır.)

Döşemealtı ve Aksu'da katılım sadece 1999 seçimlerinde merkez ilçenin katılım oranlarının altında kalmıştır. 1999 döneminde ülkenin içinde bulunduğu siyasi belirsizlikler katılım oranlarını düşürmüştür. Katılım oranlarının çok düştüğü 2002 seçimlerinin ardından yapılan 2004 yerel seçimlerinde Döşemealtı ve Aksu'nun katılım oranları merkezin, ilin ve ülkenin katılım ortalamalarının üstünde gerçekleşmiştir. Gerek ülkenin içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal problemler, gerekse siyasi çıkmazlar sebebiyle seçmen sandığa gitmeyerek umutsuzluğunu ve tepkisini ifade etmiştir (Grafik 3.29).. Genel eğilim merkezden çevreye, kıyıda iç kesimlere, eğitim oranı yüksek olandan az olan, geliri yüksek olandan düşük olan kesimlere doğru katılım oranları artış göstermektedir.

3.1.2.2. Yerel Seçimlerde Siyasi Partilerin Oy Durumu

12 Eylül darbesi sonrası gerçekleşen yedi yerel seçimde Antalya merkez ilçelerinde ve ülke genelinde siyasi partilerin almış olduğu oy oranlarında genel seçimlerin etkilerini görmekteyiz. Genel seçimlerde birinci olan siyasi partinin yerel seçimlerde de ön sıralarda yer aldığı hatta birinci parti olduğu göze çarpmaktadır. 1980 sonrası yerel seçimlerinde siyasi partilerin aldığı oylar ve partilerin seçim dönemleri arasında oylarındaki değişimleri açıklamaya çalışırken genel seçim sonuçlarıyla birlikte değerlendirmeler yapılacaktır. Siyasi partilerin merkez ilçede oy dağılımına bakıldığında;

25 Mart 1984 seçimlerinde Antalya büyükşehir olmadığı için Kepez, Konyaaltı ve Muratpaşa merkez belediyesi içinde seçimlere katılım göstermiştir. Aksu ve Döşemealtı ise merkeze bağlı belediyeler olarak seçimlere katılmıştır. 1984 seçimlerinde siyasi partilerin almış olduğu oy oranlarına Antalya merkez ilçesi ekseninde ulaşamamıştır. Ülke geneli alınan oy oranları ve miktarları ile Antalya'da belediye seçimini kazanan siyasi partinin hangisi olduğuna ulaşılabilmiştir. YSK, TODAİE ve Belediyelerle irtibata geçilmesine rağmen 1984 seçimlerinde Antalya merkez ilçesinde detaylı sonuçlara ulaşamamıştır.

1984 seçimlerinde ülke genelinde olduğu gibi Antalya merkez ilçesinde de ANAP'ın kurucu üyelerinden olan Yener ULUSOY partisiyle birlikte birinci gelerek belediye seçimlerini kazanmıştır. Ülke genelinde etkili olan seçim havası Antalya merkez ilçesini de etkilemiş ve çıkarılan belediye başkanı adayının memleketten bir aday olması ANAP'ın birinci olmasını sağlamıştır. Seçmen genel seçim sonuçları ve aday faktörlerinden etkilenerek oy kullanmış, bu sonucu ortaya çıkarmıştır. Merkezde olduğu gibi ile bağlı diğer ilçelerde de ANAP üstünlüğü göze çarpmaktadır. Genel seçimlerde olduğu gibi yerel seçimlerde de merkez ilçede sağ partilerin üstünlüğünü görmekteyiz.

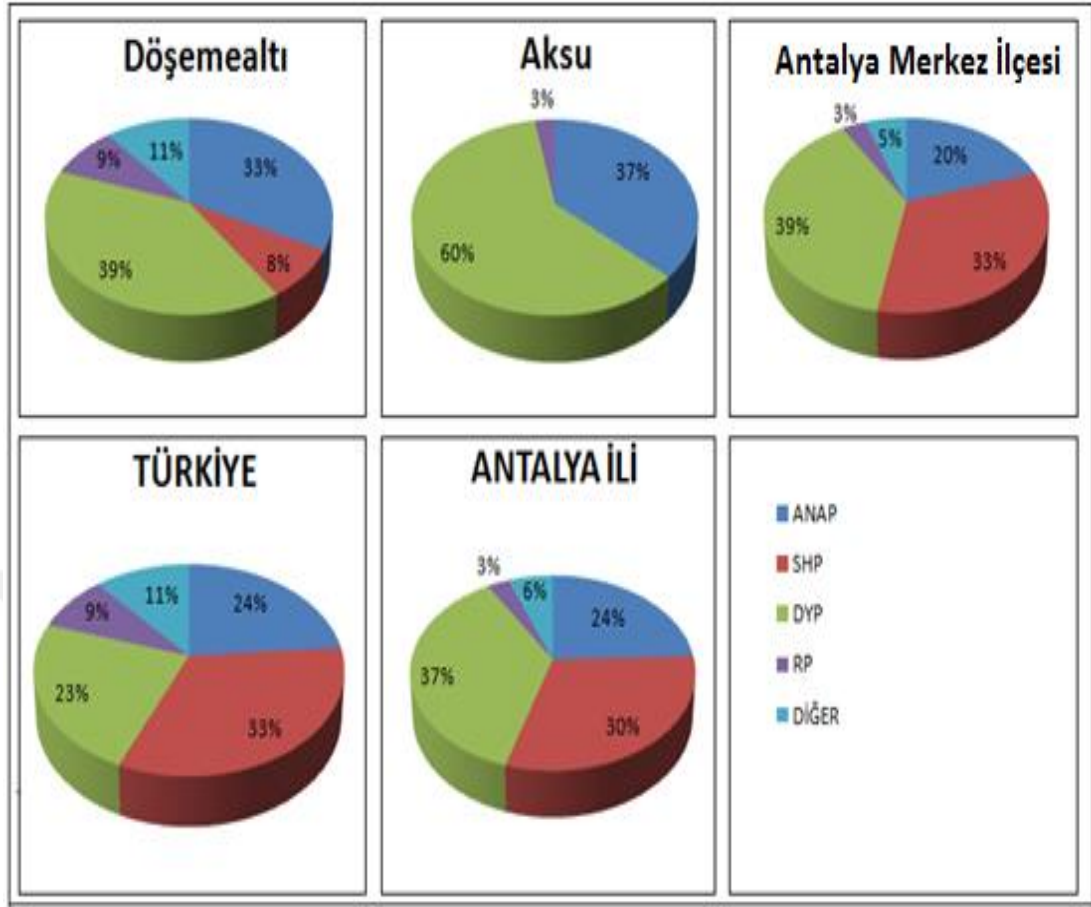
12 Eylül sonrası yapılan 1989 yerel seçimine Antalya merkez ilçesinde yedi siyasi partiden başkan adayları katılmıştır. Antalya merkez ilçeleri olan Kepez, Konyaaltı ve Döşemealtı'nın sonuçları merkez ilçe içerisinde ele alınmış, Aksu ve Döşemealtı ilçeleri ayrıca değerlendirilmiştir.

Tablo 3.29: Antalya Merkez İlçelerinde Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (26 Mart 1989)

Seçim Bölgesi	ANAP		SHP		DYP		DSP		RP		DİĞER	
	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%
<i>Aksu</i>	1.163	37,1	0	0	1.891	60,3	0	0	82	2,6	0	0
<i>Döşemealtı</i>	1.095	32,7	272	8,13	1.324	39,58	0	0	290	8,7	364	10,9
Antalya Merkez İlçesi	27.664	19,9	45.807	33,01	53.775	38,69	5.135	3,7	4.298	3,1	2.325	1,7
Antalya İli	61.281	24,4	76.348	30,3	92.385	36,7	5.630	2,2	6.918	2,8	9.035	3,6
TÜRKİYE	3.178.504	23,7	4.402.700	32,8	3.155.324	23,5	870.408	6,5	1.175.976	8,7	649.929	4,8

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

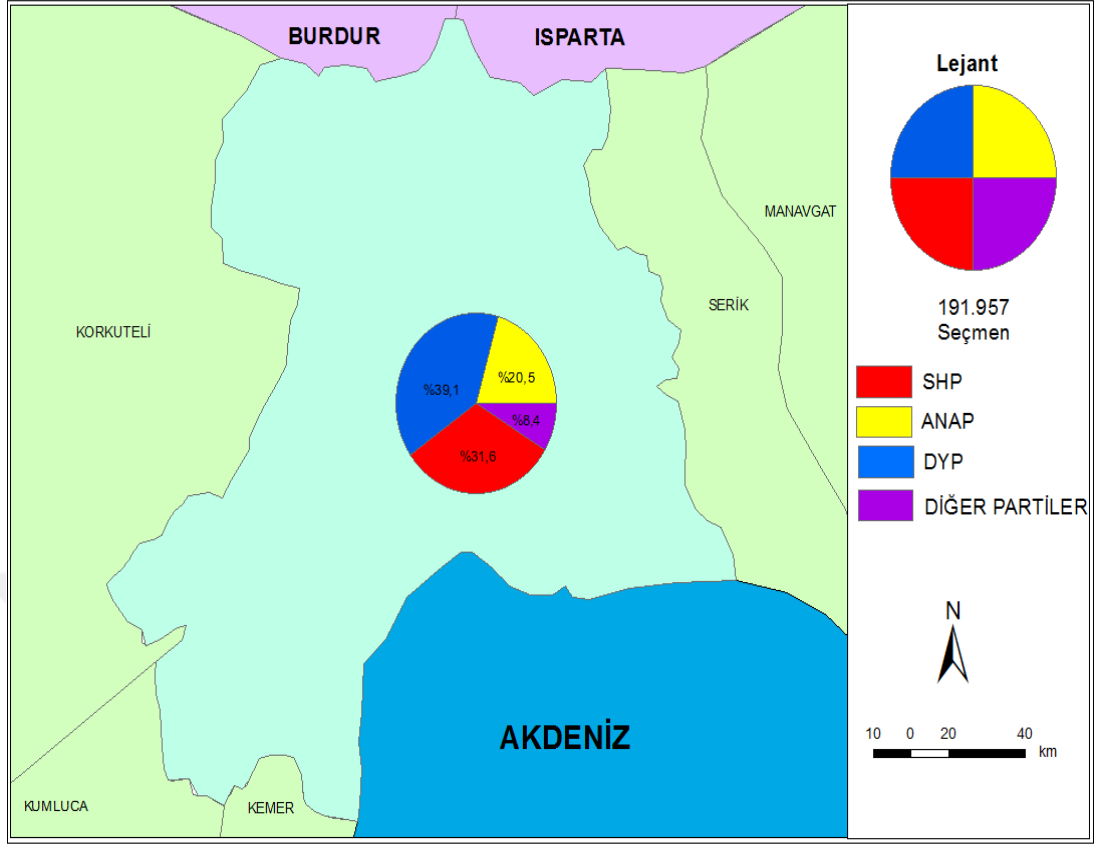
1989 seçimlerinde ülke genelinde SHP birinci parti olmuştur. Bu durumun aksine Merkez'de, Aksu ve Döşemealtı'nda DYP birinci olmuştur. SHP merkez ilçede ikinci parti olsa da Aksu ve Döşemealtı'nda son sıralarda yer almıştır. Genel seçimlerde olduğu gibi Aksu ve Döşemealtı sağ partilere oy verme çizgisinin dışına çıkmamıştır. 1984 seçimlerinden bu yana ANAP içerisinde ortaya çıkan liberal-muhafazakar çatışması ve Turgut ÖZAL'IN Cumhurbaşkanı olması ANAP oylarının DYP ve SHP'ye kaymasına yol açmıştır. DYP ülke geneli hariç ilde, merkez ilçede, Aksu ve Döşemealtı'nda birinci parti olmuş ve belediye başkanlıklarını kazanmıştır. ANAP her ne kadar oy kaybetse de 1989 seçimlerinde sağ güç kazanmıştır. ANAP ülke genelinde %17,82 oranında oy kaybetmiş, oylarının çoğunluğu DYP'ye kaymıştır (Tablo 3.29). Antalya ili ve merkez ilçe merkezinde DYP'nin birinci parti olması bu durumu destekler niteliktedir. Ülke geneli seçmenin aksine merkez ilçede ve ilde seçmen sağ merkezli partilere yoğunlaşmışlardır. Antalya seçmenin Muhafazakâr partileri tercih etmediği genel seçimlerde görmüştük. ANAP içerisinde yer alan liberal ve Muhafazakâr çekişmesinin derinleşmesi Antalya seçmenini de ANAP'tan uzaklaştırmış, fakat sağ kanattan uzaklaştırmamıştır.

Grafik 3.30: Antalya Merkez İlçeleri Mahalli İdareler Seçiminde Siyasi Partilerin Oy Oranları (26 Mart 1989)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

1989 seçimleri sağın üstünlüğü ile sonuçlanmış ve gücünü arttırmıştır. Merkez'de ilk üçte yer alan partilerden ikisi sağ partiler olmuş ve oyların %59 kadarını almışken, Aksu' bu oran %97'yi bulmuş, Döşemealtı'nda ise %72'lere ulaşmıştır. Sağ partilerin aldığı oylar İlde, Merkezde, Aksu ve Döşemealtı'nda Türkiye ortalamasının üstüne çıkmıştır. Genel seçimlerde olduğu gibi yerel seçimlerde de sağın üstünlüğü merkez ilçede dikkatten kaçmamakta, Antalya seçmeninin sağ kanatta yer aldığı 1984 ve 1989 seçim sonuçlarında da tespit edilebilmektedir. Ülke genelinde merkez solda yer alan SHP birinci olmasına rağmen, Antalya il genelinde ve merkez ilçe merkezinde merkez sağ ve sağ adayların birinci olması seçmenin ülke genelinden farklı düşündüğünü göstermektedir (Grafik 3.30).

Harita 3.11: Antalya Merkez İlçesinde Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (26 Mart 1989)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Bir önceki seçime oranla oyunu azaltan ANAP oyunu %20,5'lere düşürse de genelde DYP ile birlikte sağ oylarının %59,6 ile ilk üç parti arasında üst sıradaki yerini almasına yardımcı olmuşlardır. Her ne kadar SHP birinci parti olmasa da, ikinci parti olması Antalya merkezde kayda değer bir sol seçmeninde varlığını yok sayamayacağımızı bize göstermektedir. Merkez ilçe içerisinde genel seçim sonuçları sağın üstünlüğünü bize gösterse de yerel seçimlerde bu durum değişiklik gösterebilmektedir (Harita 3.11).

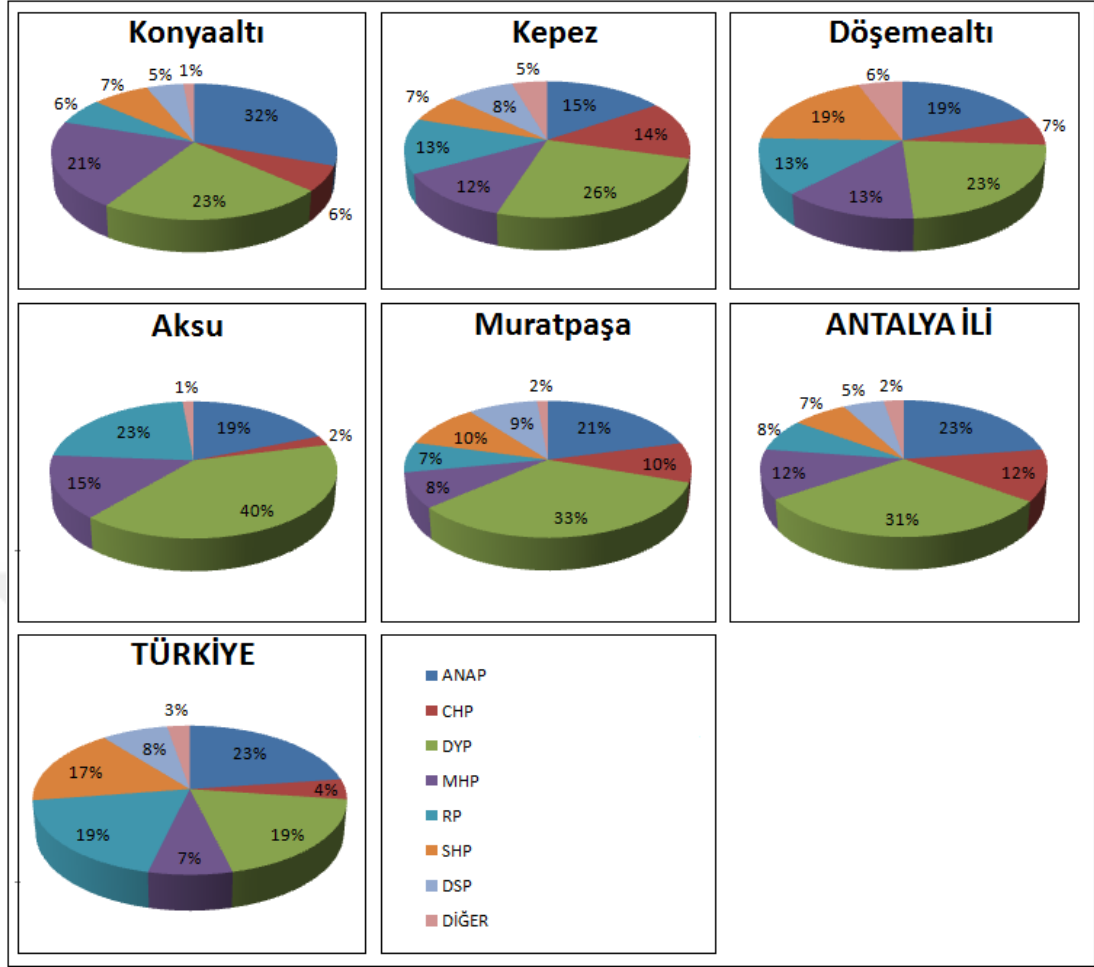
Beş yılda bir periyodik tekrarlanan yerel seçimlerden 1994 seçimlerine bakıldığında ülke genelinde merkez sağın üstünlüğünü görmekteyiz. 27 Mart 1994 seçimlerinde DYP'nin ANAP'ı geride bırakıp birinci siyasi parti olduğunu görmekteyiz.

Tablo 3.30: Antalya Merkez İlçelerinde Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (27 Mart 1994)

Seçim Bölgesi	ANAP		MHP		RP		DYP		SHP		DİĞER	
	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%
<i>Kepez</i>	14.543	15,51	11.317	12,06	12.234	13,04	24.011	25,6	6.414	6,84	25.245	26,79
<i>Konyaaltı</i>	1.981	30,5	1.351	20,8	417	6,4	1.475	22,7	479	7,4	795	12,2
<i>Muratpaşa</i>	24.836	20,9	9.814	8,3	8.534	7,2	39.656	33,4	12.353	10,4	23.446	19,8
<i>Aksu</i>	1.676	18,86	1.332	14,99	1.990	22,4	3.553	39,99	39	0,43	293	3,22
<i>Döşemealtı</i>	1.226	19,15	854	13,3	852	13,3	1.468	22,9	1.200	18,7	801	12,44
Antalya Merkez İlçesi	44.262	20,98	24.668	13,89	24.027	12,5	70.163	28,9	20.485	8,75	50.580	14,89
Antalya İli	94.426	22,7	48.520	11,7	32.011	7,7	127.857	30,7	29.626	7,1	84.078	20,1
TÜRKİYE	4.527.710	22,8	1.500.523	7,5	3.769.721	18,9	3.774.378	19,01	3.348.869	16,8	2.976.134	15,01

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

27 Mart 1994 yerel seçimleri bir önceki seçimlerin aksine ülke genelinde %22,8 oy oranı ile ANAP üstünlüğü ile sonuçlanmış, birinciliği merkez sağ kazanmıştır. Antalya ili genelinde ülke genelinin aksine DYP %30,7 oy oranı ile birinci parti olmuştur. Antalya merkez ilçesine bakıldığında ilde olduğu gibi DYP birinci parti olmuş ve %28,9 oy oranına ulaşmıştır. Merkez ilçelerde DYP %33,4 Muratpaşa'da, %39,9 ile Aksu'da, %22,9 ile Döşemealtı'nda ve %25,6 ile Kepez'de birinci parti olmuştur. Merkez'de yer alan dört ilçenin aksine Konyaaltı'nda %30,5 oy oranı ile ANAP birinci parti olmuş ve ülke genelinde seçmenin tercihine benzer bir tercihte bulunmuştur. ANAP ülke genelinde birinci parti olmasına rağmen, yerel yönetimlerde aday etkisi ve seçmene bağlı nedenlerden dolayı Merkez ilçe seçmeni oy tercihini DYP'den yana kullanmıştır. Ülke genelinde olduğu gibi merkez ilçenin genelinde ilk iki sırayı DYP ve ANAP almış fakat Aksu'da merkez ilçe genelinin aksine, ikinci partinin RP olması dikkat çekicidir. Bir önceki seçimde yüksek oy oranları ile dikkat çeken SHP 1994 seçimlerine gelindiğinde ülke genelinde kayda değer bir oy oranına ulaşsa da merkez ilçe içerisinde sadece Muratpaşa ve Döşemealtı'nda barajı aşabilmiş fakat merkez ilçenin genelinde ve ilde barajı dahi aşamayan bir SHP yer almaktadır. Diğer siyasi partiler toplamda %14,89 oy oranına ulaşmış olsa da tek tek bakıldığında kayda değer oy oranlarına ulaşamamışlardır (Tablo 3.30).

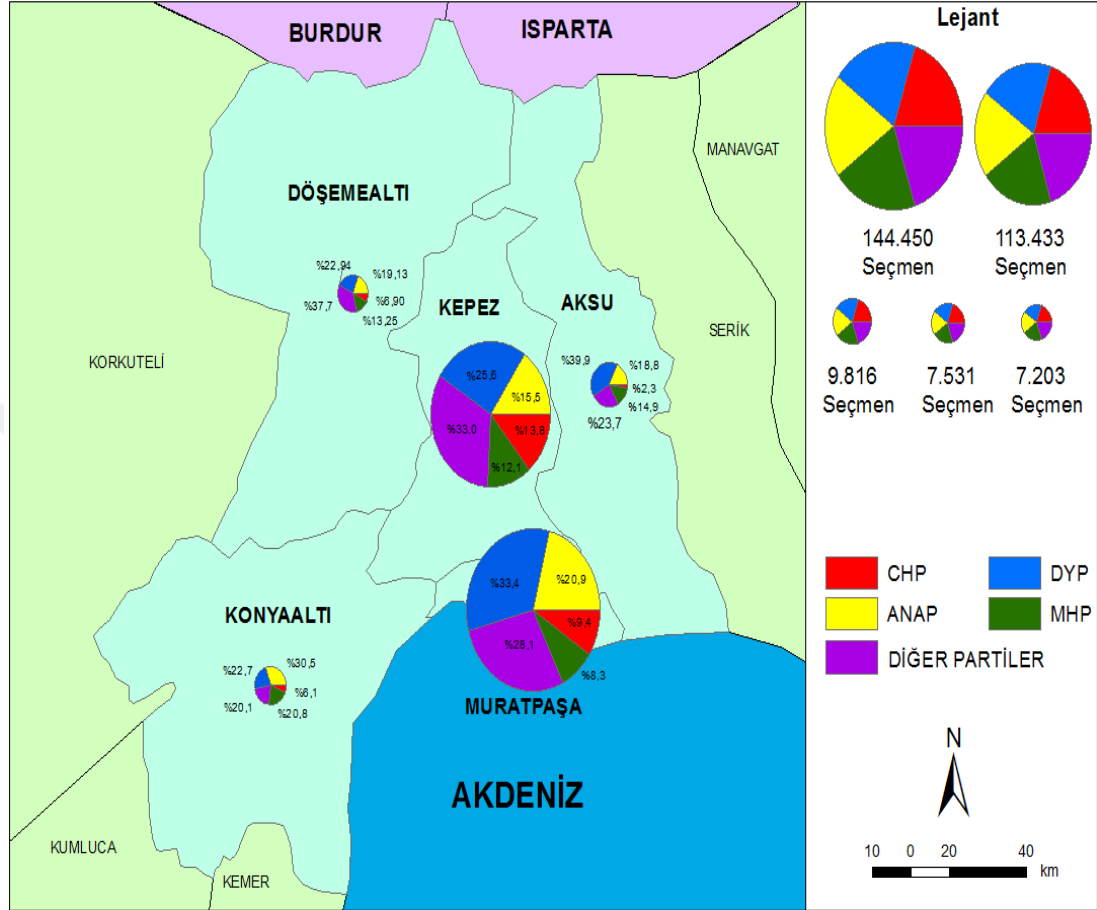

Grafik 3.31: Antalya Merkez İlçeleri Mahalli İdareler Seçiminde Siyasi Partilerin Oy Oranları (27 Mart 1994)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Antalya merkez ilçelerinde bir önceki seçimde olduğu gibi seçmen tercihini merkez sağ üzerinde kullanmıştır. Merkez ilçe seçmenin büyük bir bölümü bir önceki seçimde SHP'ye yönelerek yerel'de merkez sola kaymış olsalar da 1994 seçimlerinde siyasi kanat eksenini tekrardan merkez sağda sabitlemiştir. İl genelinde olduğu gibi merkez ilçe de de seçmen istikrarlı davranmış ve siyasi kanat tercihini benzer şekilde kullanmıştır. Antalya seçmeni genel seçimlerde olduğu gibi sağ-merkez sağ siyasi kanadı tercih ettiği açıktır fakat merkez ilçe içerisinde Aksu genelinde aksine bu seçimlerde sağ-muhafazakâr bir parti olan RP'ye yönelmiş ve RP ikinci parti olmuştur (Grafik 3.31). Antalya seçmeni genel olarak bakıldığında sağ-muhafazakâr partilere oy vermeyen bir seçmen kitlesi olmasına rağmen, Konyaaltı ve Muratpaşa ilçeleri dışında kalan ilçelerde ve merkez ilçenin genelinde RP'nin barajı aşması, seçmenin RP'ye oy vermesi dikkat çekicidir. Ülke genelinde %18,9 oy

oranına ulaşan RP Konyaaltı ve Muratpaşa seçmeni dışında kalan merkez ilçe seçmenine ulaşmış ve genel seçimlerde olanın aksine muhafazakâr bir parti Antalya merkez ilçelerinde kayda değer bir oy oranına ulaşmıştır.

Harita 3.12: Antalya Merkez İlçeleri Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (27 Mart 1994)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Bir önceki seçimlere nazaran SHP oy oranlarını merkez ilçede % 25 civarında azaltması solun ciddi oranda kaybının olduğunu göstermektedir. Sağ partiler oy oranlarını %76'nın üzerine çekmiştir. Ülke genelinde etkili olan seçim havası Antalya merkez ilçesinde de seçmenin sağ kanada yoğunlaşmasını sağlamıştır (Harita 3.12). 1994 seçimleri Antalya merkez ilçesi seçmeninin yerel seçimlerde, genel seçimlerdekinin aksine sağ-muhafazakâr olan bir partiye oy verebileceğini bize göstermesi ile farklı bir seçim olmuştur.

18 Nisan 1999 yerel seçimleri 1980 sonrası yapılan seçimlerden farklı olarak genel ve yerel seçimin aynı anda yapıldığı bir seçim olarak aklımızda kalmıştır.

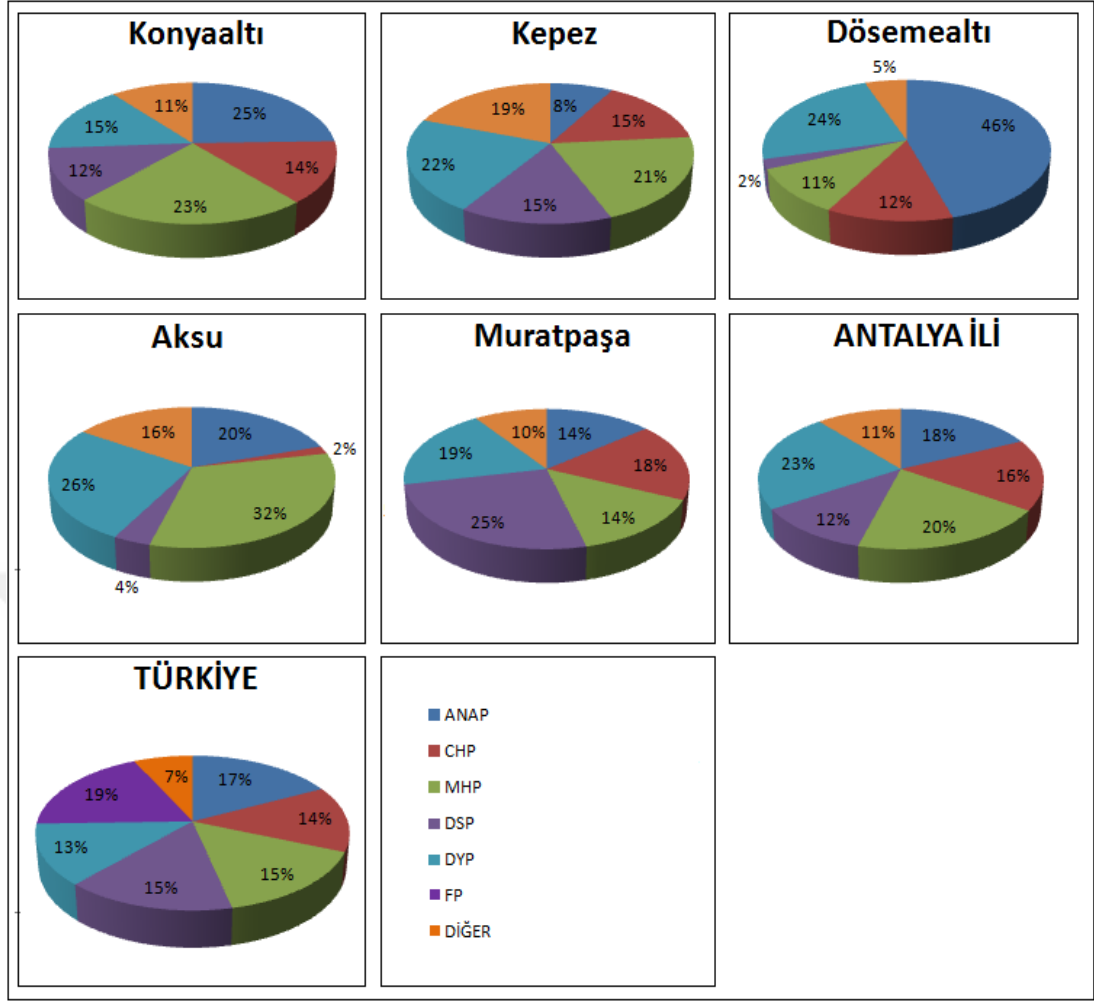

Tablo 3.31: Antalya Merkez İlçelerinde Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (18 Nisan 1999)

Seçim Bölgesi	ANAP		CHP		DYP		FP		DSP		MHP		DİĞER	
	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%
<i>Kepez</i>	9.919	8,18	18.564	15,3	26.263	20,67	11.039	9,11	18.225	15,04	24.765	21,4	12.376	10,2
<i>Konyaaltı</i>	3.558	24,5	2.059	14,2	2.251	15,5	1.079	7,4	1.750	12,05	3.347	23,1	470	3,2
<i>Muratpaşa</i>	18.520	13,9	23.977	18,1	25.262	19	7.157	5,4	33.725	25,4	18.670	14,1	5.490	4,1
<i>Aksu</i>	3.565	19,86	320	1,78	4.760	26,5	1.141	6,35	665	3,7	5.818	32,4	1.676	9,25
<i>Döşemealtı</i>	6.814	45,47	1.862	12,4	3.575	23,86	790	5,27	326	2,17	1.598	10,7	19	0,12
Antalya Merkez İlçesi	42.376	22,38	46.782	13,4	62.111	21,3	21.206	6,7	54.691	11,7	54.198	20,1	20.031	5,37
Antalya İli	102.183	18	93.428	16,4	130.931	23,01	31.373	5,5	66.627	11,7	112.353	19,8	31.213	5,6
TÜRKİYE	4072700	17,4	3227096	13,8	2986988	12,8	4304897	18,4	3552236	15,2	3541220	15,2	1644010	7,01

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

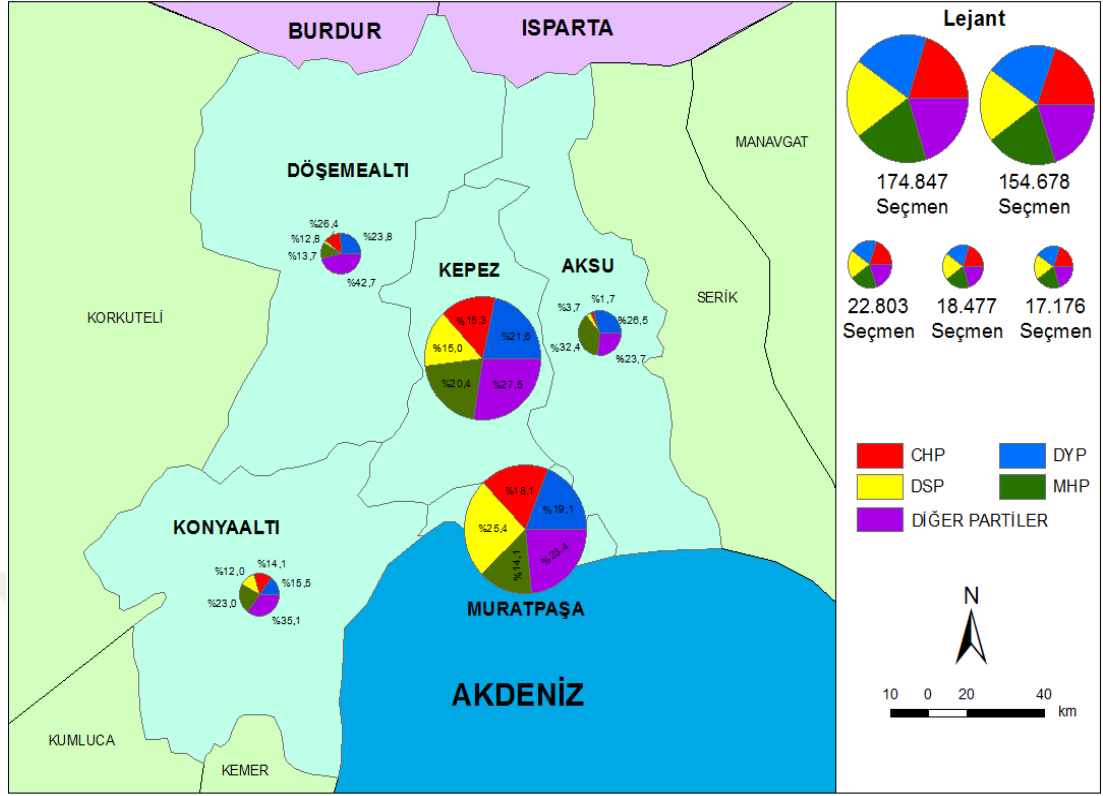
1999 yerel seçimleri aynı zamanda yapılan genel seçimlerin aksine sağ-muhafazakâr olan FP üstünlüğü ile sonuçlanmıştır. Genel seçimlerde merkez solda DSP %22,18 oy oranı birinci parti olurken, yerelde 18,4 oy oranı ile FP birinci parti olmuştur. Antalya merkez ilçesinde %22,38 ile ANAP ve il genelinde %23,01 oy oranı ile DYP birinci gelmiş, yerel seçim sonuçları ülke genelinin aksine sonuçlanmıştır. Genel olarak merkez ilçenin oy oranlarında ANAP, DYP, CHP, DSP ve MHP ülke genelinde birinci olan FP'yi geride bırakmışlardır. Sadece Aksu ilçesinde merkez sol partiler FP gerisinde kalmıştır. Aksu seçmeni bir kez daha sağ kanatta yer aldığını göstermiştir. Bir önceki seçimlerde olduğu gibi merkez ilçe seçmeni siyasi tercihini sağ kanattan yana kullanmıştır. 1991 ve 1995 seçimlerindeki gibi ANAP ve DYP'nin kayda değer oy oranlarına ulaştığı gözükmemektedir. MHP'nin oy oranlarını Aksu'da %17,3 oranında arttırması dikkat çekmekle birlikte MHP tüm merkez ilçelerde oy oranlarını arttırarak genel seçimlerde gösterdiği başarıyı yerel seçimlere de yaymıştır (Tablo 3.31).

Grafik 3.32: Antalya Merkez İlçeleri Mahalli İdareler Seçiminde Siyasi Partilerin Oy Oranları (18 Nisan 1999)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Siyasi partilerin baskın olduğu yerler merkez ilçe genelinde farklılık göstermektedir. Konyaaltı MHP ve ANAP sağ partilerin üstünlüğü göze çarparken, Muratpaşa'da DSP ve CHP'nin toplamda ciddi oy oranlarına ulaştığını görmekteyiz. Konyaaltı ve Muratpaşa bu seçimde farklılık gösterse de ilerleyen yıllarda merkez sol ekseninde birleşecek bunu sonuçlarda da göreceğiz. Döşemealtı ilçesinde ANAP ve DYP üstünlüğü, Kepez ve Aksu'da MHP ve DYP üstünlüğünü görmekteyiz. Merkez ilçenin geneli, il geneli ile ortak bir seçimde bulunarak MHP ve DYP üzerinde yoğunlaşmıştır. Seçmen sağ ve merkez sağ kanatta tercihini kullanmıştır (Grafik 3.32 ve Harita 3.13). Ülke genelinin aksine merkez ilçede ve il genelinde sağ-muhafazakâr olan FP bir önceki seçimde RP'nin ulaştığı başarıya ulaşamamıştır.

Harita 3.13: Antalya Merkez İlçeleri Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (18 Nisan 1999)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Antalya merkez ilçelerine genel olarak bakıldığında merkez ilçenin merkezi olan Muratpaşa'dan iç kısımlara gidildikçe Kepez, Aksu ve Döşemealtı'na doğru sağ partilerin üstünlüğü göz çarpmaktadır. Sağ kanat üstünlüğünü korusa da 1994 seçimlerinde %76,27 oy oranlarına ulaşan sağ partiler, 1999 yerel seçimlerinde oy oranlarını %70,48'e düşürerek merkez ilçede gücünü azaltmıştır. CHP ve DSP merkez solda oy oranlarını %16,4 oranında arttırarak oy oranlarını %25,04 seviyelerine çekerek siyasette sol kanadın etkinliğini arttırmıştır (Harita 3.13). Ülke genelinde DSP'nin üstünlüğü merkez ilçede solun yükselişini destekler niteliktedir. 1999 seçimlerinde RP'nin devamı niteliğinde olan FP 1994'te gösterilen başarıyı sürdürememiş bu durumun oluşmasında 28 şubat 1997 post-modern darbesi ve RP hükümetinin düşmesi neden olarak gösterilebilir.

Siyasi bunalımlara bağlı erken yapılan genel seçimlerin aksine yerel seçimler çoğunlukta zamanında yapılmaktadır. Bu yönüyle ülkenin siyasi gündemine yol vermek yerine ondan etkilenen durumda yer almaktadırlar. 2002 yılında yapılan erken genel seçimin ardından 28 Mart 2004 yerel seçimleri gerçekleştirilmiştir. 2002

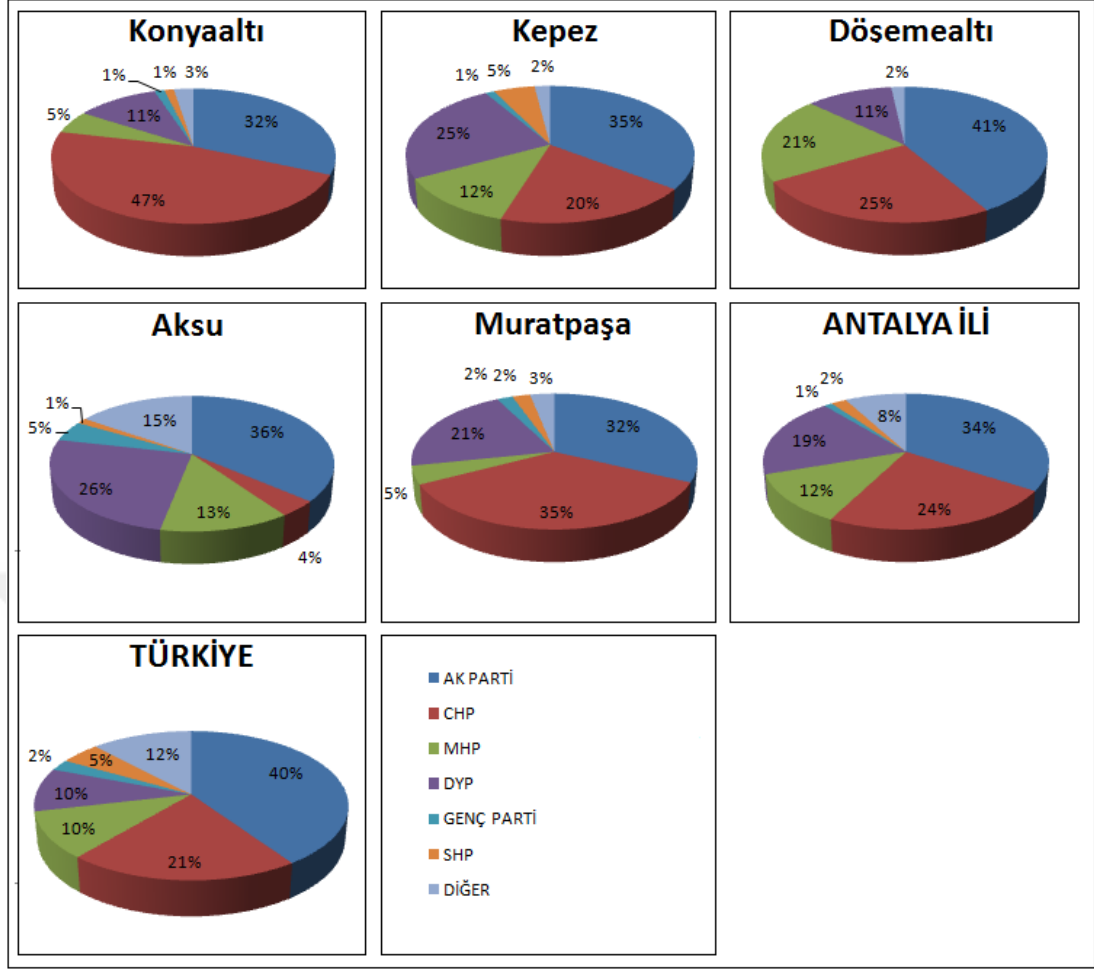
yılına kadar ANAP, DYP, CHP, MHP, DSP, RP ve FP'nin adını çoğunlukla duymuş olsak da bu 2002 seçimleri sonrası Türkiye siyasi yaşamına dâhil olan AKP 2004 yerel seçimlerinde de aldığı oy oranları ile adından söz ettirmiştir.

Tablo 3.32: Antalya Merkez İlçelerinde Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (28 Mart 2004)

Seçim Bölgesi	AKP		DYP		CHP		MHP		SP		DİĞER	
	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%
<i>Kepez</i>	45.931	35,3	31.639	24,33	25.319	19,4	15.968	12,28	933	0,71	10.041	7,77
<i>Konyaaltı</i>	5.880	31,6	2.005	10,78	8.739	46,98	1.019	5,47	62	0,33	894	4,78
<i>Muratpaşa</i>	42.590	32,1	27.402	20,69	46.643	35,21	5.765	4,35	496	0,37	9.543	7,17
<i>Aksu</i>	6.987	36,2	4.893	25,36	755	3,91	2.508	12,99	1.157	5,99	2.994	15,5
<i>Döşemealtı</i>	7.129	41,3	1.942	11,25	4.297	24,8	3.534	20,47	87	0,5	272	1,56
Antalya Merkez İlçesi	108.517	35,3	67.881	18,6	85.753	26,1	28.794	11,1	2.735	1,6	23.744	7,35
Antalya İli	212.940	34,2	119.276	19,2	146.836	23,6	75.061	12,1	5.552	0,9	62.239	10,2
TÜRKİYE	9.674.306	40,2	2.268.599	9,4	4.988.427	20,7	2.441.190	10,1	1.148.920	4,8	3.478.926	14,3

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

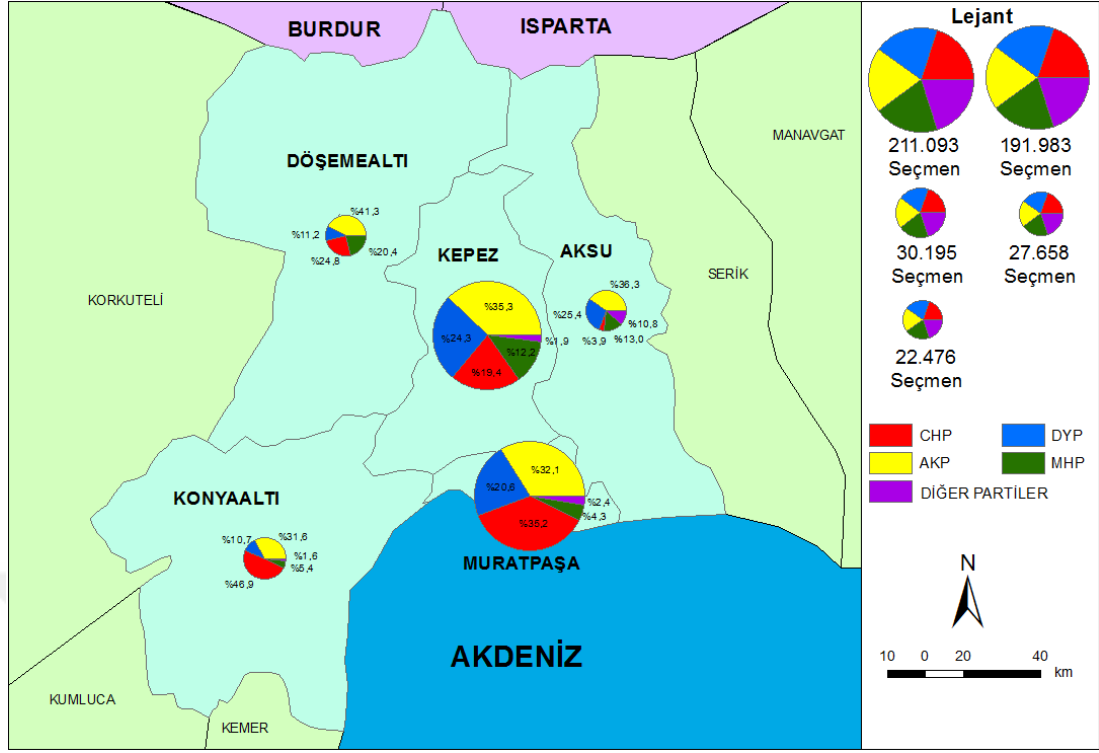
2004 Seçimlerinde ülke genelinde olduğu gibi Antalya il geneli ve merkez ilçe sınırları içerisinde AKP birinci gelen siyasi parti olmuştur. 2002 yılında alınan sonuç 2004 yerel seçim sonuçlarını da bir nevi belirlemiştir. AKP ülke genelinde %40,2 oy oranına ulaşmıştır. İl genelinde %34,2 ile merkez ilçede de %35,3 oy oranı ile birinci parti olmuştur. Antalya merkez ilçeleri içinde Konyaaltı %46,98 ve Muratpaşa'da %35,21 oy oranı ile CHP birinci olmuş, bu iki ilçede ikinci olan AKP, Kepez'de %35,3 ile Aksu'da %36,2 ile Döşemealtı'da % 41,3 oy oranı ile birinci siyasi parti olmuştur. AKP en yüksek oy oranına Döşemealtı'nda, CHP ise en yüksek oy oranına Konyaaltı'nda ulaşmıştır. 1999 seçimlerinde ciddi oy oranlarına ulaşan MHP 2004 seçimlerine gelindiğinde Döşemealtı dışında, ülke geneli, il ve merkez ilçe içerisinde oylarını düşürmüş ciddi oy kayıpları yaşamıştır. MHP en büyük düşüşü Konyaaltı'nda %24,1'den %5,47'ye düşerek yaşamıştır (Tablo 3.32). MHP oylarında bu seçimde büyük kaymalar yaşanmıştır. Bu durumun oluşmasında MHP'nin ülke yönetiminde koalisyondaki sorunları ve yerelde MHP adaylarının yapmış olduğu hizmeti eşit dağıtamaması gösterilebilir. Seçmen tepkisini oy oranlarındaki düşüşten anlamaktayız.

Grafik 3.33: Antalya Merkez İlçeleri Mahalli İdareler Seçiminde Siyasi Partilerin Oy Oranları (28 Mart 2004)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Ülke genelinde 2002 seçimlerinde %7,2 oy oranlarına ulaşan ve dikkat çeken Genç Parti 2004 seçimlerinde kayda değer bir oy oranına ulaşamamıştır. 1994, 1999 seçimlerinde ciddi oy oranlarına ulaşan sağ-muhafazakâr partiler (RP-FP-SP) 2004 seçimlerine gelindiğinde oy oranları merkez ilçede dibe vurmuş, sadece Aksu ilçesinde %5,9'luk oy oranlarına ulaşabilmiştir. Sağ partilere yönelen seçmen oy tercihini 2002 genel seçiminde olduğu gibi 2004 yerel seçimlerinde de AKP'den yana kullanmışlardır (Grafik 3.32 ve 3.33). Bu seçimlerde dikkat çeken bir diğer unsur Konyaaltı ve Muratpaşa ilçelerinde sağ üstünlüğü yavaş yavaş yerini merkez sola bırakmaktadır.

Harita 3.14: Antalya Merkez İlçeleri Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (28 Mart 2004)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Önceki seçimlerde olduğu gibi sağ-merkez sağ üstünlüğü merkez ilçede belirgin olarak kendini göstermektedir. Sağ üstün olsa da 1999 seçimlerine oranla %4 civarında oy kaybederek güç kaybetmiştir. Merkez sol oy oranlarını %1 arttırarak az da olsa güç kazanmıştır. MHP, ANAP, DYP ve FP seçmeni tercihini büyük oranda yine sağda yer alan AKP'ye kullanmıştır. AKP oyunun artışı ve diğer sağ partilerin oy kaybı bu yargıya varmamızı sağlamıştır (Harita 3.13). Merkez ilçenin genelinde siyasi kanat tercihi sağ'da yoğunlaşsa da merkez sol bir önceki seçime oranla oyunu arttırmış ve solun gücü göstermiştir. Merkez ilçenin merkezinde yer alan Muratpaşa ve denize ve turistik bölgelere yakın Konyaaltı kesiminde merkez sol tercih edilmişken, iç kısımlara doğru karasallığın arttığı ve gelir düzeyinin düştüğü Kepez, Aksu ve Döşemealtı kesiminde seçmen daha çok sağ kanatta yer alan siyasi partilere yönelmiştir.

29 Mart 2009 yerel seçimleri Antalya merkez ilçelerinde seçmenin yapılan hizmetleri ve uygulamaları dikkate alarak yöneticisi rahatlıkla değiştirebildiğini gösteren bir seçim olmuştur. 2004 seçimlerinde ciddi oy oranlarına ulaşarak birinci olup büyükşehir belediye başkanlığını kazanan AKP, 2009 seçimlerinde bunun

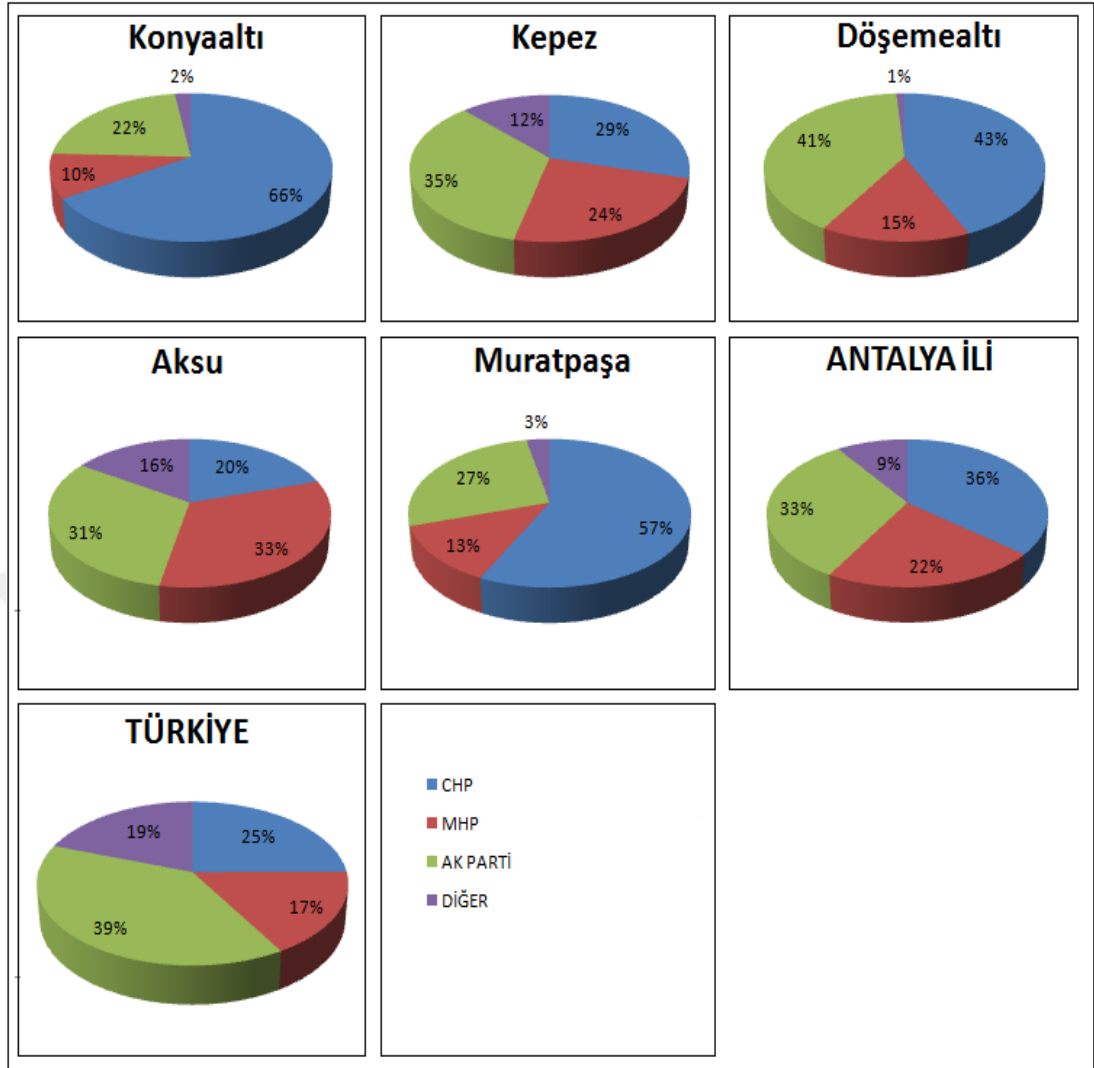
aksine belediye başkanlıkları ve il genel meclisinde üstün olsa da büyükşehir belediye başkanlığını Antalya'da en büyük siyasi rakibi olan CHP'ye kaptırmıştır.

Tablo 3.33: Antalya Merkez İlçelerinde Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (29 Mart 2009)

Seçim Bölgesi	AKP		CHP		MHP		SP		DTP		DİĞER	
	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%
<i>Aksu</i>	7.676	31,2	4.942	20,1	8.059	32,79	2.018	8,21	748	3,04	1.132	4,6
<i>Döşemealtı</i>	8.377	40,3	8.995	43,3	3.118	15	112	0,53	0	0	181	0,85
<i>Kepez</i>	71.105	34,4	60.611	29,3	49.991	24,1	2.623	1,26	14.564	7,03	7.993	3,84
<i>Konyaaltı</i>	10.823	22,1	32.327	65,9	4.731	9,64	549	1,11	0	0	617	1,24
<i>Muratpaşa</i>	54.966	27,2	122.976	57,6	27.865	13,04	2.116	0,99	0	0	5.092	2,36
Antalya Merkez İlçesi	152.947	35,01	229.851	40,8	93.764	17,5	7.418	2,42	15.312	2,01	15.015	3,8
Antalya İli	283.137	31,7	316.027	35,4	190.685	21,4	12.970	1,5	15.789	1,8	73.173	8,1
TÜRKİYE	12.483.171	38,6	7.973.640	24,7	5.326.953	16,5	1.740.852	5,4	1.661.948	5,1	3.064.198	9,4

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Ülke genelinde birinciliğini koruyan AKP Antalya merkez ilçe sınırları içinde Aksu ve Kepez'de de birinciliğini korumuştur. Fakat Konyaaltı'nda %65,9 oy oranına, Muratpaşa'da %57,6 oy oranına ve Döşemealtı'nda %43,3 oy oranına ulaşması CHP'nin merkez ilçe genelinde %40,8 lik oy oranlarına ulaşmasını sağlamış ve büyükşehir başkanlığını kazandırmıştır. 2004 seçimlerinde oy kaybına uğrayarak kan kaybeden MHP, 2009 seçimlerinde kendini toparlayarak ülke genelinde oyunu %16,5 oranlarına çekmiştir. MHP, Döşemealtı dışında merkez ilçeler ve il genelinde oy oranlarını arttırmıştır. Aksu'da %32,79 oy oranı ile birinci olan MHP, diğer merkez ilçelerde ve il genelinde AKP ve CHP'den sonra üçüncü siyasi parti olmuştur (Tablo 3.33). SP oy oranlarını ülke genelinde ve Antalya'da iyice düşürerek etkisini iyice azaltmıştır. 1994 Seçimlerinden sonra bu yana RP-FP ve SP olarak devam eden sağ-muhafazakâr kanat sürekli oy kaybetmiş ve düşüş trendi sürmüştür. Siyasi kanat olarak merkez solda yer alan, sol-milliyetçi kanadı da kullanarak oy toplayan DTP Doğu ve Güneydoğu kökenli seçmenin yoğun olduğu Kepez'de %7,03 ve Aksu'da %3,04 oy oranlarına ulaşmıştır. Aksu'da sağ-milliyetçi olan MHP'nin birinci olması bize bu seçim bölgesinde milliyetçi seçmenin yoğunluğunu ifade etmektedir (Grafik 3.34) .

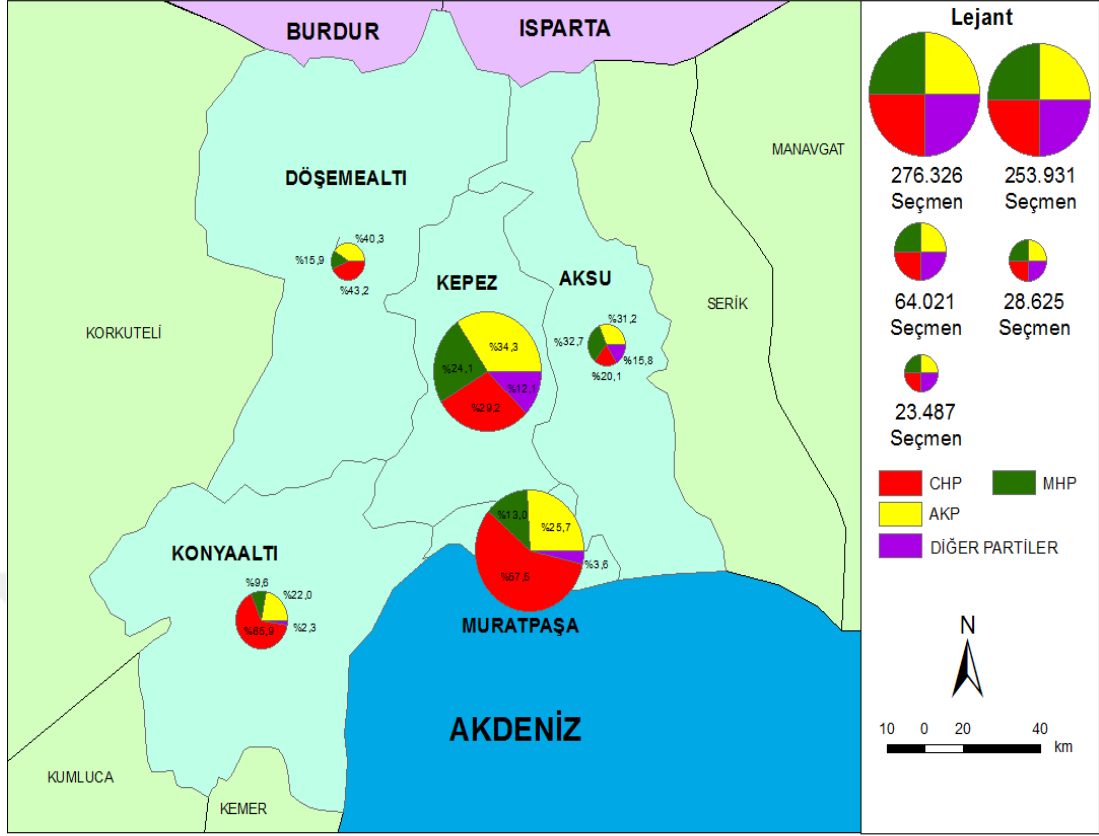

Grafik 3.34: Antalya Merkez İlçeleri Mahalli İdareler Seçiminde Siyasi Partilerin Oy Oranları (29 Mart 2009)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

En çok oy alan üç siyasi partinin ve diğer siyasi partilerin oy oranlarının gösterildiği grafiklerde diğer siyasi partilerin oylarının fazla olduğu seçim bölgelerinde DTP'nin oy oranları etkili olmuştur. Tüm ilçelerde CHP oy oranlarını arttırırken, AKP ülke genelinde almış olduğu genel oy oranlarını yükseltmiş olsa da 2004'den 2009 seçimlerine gelindiğinde ilde ve merkez ilçe merkezinde bulunan tüm seçim bölgelerinde oy oranını düşürmüştür (Grafik 3.33 ve 3.34).

Harita 3.15: Antalya Merkez İlçeleri Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (29 Mart 2009)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

2009 Yerel seçimlerinde sağ ve merkez sağ oy oranları 2004 seçimlerinin aksine oy kaybı yaşamış 2004 yılında %66,6 olan sağ oy oranları 2009 yılı seçimlerinde %52,35 oy oranına düşmüştür. Merkez sol oyları 2004'te %26,1 iken 2009 seçimlerine gelindiğinde %45,23'e çıkarak ciddi bir yükseliş yaşamış en fazla artış %22,35 ile Muratpaşa ilçesinde yaşanmıştır (Harita 3.15). Merkez ilçe seçmeni yoğun bir şekilde merkez sola yönelmesine rağmen sağ oy oranları yine ilk sırada yer alarak genel kanının dışına çıkmamıştır. Yerel seçimlerde büyükşehir belediye başkanlığını Merkez sol almış olsa da merkez ilçede önceki seçimlerde olduğu gibi belediye başkanlıkları ve il genel meclisi çoğunluğunu merkez sağ partiler kazanmıştır.

12 Eylül 1980 sonrası yapılan yedinci ve en son yerel seçim olan 30 Mart 2014 seçimleri Antalya merkez ilçesinde AKP ve CHP arasında görev değişimi olmuştur.

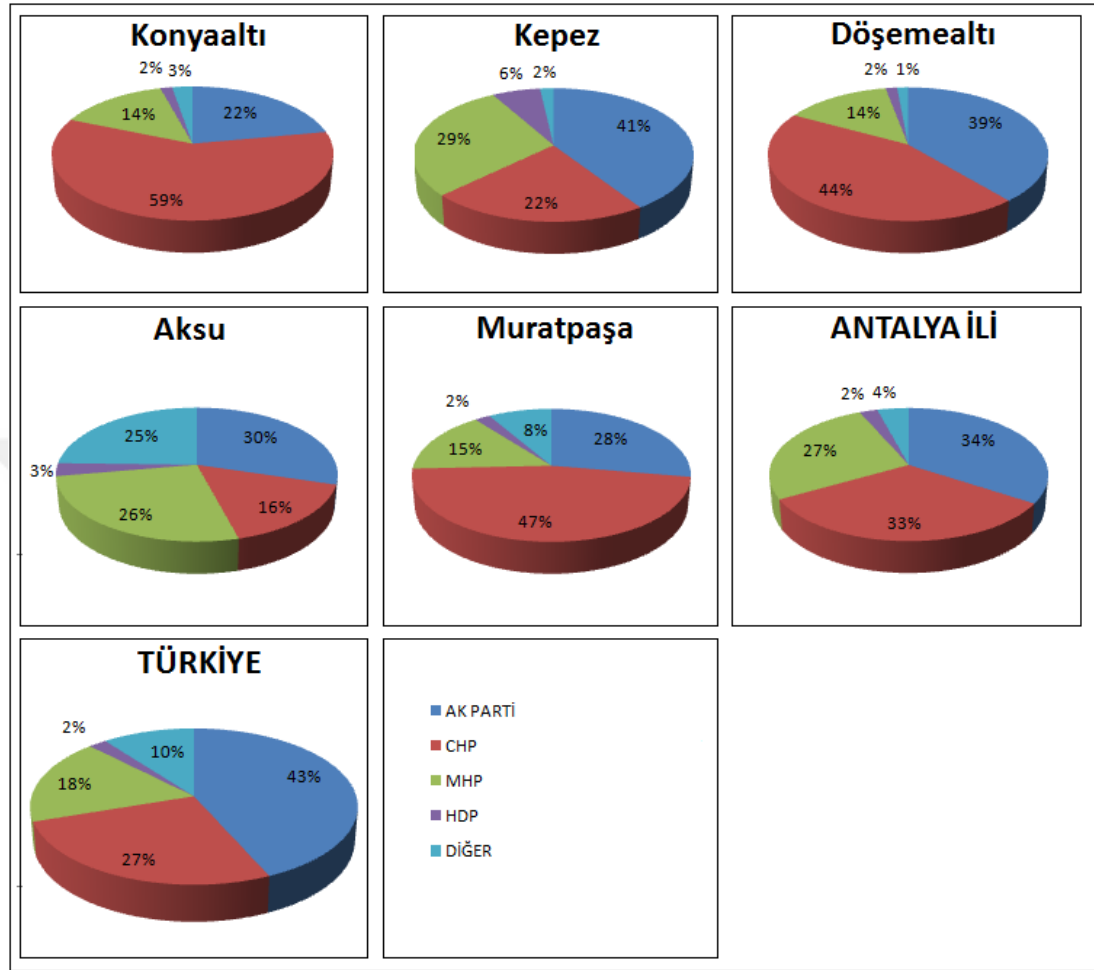
Tablo 3.34: Antalya Merkez İlçelerinde Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarına Ait Oranlar ve Miktarlar (29 Mart 2014)

Seçim Bölgesi	AKP		CHP		MHP		HDP		DiĞER	
	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%
<i>Aksu</i>	12.050	29,7	6.553	16,1	10.718	26,4	1.259	3,1	9.983	24,6
<i>Döşemealtı</i>	12.803	38,76	14.556	44,1	4.686	14,1	503	1,52	477	1,44
<i>Kepez</i>	107.883	40,7	58.580	22,1	76.601	28,9	17.002	6,41	4.765	1,79
<i>Konyaaltı</i>	18.137	22,02	48.656	59,1	11.917	14,46	1.280	1,55	2.219	2,69
<i>Muratpaşa</i>	76.521	27,64	128.798	46,5	41.935	15,15	5.726	2,06	23.436	8,46
Antalya Merkez İlçesi	227.394	36,4	254.143	34,6	145.857	24,3	25.770	2,3	40.880	7,8
Antalya İli	447.680	34,2	426.149	32,6	348.406	26,6	31.433	2,4	54.407	4,2
TÜRKİYE	18.019.101	43,1	11.044.130	26,4	7.403.060	17,7	837.364	2	4.445.289	10,3

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

2014 seçimlerine giren siyasi partilerden HDP dışında tüm partiler oy oranlarını ülke genelinde arttırılmıştır. 2009 Yerel seçiminde merkez ilçede birinci olup büyükşehir başkanlığını göğüsleyen CHP ülke genelinde %26,4 ve merkez ilçede %32,6 oy oranı ile AKP'nin ardından ikinci siyasi parti olmuş ve oy oranlarını azaltmıştır. Konyaaltı'nda %59,1 ile Muratpaşa'da %46,5 ile ve Döşemealtı'nda %44,01 ile birinci, Aksu'da %16,1 ile Kepez'de %22,1 ile üçüncü siyasi parti olmuştur. Ülke genelinde ve il genelinde birinci olan AKP Antalya merkez ilçede de %36,4 oy oranı ile birinci siyasi parti olmuştur. Büyükşehir başkanlığını kazanan parti AKP olmuştur. Büyükşehir sınırları içinde bulunan ilçelerin tümünde birinciliğe ulaşamamış olsa da AKP 2014 seçimlerinde ipi göğüslemiştir. 2004 seçimlerinde aday gösterilen Menderes Mehmet Tevfik TÜREL, 2014 seçimlerinde de tekrar aday gösterilerek başarıya ulaşmıştır. Başarının kazanılmasında iktidarda olan partinin AKP olması en önemli etken olmuştur. Antalya merkez ilçe seçmeni siyasi hareket ederek, iktidarın gücünü ardına alacak olan adaya yönelmişlerdir. MHP Aksu ve Kepez ilçelerinde AKP'nin ardından ikinci siyasi parti olmuştur. Ülke genelinde, il geneli ve merkez ilçede yer alan diğer üç ilçe'de üçüncü siyasi parti olmuştur. Merkez ilçe içerisinde oturmuş bir oy oranına ulaşmış ve belli ilçelerde kemikleşmiş bir oy kitlesinin olduğunu göstermiştir. Bir önceki seçimde DTP çatısı altında seçime giren adaylar, 2014 yerel seçimlerinde HDP çatısı altında seçimlere katılım göstermiştir. HDP daha önce DTP'nin daha yüksek oy aldığı Aksu ve Kepez'de yine en yüksek oy oranlarını alarak bu kesimlerde yaşayan doğu ve güneydoğu kökenli

seçmenin varlığını bize hazırlatmaktadır. HDP'yi Kepez'de %6,41 oy oranı ile en fazla etkili olduğu ilçe olarak görmekteyiz (Tablo 3.34).

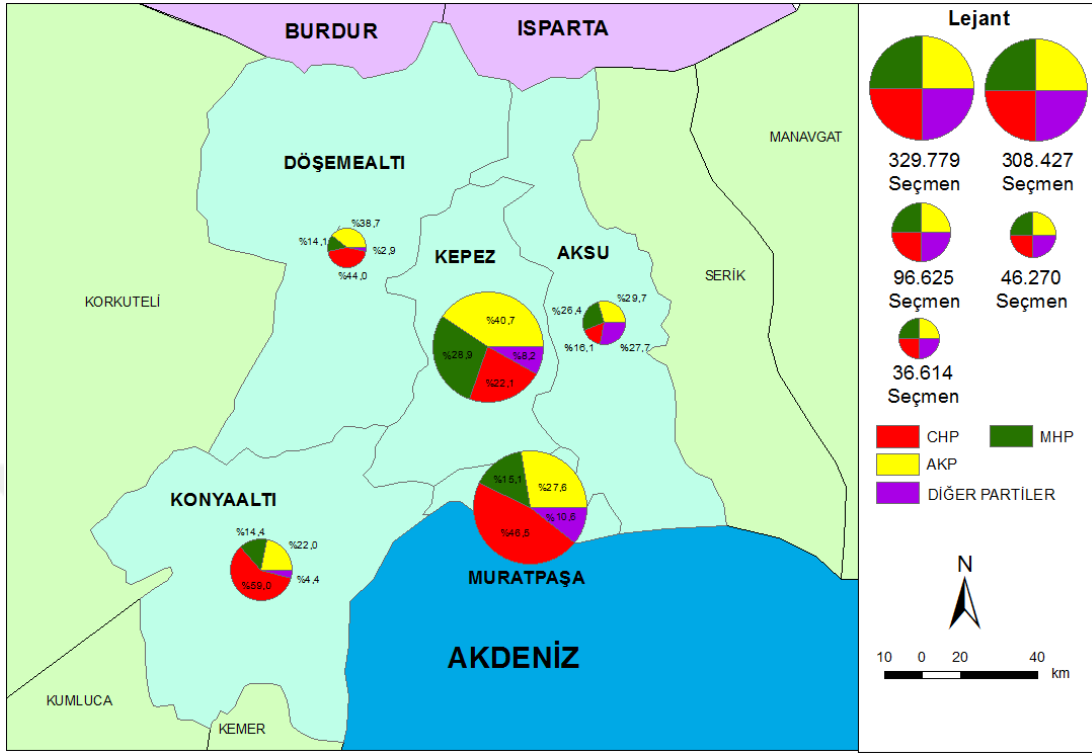

Grafik 3.35: Antalya Merkez İlçeleri Mahalli İdareler Seçiminde Siyasi Partilerin Oy Oranları (30 Mart 2014)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Ülke genelinde olduğu gibi Antalya merkez ilçeleri içerisinde de dört siyasi partinin etkili olduğunu görmekteyiz. Merkez ilçede sağ oylarının genel olarak artışını görmekteyiz. Merkez ilçe merkezinde sağ kanat oyları %52,35'den %60,7'ye yükselmiştir. Ülke ve il genelinde de oy oranlarını arttıran sağ siyasi kanat, sadece merkez ilçede Aksu ve Döşemealtı'nda oy oranlarını düşürmüştür (Grafik 3.35). Aynı şekilde merkez sol kanatta yer alan siyasi partilerin oy oranları merkez ilçede ve ülke genelinde azalmıştır. Bu durumun oluşmasında ilk dörtte yer alan sağ ve sol kanatta yer alan siyasi partilerin oy oranları toplamının bir önceki seçime oranla azalıp diğer

partilere kayması etkili olmuştur. Oyların parçalanması etkili olan sağ ve sol kanat siyasi partilerin oy oranlarını azaltmıştır.

Harita 3.16: Antalya Merkez İlçeleri Mahalli İdareler Seçimi Sonuçlarında Siyasi Partilerin Aldığı Oy Dağılımı (30 Mart 2014)

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Muratpaşa ve Konyaaltı ilçelerinde 2004, 2009 seçimlerinde olduğu gibi merkez solun üstünlüğünü görülmektedir. Bu ilçelere ek olarak 1984, 1989, 1994, 1999 ve 2004 seçimlerinde sağ partilerin baskın olduğu Döşemealtı'nda 2009 ve 2014 seçimlerine gelindiğinde merkez sol partilerin üstünlüğüne doğru değişen siyasi tercih ortaya çıkmıştır. Aksu ve Kepez sağ kanattaki yerlerini korurken Döşemealtı seçmeni son iki seçimde merkez solda CHP'yi tercih etmiştir. Seçim sonucunda büyükşehir belediye başkanlığını, Aksu ve Kepez belediye başkanlıklarını AKP alırken, Döşemealtı, Konyaaltı ve Muratpaşa belediye başkanlıklarını CHP kazanarak seçimi sonuçlandırmışlardır (Harita 3.16).

Antalya merkez ilçelerinde yapılan 1980 sonrası yerel seçimlerde sağ-merkez sağ partilerin üstünlüğü göze çarpmaktadır. Büyükşehir merkezi sınırları içerisinde kalan beş ilçede siyasi kanadını hiç değiştirmeyen ilçeler olduğu gibi, siyasi eksenini değiştiren ilçelerde olmuştur. 1984, 1989, 1994, 1999, 2004, 2009 ve 2014 seçimlerinin tümünde göç alan, işçi ve tarımla uğraşan nüfusun yoğun olduğu Kepez ve Aksu

ilçelerinde seçmen oy oranlarında azalmalar olsa da sağda yoğunlaşmıştır. Konyaaltı ve Muratpaşa'da ise durum farklı olmuş 2004 yılı seçimlerine kadar sağ partileri tercih eden seçmen 2004, 2009 ve 2014 yerel seçimlerinde merkez sol partileri tercih etmişler ve belediye başkanlıklarını merkez solda CHP'ye teslim etmişlerdir. Bu dört ilçenin aksine Döşemealtı'nda 2004 seçimlerine kadar seçmen merkez sağ partileri tercih etmiştir. Merkez ilçenin Döşemealtı ilçesi kesiminde üniversite açılması, toki konutlarının yapılması ile ekonomik olarak hareketliliği hızlanan ilçede gelir düzeyi yükseldikçe merkez solda kalan siyasi partilere yönelmenin olduğunu 2009 ve 2014 yerel seçimlerinin sonuçlarında görmekteyiz. Antalya büyükşehir merkezinde bulunan ilçelerde, merkezden çevreye doğru gidildikçe denizden uzaklaşmakta ve karasallık artmaktadır. Bu duruma bağlı uğraşılan ekonomik etkilikler kısıtlanmaktadır. Sanayi bölgesine doğru işçilerin yoğunluk kazandığı Kepez'de ve tarım alanlarına bağlı tarım işçilerinin yoğun olduğu Aksu'da merkez sağ ve sağ-milliyetçi partiler seçmen tarafından tercih edilmiştir.

4. BÖLÜM

4.1. ANTALYA MERKEZ İLÇELERİNDE GENEL VE YEREL SEÇİMLERİN KARŞILAŞTIRMASI (1980-2015)

Antalya merkez ilçeleri içerisinde 1980 sonrası ülkemizde yapılmış olan genel ve yerel seçimler detaylı olarak incelenmiştir. Genel ve yerel seçimlerin verilerine ulaşılmış birbirinden bağımsız olarak değerlendirilen seçimlere bu bölümde karşılaştırmalı olarak ele alınarak katılım oranı ve oy oranlarına değinilmeye çalışılacaktır.

1983 genel seçimleri ile 1984 yerel seçimlerinde katılım oranlarına bakıldığında benzerlik gözden kaçmamaktadır. Merkez ilçe seçmenin genel seçimlere katılımı yerel seçimlerden %1 oranında fazla olmuş fakat 1987 genel seçimleri ile 1989 yerel seçimleri arasında katılım oranları farklılık göstermiş 1987 seçimlerine katılım 1983, 1984 seçimleriyle benzerlik gösterirken 1989 seçimleri merkez ilçe seçmeni ülke genelinde olduğu gibi katılımı düşük tutmuştur. Bu durumu ard arda gelen üç seçimde de ANAP'ın birinci parti olması seçmenin değişim olmayacağı hissini oluşması ile birlikte ANAP genel başkanın cumhurbaşkanı olması seçmenin tepki olarak merkez ilçede sandığa gitmesini engellemiş gözükmektedir. 1991 genel seçimlerinin ardından 1994 yerel seçimlerinde katılım oranları artış göstermiş olsa da 1995 genel seçimlerinde katılım oranları tekrar az da olsa düşüş göstermiştir. 1991, 1994, 1995 genel ve yerel seçimlerinde belirgin ve dikkat çeken bir katılımsal fark ortaya çıkmamıştır. 1999 seçimlerine gelindiğinde seçmenin katılım oranları genel seçimlerde yerel seçimlerin aksine daha düşük seviyede gerçekleşmiştir. Merkez İlçede genel seçimlerde %86,3 olan katılım oranı yerel seçimlere gelindiğinde %80,9'a kadar gerileyerek katılım 1995 seçimine göre azalmıştır (Tablo 4.1).

1980 sonrası ülke genelinde olduğu gibi Antalya merkez ilçelerinde de katılım oranları en aşağı seviyeyi görmüş seçmenin siyasi istikrarsızlığa olan tepkisini göz önüne serdiği seçim olan 2002 seçimleri, katılım azlığı temsil mecliste temsil adaletsizliğini üst seviyelere çekmiştir. Antalya seçmeni tepkisini ülke

genelinde gerekleŖen katılımında altında bir katılım oranıyla gerekleŖtirerek siyasilere gstermiŖtir. Bu seçimin devamı olan 2004 seçimleri de aynı siyasi hava içerisinde, her ne kadar yeni bir siyasi parti olan AKP iktidara gelmiŖ olsa da Antalya merkez ilçe seçmeni tepkisini srdrmŖ ve çok dŖk bir katılım gerekleŖmiŖtir(Tablo 4.1).

2002 seçimleri sonrasında gerekleŖen genel ve yerel seçimlerin tamamına yakınında katılım oranları %84-89 aralığında deėiŖim gstermiŖtir. 2002 yılında en st seviye dŖk katılımı gösteren katılım oranları bu tarihten sonra belli bir düzene girmiŖtir. 2007, 2011, 1 Kasım 2015 ve 7 Haziran 2015 genel seçimlerinde %84-87 aralığında deėiŖim gösteren katılım oranları, 2009 ve 2014 yerel seçimlerinde de katılım oranı aralığı %82-89 olarak gerekleŖmiŖtir. 2002 ve 2004 seçimleri sonrası merkez ülkede, ilde ve merkez ilçede katılım oranları belli bir trende girmiŖtir. Bu durum seçmenin siyasi erklere olan grŖn göstermektedir (Tablo 4.1).

GENEL SEÇİMLER							YEREL SEÇİMLER							
Seçim Yılı	Seçim Bölgesi	Kayıtlı seçmen	Oy Kullanma Durumu		Oyların Geçerliliği		Seçim Yılı	Seçim Bölgesi	Kayıtlı seçmen	Oy Kullanma Durumu		Oyların Geçerliliği		
			Seçmen	%	Seçmen	%				Seçmen	%	Seçmen	%	
1983	Antalya Merkez İlçesi	135.808	123.889	91,2	118.753	95,9	1984	Antalya Merkez İlçesi	104.900	94.743	90,2	88.577	93,5	
	Antalya İli	358.530	338.290	94,4	322.919	95,4		Antalya İli	363.990	344.624	94,68	333.844	95,8	
	Türkiye	19.767.366	18.238.362	92,3	17.351.510	95,1		TÜRKİYE	20.187.978	18.379.917	91,01	17.691.253	96,2	
1987	Antalya Merkez İlçesi	208.787	190.920	91,4	186.906	97,9	1989	Antalya Merkez İlçesi	184.363	143.157	77,6	139.004	97,1	
	Antalya İli	506.512	475.987	94,01	465.482	93,6		Antalya İli	321.404	262.250	81,6	251.587	95,93	
	Türkiye	26.376.926	24.603.541	93,3	23.923.687	97,4		TÜRKİYE	18.090.657	14.107.146	78,1	13.432.841	95,22	
1991	Antalya Merkez İlçesi	238.049	201.348	89,6	197.057	97,7	1994	Antalya Merkez İlçesi	282.433	250.976	88,9	234.185	93,3	
	Antalya İli	430.444	374.045	86,9	365.886	97,8		Antalya İli	487.905	441.641	90,5	416.518	94,31	
	TÜRKİYE	29.979.123	25.157.089	83,9	24.371.474	96,8		TÜRKİYE	23.366.089	21.142.499	90,5	19.897.335	94,11	
1995	Antalya Merkez İlçesi	326.067	274.309	87,1	267.754	97,6	1999	Antalya Merkez İlçesi	387.981	314.124	80,9	301.395	95,9	
	Antalya İli	744.876	641.419	86,1	626.990	97,7		Antalya İli	716.102	591.375	82,6	568.108	96,06	
	TÜRKİYE	34.155.981	29.101.469	85,2	28.040.392	96,4		TÜRKİYE	28.889.819	24.601.491	85,2	23.372.675	95,01	
1999	Antalya Merkez İlçesi	408.750	337.097	86,3	322.123	95,3	2004	Antalya Merkez İlçesi	483.425	329.679	68,2	317.616	96,34	
	Antalya İli	917.784	783.529	85,4	750.060	95,7		Antalya İli	904.976	646.450	71,4	622.421	96,3	
	TÜRKİYE	37.495.217	32.656.070	87,1	31.119.242	95,4		TÜRKİYE	34.213.138	25.066.859	73,3	24.074.027	96,03	
2002	Antalya Merkez İlçesi	468.235	351.062	75,2	334.459	95,5	2009	Antalya Merkez İlçesi	646.390	531.876	82,3	514.931	96,8	
	Antalya İli	101.9624	784.645	76,9	754.864	96,2		Antalya İli	1.085.814	923.495	85,1	892.535	96,64	
	TÜRKİYE	41.407.027	32.768.161	79,1	31.414.748	96,6		TÜRKİYE	39.809.274	33.510.343	84,2	32.299.515	96,38	
2007	Antalya Merkez İlçesi	528.883	445.352	84,5	432.451	97,1	2014	Antalya Merkez İlçesi	817.715	722.786	88,4	697.572	96,5	
	Antalya İli	1.088.979	918.746	84,4	900.196	97,9		Antalya İli	1.514.939	1.360.952	89,8	1.308.603	96,15	
	TÜRKİYE	42.799.303	36.056.293	84,2	34.822.907	97,2		TÜRKİYE	48.905.743	43.609.960	89,2	41.766.549	95,77	
2011	Antalya Merkez İlçesi	738.595	633.286	85,7	621.035	98,1	7.6.2015	Antalya Merkez İlçesi	852.157	725.781	85,2	712.551	98,2	
	Antalya İli	1.389.196	1.200.592	86,4	1.178.084	98,1		Antalya İli	1.568.153	1.333.719	85,1	1.306.778	97,9	
	TÜRKİYE	50.237.343	43.785.665	87,6	42.813.896	97,7		TÜRKİYE	53.741.838	46.419.830	86,4	45.091.163	95,5	
1.11.2015	Antalya Merkez İlçesi	865.464	749.635	86,6	741.624	98,9	Açıklamalar:	1984 yılı yerel seçimlerinde Türkiye geneli verilen değerler il genel meclisi değerleri olup diğer yıllarda belediye başkanlığı değerleri tabloya işlenerek değerlendirilmiştir. Not: Genel seçim verileri YSK (Yüksek Seçim Kurulu), Yerel Seçim verileri TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) ve TODAİE (Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Entitüsü) verilerinden derlenmiştir.						
	Antalya İli	1.588.111	1.374.359	86,5	1.356.159	98,6		Kaynak:	YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.					
	TÜRKİYE	54.049.940	47.204.104	87,6	46.520.576	98,6								

Tablo 4.1: Antalya Merkez İlçeleri (Antalya Merkez İlçe) Genel ve Yerel Seçimlere Katılım Oranları (1980-2015)

Antalya merkez ilçelerinde bulunan seçmen siyasi refleksini ve tepkilerini katılım oranları ile göstermekte oluşan değerler siyasilere gerekli mesajı ulaştırmaktadır. Seçimlere katılan siyasi partiler sonuçlara göre kampanyalarını katılımı arttırmaya yönelikte sürdürmektedir.

Merkez ilçelerde siyasi partilerin genel ve yerel seçimlerdeki durumuna baktığımızda;

Tablo 4.2: Ülke, İl ve Merkez İlçelerde Genel Seçimlerde Birinci olan Siyasi Partiler ve Siyasi Kanatlar (1983-2015)

Seçim Bölgesi	1983	1987	1991	1995	1999	2002	2007	2011	7.Haz.15	1.Kas.15
Aksu	-	-	DYP	DYP	MHP	DYP	AKP	AKP	AKP	AKP
	-	-	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Sağ-Milliyetçi	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ
Döşemealtı	-	-	DYP	DYP	MHP	CHP	AKP	AKP	AKP	AKP
	-	-	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Sağ-Milliyetçi	Merkez Sol	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ
Kepez	-	-	DYP	CHP	DSP	AKP	AKP	AKP	AKP	AKP
	-	-	Merkez Sağ	Merkez Sol	Merkez Sol	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ
Konyaaltı	-	-	DYP	DYP	DSP	CHP	CHP	CHP	CHP	CHP
	-	-	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sol	Merkez Sol	Merkez Sol	Merkez Sol	Merkez Sol	Merkez Sol
Muratpaşa	-	-	DYP	CHP	DSP	CHP	CHP	CHP	CHP	CHP
	-	-	Merkez Sağ	Merkez Sol	Merkez Sol	Merkez Sol	Merkez Sol	Merkez Sol	Merkez Sol	Merkez Sol
Antalya Merkez İlçesi	ANAP	ANAP	DYP	DYP	DSP	CHP	AKP	AKP	CHP	AKP
	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sol	Merkez Sol	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sol	Merkez Sağ
Antalya İl	ANAP	ANAP	DYP	DYP	MHP	CHP	AKP	AKP	AKP	AKP
	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Sağ-Milliyetçi	Merkez Sol	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ
TÜRKİYE	ANAP	ANAP	DYP	RP	DSP	AKP	AKP	AKP	AKP	AKP
	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Sağ-Muhafazakar	Merkez Sol	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

1983 ve 1987 genel seçimlerinde ANAP merkez ilçede olduğu gibi ilde ve ülke genelinde birinci parti olmuş merkez sağ üstünlük sağlamıştır. 1984 ve 1989 yerel seçimlerinde de ANAP'ın üstünlüğü göz önünde olup merkez ilçe ve ilde merkez sağ birinciliği göğüslemiştir. 1989 seçimlerinde ülke geneli SHP üstün olması Antalya ve ülke geneli seçmen tercihinde paralellik kesin olarak söylenemez. 1991 genel seçimlerinin ardından gerçekleşen 1994 yerel seçimlerinde merkez ilçe ve ilde DYP'nin üstünlüğü seçmen tercihinin tutarlılığını göstermektedir. Bu iki seçimde ülke genelinde partilerin benzer olmaması dikkatten kaçmamış, fakat merkez sağ üstünlüğü korunmuştur. Merkez ilçe'de tüm seçim yılları içinde 1999, 2002, 7 Haziran 2015 genel seçimleri ve 2009 yerel seçimlerinde merkez sol üstünlüğü oluşmuş olsa da geri kalan tüm seçimlerde merkez sağ üstünlüğü

belirgindir. Son yıllarda 2002 genel seçimleri sonrasında ülke genelinde olduğu gibi Antalya il geneli ve merkez ilçede AKP, CHP ve MHP üstünlüğü göz önünde olup merkez ilçe içerisinde belli kesimlerde HDP etkisini de görmekteyiz. Antalya merkez ilçesinde son dört genel seçimin üçünü AKP, birini CHP alırken; son üç yerel seçimin ikisini AKP, birini CHP almıştır. Bu durum bize merkez sağın üstünlüğünü bir kez daha göstermektedir. Merkez ilçe içerisinde genel seçimlerde Konyaaltı ve Muratpaşa'da merkez sol partilerin etkisi yüksekken, Kepez, Aksu ve Döşemealtı'nda merkez sağ partilerin gücü ortadadır (Tablo 4.2- Tablo 4.3).

Tablo 4.3: Ülke, İl ve Merkez İlçelerde Yerel Seçimlerde Birinci olan Siyasi Partiler ve Siyasi Kanatlar (1983-2015)

Seçim Bölgesi	1984	1989	1994	1999	2004	2009	2014
Aksu	-	-	DYP	MHP	AKP	AKP	AKP
	-	-	Merkez Sağ	Sağ-Milliyetçi	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ
Döşemealtı	-	-	DYP	ANAP	AKP	CHP	CHP
	-	-	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sol	Merkez Sol
Kepez	-	-	DYP	MHP	AKP	AKP	AKP
	-	-	Merkez Sağ	Sağ-Milliyetçi	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ
Konyaaltı	-	-	DYP	ANAP	CHP	CHP	CHP
	-	-	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sol	Merkez Sol	Merkez Sol
Muratpaşa	-	-	DYP	DSP	CHP	CHP	CHP
	-	-	Merkez Sağ	Merkez Sol	Merkez Sol	Merkez Sol	Merkez Sol
Antalya Merkez İlçesi	ANAP	ANAP	DYP	ANAP	AKP	CHP	AKP
	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sol	Merkez Sağ
Antalya İl	ANAP	ANAP	DYP	DYP	AKP	CHP	AKP
	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sol	Merkez Sağ
TÜRKİYE	ANAP	SHP	ANAP	FP	AKP	AKP	AKP
	Merkez Sağ	Merkez Sol	Merkez Sağ	Sağ-Muhafazakar	Merkez Sağ	Merkez Sağ	Merkez Sağ

Kaynak: YSK, TÜİK (2015) ve TODAİE Yerelnet (17.03.2017 09:41) seçim verilerinden derlenmiştir.

Ülke genelinde 1995 genel seçimlerindeki siyasi havanın etkisiyle 1995'te RP üstünlüğü 1999 yerel seçimlerinde FP ile devam etmiştir. Bu etki Antalya ili ve merkez ilçesinde her iki seçimde de hissedilememiş seçmen sağ-muhafazakar siyasi partileri tercih etmemiştir. Merkez ilçe içerisinde genel seçimlerde istikrarlı olarak merkez sağ partileri tercih eden Döşemealtı seçmeni, son iki seçimde 2009 ve 2014 yerel seçimlerinde siyasi kanatta kayma yaşamış ve merkez sol bir parti olan CHP'yi tercih etmiştir.

SONUÇ: BULGULAR VE ÖNERİLER

Araştırmış olduğumuz “Antalya Merkez İlçeleri Seçim Coğrafyası (1980-2015)” adlı çalışmamızın sonucunda, 1980 sonrası yapılan yerel ve genel seçimlerde büyükşehir merkezi sınırları içerisinde yer alan Aksu, Döşemealtı, Kepez, Konyaaltı ve Muratpaşa'daki seçmenler ağırlıklı olarak sağ partilere yönelmiş, milliyetçi partileri destekleyen fakat muhafazakar siyasi partileri desteklemeyen bir siyasi görünüm ortaya koymuşlardır. Antalya merkez ilçelerinde genel ve yerel seçimlerde benzer bir sonuç ortaya konulsa da bazı seçim dönemlerinde farklılıkların olduğu gözden kaçmamıştır. Antalya merkez ilçeleri genelinde 1987 genel seçimlerini ANAP kazanmışsa da, 1989 yerel seçimlerinde SHP'nin birinci olması, 1999 genel seçiminde DSP'nin kazanmasına karşın 1999 yerel seçimlerinde ANAP'ın merkez ilçede birinci parti olması ve son olarak 2007 seçimlerini AKP kazanmış, ardından yapılan 2009 seçimlerini CHP kazanmıştır, bu durum bize genel ve yerel seçimlerde seçmenin farklı tercihler gösterdiğine örnektir. Büyükşehir merkezi sınırları içinde Aksu tüm yerel ve genel seçimlerde sağ- merkez sağ partilere yönelmiş, Kepez seçmeni 1999 genel seçimleri dışındaki tüm seçimlerde sağ- merkez sağ partilere yönelmiş, Döşemealtı seçmeni 2009 ve 2014 yerel seçimlerinde ve 1999 genel seçimlerinde merkez sağ partilere yönelmişken diğer genel ve yerel seçimlerde sağ- merkez sağ partileri tercih etmiş, Konyaaltı ilçesinde seçmen 1989, 2009 ve 2014 yerel seçiminde merkez solu seçmişken, genel seçimlerde 1999 seçimleriyle birlikte yüzünü merkez sola dönerek devam etmiş, son olarak Muratpaşa'da ise 1984 ve 1994 yerel seçimleri ile 1983, 1987 ve 1991 seçimlerinde seçmen sağ-merkez sağ partileri seçerken bunların dışında kalan 1980 sonrası tüm seçimlerde merkez sol partilere tercihini kullanmıştır.

1980 sonrası incelen süreçte Antalya büyükşehir merkezi ve Türkiye'de yerel ve genel seçim sonuçları karşılaştırıldığında, 1984, 1989, 2004 ve 2014 yıllarında Ülke genelinde belediye başkanlığı seçimleri galibi partiler açısından, Antalya merkez ilçe (1984 ANAP, 2009 AKP, 2014 AKP) ve Türkiye geneli (1984 ANAP, 2009 AKP, 2014 AKP) benzerlik göstermektedir. 1989, 1994, 1999 ve 2009'da Antalya merkez ilçesi (1989 ANAP, 1994 DYP, 1999 ANAP, 2009 CHP) ve Ülke geneli (1989 SHP, 1994 ANAP, 1999 FP, 2009 AKP) farklılık göstermektedir. Genel

seçimlerde Antalya merkez ilçesi ve ülke geneli sonuçlara bakıldığında 1995, 2002 ve 7 Haziran 2015 seçimleri Antalya merkez ilçesi (1995 DYP, 2002 CHP, 7 Haziran 2015 CHP) ve ülke geneli (1995 RP, 2002 AKP, 7 Haziran 2015 AKP) birinci partiler farklılık göstermiştir. Geri kalan seçimlerde Antalya merkez ilçesi ve Türkiye geneli (1983 ANAP, 1987 ANAP, 1991 DYP, 1999 DSP, 2007 AKP, 2011 AKP, 1 Kasım 2015 AKP) benzerlik göstermektedir Aksu, Kepez, Döşemealtı'nda 1995, 1999 ve 2002 seçimlerinde birinci olan partilerle ülke geneli farklı iken, geri kalan tüm genel seçimlerde paralellik vardır. Konyaaltı ve Muratpaşa 1991 ve 1999 seçimleri dışındaki tüm seçimlerde ülke genelinden farklı bir partiyi tercih etmiştir.

Antalya büyükşehir merkezi sınırları içinde kalan merkez ilçelerde genel ve yerel seçim sonuçlarına bakıldığında Büyükşehir merkezi ve merkezde yer alan Aksu, Döşemealtı, Kepez, Konyaaltı ve Muratpaşa ilçelerinde 1980 sonrası yapılan seçimlerde DYP, SHP, ANAP, DSP, MHP, CHP, AKP'nin içinde olduğu yedi siyasi parti en çok tercih edilen partiler olmuştur. Partilerin siyasi kanatlarına bakıldığında Antalya merkez ilçesi seçmenin ağırlıkta merkez sağ, yer yer merkez sol ve sağ milliyetçi çizgide olduğunun göstergesidir. Büyükşehir merkezi siyasi kanat olarak merkez sağ, Aksu ilçesi merkez sağ ve sağ milliyetçi, Kepez ilçesi merkez sağ kanat, Döşemealtı ilçesi merkez sağ ve yer yer merkez sol, Muratpaşa ve Konyaaltı'nda belli bir döneme kadar merkez sağ gibi gözükse de merkez sol kanadın yoğun olarak bulunduğu ilçelerdir.

Sonuç olarak; il genelinde olduğu gibi, Antalya büyükşehir merkezinde 1980'den günümüze farklı siyasi partilere kaymalar yaşanmıştır. Genel seçimlerde merkez ilçede ANAP (1983-1987), DYP (1991-1995) ve AKP'nin (2002, 2007, 2011, 1 Kasım 2015) seçimleri kazandığı sonuçlarda görülmektedir. Buradan hareketle Antalya ilçe merkezinde belli dönemler (1999 DSP, 7 Haziran 2015 CHP) dışında merkez sağ kanat gelenekçiliği devam etmiştir. Yerel seçimlerde ise bu durumun aksine büyükşehir merkezinde ard arda seçimi kazanan bir siyasi parti olmamış, fakat birinci olan partiler genel olarak merkez sağ kanattan çıkmıştır.

Seçim Coğrafyası içerisindeki en önemli unsurlardan olan seçmen davranışları konusunda Dünya genelindeki varsayımlar ve Ülkemizle ilgili seçim varsayımları dikkate alınarak ulaşılan sonuçlar şu şekildedir:

- Antalya Büyükşehir merkezinde seçmenlerin siyasete aktif katılım düzeyi; erkek seçmenlerde, kadın seçmenlere göre daha fazladır. Erkek seçmenin fazla olduğu Kepez ve Aksu'da katılım oranları, kadın nüfusun fazla olduğu Konyaaltı'ya göre daha fazladır.
- Antalya Büyükşehir merkezinde seçmenlerin siyasete aktif katılım düzeyi, yaşlıların gençlere göre daha fazladır, yaş arttıkça siyasete aktif katılım oranı da artmaktadır. En çok katılım 45+ yaş grubunda iken, en az katılım 18-25 yaş grubundadır. Genç nüfusun en fazla olduğu Kepez, katılım oranlarının en yüksek olduğu merkez ilçedeki yerler arasındadır. Merkezde 45+ nüfusun en fazla olduğu Muratpaşa katılım oranlarının en düşük olduğu ilçelerdendir. Varsayımın aksine merkez ilçede oluşan bu durum varsayımı destekler nitelikte değildir.
- Antalya Büyükşehir merkezinde, seçmenlerin eğitim düzeyi yükseldikçe siyasete aktif katılım artar genel yargısı doğrulanamamıştır. Merkez ilçede eğitim düzeyi arttıkça siyasete aktif katılım azalış göstermekte, bunda eğitim seviyesi yüksek kişilerin çoğunluğunun memur olması ve memurların aktif siyasete katılmalarının kanunlarca yasak olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Kentte siyasette en aktif kesim lise ve ilkokul mezunlarıdır. İşçi ve çiftçilerin yoğun olduğu aynı zamanda eğitim seviyesinin daha düşük olduğu Kepez'de katılım oranları daha yüksektir.
- Gelir düzeyi yüksek kesimlerin siyasette daha aktif olması önermesi Antalya Merkez ilçeleri için doğrulanamamış, kentte bunun aksine alt ve orta gelir grubu kurtuluş olarak bir alternatif gördükleri siyasete katılımında daha aktif kesim olarak karşımıza çıkmıştır.
- Genel ve Yerel seçim sonuçlarına bakıldığında katılımın yüksek olduğu Kepez, Aksu ve Döşemealtı'nda AKP'nin baskın olması, Muratpaşa ve Konyaaltı'nda CHP'nin olması bu ilçelerde parti seçmenlerinin katılımının yüksek olduğunu göstermektedir. Seçmen desteklemiş olduğu partinin seçimleri kazanma şansını yüksek gördüğü için partilerinin seçim kampanyalarına daha aktif bir şekilde katılmaktadırlar.
- Antalya merkez ilçelerinde; eğitim düzeyi arttıkça, gelir düzeyi arttıkça, dindarlık düzeyi azaldıkça, CHP'nin tercih edilme oranı da artmaktadır varsayımını Konyaaltı ve Muratpaşa ilçelerinin sosyo ekonomik yapısı ve

birinci gelen siyasi parti ile belirtilen varsayım ilişkilendirebilir. Belirtilen varsayımı destekler nitelikte Kepez, Konyaaltı ve Döşemealtı ilçelerinde eğitim düzeyi daha düşük, gelir düzeyi daha aşağıda olup bu bölgelerden merkez sağ partilere yüksek miktarda oy çıkmaktadır. Bunun yanında kadınlar erkeklerden daha çok daha çok CHP'yi tercih etmektedirler. Kadın seçmen sayısının fazla olduğu Konyaaltı'nda CHP'nin birinci gelip, Erkek nüfus oranının yüksek olduğu Kepez, Aksu ve Döşemealtı'nda AKP ve merkez sağın üstünlüğü bu varsayımı destekler niteliktedir.

- Antalya merkez ilçelerinde genel varsayımın aksine eğitim düzeyi yükseldikçe aktif siyasete katılım düzeyi aynı oranda artmak yerine ters bir orantı ile azalış göstermektedir. Eğitim düzeyinin en yüksek olduğu Konyaaltı ve Muratpaşa'da katılım oranları, eğitim düzeyi daha düşük olan Kepez, Aksu ve Döşemealtı'ndaki katılım oranlarına göre daha azdır. Bu varsayım merkez ilçe seçmeni için kabul görmemiştir.
- Türkiye seçmen varsayımlarından bir diğeri eğitim düzeyi yüksek seçmenlerin ANAP ve CHP'yi, orta düzeyli eğitime sahip seçmenin MHP ve DSP'yi, eğitim seviyesi düşük olan seçmeninde FP ve DYP'ye yöneldiğini savunmaktadır. Antalya merkez ilçelerinde gerçekleştirilen genel ve yerel seçimlere bakıldığında eğitim seviyesin yüksek olduğu Konyaaltı ve Muratpaşa'da CHP'nin daha baskın olması, eğitim seviyesi orta ve düşük seviyede olan Kepez, Aksu ve Döşemealtı'nda AKP ve MHP'nin daha yüksek oy oranlarına ulaşması varsayımı destekler niteliktedir. Fakat ANAP'ın oy oranı tüm ilçelerde aynı oranda olduğu için bu genellemeyi doğrulayamamaktadır.
- Antalya merkez ilçelerinde genel varsayımın aksine gelir düzeyi arttıkça aktif siyasete katılım oranları artış göstermek yerine, tam tersi bir durumla azalış trendine girmiştir. Gelirin yüksek olduğu Muratpaşa ve Konyaaltı'nda katılım oranları, gelir düzeyinin daha düşük olduğu Kepez ve Döşemealtı'nın katılım oranlarından daha düşük olduğunu görmekteyiz. Varsayımın merkez ilçelerim seçmeninde doğrulanamadığını söyleyebiliriz
- İlçe merkezinde gelir düzeyi yüksek olan seçmen grubunun yoğun olduğu Konyaaltı ve Muratpaşa'da CHP tercih edilirken, orta ve düşük gelir grubunda yer alan seçmen grubunun yoğun olduğu Kepez, Aksu ve

Döşemealtı'nda seçmen AKP ve MHP'ye yönelmiştir. Bu durum ülke genelinde seçmen davranışlarıyla ilgili varsayımlardan olan üst gelir grubu CHP'ye, orta gelir grubu ANAP, MHP ve DSP'ye, düşük gelir grubunda SP (FP-RP) ve DYP'ye oy vermektedir yargısını destekler niteliktedir. Bu varsayım kent merkezinde doğrulanmıştır.

- İdeolojik sebeplerden desteklenen siyasi parti seçmenlerin aktif siyasete katılımının yüksek olduğu varsayımı Antalya merkez ilçeleri genelinde kabul görmese de lokal olarak örneklerini görmekteyiz. İdeolojik yönü ağır basan MHP ve HDP'nin Kepez ve Aksu ilçelerinde belli bir oy oranına sahip olması birbirine karşı seçmenleri hareketlendiren bir durum olmuştur. Bu ilçelerde ideolojik olarak tercihte bulunan seçmenlerin varlığını MHP ve HDP'nin (BDP) almış olduğu oy oranlarından anlıyoruz. Buna karşı bir diğer ideolojik parti SP (RP-FP) merkez ilçe seçmeni tarafından kabul görmemiştir. Antalya seçmeni genel olarak fazla ideolojik olmayan merkez sağ ve merkez sol siyasi partileri tercih etmiş ülke genelinde olduğu gibi seçmen kazanacağına inandığı partinin seçim kampanyalarına aktif katılım göstermiştir.
- Antalya merkez ilçeleri içinde kalan seçmen genel yerel seçimlerde genel varsayımların aksine geçmişte yapılan icraatlardan çok parti başındaki lider, gelenekler ve ideolojiler etkili olmuştur. AKP ve CHP gibi partiler merkez ilçede parti başındaki liderin etkisiyle yüksek oy oranlarına ulaşmıştır. CHP'de özellikle 2010 yılına kadar Antalya seçmeninin hemşerisi olan Deniz BAYKAL faktörünü görmekteyiz. 2010 yılından sonra ise merkez ilçede CHP'ye verilen oylar daha siyasi ideolojik hale dönüşmüştür. AKP'de ise genel başkanın 2014 yılına kadar Recep Tayyip ERDOĞAN olması aynı şekilde seçmeni çeken en önemli faktör olmuştur. MHP, SP(RP-FP), HDP (BDP) gibi siyasi partiler de geçmişteki icraatlar dışında ideoloji ile seçmeni kendine çekmiştir.
- Antalya merkez ilçelerinde AKP'nin en fazla oy aldığı ilçelerin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapısına bakıldığında daha çok ilkökul mezunları, serbest meslek ve emekliler, 1000-2500 TL arası gelir grubundakiler, ara sıra ve her gün ibadet edenlerin çoğunluğunu oluşturduğu bir seçmen tabanına sahiptir.

- Antalya merkez ilçelerinde MHP'nin fazla oy aldığı ilçelerin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapısına bakıldığında daha çok; lise mezunları, ev hanımları ve serbest meslek, 1000-2500 TL arası gelir grubundakiler ve her Cuma ibadet edenlerin çoğunluğunu oluşturduğu seçmen tabanına sahiptir.
- Antalya merkez ilçelerinde seçime giren siyasi partilerin aldığı oyları yaş gruplarına göre baktığımızda oyların çoğunluğunun, yaş gruplarına göre kesin bir ayırım yapamamakla birlikte en fazla sayıda olan 18-44 yaş grubu seçmenlerden aldığını şehrin seçmen profilinden anlıyoruz.
- Genel seçimlerde seçmen ekonomik ve siyasi istikrar etkili olmakta iken, yerel seçimlerde merkez ilçede yapılan altyapı, üst yapı çalışmalarının yanı sıra iktidarda bulunan siyasi partinin etkili olduğunu görmekteyiz. Yerel seçimlerde seçmen daha çok seçim bölgesinin, yöresinin problemlerini bilen kendilerinden adayları daha çok tercih etmemiştir.
- Antalya merkez ilçelerinde memurların yoğun olduğu Konyaaltı ve Muratpaşa seçmeni CHP'ye, işçilerin yoğun olduğu Kepez ve çiftçiliğin yoğun olduğu Aksu'da AKP ve MHP tercih edilen siyasi partiler olmuşlardır. Ev hanımlarının daha yoğun olduğu Kepez, Aksu ve Döşemealtı'nda sağ merkezli (ANAP-DYP-MHP v AKP) siyasi partilerin etkinliği seçim sonuçlarından göz önüne serilmektedir. Öğrenci sayısının daha fazla olduğu iki ilçe olan Muratpaşa ve Kepez'de farklı siyasi partilerin baskın olması öğrenci seçmenlerin genel eğilimi hakkında yorum yapmamızı engellemektedir. Tüm bunların yanında merkez ilçe seçmenin genel olarak sağ merkezli partileri tercih etmesi bize meslek gruplarının da sağa yönelimini desteklemektedir.
- Antalya merkez ilçelerinde kadın nüfusun erkek nüfusundan fazla olduğu Konyaaltı ve Muratpaşa ilçelerinde sol merkezli CHP tercih edilirken, erkek nüfusun kadın nüfusundan fazla olduğu Döşemealtı, Kepez ve Aksu'da AKP ve MHP gibi sağ merkezli partiler daha fazla tercih edilmiştir.
- Ülke genelinde olduğu gibi Antalya merkez ilçelerinde de partiler arasındaki kaymaları partilerin siyasi yelpaze içerisinde bulunduğu yer tayin eder. Merkez ilçeler içerisinde yerel ve genel seçimlere giren ANAP, DYP, MHP ve SP (RP-FP) gibi sağ-merkez sağ partilerin oyları yine aynı ekseninde olan AKP'ye kayarken, DSP oyları ise CHP'ye kaymıştır. Merkez ilçeler içinde yer

alan Aksu ve Kepez'de ANAP, DYP ve MHP oylarının AKP'ye kayması bu durumu destekler niteliktedir. Muratpaşa ve Konyaaltı'nda ise ANAP, DYP, MHP oyları CHP ve AKP arasında paylaşılmıştır. Bu ilçelerde merkez sağda gözüken seçmen kitlesinin son yıllardaki seçimlerde CHP'yi tercih etmesinde son yıllarda çok yoğun göç almasına bağlı değişen seçmen kitlesine bağlanabilir. Yine Döşemealtı'nda sağ seçmenin baskın olduğu genel seçim sonuçlarından anlaşılrsa da 2009 ve 2014 yerel seçimlerinde merkez solda CHP'nin birinci parti olmasını aday faktörüne bağlayabiliriz.

Siyasi partilerin ve adayların seçimlere girmeden önce ilk yapması gerekenler arasında seçim bölgesinin sosyo-kültürel ve sosyo ekonomik yapısını analiz edip seçmen profilini iyi etüt etmesi gerekmektedir. Seçim çalışmaları içerisinde seçmene yapılacak propagandanın daha etkili olması ve kararsız seçmenin fikrinin netleşmesinde seçmen ve seçmen üzerinde etkili olan beşeri unsurların göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Seçim çalışmalarında seçmenin sesine kulak veren seçmenini iyi bilen siyasi partilerin başarıyı yakalayacağı unutulmamalıdır.

KAYNAKÇA

Abadan, N., *1965 Seçimlerinin Tahlili*, Ankara, Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları, 1966.

Abadan, N., Türk Üniversite Öğrencileri ile Genç İşçilerin Siyasal Eğilimleri, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi*, C:26-1: 67-87, Ankara, 1971.

Aksel, M., *Meydanlardan Medyaya Bir Seçimin Anatomisi*, Ankara, Sapyay Yayınları, 1996.

Alkan, T., Ergil, D., *Siyaset Psikolojisi Siyasal Toplumsallaşma ve Yabancılaşma*, Ankara, Turhan Kitabevi, 1980.

Alkan, T., *Siyasal Bilinç ve Toplumsal Değişim: Siyasal Bilincin Gelişmesinde Ailenin, Okulun ve Toplumsal Sınıfın Etkisi*, Ankara, Gündoğan Yayınları, (1989).

Arat, Y., *Siyasetin İçinden Farklı Kadın Sesleri*, Zeynep Göğüş (Düz), Kadınlar Olmadan Asla, İstanbul, Sabah Kitapları, 1998.

Arı, M., *Siyasal Katılım: 1980 Sonrası Türk Siyasal Sürecinde ANAP ve ANAP Seçmen Profili*, Ankara, Gazi Üniversitesi SBE Yayınları, 1993.

Arslan, R., *Siyasal Sistem Önerisi Türkiye Tipi Başkanlık Sistemi*, Uludağ Üniversitesi Güçlendirme Vakfı, Yayın No:180, Bursa, 2001.

Avcan, R., “Çocuğun Siyasal Toplumsallaşması”, Siyasal Bilimler Fakültesi, Ankara, 1976.

Avşar, N., *Seçmen Davranışının Sosyo-Ekonomik Boyutları ve Mesleğin Seçmen Davranışı Üzerindeki Etkileri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.

Aydın, M., Kamuoyu Araştırmalarının Seçmen Davranışları Üzerindeki Etkisi, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, s.100-150, Ankara.

Aytaç, S., *Seçim Sloganlarının Kitleler Üzerindeki Etkisi Üzerine Bir Araştırma*, Bursa, Uludağ Üniversitesi Yayını, 1991.

Aziz, A., *Siyasal İletişim*, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2003.

Balcı, Ş., Politik Kampanyalarda İmaj Yönetimi-Genç Parti Örneği, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,s.10-15 Konya, 2002.

Balcı, Ş., Negatif Siyasal Reklamlarda İkna Edici Siyasal Mesaj Stratejisi Olarak Korku Çekiciliği Kullanımı,*Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, s.17, syf:73-106, 2007.

Baltacı, C.- Eke, E., Siyasal Propaganda Araçlarının Seçmen Davranışı Üzerindeki Etkisine Yönelik Seçmen Algısı: Isparta Örnek Olayı, *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, Cilt:4 (1), Syf:115-126, Antalya, 2012.

Baykal, D., *Siyasal Katılma-Bir Davranış İncelemesi*, Ankara, SBF Yayınları, 1970.

Bostancı, M.N., *Toplum, Kültür ve Siyaset*, Ankara, Vadi Yayınları, 1995.

Brown, J.A.C., *Siyasal Propaganda*, Çevirmen: Y. Yazar, İstanbul, Ağaç Yayınları, 1992.

Bulutay, T., Türk Seçmenlerin Oy Verme Eğilimlerinde İktisadi Sebeplerin Önemi Üzerine Bir Deneme, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, S-4, C.23: 7-39, Ankara, 1968.

Bulutay, T., Türk Toplumsal Hayatında İktisadi ve Siyasal Gelişmeler, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, S-3, Cilt:25: 79-101, Ankara, 1970.

Champagne, P., *Kamuoyu Yoklamaları, Oy Kullanma ve Demokrasi*, Tufan, H. (Der), *Kamuoyu Kimin Oyu ? içinde*, İstanbul, Kent Yayınları, 1995.

Canakay, M., *Seçmen Davranışlarını Etkileyen Faktörler ve Çanakkale'nin Seçim Coğrafyası*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale, Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004.

Çam, E., *Siyaset Bilimine Giriş*, İstanbul, Der Yayınları, 1990.

Çukurçayır, M. A., *Siyasal Katılma ve Demokrasi*, Ankara, Yargı Yayınevi, 2000.

Çaha, Ö., Toprak M. ve Dalmış İ., *Seçmenin Parti Tercihinde Rol Oynayan Faktörler (Kırıkkale Örneği)*, (Der. Ömer Çaha), “*Seçmen Davranışı ve Siyasal Partiler*, İstanbul, Gendaş Yayınları, 2002.

Çınar, T., *Yerel Seçimlerde Kent Büyüklüğü İle Oy Vermenin Yönü Arasındaki İlişki: Türkiye Örneği 1963-1999*, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, S.62/3:141-165, 2007.

Çiftlikçi, A., *Siyaset Pazarlaması ve Siyasi Partilerin Malatya'daki Uygulamaları*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Malatya, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996.

Çitçi, O., *Yerel Seçimler Coğrafyası*, Ankara, Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını, 2005.

Damlapınar, Z., *Basının Seçmen Davranışını Etkileme Süreci*, Konya, *Selçuk İletişim Dergisi*, 1(2), 90-115, 2000.

Daver, B., *Siyaset Bilimine Giriş*, Ankara, Siyasal Kitabevi, 1993.

Devran, Y., *Siyasal Kampanya Yönetimi*, İstanbul, Odak İletişim, 2004.

Dinçer, B., Özaslan, M. ve Satılmış, E., *İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması*, Ankara, DPT Yayını, 1996.

Domenach, J.M., *Politika ve Propaganda*, Çevirmen: T. Yücel, İstanbul, Varlık Yayınları, 1961.

Domenach, J.M., *Siyasi Propaganda*, Çevirmen: Cevdet Perin, Ankara, Remzi Yayınevi, 1961.

Doğan, A. ve Goker G., Yerel Seçimlerde Seçmen Tercihi (29 Mart Yerel Seçimleri Elazığ Seçmeni rneği), *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(2): 159-187, Eskişehir, 2010.

Duverger, M., *Siyaset Sosyolojisi*, evirmen: ř. Tekeli, İstanbul, Varlık Yayınları, 1982.

Duverger, M., *Sosyal Bilimlere Giriş*, İstanbul, Kırmızı Yayınları, 2006.

Dündar, A., *Aday İmajının Seçmen Tercihi zerine Etkisi: Yılmaz Büyükerşen rneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011.

Ender, N., Tüzün, S. ve Diğerleri, Türkiye'de Siyasal Partilerin Seçmenleri ve Sosyal Demokrasinin Tabanı, Ankara , TÜSES Veri Araştırma A.ř. Yayını, 1995.

Erdem, T., Seçmen Profili Yazı Dizisi, *Radikal Gazetesi*, 6-7 Kasım 2002.

Eroğul, C., “*Devlet Yönetimine Katılma Hakkı*”, Ankara, İmge Kitabevi, 1991.

Ergüder, ., *Türkiye’de Değişen Seçmen Davranışı rntleri*, Ersin Kalaycıoğlu ve Ali Yaşar Sarıbay, (der), *Türkiye’de Politik Değişim ve Modernleşme*, İstanbul, Alfa-Aktüel Yayınları, 2007.

Ergil, D., Ankara'da Sanatkrlar ve Küçük Sanayiciler Arasında Yapılan Siyasal Kamuoyu Yoklamasının Neticeleri, *Tüm İktisatçılar Birliği Bülteni*, Ekim, S-15,10-21, Ankara, 1975.

Eser, H. B., Dinin Siyasal Davranışlar zerindeki Etkisi: Antalya rnek Olay Araştırması, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Isparta, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.

Fidan, A., *Çanakkale Kenti Yerel Seçimlerinin Analizi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale, Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.

Gökçe, O., Siyasi İletişim ve Televizyon, *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, S.1, C.1, s. 89-98, Ankara, 1993.

Görmez, K. *Kent ve Siyaset*, Ankara, Gazi Kitabevi, 1997.

Güldiken, N., *Toplum Bilimi Boyutuyla Siyasal Katılım*, Sivas, Dilek Ofset, 1996.

Güllüpunar, H., Siyasal Kampanya Mesaj Stratejileri ve Seçmen Algısı: Gümüşhane Araştırması, *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/8 Summer*, S.1935-1952 Ankara, 2013.

Güllüpunar, H., Seçmen Tercihlerinde Kapı Aralama, Kapı Kapatma ve Korku Çekiciliği Tekniklerinin Etkilerinin Tespitine Dönük Bir Araştırma, *The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science*, Volume 6 Issue 3, s. 1179-1200, March, Ankara, 2013.

Gülmen, Y., *Türk Seçmen Davranışı 1960-1970* İstanbul, Güryay Matbaacılık, 1979.

Günel, K., *Coğrafyanın Siyasal Gücü*, İstanbul, Çantay Kitabevi, 1997.

Gürbüz, Y., *Karşılaştırmalı Siyasal Sistemler*, İstanbul, Beta Yayınları, 1987.

Gürsel, S., *Türkiye ve Avrupa'da Seçim Sistemleri*, İstanbul, Fes Yayınları, 1996.

Güvenç, M ve Kirmanoğlu, H., *Türkiye Seçim Atlası 1950-2009*, İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul, 2009.

İbrahimov, A.ve Özözen,S., Trakya'nın Seçim Coğrafyası, *Türk Coğrafya Kurumu 28. Coğrafya Meslek Haftası/Bildiriler "Geçmişte, Günümüzde ve Gelecekte Trakya"*, konulu Sempozyum (10-12 Haziran 1998, Edirne), İstanbul, 2000.

İbrahimov, A.ve Özözen, S., Türkiye'nin Seçim Coğrafyasındaki Değişimler ve Etkileri, *Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi'nde sunuldu* (17-19 Kasım) ve özet kitabında basıldı, Ankara, Türk Sosyal Bilimler Derneği, 1999.

İbrahimov, A. ve Özözen, S., Türkiye’de Seçim Sonuçlarının Sosyo-Demografik Göstergeleri, Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, *Ege Coğrafya Dergisi*, S:10, s.39-50, İzmir, (ISBN-1300-5634), 1999.

Tekeli, İ.- Gökçeli, R.,*1973 ve 1975 Seçimleri*, İstanbul, Karacan Yayınları, 1977.

Tunca, S., *Parti İçi Demokrasi ve Türkiye*, Ankara, Gündoğan Yayınları, 1996.

Kalaycıoğlu, E., *Karşılaştırmalı Siyasal Katılma Siyasal Eylemin Kökenleri Üzerine Bir İnceleme*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Yayını, 1983.

Kalaycıoğlu, E., *Çağdaş Siyasal Bilim*, İstanbul, Beta Yayınları, 1984.

Kalaycıoğlu, E., *Siyasal Katılmanın Koşullarına Genel Bir Bakış*, İstanbul , İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayını, 1979.

Kalaycıoğlu, E., Türkiye’de Köktenci Sağ Partiler ve Seçmen Tercihleri, *Toplum ve Ekonomi*, Sayı:7, 1994.

Kalaycıoğlu, E. ve Sarıbay, A.Y.,İlkokul Çocuklarının Parti Tutmasını Belirleyen Etmenler , *Toplum ve Ekonomi Dergisi*, S.1:137-149, 1991.

Karadoğan, S. ve Yeşilorman, M., Seçim Coğrafyası Çalışmalarında Coğrafi Bilgi Sistemleri Teknolojilerinin Kullanımı: 2007 Referandumu Örneğinde Tematik Harita Analizleri, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, Sayı:176, 2008.

Kartal, K., *Kentleşme ve İnsan*, Ankara, TODAİE, 1978.

Kalender, A., *Siyasal İletişim: Seçmenler Ve İkna Stratejileri*, Konya, Çizgi Kitabevi, 2000.

Kalender, A. *Siyasal İletişim*, Konya, Çizgi Kitabevi, 2005.

Kalender, A., Siyasal İletişim Tekniği Olarak Canvassing ve Seçmen Davranışı Üzerindeki Etkileri, *Selçuk Üniversitesi İletişim Dergisi*, Sayı: 5 (1):144-155, Konya, 2007.

Keleş, R., *Kent Bilimleri Terimleri Sözlüğü*, Ankara, İmge Kitabevi, 1997.

Kışlalı, A. T., *Siyaset Bilimi*, İstanbul, İmge Kitabevi, 1994.

Kışlalı, A. T., *Siyasal Sistemler*, Ankara, İmge Kitabevi, 1998.

Kızıldere, N., *Kadınların Oy Verme Davranışlarını Etkileyen Sosyo-Ekonomik faktörler- Kadın Seçmen Üzerine Bir Araştırma*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.

Lipset, S. M., *Siyasi İnsan*, Ankara, Teori Yayınları, 1986.

Mutlu, E., *İletişim Sözlüğü*, Ankara, Ark Yayınları, 1994.

Nuhrat, C., Türkiye Köylerinde Olağan Dışı Oy Verme, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, C.26, S.1, s.219-244, 1971.

Negiz, N., Seçmen Davranışından Sosyo-Ekonomik Bir Faktör: Yaş, *Yerel Siyaset Dergisi*, S.23, s.52-54, 2007.

Oktay, M., *Politikada Halkla İlişkiler*, İstanbul, Derin Yayınları, 2002.

Özbudun, E., *Türkiye'de Sosyal Değişme ve Siyasal Katılma*, Ankara, A.Ü. Hukuk Fakültesi Yayınları, 1975.

Özgen, N., "Coğrafya ve Evrimsel Paradigmaları", *Ege Coğrafya Dergisi*, Cilt:19, Sayı:2, s.1-25. İzmir, 2010.

Özerkan Altınal, S. ve İnceoğlu, Y., *İletişimde Etkileme Süreci Seçim Kampanyalarından Örneklerle*, İstanbul, Pan Yayıncılık, 1997.

Özkan, A., Türkiye'de Seçmenlerin Oy Verme Davranışının Siyasal İletişim Perspektifinden İncelenmesi, *Seçenlere ve Seçilenlere:Politik Dünya Dergisi*, S.211-228, İstanbul, Referans Yayınları, 2010.

Özsoy, O., “aşarılı Siyasetçinin El Kitabı, İstanbul, Hayat Yayıncılık ve İletişim Hizmetleri, 2004.

Özsoy, O., *Seçim Kazandıran Siyasal İletişim*, İstanbul: Pozitif Yayınları, 2009.

Özözen, S., Türkiye’de Yerleşim Birimlerinin İdari Statü Değişikliği ve Seçimlere Yansıması, 8. *Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi* (3-5 Aralık 2003), TSBD ODTÜ Ankara, 2003.

Özözen, S.ve İbrahimov, A., Kuşadası’nın Seçim Coğrafyasının Profili, *Geçmişten Geleceğe Kuşadası Sempozyumu* (23-26 Şubat 2000), Kuşadası Belediyesi, Aydın, 2000.

Özözen Kahraman, S., Türkiye’de Yerleşim Birimlerinde İdari Statü Değişikliğinin Seçimlere Yansıması, *Ege Coğrafya Dergisi*, Cilt:13, Sayı:1-2, s.59-71, İzmir, 2004.

Özözen Kahraman, S. ve Aydın, İ., İstanbul’da Seçimlerin Alansal Değişimi ve Kırılmalar, *IX. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi* (7-9 Aralık 2005), TSBD ODTÜ Ankara, 2005.

Özözen Kahraman, S., *Seçimlerin Mekansal Analizi*, Ankara, Gazi Kitabevi, 2007.

Sakallı, N., *Sosyal Etkiler*, Ankara, İmge Kitabevi, 2001.

Sarı, C. ve Koçak, İ., *Dünden Bugüne Antalya Kitabı*, Antalya, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, s.46-74, 2010.

Serter, N., *Türkiye'nin Sosyal Yapısı*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1994.

Sezgin, Ş., Ekonomik Oy Verme Teorisi, *Amme İdaresi Dergisi*, C:40, Sayı:2, Syf:21-38, Ankara, 2007.

Sitembölükbaşı, Ş., *Parti Seçmenlerinin Siyasal Yönelimlerine Etki Eden Sosyoekonomik Faktörler Isparta Örnekolay Araştırması 1995-1999*, Ankara, Nobel Yayınevi, 2001.

Şahim, T., *Siyasal Katılım ve Baskı Grupları*, Ankara, Makro Ltd. Şti. Eğitim Yayınları, 1999.

Talashlı, G., *Siyaset Çıkmazında Kadın*, Ankara, Ümit Yayınevi, 1996.

Tekeli, S.ve Koray, M., *Devlet Kadın Siyaset*, Ankara, TÜSES Araştırmalar Vakfı Yayınları, 1991.

Topuz, H., *Televizyon, Radyo, Basın ve Afişle Seçim Savaşları*, İstanbul, Milliyet Yayınları, 1977.

Topuz, H., *Siyasal Reklamcılık, Dünyadan ve Türkiyeden Örneklerle*, İstanbul, Cem Yayınevi, 1991.

Tosun, T., *Siyasette Yeniden Mevzilenmeler*, İstanbul, Büke Kitapları, 2003.

Tokgöz, O., *Siyasal Toplumsallaşmada Kitle Haberleşme Araçlarının Rolü ve Önemi*, Ankara, Ankara Üniversitesi S.B.F. Yayını, Sayı: 33, 1978.

Tokgöz, O., 'Türkiye'de-1983 ve 1987 Genel Seçimlerinde Kullanılan Siyasal Reklamlar, *Todaie Amme Dergisi*, Sayı: 24 (1), s.13-28, 1991.

Tufan, H., *Kamuoyu Araştırmalarının Dayanılmaz Hafifliği Kamuoyu Kimin Oyu*, İstanbul, Kesit Yayıncılık, 1995.

Tuna, O.ve Yalçıntaş, N., *Sosyal Siyaset*”, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1994.

Tunçay, M. ve Diğerleri, *Çağdaş Türkiye 1908-1980*, Der. Sinan Akşin, İstanbul, Cem Yayınevi, 1997.

Turan, İ., *Siyasal Sistem ve Siyasal Davranışı*, İstanbul, Der Yayınları, 4.Baskı, 1996.

Uğurlu, Ö., *Kentlerin Tarihsel Gelişimi, Türkiye Perspektifinden Kent Sosyolojisi Çalışmaları*, Ö. Uğurlu, N.Ş. Pınarcıoğlu, M. Şiriner (ed.), İstanbul, Örgün Yayınevi, 2010.

Uztuğ, F., *Siyasal İletişim Yönetimi*, İstanbul, Mediacat Yayınları, 2004.

Vural, S., *Kitle Haberleşmesinde Denetim Stratejileri*, Ankara, Bilim Yayınları, 1994.

Vergin, N., *Hızlı Şehirleşmenin Sosyolojik ve Siyasal Sonuçlar*, İstanbul, SİSAV Yayınları, 1986.

Yücekök, A. N., *Toplumsal Üstyapı Olarak Siyasal Davranış, Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.24, No:4, Ankara, 1969.

Zetkin, C., *Kadın Sorunu Üzerine Seçme Yazıla*”, Ankara, İnter Yayınları, 1996.

<http://www.todaie.edu.tr/kutuphane/>, 10/07/2016, 20.25

<https://biruni.tuik.gov.tr/secimdagitimapp/menusecim.zul>, 12/08/2016, 17.36

<https://biruni.tuik.gov.tr/secimdagitimapp/menuyerel.zul>, 12/08/2016, 20.40

http://www.ysk.gov.tr/ysk/faces/Secimler?_adf.ctrlstate=t7ysmqlo4_4&wcnav.model=YSKUstMenu&_afLoop=6514062202167314&_afWindowMode=0#%40%3F_afLoop%3D6514062202167314%26wcnav.model%3DYSKUstMenu%26_afWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3Dbimeu4z33_9, 13/08/2016, 17.50

http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuclari/, 14/08/2016, 19.10

<http://www.todaie.edu.tr/kutuphane/>, 10/07/2016, 20.25

<https://biruni.tuik.gov.tr/secimdagitimapp/menusecim.zul>, 12/08/2016, 17.36

<https://biruni.tuik.gov.tr/secimdagitimapp/menuyerel.zul>, 12/08/2016, 20.40

http://www.yzk.gov.tr/ysk/faces/Secimler?_adf.ctrlstate=t7ysmqlo4_4&wcnav.model=YSKUstMenu&_afLoop=6514062202167314&_afWindowMode=0#%40%3F_afLoop%3D6514062202167314%26wcnav.model%3DYSKUstMenu%26_afWindowMode%3D0%26_adf.ctrl-state%3Dbimeu4z33_9, 13/08/2016, 17.50

http://www.yerelnet.org.tr/basvuru_kaynaklari/secim_sonuclari/, 14/08/2016, 19.10

<http://demokrasidenetcileri.org/>, 08.12.2015, 22:38

https://tr.wikipedia.org/wiki/Deniz_Baykal, 8/01/2016, 22:30

https://tr.wikipedia.org/wiki/Antalya_ili_genel_secim_sonuclari, 23/12/2015,

<http://www.antalya.bel.tr/eski-basbakanlar>, 23/12/2015, 19:2422:12

<http://www.tuses.org.tr/>, 23/12/2015